

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU
NAD FINANČNÍM TRHEM

7
2007

ZPRÁVA O VÝKONU DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

ISBN 978-80-87225-04-2

ÚVODEM	5
VYJÁDŘENÍ VÝBORU PRO FINANČNÍ TRH	6
A. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2007	8
SHRnutí	8
1. SJEDNOCENÍ DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM	9
2. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2007	10
2.1 ZMĚNY ZÁKONŮ	10
2.2 VYHLÁŠKY A OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY	10
2.3 VYDANÁ ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ ČNB	12
2.4 PŘIPRAVOVANÉ ZMĚNY V REGULACI	13
2.5 ZHODNOCENÍ STAVU REGULACE V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU	15
3. POSILOVÁNÍ STABILITY A TRANSPARENTNOSTI FINANČNÍHO TRHU	16
3.1 NOVÁ BASILEJSKÁ KAPITÁLOVÁ DOHODA	16
3.2 SOLVENTNOST II	18
3.3 IMPLEMENTACE MiFID	19
3.4 MEZINÁRODNÍ ÚČETNÍ STANDARDY	20
4. PŘÍMÝ DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2007	21
4.1 LICENČNÍ, SCHVALOVACÍ A POVOLOVACÍ ČINNOST	21
4.2 NOTIFIKACE	24
4.3 REGISTRAČNÍ ČINNOST	25
4.4 DOHLED NA DÁLKU	26
4.5 KONTROLY NA MÍSTĚ	30
4.6 SPOLUPRÁCE S DOHLÍŽENÝMI SUBJEKTY	36
5. CENTRÁLNÍ REGISTR ÚVĚŘŮ	38
6. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE	40
6.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ KOMISE A VÝBORŮ TŘETÍ ÚROVNĚ LAMFALUSSYHO STRUKTURY	40
6.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY	43
6.3 SPOLUPRÁCE V RÁMCI BASILEJSKÉHO VÝBORU PRO BANKOVNÍ DOHLED	43
6.4 SPOLUPRÁCE V RÁMCI REGIONU STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY	43
6.5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI DALŠÍCH MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ	44

B. VÝVOJ FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2007	45
SHRNUTÍ	45
METODICKÁ POZNÁMKA	48
1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2007	49
2. VÝVOJ BANKOVNÍHO SEKTORU	51
2.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU	51
2.2 HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU	54
2.3 AKTIVITY BANKOVNÍHO SEKTORU	57
2.4 RIZIKA BANKOVNÍHO PODNIKÁNÍ	62
2.5 KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST	65
3. VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	68
3.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN	68
3.2 VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ROCE 2007	69
4. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU	71
4.1 POSKYTOVATELÉ INVESTIČNÍCH SLUŽEB	71
4.2 KOLEKTIVNÍ INVESTOVÁNÍ	72
4.3 PENZIJNÍ FONDY	73
4.4 REGULOVANÉ TRHY	74
4.5 EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ	75
5. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU	78
5.1 POČET POJIŠŤOVEN NA POJISTNÉM TRHU	78
5.2 VLASTNICKÁ STRUKTURA TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	80
5.3 VÝVOJ PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO	80
5.4 VÝVOJ NÁKLADŮ NA POJISTNÁ PLNĚNÍ	82
5.5 AKTIVA POJIŠŤOVEN	83
5.6 PASIVA POJIŠŤOVEN	85
5.7 VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ POJIŠŤOVEN	86
5.8 SOLVENTNOST POJIŠŤOVEN	87
SEZNAM ZKRATEK	90
SEZNAM UŽITEČNÝCH WEBOVÝCH STRÁNEK	93
C. PŘÍLOHY	94

Česká národní banka na základě pravomocí, které jí svěřují zákony České republiky, pečuje jako integrovaný orgán regulace a dohledu nad finančním trhem dle svého poslání¹ o stabilitu finančního systému a bezpečný a plynulý rozvoj finančního trhu České republiky. Stabilní finanční systém a dynamicky se rozvíjející finanční trh je založený na finančně zdravých a prosperujících finančních institucích, které významně přispívají k dlouhodobému růstu ekonomiky a jsou v zájmu podnikatelské sféry i obyvatelstva. Při uplatňování svých pravomocí orgán dohledu a při své činnosti Česká národní banka dbá nejen na to, aby subjekty, nad nimiž vykonává dohled, dodržovaly příslušné právní předpisy, ale zaměřuje se i na zkvalitňování institucionální infrastruktury českého finančního trhu, na zvýšení jeho transparentnosti, konkurenceschopnosti, důvěryhodnosti ve vztahu k veřejnosti a atraktivity pro podnikání. Česká národní banka usiluje o to, aby byla vnímána jako dynamická a flexibilní instituce uznávaná trhem, širokou veřejností i odborníky a její činnost odpovídá náročným měřítkům mimo jiné i díky profesionálnímu, citlivému a zároveň i efektivnímu přístupu k regulaci finančního trhu a výkonu dohledu.

Česká národní banka plní svou roli integrovaného orgánu regulace a dohledu prostřednictvím činnosti regulatorní, licenční a povolovací a dále dohledových činností, k nimž patří dohled na dálku a kontroly na místě ve finančních institucích a dalších institucích tvořících infrastrukturu kapitálového trhu. Mezi další nástroje integrované regulace a dohledu patří ukládání opatření k nápravě, popřípadě i sankcí v případě zjištění nedostatků a rovněž shromažďování, zpracovávání a vyhodnocování informací, jež slouží k podpoře dohledu a k informování veřejnosti o stavu a vývoji finančního trhu České republiky.

V souvislosti s integrací dohledu nad finančním trhem do České národní banky vznikla České národní bance nová zákonná povinnost každoročně vypracovávat Zprávu o výkonu dohledu nad finančním trhem a nejpozději do 30. června následujícího roku ji předložit Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě k informaci.

Kromě naplnění zákonné povinnosti je cílem této zprávy také informovat veřejnost o aktivitách v oblasti dohledu nad finančním trhem a o vývoji finančního trhu v předchozím roce.

Zpráva se člení do dvou částí. Část A pojednává o výkonu dohledu nad finančním trhem v roce 2007, o změnách v právních předpisech ovlivňujících finanční trh, o zavádění nových přístupů ke zvýšení stability a transparentnosti finančního trhu a o mezinárodní spolupráci v oblasti dohledu. Část B popisuje vývoj jednotlivých sektorů finančního trhu (zejména bankovního sektoru, kapitálového trhu a sektoru pojišťoven) v roce 2007. Každá z částí obsahuje stručné shrnutí hlavních závěrů.

V souladu s požadavkem zákona o České národní bance byl návrh této zprávy předložen Výboru pro finanční trh, který využil svého práva a připojil k ní své vyjádření. Zpráva byla projednána a schválena bankovní radou České národní banky, část A dne 15. 5. 2008 a část B dne 12. 6. 2008.

¹ Poslání České národní banky při dohledu nad finančním trhem České republiky; podrobně viz: <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem.

VÝBOR PRO FINANČNÍ TRH

Výbor pro finanční trh (Výbor) vznikl na základě zákona č. 57/2006 Sb., kterým došlo ke sjednocení dohledu nad finančním trhem v České republice do České národní banky (ČNB),² jako poradní orgán bankovní rady ČNB pro oblast dohledu nad finančním trhem. Projednává koncepční otázky související s regulací a dohledem nad finančním trhem a vyjadřuje se též k významným trendům ve vývoji finančního sektoru, jež mají regulační aspekt. Výbor nicméně neřeší záležitosti týkající se konkrétních subjektů na finančním trhu.

Sedmičlenný Výbor tvoří:

- Jiří Rusnok, předseda, Radek Urban, místopředseda, a Václav Tomek (zvolení Rozpočtovým výborem Poslanecké sněmovny z kandidátů navržených profesními organizacemi sdružujícími účastníky finančního trhu),
- František Klufa, finanční arbitr (nahradil 2. ledna 2008 svého předchůdce O. Schlossbergera),
- Milan Šimáček, náměstek ministra financí, a Libuše Horáková, ředitelka odboru Státní kontrola na finančním trhu Ministerstva financí (1. května 2008 nahradila K. Cetlovou),
- Miroslav Singer, viceguvernér České národní banky.

Členové Výboru vykonávají svoji funkci osobně a bezplatně.

S ohledem na své složení zahrnující reprezentanty soukromého i veřejného sektoru představuje Výbor nezávislé odborné fórum, které poskytuje České národní bance zpětnou vazbu, názory, doporučení či podněty k záležitostem týkajícím se výkonu její funkce orgánu dohledu nad tuzemským finančním trhem. Jeho personální obsazení a náplň činnosti zároveň vede k tomu, že Výbor fakticky vystupuje v konzultační roli i ve vztahu k Ministerstvu financí jako ústřednímu orgánu státní správy pro finanční trh, zejména pokud jde o nastavení a podobu budoucí legislativy upravující podnikání a dohled v této oblasti.

V praxi jsou z každého zasedání Výboru vyhotovovány podrobné minutes obsahující písemný záznam proběhlé diskuze, názorů jednotlivých členů Výboru a přijatých závěrů. Tyto minutes jsou po schválení postoupeny pro informaci bankovní radě ČNB. Aby byla činnost Výboru transparentní i navenek, je z každého jeho jednání učiněn ještě zápis o hlavních bodech a závěrech diskuze, který je po schválení uveřejněn na webových stránkách ČNB (<http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Výbor pro finanční trh). Výbor předem uveřejňuje na internetu i program svého nadcházejícího zasedání a většinu projednávaných materiálů mohou jeho členové dle svého uvážení konzultovat s profesními asociacemi sdružujícími účastníky finančního trhu.

Výbor pro finanční trh by se podle zákona měl scházet alespoň dvakrát ročně. Ve skutečnosti se však za poslední rok (tj. od svého vyjádření ke Zprávě o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2006) sešel čtyřikrát, a to 19. června, 30. října 2007, 13. února a 12. května 2008. V mezidobí Výbor řeší operativní a rutinní agendu v souladu se svým jednacím řádem s použitím prostředků elektronické komunikace.

Pokud jde o konkrétní náplň činnosti v uplynulém období, Výbor projednal a uplatnil připomínky k dokumentu Poslání České národní banky při dohledu nad finančním trhem ČR, který ČNB vypracovala a uveřejnila právě z podnětu Výboru. Jsou v něm formulovány základní poslání a principy dohledu ČNB nad finančním trhem v členění na vize, mise, hodnoty a zásady. Cílem dokumentu má být určitá dlouhodobější veřejná deklarace ČNB, jakožto orgánu dohledu a regulace tuzemského finančního trhu, přispívající k transparentnosti a předvídatelnosti jejího jednání v dané oblasti, a tím i k rozvoji finančního trhu u nás. Výbor vzal dále na vědomí informaci ČNB o jejích záměrech v oblasti výkonu dohledu pro rok 2008. Ty vycházejí jak z výše uvedeného strategického dokumentu, tak reagují na změnu vnitřního organizačního uspořádání agendy regulace a dohledu v centrální bance ze sektorového na funkcionální model, o níž byl Výbor také v předstihu informován a přivítal ji.

Za další průřezové téma činnosti Výboru lze označit otázky související s ochranou spotřebitele na finančním trhu. I přes určité legislativní úpravy totiž v tuzemsku stále neexistuje širší věcná shoda zainteresovaných stran na optimální podobě institucionálního rámce této problematiky, a to ani pro oblast plošného preventivního dozoru, ani pro oblast řešení individuálních stížností a sporů. Výbor průběžně diskutuje vhodnou podobu a rozsah ingerence státu, České národní banky, finančního arbitra a samoregulačních či koregulačních mechanismů při ochraně zákazníků na finančním trhu. S tím úzce souvisí další Výborem projednávané otázky, a to způsob nastavení pravidel distribuce finančních produktů a služeb a podpora finanční gramotnosti obyvatelstva.

² Právně je postavení Výboru pro finanční trh upraveno v § 45a až 45d zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění zákona č. 57/2006 Sb.

Činnost Výboru zahrnuje i určitou kontrolní funkci. Vedle povinnosti projednat návrh zprávy ČNB o výkonu dohledu nad finančním trhem (viz dále) totiž ČNB ze zákona Výboru předkládá pololetně informaci o svých hlavních aktivitách v oblasti dohledu nad finančním trhem za uplynulé období. Obdobně Ministerstvo financí informovalo Výbor jednak o jím vykonávané státní kontrole na finančním trhu v roce 2007 v oblasti stavebního spoření a penzijního připojištění, rovněž však o svých prioritách v oblasti finančního trhu pro rok 2008.

Pokud jde o oblast primární legislativy finančního trhu, která je v gesci Ministerstva financí, Výbor obecně podporuje, aby vedle prioritního úkolu transponovat příslušné evropské směrnice docházelo též ke sladování pravidel upravujících obdobné skutečnosti v různých sektorech finančního trhu. Vedle toho ministerstvo připravilo věcný záměr zákona o dohledu nad finančním trhem, který by měl být kompetenčně-procesní normou, na jejímž základě bude ČNB vykonávat dohled nad finančním trhem. Výbor měl možnost se k jeho návrhu vyjádřit a, přestože tento zákon v zásadě nebude upravovat (a tím ani sjednocovat) hmotněprávní regulaci finančního trhu, zastává názor, že samotné sjednocení postupů ČNB při provádění dohledu nad finančním trhem bude přínosem vedoucím k jeho vyšší efektivitě. Z konkrétní zákonné úpravy finančního trhu, která prochází změnami, se Výbor v uplynulém období blíže zabýval novelou zákona o podnikání na kapitálovém trhu transponující směrnici o trzích finančních nástrojů (MiFID) a novým zákonem o pojišťovnictví. Výbor rovněž podpořil členství ČR ve Financial Action Task Force (FATF), jakožto klíčového mezinárodního orgánu pro boj proti praní špinavých peněz při OECD, neboť by to pomohlo dalšímu rozvoji a zvýšení prestiže tuzemského finančního trhu.

Dá se říci, že během druhého roku své existence se Výbor pro finanční trh stal uznávaným fórem, jenž je využíváno nejen Českou národní bankou, k níž oficiálně přísluší, ale také Ministerstvem financí odpovědným za legislativu finančního trhu a v neposlední řadě rovněž zástupci trhu samotného k relativně neformálnímu projednání aktuálních otázek souvisejících s regulací a rozvojem českého finančního trhu.

Vyjádření Výboru pro finanční trh ke zprávě ČNB o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2007

Výbor pro finanční trh má ze zákona povinnost projednat návrh každoroční zprávy České národní banky o výkonu dohledu nad finančním trhem před jejím schválením bankovní radou a předložením Poslanecké sněmovně, Senátu a vládě k informaci. Stejně jako v loňském roce se Česká národní banka dohodla s Výborem v dostatečném časovém předstihu na návrhu osnovy Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2007 a na harmonogramu její přípravy. V návaznosti na to byl návrh znění zprávy projednán Výborem per rollam ve dvou částech (nejprve část A a následně část B). Členové Výboru mohli uplatnit připomínky k návrhu písemně, nikdo nevyužil práva požádat o svolání zasedání Výboru k této zprávě. Výbor je podle zákona oprávněn připojit k této zprávě své vyjádření, čehož výše i níže uvedeným způsobem využívá.

Po seznámení se s výsledky tuzemského finančního sektoru za rok 2007 došel Výbor k závěru, že si většina jeho segmentů udržela nebo zvýšila růstové tempo a z tohoto pohledu lze na loňský rok nahlížet pozitivně. Při hodnocení dopadu tzv. sub-prime krize na účastníky a stabilitu českého finančního trhu přijal Výbor s povděkem, že díky opatrné investiční politice tuzemských finančních institucí byly dopady zanedbatelné. Výbor však při sektorové analýze konstatoval, že sektor českých penzijních fondů je potřeba, zejména s ohledem na jeho právně-institucionální rámec, reformovat, a to minimálně oddělením majetku účastníků od majetku fondů, jakož i vytvořením větší systémové rovnováhy mezi hodnocením aktiv a závazků penzijních fondů. Výbor rovněž vybízí k pokračování prací na otázkách souvisejících s ochranou spotřebitele na finančním trhu. Výbor se nicméně shodl na tom, že na tuzemský finanční trh již není možné nahlížet jako v počátečních a transformačních fázích, ale že se obohaceni o zkušenosti z těchto etap vývoje blížíme rozvinutým trhům. Takto by se měla Česká republika prezentovat i navenek vůči zahraničním, evropským a mezinárodním institucím.

Lze tedy shrnout, že Výbor pro finanční trh s vědomím, že konečné znění Zprávy o výkonu dohledu nad finančním trhem za rok 2007 musí ještě schválit bankovní rada ČNB, bere návrh této zprávy na vědomí a neuplatňuje vůči jejímu obsahu žádné výhrady.

V Praze dne 5. června 2008
za Výbor pro finanční trh:

Ing. Jiří Rusnok
Předseda

A. DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2007

SHRNUTÍ

Významnou činností ve výkonu dohledu nad finančním trhem v průběhu roku 2007 v návaznosti na probíhající integraci dohledových činností do ČNB bylo probíhající intenzivní sblížování postupů při výkonu dohledu nad subjekty finančního trhu, racionalizace informačních povinností a zejména příprava na přechod k novému uspořádání dohledu. Od 1. ledna 2008 je při výkonu dohledu v České národní bance aplikován funkcionální model jakožto další krok v integraci dohledových útvarů České národní banky. Tímto dnem zahájily svou činnost nově založené sekce regulace a analýz finančního trhu, licenčních a sankčních řízení a dohledu nad finančním trhem. Činnost dohledu nad finančním trhem se v novém organizačním uspořádání řídí jednotnou koncepcí dohledu. Česká národní banka se jako integrovaný orgán regulace a dohledu zaměřila na sjednocení pravidel pro udělování licencí a povolení a sjednocení postupů při výkonu dohledu. Při prosazování jednotné koncepce dohledu i při vlastním výkonu dohledu ČNB zohledňuje individuální rizikové profily jednotlivých dohlížených subjektů.

Na konci roku 2007 podléhalo dohledu ČNB celkem 23 bank a stavebních spořitelen, 19 družstevních záložen, 34 pojišťoven, 10 penzijních fondů, 21 depozitářů, 121 otevřených podílových fondů, 31 nebankovních obchodníků s cennými papíry a téměř 3 000 nebankovních devizových míst. ČNB v omezeném rozsahu rovněž dohlížela 14 poboček zahraničních bank a sbírala informace od 17 poboček pojišťoven z EU a jedné pobočky pojišťovny ze státu mimo EU/EHP. Další sférou výkonu dohledu ČNB byly regulované trhy (Burza cenných papírů Praha, a. s., a RM-systém, a. s.). Kromě toho ČNB schvalovala emisní podmínky dluhopisů a prospekty cenných papírů, udělovala souhlasy s uveřejněním nabídek převzetí a souhlasy k uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů. V této oblasti bylo v roce 2007 vedeno 191 správních řízení. ČNB vydávala i povolení k činnosti makléře a prováděla registraci investičních a pojišťovacích zprostředkovatelů. Česká národní banka rovněž spravuje Centrální registr úvěrů, který bankám a pobočkám zahraničních bank působícím na území České republiky dává možnost vyměňovat si vzájemně informace o úvěrovém zatížení a platební morálce jejich klientů – právnických osob.

Pracovníci ČNB byli v roce 2007 zapojeni do spolupráce v rámci mezinárodních a evropských struktur. Po integraci dohledu nad finančním trhem do České národní banky jsou v rámci funkcionálního modelu za spolupráce všech dohledových sekcí formulována a vůči mezinárodním institucím komunikována jednotná stanoviska ke společné problematice. Významným prvkem činnosti dohledu v minulém roce byla rovněž výměna informací a spolupráce se zahraničními partnerskými orgány dohledu.

Změny legislativy v oblasti finančního trhu v roce 2007 souvisely zejména s transpozicí některých evropských směrnic upravujících nový koncept stanovování kapitálové přiměřenosti označovaný jako Basel II. Byl novelizován zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon o podnikání na kapitálovém trhu a zákon o platebním styku. Pokračování změn legislativy je očekáváno v roce 2008 v souvislosti s transpozicí směrnice o trzích finančních nástrojů MiFID, vydáním nového zákona o pojišťovnictví či vydáním nového zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

Praktický výkon dohledu v roce 2007 stejně jako v předcházejících obdobích byl založen na kombinaci průběžného dohledu všech regulovaných subjektů na dálku a kontrolách na místě uskutečňovaných jako komplexní nebo dílčí, zaměřené na vybrané aspekty činnosti. Dohled na dálku je nastaven na komplexní monitorování celkového stavu a především finanční situací dohlížených subjektů na základě veškerých dostupných informací, zjišťování nedostatků a vyhodnocování rizik. Na základě výsledků dohledu na dálku jsou prováděny kontroly na místě, v jejichž rámci je detailně posuzován způsob identifikace, měření a řízení podstupovaných rizik, je ověřována účinnost vnitřního kontrolního systému.

1. SJEDNOCENÍ DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM

V roce 2007 v návaznosti na integraci dohledových činností do ČNB v roce předcházejícím probíhalo intenzivní sbližování postupů při výkonu dohledu nad různými subjekty finančního trhu, další racionalizace systému informačních povinností účastníků trhu a především příprava nového organizačního uspořádání dohledu nad finančním trhem, přecházejícího ze sektorového modelu dohledu na model funkcionální.

Aplikace funkcionálního modelu znamená další krok v integraci dohledových útvarů, který logicky navazuje na dřívější zánik Komise pro cenné papíry, Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění při MF ČR a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami a jejich sloučení do ČNB při současném převzetí agendy k 1. dubnu 2006. Od 1. ledna 2008 dochází k integraci i z hlediska procesního. V rámci nové organizační struktury je možné lépe sjednotit a harmonizovat postupy a přístupy v oblasti licencí, správních řízení i regulace a též využít synergičtých efektů v oblasti kontrolních a analytických postupů a jednotlivých podpůrných činností při zajišťování datových výstupů a správy informačních systémů.

Původní sekce bankovní regulace a dohledu, sekce regulace a dohledu nad kapitálovým trhem a sekce regulace a dohledu nad pojišťovnami jsou počínaje rokem 2008 nahrazeny sekcí regulace a analýz finančního trhu, sekcí licenčních a sankčních řízení a sekcí dohledu nad finančním trhem.³

Činnost dohledu nad finančním trhem v novém organizačním uspořádání se bude řídit jednotnou koncepcí dohledu pro všechna odvětví finančních služeb a bude vycházet z uplatňování zásady, že stejné druhy finančních rizik a jiných regulatorně relevantních skutečností podléhají ve všech odvětvích finančních služeb obdobným pravidlům tak, aby se omezil prostor pro regulatorní arbitráž.

Česká národní banka se zaměří na sjednocení pravidel pro udělování licencí a povolení k podnikání na finančním trhu i na to, aby stejná rizika podnikání byla v různých sektorech finančního trhu regulována podobně. Regulace se stane jedním z nástrojů na podporu rovnosti konkurenčních podmínek na finančním trhu. Stejně tak se ČNB zaměří na maximální možné sjednocení postupů při výkonu dohledu nad jednotlivými, dosud odděleně dohlíženými sektory finančního trhu. Nedílnou součástí tohoto procesu je revize a sjednocování metodik a interních postupů. Všude tam, kde je to účelné, bude ČNB respektovat specifické rysy jednotlivých sektorů finančního trhu.

Při prosazování jednotné koncepce dohledu i při vlastním výkonu dohledu bude ČNB důsledně respektovat individuální rizikové profily jednotlivých dohlížených subjektů.

³ Organizační schéma dohledu nad finančním trhem platné v roce 2007 je uvedeno v Příloze 2a, organizační schéma dohledu nad finančním trhem platné od 1. 1. 2008 je uvedeno v Příloze 2b.

2. LEGISLATIVNÍ ZMĚNY V OBLASTI DOHLEDU NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2007

2.1 ZMĚNY ZÁKONŮ

Česká národní banka úzce spolupracuje s Ministerstvem financí ČR primárně odpovědným za přípravu zákonů v oblasti finančního trhu a postupuje přitom v souladu s dohodou o spolupráci při přípravě návrhů vnitrostátních právních předpisů týkajících se finančního trhu a dalších předpisů, uzavřenou mezi ČNB a Ministerstvem financí ČR v květnu 2006.

V roce 2007 byly přijaty některé zákony, které změnilly a upravily podnikání finančních institucí a dalších osob podléhajících regulaci a dohledu.

Zákon č. 120/2007 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků na banky, spořitelni a úvěrní družstva, obchodníky s cennými papíry a na instituce elektronických peněz.

V souvislosti s transpozicí směrnic Evropského parlamentu a Rady 2006/48/ES a 2006/49/ES upravujících nový koncept stanovování kapitálové přiměřenosti označovaný jako Basel II byl novelizován zákon o bankách, zákon o spořitelních a úvěrních družstvech, zákon o podnikání na kapitálovém trhu a zákon o platebním styku (posledně jmenovaný zákon z důvodu působnosti vybraných pravidel Basel II i na instituce elektronických peněz), a to zákonem č. 120/2007 Sb. (tzv. zákon Basel II). Novelizace je účinná od 1. července 2007, resp. v případě některých ustanovení od 1. ledna 2008. Zákon nad rámec pravidel Basel II umožnil bankám vykonávat kontrolu nad nemovitostními společnostmi vymezenými v zákoně o kolektivním investování. Kontrola bankou nad nemovitostní společností musí být vykonávána prostřednictvím speciálního fondu nemovitostí nebo speciálního fondu kvalifikovaných investorů.

2.2 VYHLÁŠKY A OPATŘENÍ ČESKÉ NÁRODNÍ BANKY

2.2.1 Vydané vyhlášky

Česká národní banka je oprávněna vydávat prováděcí právní předpisy ve formě vyhlášek a opatření. K vydání prováděcího předpisu je nezbytné zmocnění, jehož meze musí být uvedeny v jednotlivých zákonech, k jejichž provedení se vyhláška nebo opatření vydává. Níže uvedené prováděcí právní předpisy byly vydány na základě zmocnění vyplývajících zejména ze zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu, ve znění pozdějších předpisů, zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, navazuje na zákon č. 120/2007 Sb. a promítá ustanovení směrnic ES, která obsahují nový kapitálový koncept označovaný jako Basel II. Vedle povinnosti provést transpozici směrnic ES, ke které je Česká republika vázána, je vyhláška také věcně výsledkem promítnutí některých pravidel a standardů, které obsahují ověřené postupy pro danou oblast. V zásadě jednotlivá pravidla obezřetného podnikání obsažená ve vyhlášce vycházejí kromě směrnic ES také v obecné rovině z tzv. Základních principů efektivního bankovního dohledu (Core Principles for Effective Banking Supervision), dokumentu vydaného Basilejským výborem pro bankovní dohled. Naplnění základních principů uvedených v tomto dokumentu by mělo být hlavním cílem pro zajištění integrity bankovních sektorů i dohledů v mezinárodním měřítku. Pravidla obezřetného podnikání obsažená v této vyhlášce dále vycházejí z konkrétních doporučení Basilejského výboru pro bankovní dohled a z doporučení Evropského výboru bankovních regulátorů k jednotlivým ustanovením směrnic ES, neboť Česká národní banka se k jejich respektování přihlásila. V případě alternativně stanovených pravidel (tzv. oblasti národní /regulatorní/ diskrece) vycházel způsob jejich implementace též z tuzemských podmínek, ze zkušeností České národní banky při výkonu dohledu nad finančním trhem a také z diskuzí s regulovanými osobami. Vyhláška č. 123/2007 Sb. je účinná od 1. července 2007 a ČNB jako integrovaný orgán dohledu v ní harmonizuje kapitálovou přiměřenost, pravidla angažovanosti a požadavky na uveřejňování informací pro banky, spořitelni a úvěrní družstva a obchodníky s cennými papíry. Vydání společné vyhlášky tak umožnilo České národní bance zrušit řadu dosavadních sektorových prováděcích předpisů.

Vyhláška č. 58/2007 Sb. zrušuje vyhlášku Ministerstva financí ČR č. 121/1998 Sb., kterou se stanoví vzor průkazu státního dozoru nad kapitálovým trhem, a nabyla účinnosti 28. března 2007 (zmocnění se týkalo pouze inspektorů Komise pro cenné papíry, jejíž činnost byla již zrušena).

Vyhláška č. 59/2007 Sb., o druzích odborných obchodních činnostech obchodníka s cennými papíry vykonávaných prostřednictvím makléře, o druzích specializace makléře a o makléřské zkoušce, nahradila vyhlášku č. 259/2004 Sb. Tato vyhláška především nově vymezila a vyjasnila druhy obchodních činností, u kterých se vyžaduje makléřská zkouška, druhy specializací makléře a dále způsob výkonu makléřské zkoušky. Vyhláška nabyla účinnosti dne 15. dubna 2007.

Vyhláškou č. 92/2007 Sb. byla s účinností od 1. května 2007 novelizována vyhláška č. 536/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o podnikání na kapitálovém trhu v oblasti ochrany proti zneužívání trhu. Novelizace spočívala ve změnách převážně technického rázu v návaznosti na změnu terminologie v zákoně o podnikání na kapitálovém trhu. Dále se do ustanovení vyhlášky promítlo výkladové stanovisko Výboru evropských regulátorů kapitálového trhu (CESR) k rozšíření seznamu osob, které mají přístup k vnitřním informacím, o zaměstnance smluvních partnerů emitenta.

Vyhláška 93/2007 Sb., o informační povinnosti penzijního fondu pro účely dohledu ČNB, s účinností od 1. května 2007 navazuje na sérii vyhlášek, které upravily výkaznictví v oblasti kapitálového trhu podle standardů ČNB. Předmětem této vyhlášky je předávání informací prostřednictvím aplikace pro sběr dat od nebankovních subjektů, která je dostupná způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Vyhláška 115/2007 Sb., o podrobnostech plnění povinností depozitáře fondu kolektivního investování, s účinností od 15. července 2007 nahradila vyhlášku č. 265/2004 Sb. Vyhláška provádí novelu zákona o kolektivním investování z roku 2006. Nově byla upravena oblast přípustných aktiv fondů a požadavků na kontrolu transakcí nízké hodnoty.

Vyhláška č. 139/2007 Sb., kterou se upravují podklady prokazující důvěryhodnost a zkušenost osob ve vedení finanční holdingové osoby, provádí některá ustanovení zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů a stanovuje podklady, skutečnosti a doklady prokazující důvěryhodnost a zkušenost osob ve vedení finanční holdingové osoby. Vyhláška č. 139/2007 Sb. je účinná od 1. července 2007.

Vyhláška č. 251/2007 Sb., kterou se mění vyhláška č. 582/2004 Sb., o provádění některých ustanovení zákona o pojišťovacích zprostředkovatelích a likvidátorech pojistných událostí, kromě technických změn nově upravila ustanovení týkající se komunikace mezi ČNB a registrovanými pojišťovacími zprostředkovateli. Do přílohy č. 6 vyhlášky byly zapsány další instituce oprávněné poskytovat vzdělávací programy zaměřené na dosažení odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů a likvidátorů pojistných událostí. Vyhláška byla vydána 18. září 2007 a nabyla účinnosti 3. října 2007.

Vyhláška č. 247/2007 Sb., kterou se stanoví některé požadavky na řídicí a kontrolní systém bank a spořitelních a úvěrních družstev, upravuje oblast předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Vydáním společné vyhlášky mohla být zrušena dosavadní samostatná regulace bank a spořitelních a úvěrních družstev v této oblasti. Vyhláška nabyla účinnosti 25. září 2007.

2.2.2 Vydaná opatření

V průběhu roku 2007 bylo publikováno ve Věstníku ČNB několik opatření České národní banky v oblasti regulace spořitelních a úvěrních družstev (např. k vnitřnímu řídicímu a kontrolnímu systému pro oblast předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu). Nicméně po přijetí zákona č. 120/2007 Sb., (zákon Basel II) a prováděcí vyhlášky č. 123/2007 Sb., které danou oblast upravují i pro spořitelní a úvěrní družstva, byla tato opatření zrušena.

Dále byla v roce 2007 vydána a v platnosti zůstávají tato opatření České národní banky:

- Opatření České národní banky č. 2 ze dne 15. března 2007, kterým se mění opatření České národní banky č. 1 ze dne 30. prosince 2003, kterým se stanoví minimální požadavky na uveřejňování informací bankami, ve znění opatření České národní banky č. 9 ze dne 22. prosince 2004.
- Opatření České národní banky č. 3 ze dne 25. června 2007 o předkládání výkazů spořitelními a úvěrními družstvy České národní bance.
- Opatření České národní banky č. 6 ze dne 12. listopadu 2007, kterým se mění opatření České národní banky č. 2 ze dne 23. září 2003, kterým se stanoví minimální výše likvidních prostředků a podmínky tvorby povinných minimálních rezerv.
- Opatření České národní banky č. 7 ze dne 4. prosince 2007 o předkládání výkazů bankami a pobočkami zahraničních bank České národní bance.
- Opatření České národní banky č. 8 ze dne 13. prosince 2007, kterým se mění opatření č. 3 ze dne 25. června 2007, o předkládání výkazů spořitelními a úvěrními družstvy České národní bance.

2.3 VYDANÁ ÚŘEDNÍ SDĚLENÍ ČNB

Ve druhém pololetí 2007 byla rozhodující část úředních sdělení ČNB věnována problematice Basel II. Bylo vydáno celkem 21 úředních sdělení obsahujících výkladová stanoviska a očekávání České národní banky ve vazbě na ustanovení vyhlášky č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, a vybraná ustanovení zákona o bankách, zákona o spořitelních a úvěrních družstvech a zákona o podnikání na kapitálovém trhu.

Tato úřední sdělení se věnují:

- ◆ systému vnitřně stanoveného kapitálu (Pilíř 2),
- ◆ kapitálové přiměřenosti z hlediska přechodných ustanovení,
- ◆ žádostem povinných osob o předchozí souhlas s používáním tzv. speciálních přístupů,
- ◆ započtení jako technice snižování úvěrového rizika,
- ◆ přiměřené době pro uspokojení expozice věřitele ze zajištění,
- ◆ podmínkám financování ve standardizovaném přístupu pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku,
- ◆ specializovaným úvěrovým expozicím při výpočtu kapitálového požadavku k úvěrovému riziku,
- ◆ operačnímu riziku,
- ◆ srovnávacímu limitu kapitálového požadavku ke krytí operačního rizika,
- ◆ využívání outsourcingu povinnou osobou,
- ◆ uveřejňování informací povinnou osobou,
- ◆ informacím o konsolidačním celku předkládaným České národní bance,
- ◆ přístupu pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku založenému na interním ratingu,
- ◆ metodice a úvěrovému hodnocení ratingové agentury,
- ◆ měnovým pozicím při stanovení kapitálového požadavku k měnovému riziku,
- ◆ ekonomicky spjatým skupinám,
- ◆ retailovým expozicím v přístupech pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku,
- ◆ transakcím s delší dobou vypořádání,
- ◆ konsolidaci pozic v postupech uplatňovaných při výpočtu kapitálové přiměřenosti na konsolidovaném základě,
- ◆ obsahují také některé seznamy a přehledy předvídané vyhláškou č. 123/2007 Sb., např. seznam organizací veřejného sektoru nebo přehled uznávaných standardů.

Dále v roce 2007 vydala Česká národní banka tato úřední sdělení:

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 2. ledna 2008 o předkládání ročního výkazu činnosti pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře.
- Úřední sdělení ze dne 12. ledna 2007 k některým otázkám kolektivního investování v souvislosti s novelou zákona o kolektivním investování č. 224/2006 Sb.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 16. ledna 2007 o předkládání jiných dokladů o činnosti tuzemských pojišťoven a poboček pojišťoven z třetích států a dokladů o činnosti poboček pojišťoven z jiných členských států EU či EHP za rok 2007.

- Úřední sdělení České národní banky ze dne 12. února 2007 o změně otázek, které jsou určeny k zajištění odborných zkoušek pro střední a vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti pojišťovacích zprostředkovatelů.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 26. února 2007, 3. dubna 2007 a 12. října 2007 o doplnění seznamu a změně seznamu odpovědných pojistných matematiků.
- Úřední sdělení ze dne 14. května 2007 o vydání Zkušebního řádu upravujícího průběh konání makléřské zkoušky.
- Úřední sdělení ze dne 21. května 2007, kterým se vydává metodika k vybraným povinnostem podle zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí, určená pro osoby, kterým Česká národní banka udělila devizovou licenci.
- Úřední sdělení ze dne 20. července 2007 k povinnosti učinit veřejnou nabídku akcií při zvyšování základního kapitálu.
- Úřední sdělení ze dne 10. září 2007 k vydávání cenných papírů neupravených českým právním řádem.
- V listopadu 2007 bylo aktualizováno úřední sdělení k některým ustanovením zákona o bankách týkajícím se jednotné licence. Toto úřední sdělení zmiňuje požadavky poboček zahraničních bank požívajících výhod jednotné licence. Část je věnována pobočkám zahraničních oprávněných finančních institucí a pobočkám zahraničních institucí elektronických peněz. Některá ustanovení úředního sdělení se týkají bank a institucí elektronických peněz se sídlem v České republice, které hodlají podnikat v zahraničí prostřednictvím zahraniční pobočky nebo bez jejího založení.
- Úřední sdělení České národní banky ze dne 29. listopadu 2007 o předkládání jiných dokladů o činnosti tuzemských pojišťoven a poboček pojišťoven z třetích států a dokladů o činnosti poboček pojišťoven z jiných členských států EU či EHP za rok 2008.

Úplný přehled platných vyhlášek, opatření a úředních sdělení ČNB, které se týkají finančního trhu, je uveřejněn a aktualizován na internetové stránce České národní banky (<http://www.cnb.cz> – Právní předpisy).

2.4 PŘIPRAVOVANÉ ZMĚNY V REGULACI⁴

Příprava novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu

Ve sledovaném období probíhala intenzivní příprava řady dalších úprav v regulaci, převážně za účelem transpozice předpisů ES. Jednalo se zejména o velkou novelu zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (transpozice směrnice o trzích finančních nástrojů MiFID), která přináší řadu změn. Jedná se např. o další požadavky na nejlepší způsob provedení (best execution) pokynů, nové informační povinnosti, transparentnost před uskutečněním obchodu i po uskutečnění obchodu (pre- and post-trade transparency), odkrývání provizí, zavedení vázaných zástupců, zařazení poradenství mezi hlavní investiční služby atd. Současně probíhala příprava návrhu dílčí novely zákona o podnikání na kapitálovém trhu týkající se příjmů Garančního fondu obchodníků s cennými papíry, která byla předložena Poslanecké sněmovně v říjnu 2007.

V návaznosti na připravenou novelu zákona o podnikání na kapitálovém trhu začaly v roce 2007 legislativní práce na vyhláškách, které tento zákon provádějí, jejichž dokončení se předpokládá v roce 2008:

- Vyhláška o podrobnostech některých pravidel při poskytování investičních služeb – vyhláška upravuje pravidla obezřetného poskytování investičních služeb a požadavky na řídicí a kontrolní systém, včetně řízení rizik, a dále pravidla jednání poskytovatele investičních služeb se zákazníky.
- Vyhláška o vzorech tiskopisů a obsahu jejich příloh k podání žádostí podle zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu – vyhláška nahradí vyhlášku Komise pro cenné papíry č. 268/2004 Sb. Obsahuje vzory tiskopisů k podání žádostí, o kterých podle zákona rozhoduje Česká národní banka, a specifikuje obsah jejich příloh.
- Vyhláška, kterou se mění vyhláška č. 58/2006 Sb., o způsobu vedení samostatné evidence investičních nástrojů a evidence navazující na samostatnou evidenci investičních nástrojů – vyhláška reaguje na změny v zákoně a nově upravuje vedení evidence podílových listů uzavřeného podílového fondu a akcií investičního fondu.

⁴ O připravovaných změnách v regulaci souvisejících s Basel II, Solventností II a směrnicí MiFID je podrobně pojednáno v Kapitole 3 Posilování stability a transparentnosti finančního trhu.

- Vyhláška o informačních povinnostech organizátora regulovaného trhu a provozovatele mnohostranného obchodního systému – vyhláška upravuje obsah, lhůty, způsob a formy uveřejňování informací a zasilání informací České národní bance se záměrem zvýšit transparentnost trhu.
- Vyhláška o informačních povinnostech provozovatele vypořádacího systému a centrálního depozitáře cenných papírů – vyhláška stanoví obsah, lhůty, způsob a formy zasilání informací a podkladů České národní bance potřebných pro výkon dohledu.
- Vyhláška, kterou se mění vyhláška České národní banky č. 605/2006 Sb., o některých informačních povinnostech obchodníka s cennými papíry – novela upravuje formu a způsob, kterým obchodník s cennými papíry informuje Českou národní banku o uzavřených obchodech s kótovanými investičními nástroji.

Příprava nového zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu

V souvislosti s transpozicí směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, o předcházení zneužití finančního systému k praní peněz a financování terorismu a směrnice Komise 2006/70/ES, kterou se stanoví prováděcí opatření ke směrnici Evropského parlamentu a Rady 2005/60/ES, byl připraven návrh nového zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu (tzv. zákon AML). Tento zákon transponuje ustanovení týkající se definice „politicky exponovaných osob“, stanovení technických kritérií pro zjednodušené postupy hloubkové kontroly klienta a výjimky na základě finanční činnosti vykonávané příležitostně nebo ve velmi omezené míře. Spolu s návrhem zákona AML byl vypracován návrh zákona, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu. Jeho součástí je i návrh novelizace devizového zákona a zákona o platebním styku. Důvodem k novelizaci těchto norem je implementace směrnice 2005/60/ES a v případě devizového zákona návrh rovněž odstraňuje některé nedostatky stávající právní úpravy, např. dvoukolejnost povolení k nákupu a prodeji cizí měny v hotovosti. Návrhy těchto zákonů byly předloženy Poslanecké sněmovně v prosinci 2007.

Příprava nového zákona o pojišťovnictví

V průběhu roku 2007 byla dokončena příprava nového zákona o pojišťovnictví, na které se ČNB aktivně podílela. Na konci roku 2007 proběhlo mezirezortní připomínkové řízení a začátkem února 2008 byl návrh zákona odeslán k projednání v komisích Legislativní rady vlády. Česká národní banka na tuto práci navázala přípravou návrhu vyhlásek, k jejichž vydání je zákonem zmocněna. Tyto vyhlášky se budou týkat zejména výkaznictví pojišťoven a dále výpočtu požadované a disponibilní míry solventnosti, finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, řídicího a kontrolního systému pojišťoven, zprávy odpovědného pojistného matematika atd.

Další připravované změny zákonů

Česká národní banka se aktivně účastnila činnosti pracovní skupiny Ministerstva financí ČR k možným změnám regulace penzijních fondů, kde bylo diskutováno zejména oddělení majetku účastníků a akcionářů. V úzké spolupráci s Ministerstvem spravedlnosti ČR se ČNB podílela na návrhu zákona o nabídkách převzetí, který byl předložen Poslanecké sněmovně v listopadu 2007.

ČNB se již v druhé polovině roku 2007 aktivně zapojila do přípravných prací na transpozici směrnice 2007/64/ES, o platebních službách na vnitřním trhu, která byla v roce 2007 přijata Evropským parlamentem i Radou EU. Směrnice nabyla platnosti 25. prosince 2007 po zveřejnění v Úředním věstníku EU. Lhůta pro transpozici do právního řádu členských států je stanovena na 1. listopad 2009. Společně s Ministerstvem financí ČR připravila ČNB za účelem transpozice této směrnice do českého právního řádu konzultační materiál uveřejněný na webových stránkách obou institucí. V materiálu jsou zmapována poměrně četná ustanovení směrnice, která obsahují diskrece pro členské státy, je vysvětlena jejich podstata a formulovány dotazy k uplatnění těchto diskrecí. Cílem bylo získat názor co nejširšího spektra zainteresovaných subjektů, jimiž jsou zejména poskytovatelé služeb platebního styku (bankovní i nebankovní), klienti (včetně spotřebitelů) a odborná veřejnost. Termín pro ukončení veřejné konzultace byl stanoven na 31. prosinec 2007, avšak diskuze na žádost některých subjektů pokračovala až do února 2008. Po vyhodnocení výsledků konzultace zpracovaly obě instituce společný materiál obsahující vypořádání připomínek respondentů a návrhy řešení. Bankovní rada ČNB i Ministerstvo financí ČR v polovině dubna všechny závěry navržené v materiálu schválily, čímž byla nastartována další etapa přípravy transpozičního zákona o platebních službách.

2.5 ZHODNOCENÍ STAVU REGULACE V OBLASTI FINANČNÍHO TRHU

Záměrem České národní banky v oblasti regulace finančního trhu je přispět k harmonizaci přístupu na evropské úrovni, a proto se aktivně podílí na transpozici evropské legislativy do českého právního řádu, a to jednak úzkou spoluprací s Ministerstvem financí ČR, které je gestorem za primární legislativu, jednak přípravou příslušných prováděcích právních předpisů. Dosud se podařilo většinu evropské legislativy implementovat do příslušných zákonů a dosáhnout tak sladění s evropskými předpisy. V oblasti bankovníctví byly v roce 2007 transponovány směrnice 2006/48/ES a 2006/49/ES.⁵ V oblasti pojišťovnictví zatím není do českých předpisů plně transponována směrnice 2005/68/ES, o zajištění, u které uplynula lhůta pro transpozici 10. prosince 2007. V tomto ohledu však lze konstatovat, že i současné znění zákona o pojišťovnictví podnikání zajišťoven reguluje. Připravovaný nový zákon o pojišťovnictví a prováděcí vyhlášky⁶ uvedou české právní předpisy do souladu s evropskou legislativou.

V oblasti kapitálového trhu se nepodařilo naplnit transpoziční lhůtu u směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID), u směrnice o nabídkách převzetí a u směrnice o transparentci. Novela zákona o podnikání na kapitálovém trhu, kterým bude MiFID transponována, byla v únoru 2008 předložena Poslanecké sněmovně,⁷ obdobně již byla Poslanecké sněmovně předložena novela zákona o nabídkách převzetí. Přijetím těchto zákonů dojde k významnému posunu v regulaci kapitálového trhu.

Basilejské Základní principy efektivního bankovního dohledu

V oblasti dohledu nad bankami sehrávají významnou roli pro sebehodnocení orgánů dohledu basilejské Základní principy efektivního bankovního dohledu. Vydal je Basilejský výbor pro bankovní dohled v roce 1997 a v roce 1999 k nim vydal metodiku. Na mezinárodní konferenci orgánů dohledu nad bankami konané v říjnu 2006 byla zástupci centrálních bank a agentur zabývajících se bankovním dohledem odsouhlasena revidovaná verze těchto principů, včetně jejich metodiky. Tyto dokumenty obsahují 25 principů, které jsou odsouhlasené jako minimální standardy pro bankovní regulaci a dohled a pokrývají širokou škálu aspektů, jako jsou pravomoci a cíle orgánu dohledu, povolené aktivity, licenční kritéria, souhlasy ke změně vlastnictví a k velkým akvizicím, kapitálová přiměřenost, řízení rizik, konsolidovaný dohled, řešení situace problémových bank, rozdělení úloh a odpovědností mezi domovským a hostitelským dohledem apod.

⁵ Podrobně viz Kapitola 3.1 Nová basilejská kapitálová dohoda.

⁶ Podrobně viz Kapitola 2.4 Připravované změny v regulaci.

⁷ Podrobně viz Kapitola 2.4 Připravované změny v regulaci.

3. POSILOVÁNÍ STABILITY A TRANSPARENTNOSTI FINANČNÍHO TRHU

Posilování stability a transparentnosti finančního trhu prostřednictvím zavádění nové regulační koncepce Basel II představuje dlouhodobý proces, který v prvopočáteční přípravné fázi na straně tvůrců započal již na přelomu století, v roce 2007 byl pak i v České republice dotažen do legislativní podoby. V současné době se pokračuje v jeho skutečném zavádění, získávání zkušeností a zdokonalování.

3.1 NOVÁ BASILEJSKÁ KAPITÁLOVÁ DOHODA

Česká národní banka pokračovala v roce 2007 v činnostech souvisejících se zavedením nové kapitálové koncepce označované nejčastěji jako Basel II. První návrh nové koncepce vypracoval v roce 1999 Basilejský výbor pro bankovní dohled (BCBS)⁸ jako reakci na rychlý vývoj finančních trhů a s cílem zvýšit stabilitu finančního systému, posílit odpovědnost managementu a zároveň konkurenční rovnost a umožnit používání komplexnějších přístupů řízení rizik pro regulační účely. Konečná verze nového konceptu byla publikována BCBS v červnu 2006 pod názvem Mezinárodní konvergence měření kapitálu a kapitálových standardů (International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards). Hlavní důraz je kladen na citlivější a přesnější měření rizik a tím efektivnější využití kapitálu. Nová pravidla jsou komplexnější, nabízejí větší škálu možností pro měření podstupovaných rizik a umožňují přiblížit interní systémy měření a řízení rizik regulačním pravidlům. Pokrývají nejen riziko za jednotlivý subjekt, ale i riziko celé skupiny na konsolidované bázi.

Basel II je založen na třech základních pilířích. V 1. pilíři jsou obsaženy použité přístupy pro měření rizik a stanovení kapitálového požadavku pro úvěrové a tržní riziko, nově se zavádí i kapitálový požadavek pro operační riziko. Druhý pilíř je zaměřen na proces hodnocení dostatečnosti kapitálu s ohledem na podstupovaná rizika. Základní princip spočívá v tom, že regulovaná osoba zavede odpovídající vnitřní procesy pro stanovení, průběžné posuzování a udržování svého vnitřně stanoveného kapitálu se zohledněním skutečně podstupovaných rizik, přičemž orgán dohledu má právo požadovat zvýšení kapitálu nad úroveň kapitálového požadavku stanoveného podle 1. pilíře (nad minimální úroveň odpovídající součtu jednotlivých kapitálových požadavků ke krytí rizik), pokud naplnění 2. pilíře nebude považováno za adekvátní. Limit kapitálové přiměřenosti stanovený jako 8 % hodnoty rizikově vážených aktiv bude nadále považován za absolutní minimum. Účelem 3. pilíře je posílit tržní disciplínu a transparentnost trhu prostřednictvím výkaznictví a povinnosti komplexního zveřejňování relevantních informací tak, aby všichni účastníci trhu měli dostatečné informace zejména o rizikovém profilu regulovaných osob a adekvátnosti pokrytí rizik kapitálem. Zatímco 1. pilíř vychází z dosavadních pravidel, 2. a 3. pilíř jsou v koncepci zcela nové. Jejich význam vzrostl mimo jiné i v souvislosti s krizí finančního trhu a zejména hypotečního trhu v USA v létě 2007.

Transformace Basel II do směrníc Evropských společenství a českého právního řádu

Vzhledem k členství České republiky v Evropských společenstvích je pro ČR závazná koncepce Basel II v podobě vyplývající z její transformace do komunitárního práva, tj. do evropských směrnic 2006/48/ES a 2006/49/ES, které byly po schválení Evropským parlamentem a Radou EU publikovány v Úředním věstníku EU dne 30. června 2006. Podstata koncepce vypracované BCBS zůstává zachována, v dílčích aspektech se však liší a zohledňuje specifika evropského trhu. Jedním ze zásadních rozdílů směrnic oproti Basel II je širší rozsah aplikace. Zatímco dokument BCBS je primárně určen pro mezinárodně aktivní banky, směrnice se vztahují na banky, družstevní záložny, obchodníky s cennými papíry a v omezené míře také na instituce elektronických peněz.

Česká národní banka úzce spolupracovala s Ministerstvem financí ČR na přípravě novel zákonů implementujících Basel II, a to novely zákona o bankách, zákona o spořitelních a úvěrních družstvech, zákona o platebním styku a zákona o podnikání na kapitálovém trhu, a připravila návrh prováděcí vyhlášky⁹ k zákonu č. 120/2007 Sb., o změně některých zákonů v souvislosti se stanovením kapitálových požadavků na banky, spořitelni a úvěrní družstva, obchodníky s cennými papíry a na instituce elektronických peněz. Transpozice směrnice do národní legislativy členských států měla být dokončena k 31. 12. 2006, vzhledem k obecnému zpoždění legislativních

⁸ Basel Committee on Banking Supervision je uznávaným mezinárodním výborem, který vydává doporučení a standardy k různým oblastem výkonu bankovního dohledu. Působí při Bance pro mezinárodní platby (BIS).

⁹ Vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

procesů vlivem politických diskuzí po červnových volbách 2006 však nabyla nová pravidla v ČR účinnosti až od 1. 7. 2007. Do té doby postupovaly regulované osoby podle původních pravidel,¹⁰ která bylo možné volitelně využívat až do 31. 12. 2007.

Informace o postupu prací a přístupu České národní banky k implementaci Basel II byly průběžně zveřejňovány na internetové stránce České národní banky, kde je v současné době zveřejněno finální znění vyhlášky č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, která nový koncept implementuje, a zároveň související úřední sdělení a výkladová stanoviska, ve kterých Česká národní banka reaguje na otázky kladené regulovanými osobami v souvislosti s používáním nových pravidel.

Implementace koncepce v českém finančním sektoru a mezinárodní spolupráce

Basel II znamenal zásadní změnu v regulaci bankovního sektoru. Česká národní banka proto zahájila přípravu na implementaci již v počátečním stadiu formování nových pravidel a na jejich tvorbě se aktivně podílela prostřednictvím aktivní účasti v pracovních skupinách BCBS. Ve snaze zpřístupnit nový koncept včas i regulovaným osobám se Česká národní banka zapojila do společného trilaterálního projektu s Českou bankovní asociací a Komorou auditorů ČR, jehož existence byla úspěšně ukončena naplněním všech stanovených cílů koncem roku 2006. Za téměř pět let trvání projektu se podařilo vybudovat efektivně fungující komunikační platformu a včas seznámit dotčené účastníky finančního trhu s úkoly vyplývajícími z nových pravidel, což usnadnilo jejich následnou implementaci v roce 2007.

V průběhu roku 2007 bankovní dohled pokračoval v přímé spolupráci s jednotlivými regulovanými osobami, které měly v úmyslu přejít na některý ze speciálních, a tedy pokročilejších přístupů pro výpočet kapitálového požadavku, pro jehož používání se vyžaduje prověření a následně souhlas odpovědného orgánu dohledu. Jde zejména o přístup pro výpočet kapitálového požadavku k úvěrovému riziku založený na interním ratingu, který v roce 2007 implementovalo celkem pět bank, alternativní standardizovaný přístup a nebo pokročilý přístup pro výpočet kapitálového požadavku k operačnímu riziku, který je ale aplikovatelný až od 1. 1. 2008.¹¹

V případě konsolidačních celků předpokládají směrnice mnohem užší mezinárodní spolupráci orgánů dohledu, přičemž koordinující úlohu plní orgán dohledu toho členského státu, ve kterém je umístěna ovládací banka nebo finanční holdingová osoba. Bankovní dohled České národní banky, která je ve většině případů v postavení hostitelského orgánu, proto intenzivně spolupracoval s příslušnými zahraničními orgány dohledu. Bilaterální spolupráce na bázi mezinárodních dohod typu Memorandum of Understanding (MoU) byla doplňována průběžným kontaktem se zahraničními partnery podle aktuální potřeby. V případě vybraných celků, v jejichž čele stojí evropská ovládací banka a které požádaly o schválení speciálního přístupu založeného na interním ratingu, byla konkrétní spolupráce zaměřena zejména na prověřování příslušných požadavků na tento přístup a následné udělení souhlasu.

Byl navázán kontakt s ratingovými agenturami za účelem jejich zápisu do Seznamu agentur pro úvěrové hodnocení vedeného Českou národní bankou v souladu s § 12b zákona č. 21/1002 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů, bez něhož není možné ratingy stanovené agenturou používat pro regulatorní účely. Seznam agentur, které byly schváleny, včetně převodního můstku, podle kterého je možné určit, jaké stupně úvěrové kvality odpovídají ratingu stanovenému danou agenturou, je uveřejněn na internetové stránce ČNB.¹² Jako první byla do seznamu zapsána ratingová agentura Fitch (Fitch, INC a Fitch Ratings LTD) s účinností k 8. 2. 2008.

Působení v mezinárodních pracovních skupinách

Předpokladem dosažení cílů nové koncepce stanovení kapitálové přiměřenosti je i aktivní zapojení do mezinárodních institucí. Česká národní banka je zastoupena jak v pracovních skupinách, které působí při BCBS, tak i v skupinách působících v rámci evropských struktur, kde jsou jednotlivá témata řešena na pracovní úrovni a Česká národní banka tak získává informace a podílí se na implementaci a jednotném chápání Basel II v rámci EU.

¹⁰ Vyhláška č. 333/2002 Sb., kterou se stanoví pravidla obezřetného podnikání ovládacích osob na konsolidovaném základě.

¹¹ Úplný výčet přístupů pro výpočet kapitálového požadavku považovaných za speciální přístupy je uveden v § 77 vyhlášky č. 123/2007 Sb.

¹² Podrobně viz <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Seznam agentur pro úvěrové hodnocení

Prostřednictvím těchto skupin je Česká národní banka zapojena i do přípravy výkladových stanovisek a odpovědí na dotazy zpracovávaných Evropskou komisí¹³ a do procesu přípravy novely směrnic souvisejícího jednak s existencí přechodných, dočasných či diskrečních ustanovení, a také s potřebou upřesnění některých ustanovení obsažených v textu směrnic implementujících Basel II.

V rámci snahy o sblížení postupů a zajištění srovnatelných podmínek v jednotlivých členských státech byla v rámci CEBS pod EGCR (Expert Group on Capital Requirements) vytvořena pracovní skupina pro vzájemné uznávání diskrecí, do jejíž činnosti byla zapojena i ČNB. V únoru 2007 vyústila činnost této pracovní skupiny ve vydání série dokumentů mapujících diskreční ustanovení obsažená ve směrnicích, přístupy národních regulátorů k jejich využívání a ochotu ke sblížení postupů. V dubnu 2007 pověřila Evropská komise CEBS vypracováním hloubkové analýzy využití národních diskrecí a možností voleb obsažených ve směrnicích. Za účelem zpracování analýzy vznikla v rámci EGCR pracovní skupina WGOND (Working Group on National Discretions), která navázala na zjištění skupiny pro vzájemné uznávání diskrecí a při své analýze vycházela i z diskuzí se zástupci regulovaných subjektů v rámci konzultativního panelu, ve kterém byla zastoupena i ČR, a z odpovědí regulovaných subjektů a regulátorů na dotazník k možnostem harmonizace přístupu k diskrečním ustanovením. ČNB při formulaci svých stanovisek vycházela především z cíle nezvyšovat administrativní zátěž pro regulované subjekty a co nejvíce eliminovat rozdíly v zacházení s nimi (s výjimkou oblastí, kde je rozdílné zacházení důsledkem odlišných podmínek na národním trhu).

3.2 SOLVENTNOST II

V roce 2007 pokračovala příprava zavádění nového systému regulace evropského pojišťovnictví známého jako Solventnost II. Základní východiska pro nová pravidla a dohled jsou stanovena obdobně jako v Basel II pro banky. Systém bude založen na třech pilířích stejně jako v bankovním sektoru. Bude obsahovat kvantitativní požadavky, kvalitativní požadavky dohledu a dále požadavky na vykazování a zveřejňování informací. Kvantitativní požadavky v prvním pilíři určí zejména způsob výpočtu technických rezerv a kapitálové požadavky, které budou kalkulovány buď pomocí standardního vzorce nebo interních modelů schvalovaných dohledem. Druhý pilíř stanoví pravomoci a odpovědnosti dohledu, určí orgánům dohledu pravidla, podle nichž budou dohlížet jednotlivé subjekty, posuzovat jejich systémy vyhodnocování a řízení rizik, vnitřní kontrolní systémy, úroveň kvalifikace osob ve vedení atd. Na základě zjištění budou přijímána opatření k nápravě, včetně zvýšení požadavku na kapitál. V rámci třetího pilíře bude posílena tržní disciplína a transparentnost trhu na základě výkaznictví a povinnosti zveřejňování informací dohlíženými subjekty.

Projekt Solventnost II získal během roku 2007 přesnější obrysy. Po ukončení přípravy nové rámcové směrnice zahrnující text současných 13 evropských „pojišťovacích“ směrnic schválila Evropská komise dne 10. července 2007 návrh směrnice Solventnost II. Tento návrh byl postoupen k projednávání Radou EU a Evropským parlamentem. V současné době (duben 2008) je text stále intenzivně projednáván v pracovní skupině Rady EU pro finanční služby, a to zejména způsob dohledu pojišťovacích skupin. V této oblasti návrh Evropské komise přesouvá některé pravomoci při vynucování dodržování solventnostního kapitálového požadavku od hostitelského orgánu dohledu směrem k orgánu dohledu nad celou skupinou. Zároveň by návrh umožnil alokaci určité části vlastních zdrojů dceřiné pojišťovny u mateřské společnosti. Česká národní banka zastává názor, že jí musejí zůstat kompetence, které jí umožní provádět efektivní výkon dohledu, a zaujímá proto při jednáních k oběma návrhům spíše negativní stanoviska. Lze předpokládat, že návrh bude jak Radou EU, tak Evropským parlamentem schválen ve druhé polovině roku 2008, nicméně je možné, že dokončení vyjednávání bude součástí českého předsednictví EU na začátku roku 2009. Česká národní banka se projednávání textu spolu s Ministerstvem financí ČR účastní v roli experta.

V rámci tzv. Lamfalussyho struktury Evropská komise může k rámcové směrnici přijmout prováděcí předpisy, které detailněji upraví některé její oblasti. Již v druhé polovině roku 2007 začaly přípravné práce na těchto normách. Návrh prováděcích předpisů připravují v souladu s Lamfalussyho strukturou výbory 3. úrovně, v tomto případě CEIOPS.¹⁴ Ten byl v druhé polovině roku 2007 Evropskou komisí neformálně osloven se žádostí o přípravu prvních

¹³ Podrobně viz webové stránky Evropské komise – http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/transposition_en.htm

¹⁴ Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors (Výbor evropských dohledových orgánů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění).

návrhů předpisů, které se týkají principu proporcionality a dohledu pojišťovacích skupin. Tyto první návrhy mají sloužit jako podklad pro diskuzi nad samotnou rámcovou směrnicí. Další prováděcí předpisy se budou týkat oceňování aktiv a pojistných závazků, výpočtu kapitálových požadavků apod. Česká národní banka se jako člen CEIOPS podílí a i v budoucnu bude podílet na přípravě zmíněných prováděcích předpisů.

Český pojistný trh se začíná vážně zajímat o problematiku spojenou se zavedením Solventnosti II. Součástí přípravy Solventnosti II jsou kvantitativní dopadové studie (QIS) prováděné výborem CEIOPS na evropské úrovni. V průběhu dubna až června 2007 se uskutečnilo třetí kolo QIS, jehož hlavním cílem bylo stanovit konečnou verzi standardního vzorce pro výpočet kapitálových požadavků pojišťoven. Poprvé se testovala kapitálová přiměřenost pojišťoven i v rámci skupin. Díky intenzivnější spolupráci ČNB s pojistným trhem se několikanásobně zvýšila účast českých pojišťoven v této dopadové studii. Účastnilo se jí celkem 12 tuzemských pojišťoven a jedna pobočka pojišťovny z EU, jejichž celkový procentuální podíl na českém trhu byl v životním pojištění 84,7 % a v neživotním pojištění dokonce 90,9 %.¹⁵ Finální zpráva je dostupná na internetových stránkách CEIOPS.¹⁶ Výsledky českých pojišťoven se od celoevropských nijak výrazně neodlišují.

Na rok 2008 se připravuje čtvrté kolo QIS, které bude zaměřeno na další testování standardního vzorce pro výpočet kapitálových požadavků pojišťoven a simplifikace ve výpočtech technických rezerv.

3.3 IMPLEMENTACE MiFID

Posílení transparentnosti na kapitálových trzích je jedním z hlavních cílů směrnice č. 2004/39/ES, o trzích finančních nástrojů (Markets in Financial Instruments Directive). MiFID upravuje zejména podmínky podnikání na kapitálovém trhu a obchodování na regulovaných i volných trzích. Rozšiřuje okruh investičních nástrojů (v ČR byl i před MiFID okruh investičních nástrojů širší než v původní směrnici, přesto bude muset být dále rozšířen o některé druhy derivátů) a investičních služeb (zejména o investiční poradenství, které bude nově činností vyhrazenou obchodníkům s cennými papíry, případně investičním zprostředkovatelům). MiFID také vymezuje alternativní tržní platformy (multilateral trading facility) a rozšiřuje požadavky na zajištění transparentnosti trhu, zejména formou povinností obchodníků s cennými papíry uveřejňovat informace o neprovedených pokynech a také zpřístupněním údajů o obchodování s jednotlivými cennými papíry prostřednictvím tzv. Transaction Reporting Exchange Mechanism (TREM) koordinovaného CESR.¹⁷

Implementace MiFID vyžadovala zásadní přepracování zákona o podnikání na kapitálovém trhu a prováděcích právních předpisů. Lhůta pro transpozici MiFID byla původně stanovena Evropskou komisí na 30. 4. 2006. Vzhledem ke zdržení přípravy prováděcích opatření EK byla tato lhůta později posunuta na 31. 1. 2007. Na základě veřejných konzultací, v jejichž rámci se ČNB k implementaci MiFID do českého právního řádu spolu s ostatními subjekty trhu vyjadřovala, byl Ministerstvem financí v březnu 2007 připraven a v dubnu 2007 předán do mezirezortního připomínkového řízení paragrafovaný návrh novely zákona, k němuž ČNB zpracovala a předala detailní připomínky. Legislativní radě vlády byl návrh novely předložen Ministerstvem financí poprvé v červnu 2007 a po prvním projednání byl stažen a upraven. Ke schválení návrhu novely zákona vládou do konce roku 2007 nedošlo.¹⁸ Česká republika tak nedodržela transpoziční ani implementační lhůtu stanovenou na listopad 2007. Evropská komise v souvislosti s tím zahájila formální postup k vynucení řádné implementace (infringement).

ČNB již v roce 2006 podrobila úpravu v MiFID podrobné analýze a zpracovala rozbor jednotlivých oblastí, zejména s ohledem na jejich dopad na účastníky kapitálového trhu v České republice. Vzhledem k tomu, že během roku 2007 bylo zřejmé, že termín transpozice se nepodaří dodržet, zkoumala ČNB též dopady pozdní transpozice, včetně možných změn české regulace v důsledku přímého a nepřímého účinku MiFID a prováděcích opatření. Výsledky průběžně zohledňovala v dohledové praxi i ve vyjádřeních poskytovaných účastníkům trhu, např. pokud šlo o problematiku podmínek přijímání na regulovaný i volný trh.

¹⁵ Poznámka: Pro srovnání uvádíme, že QIS1 se neúčastnil žádný český subjekt, QIS2 se účastnily dvě české pojišťovny, jejichž tržní podíl činil 13 %.

¹⁶ <http://www.ceiops.eu/consultations/QIS>

¹⁷ Committee of European Securities Regulators (Výbor evropských regulátorů kapitálového trhu).

¹⁸ Návrh novely ZPKT byl vládou schválen 16. 1. 2008.

Souběžně ČNB pracovala na prováděcích vyhláškách k novele zákona o podnikání na kapitálovém trhu. Základní transpoziční vyhlášky byly po diskuzi s účastníky trhu zaslány do meziresortního připomínkového řízení v červenci 2007. Práce na vyhláškách bylo nutno koordinovat s přípravou zákona o podnikání na kapitálovém trhu i vzhledem k častým změnám jeho textu.

Vedle přípravy vyhlášek se Česká národní banka účastnila aktivit CESR, které spolu s projektem TREM, který znamená změny tuzemských a vybudování celoevropských informačních systémů, zahrnovaly rovněž postupné zřízení databáze odpovědí na dotazy ve spolupráci s Evropskou komisí.

Podrobnější informace k přípravám na implementaci MiFID jsou průběžně zveřejňovány na webové stránce ČNB (<http://www.cnb.cz> – Právní předpisy – Kapitálový trh – Materiály k transpozici MiFID). Česká národní banka předpokládá, že po dokončení legislativního procesu transpozice směrnice do českého právního řádu bude účastníkům kapitálového trhu nadále poskytovat stanoviska k problematickým okruhům nové úpravy, prezentovat odpovědi na nejčastější dotazy a taktéž bude pokračovat ve vydávání metodik, které dohlíženým subjektům usnadňují přizpůsobení se novým požadavkům zákona a prováděcích předpisů.

3.4 MEZINÁRODNÍ ÚČETNÍ STANDARDY

V květnu 2007 zveřejnil International Accounting Standards Board (IASB) počáteční dokument k diskuzi nazvaný Preliminary Views on Insurance Contracts. Tím byla zahájena druhá fáze vývoje mezinárodních účetních standardů, speciálně standardu pro pojistné smlouvy (IFRS 4) z roku 2005. Některé prozatímní návrhy uvedené v tomto diskuzním dokumentu budou znamenat významné změny v účetnictví pojišťoven. Zaměřují se zejména na tržně konzistentní oceňování pojistných závazků. Tento nový přístup bude mít značný dopad na všechny účastníky pojistného trhu. V této souvislosti je nutné zmínit vazbu druhé fáze IFRS 4 se Solventností II, v jejímž rámci se také předpokládá tržně konzistentní oceňování aktiv i pojistných závazků.

Jako další krok navazující na diskuzní dokument se koncem roku 2008 chystá IASB vydat další dokument – tzv. Exposure Draft. Dokončení návrhu pojišťovacího účetního standardu, který by měl doplnit a rozšířit IFRS 4, se očekává během roku 2010.

4. PŘÍMÝ DOHLED NAD FINANČNÍM TRHEM V ROCE 2007

4.1 LICENČNÍ, SCHVALOVACÍ A POVOLOVACÍ ČINNOST

Sektor úvěrových institucí

Česká národní banka obdržela v roce 2007 celkem 67 podnětů k zahájení správních řízení, z toho 29 žádostí od bank, 35 podnětů od družstevních záložen a tři od ratingových agentur. Pokud jde o instituce elektronických peněz podle zákona č. 124/2002 Sb., o platebním styku, nebylo vedeno žádné správní řízení. Ve sledovaném období bylo vedeno celkem 11 sankčních řízení s družstevními záložnami, z toho 10 bylo o pokutě za méně závažná porušení ustanovení zákona č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech, a jedno o odnětí povolení působit jako družstevní záložna (České národní spořitelní družstvo) za velmi závažné nedostatky v činnosti družstevní záložny zjištěné kontrolou na místě, vykonanou dohledovými útvary České národní banky.

V průběhu roku 2007 bylo vydáno celkem 62 správních rozhodnutí, z toho 18 předchozích souhlasů k nabytí kvalifikované účasti na bance, dále předchozí souhlasy regulátora k fúzi dvou bank a ke zrušení jedné z nich bez likvidace a k fúzi dvou družstevních záložen a zrušení jedné z nich, 20 osvědčení způsobilosti pro člena orgánu družstevních záložen a dvě změny licence jejím rozšířením. V závěru roku 2007 byly vydány předchozí souhlasy s používáním speciálních přístupů k výpočtu kapitálového požadavku k operačnímu riziku banky a družstevní záložny a dvě souhlasné rozhodnutí se zápisem do seznamu ratingových agentur vedeného ČNB. Dále bylo vydáno sedm předchozích souhlasů s vložím dalšího členského vkladu do družstevní záložny, jeden souhlas se snížením základního členského vkladu a jeden s podřízeným vkladem do družstevní záložny. Kromě toho bylo vydáno 11 rozhodnutí sankční povahy (pokuty podle zákona o spořitelních a úvěrních družstvech) a jedno rozhodnutí o odnětí povolení družstevní záložny. Zbývající správní řízení nebyla v roce 2007 ukončena. Jedná se především o licenční řízení pro banku, žádosti o změny nebo rozšíření povolení k některým dalším činnostem pro banky a družstevní záložnu, řízení o zápisu do seznamu agentur pro úvěrové hodnocení, řízení o schválení speciálních přístupů k výpočtu kapitálového požadavku apod.

ČNB byla v dubnu 2007 předložena zakladatelem se sídlem mimo Evropskou unii – společností První česko-ruská banka, společnost s ručením omezeným, Moskva, Ruská federace – žádost o udělení bankovní licence pro Banku mezinárodní spolupráce, a. s., Praha. Jednalo se o třetí žádost stejného žadatele. Dne 17. 4. 2008 vydala ČNB rozhodnutí, kterým žádosti vyhověla, a bankovní licenci Bance mezinárodní spolupráce, a. s., udělila.

V létě roku 2007 obdržel bankovní dohled ČNB oznámení o zřízení pobočky v režimu jednotné bankovní licence od polské BRE Bank SA, Varšava (obchodní označení na bankovním trhu mBank), která v listopadu 2007 zahájila činnost na území České republiky. Dále ČNB obdržela oznámení od irského regulátora o zřízení pobočky v režimu jednotné licence irské Citibank Europe plc, do které se k 1. 1. 2008 transformovala česká Citibank a. s., Praha.

V průběhu roku 2007 využívala práva svobody usazování podle evropské legislativy na základě principu jednotné licence v jiném členském státu EU jedna tuzemská banka, a to J&T BANKA, a. s. na území Slovenské republiky a čtyři tuzemské družstevní záložny (Fio družstevní záložna, Unibon – spořitelní a úvěrní družstvo, WPB Capital, spořitelní družstvo a Prague Credit Union, spořitelní družstvo), a to na území Slovenské republiky, Polska, Maďarska a Kypru.

Ke konci roku 2007 podléhalo dohledu bankovního sektoru celkem 23 bank a stavebních spořitelů a v omezeném rozsahu též 14 poboček zahraničních bank vyvíjejících činnost na tuzemském bankovním trhu. Do působnosti dohledu ČNB nad úvěrovými institucemi spadalo rovněž 19 družstevních záložen.

Kapitálový trh

V oblasti kolektivního investování a penzijního připojištění bylo v průběhu roku 2007 zahájeno 233 správních řízení a z roku 2006 převedeno 80 neukončených správních řízení. Do konce roku 2007 bylo z tohoto počtu 287 řízení rozhodnuto a pět správních řízení bylo zastaveno. Schvalování vedoucích osob se týkalo 58 rozhodnutí, změn statutů 128 rozhodnutí, povolení k činnosti nové investiční společnosti šest rozhodnutí, povolení k vytvoření podílových fondů 49 rozhodnutí, odnětí povolení k vytvoření podílových fondů pět rozhodnutí, povolení ke sloučení podílových fondů jedno rozhodnutí, k vytvoření investičního fondu šest rozhodnutí, povolení zahraniční osobě kolektivního investování k veřejnému nabízení cenných papírů na území ČR 11 rozhodnutí, povolení k nabytí kvalifikované účasti čtyři rozhodnutí, povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu jedno rozhodnutí a povolení ke změně penzijního plánu dvě rozhodnutí. Ostatních rozhodnutí bylo celkem 16.

V průběhu roku 2007 získalo povolení k činnosti šest nových investičních společností. Jednalo se o ATLANTIK Asset Management investiční společnost, a. s., CEE FUND MANAGEMENT investiční společnost, a. s., Realtia investiční společnost, a. s., Conseq investiční společnost, a. s., Bayerische Investment Fonds a. s. - investiční společnost, Fortius Global Investments, investiční společnost, a. s. a penzijní fond AEGON Penzijní fond, a. s. V roce 2007 bylo uděleno povolení k činnosti následujícím sedmi investičním fondům: ČSOB Property fund, uzavřený investiční fond, a. s., člen skupiny ČSOB; Protos, uzavřený investiční fond, a. s.; UTIS uzavřený investiční fond, a. s.; ORION 001, uzavřený investiční fond, a. s.; Harmonie uzavřený investiční fond, a. s.; Pražský fond, uzavřený investiční fond, a. s. a CFQI uzavřený investiční fond, a. s. Vstup nových subjektů do sektoru kolektivního investování souvisel především s novelou zákona o kolektivním investování v roce 2006, která zavedla rovněž institut nemovitostních fondů pro veřejnost a institut fondů pro kvalifikované investory. V roce 2007 vzrostl zejména zájem o zakládání, resp. vytváření speciálních fondů kvalifikovaných investorů se zaměřením na investice do nemovitosti a nemovitostních společností (a to ve formě investičních fondů i podílových fondů).

Dohledu nad finančním trhem podléhalo v oblasti kolektivního investování a penzijního připojištění k 31. 12. 2007 celkem 18 investičních společností (aktivně působících nebo s nově uděleným povolením), 7 investičních fondů, 11 penzijních fondů, 121 otevřených podílových fondů, z toho 38 standardních, a dále osm bank, resp. poboček zahraničních bank jako aktivních deponitářů fondů kolektivního investování a penzijních fondů.

V oblasti poskytovatelů investičních služeb bylo na počátku roku 2007 evidováno celkem 46 subjektů s povolením k činnosti obchodníka s cennými papíry podle § 5 zákona č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu (ZPKT), z toho bylo 13 bank. V průběhu roku 2007 nebylo uděleno žádné nové povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry, ve dvou případech povolení zaniklo na základě změny předmětu podnikání. Na konci roku 2007 Česká národní banka evidovala 44 obchodníků s cennými papíry, z toho 13 bank.

V průběhu roku 2007 vydala ČNB v oblasti poskytování investičních služeb celkem 788 prvostupňových rozhodnutí, přičemž více než polovinu tvořila rozhodnutí o udělení registrace investičního zprostředkovatele. Čtyři rozhodnutí se týkala rozšíření stávajícího povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry, ve dvou případech ČNB žádost o rozšíření povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry zastavila. V jednom případě bylo vydáno rozhodnutí o povolení k uzavření smlouvy o převodu části podniku. Udělení předchozího souhlasu k výkonu funkce vedoucí osoby obchodníka s cennými papíry se týkalo 25 rozhodnutí. Ve čtyřech případech vydala ČNB předchozí souhlas k nabytí kvalifikované účasti na obchodníkovi s cennými papíry. Další rozhodnutí vydaná v oblasti poskytování investičních služeb se převážně týkala vydání či rozšíření případně zrušení povolení k činnosti makléře (117 udělení a rozšíření; 21 odejmutí), registrace investičních zprostředkovatelů (55 zrušení a čtyři zamítnutí) a schvalování dražebních řádů obchodníků s cennými papíry (dvě udělení).

Osob s povolením k činnosti makléře podle § 14 odst. 1 ZPKT bylo počátkem roku 2007 evidováno 1 859. V průběhu sledovaného období bylo nově vydáno 79 povolení k činnosti makléře a ve 21 případech byla tato povolení odňata. V průběhu roku 2007 ČNB organizovala makléřské zkoušky, bylo vypsáno 39 termínů zkoušek, kterých se zúčastnilo 394 osob.

Na konci roku 2007 Česká národní banka evidovala celkem 1 917 osob s povolením k činnosti makléře.

V oblasti tržní infrastruktury se v roce 2007 správní řízení týkala zejména Burzy cenných papírů Praha, a. s. Bylo vyhověno žádosti společnosti RM-Systém, a. s. o rozšíření povolení k provozování vypořádacího systému SVYT a byly schváleny s tím související změny v pravidlech obchodování na mimoburzovním trhu (toto rozšíření umožnilo realizovat záměr obchodovat v RM-Systém, a. s. zahraniční cenné papíry, které budou evidovány v evidenci vypořádacího systému). Dále bylo společnosti RM-Systém, a. s. rozšířeno povolení k organizování mimoburzovního trhu o možnost organizovat trh s derivátovými cennými papíry, jednalo se zejména o warranty a investiční certifikáty, a došlo též k rozšíření povolení k provozování vypořádacího systému o vypořádání obchodů s derivátovými cennými papíry spolu se schválením souvisejících změn pravidel vypořádacího systému SVYT. Na podzim roku 2007 ČNB schválila další změny pravidel obchodování na mimoburzovním trhu organizovaném společností RM-Systém, a. s. Jednalo se o změny v přijímání cenných papírů k obchodování a možnost přijetí cenných papírů s omezenou převoditelností. V případě společnosti UNIVYC, a. s. schválila ČNB změny pravidel vypořádacího systému UNIVYC, a. s. (jednalo se o informační povinnost členů burzy). ČNB dále vyhověla žádosti UNIVYC, a. s. o schválení změny pravidel vypořádacího systému umožňující vypořádat obchody se všemi druhy derivátových cenných papírů. V roce 2007 byly rovněž uděleny dva předchozí souhlasy s výkonem funkce vedoucí osoby (v jednom případě se jednalo o společnost Burza cenných papírů Praha, a. s., ve druhém případě se jednalo o společnost RM-Systém, a. s.).

V roce 2007 dále probíhalo řízení o udělení povolení k činnosti centrálního depozitáře cenných papírů, ve kterém žadatel zpracovával podklady pro udělení povolení.

V oblasti emisí cenných papírů jsou vedeny dva základní typy schvalovacích řízení. Prvním z nich je schvalování dokumentů v souvislosti s novými emisemi cenných papírů, různých kombinací emisních podmínek dluhopisů podle zákona č. 190/2004 Sb., o dluhopisech, prospektů cenných papírů a jejich kombinací pro účely veřejné nabídky a přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu podle ZPKT. V případě emisních podmínek dluhopisů se jedná víceméně o formální kontrolu náležitostí tohoto dokumentu. V případě schvalování prospektů cenných papírů se kontroluje plnění podmínek stanovených nařízením Evropské komise č. 809/2004, které stanoví náležitosti prospektu, přičemž se věcně posuzuje dostatečnost informací v něm uvedených, zejména ve vztahu k hospodaření a činnosti emitenta a popisu práv spojených s cenným papírem. V této oblasti bylo v roce 2007 vedeno 191 správních řízení.

Druhým typem schvalovacích řízení je udělování souhlasů s uveřejněním nabídek převzetí a dalších veřejných návrhů smluv týkajících se kótovaných účastnických cenných papírů a od září 2005 také udělování předchozích souhlasů s usneseními valných hromad o uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů (tzv. vytěsnění neboli squeeze-out). V obou případech je těžištěm vedených řízení přezkum ocenění společností a posouzení přiměřenosti nabízené ceny, resp. poskytovaného protiplnění. V oblasti nabídek převzetí bylo v roce 2007 vedeno devět správních řízení, v oblasti vytěsnění 68 správních řízení. V těchto řízeních se postupuje podle lhůt s fikcí pozitivního rozhodnutí stanovených obchodním zákoníkem, ČNB však vždy rozhoduje před uplynutím lhůty.

Vedle těchto základních typů řízení bylo v roce 2007 vedeno i osm řízení ve vztahu k informační povinnosti emitentů kótovaných cenných papírů, a to zejména ve věci povolení zúžení rozsahu výroční zprávy.

Sektor pojišťoven

Povolovací a schvalovací činnosti podléhaly tuzemské pojišťovny, zajišťovny a pojišťovny z třetích států (státy mimo EU/EHP). V roce 2007 bylo vedeno celkem 100 správních řízení, z toho bylo 89 řízení ukončeno správním rozhodnutím. Schvalování vedoucích osob se týkalo 73 rozhodnutí, udělení povolení k provozování pojišťovací činnosti jedno rozhodnutí, rozšíření licence stávající pojišťovny čtyři rozhodnutí, nabytí kvalifikované účasti v pojišťovně šest rozhodnutí, schválení převodu pojistného kmene z tuzemské pojišťovny na pobočku zahraniční pojišťovny z EU jedno rozhodnutí, fúze pojišťovny s její dceřinou společností jedno rozhodnutí a byla vydána další tři rozhodnutí. Celkem 11 správních řízení nebylo v roce 2007 ukončeno. Z toho ve dvou případech se jednalo o správní řízení ve věci žádosti o udělení licence pro novou pojišťovnu, ve třech případech o rozšíření stávajícího povolení pojišťovny, ve čtyřech případech o nabytí kvalifikované účasti v pojišťovně a dvě správní řízení se týkala udělení předchozího souhlasu pro vedoucí osobu.

Česká národní banka udělila povolení k provozování pojišťovací činnosti společnosti GDII Czech, a. s., v rozsahu pojistných odvětví 1, 3, 7, 8, 9, 10 písm. a) a c) a 18 neživotních pojištění uvedených v části B přílohy č. 1 zákona č. 363/1994, o pojišťovnictví (ZoP). Následně došlo ke změně obchodní firmy na DIRECT Pojišťovna, a. s.

Česká národní banka schválila fúzi společnosti Kooperativa pojišťovna, a. s., s dceřinou společností Celetná 25, s. r. o. a převod pojistného kmene ze společnosti AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a. s., na společnost AIG EUROPE, S. A., pobočka pro Českou republiku. České kanceláři pojistitelů byl udělen souhlas s tvorbou jiné technické rezervy uvedené v § 13 odst. 3 písm. g) ZoP.

Na začátku druhého pololetí 2006 bylo zahájeno správní řízení o určení skupiny jako finančního konglomerátu. Vzhledem k obtížnosti při posuzování tohoto správního řízení bylo vyžádáno stanovisko Ministerstva financí ČR. Ze stanovisek a výpočtu bilančních sum společností ovládaných státem prostřednictvím Ministerstva financí ČR vyplynulo, že skupina nespĺňuje identifikační znaky finančního konglomerátu a z tohoto důvodu bylo správní řízení v první polovině roku 2007 zastaveno.

Ke konci roku 2007 podléhalo dohledu České národní banky celkem 34 tuzemských pojišťoven a Česká kancelář pojistitelů. V omezeném rozsahu podléhalo dohledu ČNB také 17 poboček pojišťoven ze států EU/EHP a jedna pobočka pojišťovny ze třetího státu – tyto pobočky reportují ČNB svou činnost.

Ostatní regulované subjekty

Česká národní banka na základě devizového zákona č. 219/1995 Sb. dozoruje téměř 3 000 nebankovních devizových míst. Do této skupiny patří jak podnikatelé poskytující nákup či prodej cizí měny v hotovosti, tak subjekty zabývající se bezhotovostními obchody s devizovými hodnotami či peněžními službami.

Koncesní listiny ke směnářské činnosti jsou vydávány místně příslušnými živnostenskými úřady a opravňují podnikatele (fyzické či právnické osoby) pouze k provádění nákupu cizí měny v hotovosti. Před udělením koncesní listiny si živnostenské úřady vyžádají vyjádření ČNB. Nákup cizí měny mohou podnikatelé provozovat pouze v provozovnách a směnářských automatech, které byly předem schváleny Českou národní bankou. V roce 2007 ČNB vydala 113 vyjádření k udělení koncesní listiny, vyjádření ke schvalování provozoven bylo vydáno ve 209 případech. Celkový počet devizových míst s koncesní listinou na konci roku 2007 činil 2 560. Dle údajů dostupných pobočkám ČNB z nich zhruba 53 % vykonávalo směnářskou činnost. Počet devizových míst je od roku 2002 stabilizovaný, ve srovnání s rokem 2006 došlo k jejich mírnému poklesu, rovněž i k poklesu počtu jejich provozoven, kterých na konci roku 2007 bylo celkem 2 372. Nižší počet provozoven oproti vydaným koncesním listinám je způsoben nevykonáváním směnářské činnosti držitelem koncesní listiny.

Devizové licence k prodeji cizí měny za českou měnu v hotovosti vydávají pobočky ČNB, ostatní devizové licence jsou vydávány ústředím ČNB. V roce 2007 obdržela Česká národní banka 38 žádostí o devizovou licenci. Většina žádostí o devizovou licenci byla ČNB vyřízena kladně, důvod zamítnutí žádostí spočíval v nesplnění podmínek pro vydání devizové licence.¹⁹

V roce 2007 udělila ČNB celkem 14 povolení k vydávání elektronických peněz podle § 19 zákona č. 124/2002 Sb., o platebním styku. K 31. 12. 2007 tímto povolením disponovalo celkem 52 subjektů.²⁰ Česká republika se řadí na přední místo mezi státy EU v dané oblasti. Převážnou většinu těchto vydavatelů elektronických peněz tvoří dopravci (zejm. v autobusové dopravě), kteří vydávají čipové karty použitelné k placení jízdného mezi regiony u jiných dopravců. Na konci roku 2007 již tři společnosti vydávaly elektronické peníze k placení prostřednictvím internetu a jedna společnost tímto způsobem umožňuje zaměstnancům čerpání peněžních prostředků ze sociálního fondu. Dosud žádný subjekt neprojevil zájem o udělení licence k činnosti instituce elektronických peněz podle § 18b zákona o platebním styku, či o udělení licence k provozování platebního systému.

Závěrem lze shrnout, že vytížení České národní banky licenčními, schvalovacími a povolovacími činnostmi se ani postupnou stabilizací struktury ekonomiky a přibližováním se standardům vyspělých západoevropských ekonomik nesnižuje. K tomu přispívá i opakovaný výskyt nedostatků v oblasti licenčních, schvalovacích a povolovacích řízení, spočívající v často málo kvalitním a nedostatečném zpracování žádostí ze strany některých žadatelů.

4.2 NOTIFIKACE

Vstup České republiky do Evropské unie v roce 2004 otevřel tuzemský finanční trh též dalším subjektům, které mohou využívat svobodu volného pohybu služeb na základě jednotné licence (evropského pasu).²¹

V průběhu roku 2007 obdržela ČNB celkem 478 oznámení zahraničních regulátorů o notifikacích přeshraničního poskytování služeb, z tohoto počtu bylo 64 bank (z toho pět institucí elektronických peněz), 82 pojišťoven,²² 291 fondů kolektivního investování, osm investičních společností a 221 poskytovatelů investičních služeb.

¹⁹ Seznam platných a účinných devizových licencí viz <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Devizový dohled – Úplný seznam devizových míst z Registru devizových míst ČNB (čtvrtletní aktualizace).

²⁰ Seznam osob, kterým ČNB vydala povolení k vydávání elektronických peněz, lze nalézt na <http://www.cnb.cz> – Platební styk – Elektronické peníze.

²¹ Podrobně o jednotné licenci viz <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled – Bankovní dohled – Výklad ČNB k jednotné bankovní licenci.

²² V pojišťovnictví se takto notifikují nejen samotné pojišťovny, ale také jejich pobočky působící v ostatních státech EU/EHP. Za rok 2007 byl ČNB oznámen zahraničními regulátory úmysl celkem 21 poboček poskytovat služby na území ČR (toto číslo je zahrnuto v celkovém počtu 82 oznámení).

Současně byl příslušným orgánům dohledu ze zemí EU/EHP oznámen záměr jedné tuzemské pojišťovny provozovat pojišťovací činnost na jejich území na základě svobody dočasně poskytovat své služby.

Celkový přehled přijatých notifikací o přeshraničním poskytování služeb

(stav ke konci roku)

	Banky	Z toho: Instituce elektronických peněz	Pojišťovny	Fondy	Investiční společnosti	Poskytovatelé investičních služeb
2007	198	6	478 ²³	1 479	37	518

V oblasti notifikací emisních prospektů obdržela ČNB celkem 109 notifikací od zahraničních regulátorů.

Během roku 2007 obdržela ČNB rovněž oznámení o úmyslu provozovat činnost na území České republiky v případě 2 723 pojišťovacích zprostředkovatelů s domovským členským státem jiným než je Česká republika (z toho 2 375 ze SR).

4.3 REGISTRAČNÍ ČINNOST

V roce 2007 bylo zaregistrováno podle § 39 zákona o České národní bance dalších pět reprezentací zahraničních bank a finančních institucí, které nepodnikají přímo v oblasti bankovníctví, ale zprostředkovávají a nabízejí služby svých bank na tomto území. Dvě reprezentace ukončily v roce 2007 svou činnost. Ke konci roku 2007 bylo zaregistrováno v České republice celkem 27 zastoupení zahraničních bank.²⁴

Na počátku roku 2007 bylo celkem evidováno 10 628 investičních zprostředkovatelů podle § 30 zákona o podnikání na kapitálovém trhu. V průběhu celého roku 2007 bylo vydáno 2 792 registrací investičního zprostředkovatele a 55 registrací bylo zrušeno. K 31. 12. 2007 evidovala Česká národní banka celkem 13 365 investičních zprostředkovatelů.

Do registru pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů pojistných událostí bylo zapsáno v roce 2007 celkem 17 408 zprostředkovatelů, z toho 95 pojišťovacích agentů a 62 pojišťovacích makléřů. Na vlastní žádost, resp. podle § 29 zákona bylo rozhodnuto o zrušení zápisu v registru u 3 353 pojišťovacích zprostředkovatelů. Registr pojišťovacích zprostředkovatelů je dostupný na internetových stránkách ČNB (<http://ispoz.cnb.cz>). Ke konci roku 2007 v něm bylo zaregistrováno celkem 67 529 pojišťovacích zprostředkovatelů,²⁵ z čehož bylo 5 226 zprostředkovatelů ze zahraničí. V registru bylo k 31. 12. 2007 celkem zapsáno 61 482 aktivních pojišťovacích zprostředkovatelů.

V souvislosti s agendou registrací pojišťovacích zprostředkovatelů zajišťuje ČNB odborné zkoušky pojišťovacího agenta a pojišťovacího makléře. Účelem odborné zkoušky je ověřit, zda uchazeči splňují odbornou způsobilost k výkonu zprostředkovatelské činnosti, pro kterou je stanoven střední nebo vyšší kvalifikační stupeň odborné způsobilosti. Zkoušek odborné způsobilosti se zúčastnilo celkem 682 uchazečů, z nichž 666 u zkoušek uspělo.

V průběhu roku 2007 bylo rozhodnuto o zápisu šesti osob do seznamu odpovědných pojistných matematiků.

²³ Z toho je 100 poboček těchto pojišťoven v EU/EHP.

²⁴ Sparkasse Oberlausitz-Niederschlesien byla zaregistrována v lednu 2008.

²⁵ Zde uvedený údaj představuje celkový počet zaregistrovaných zprostředkovatelů, včetně již odejmutých registrací.

4.4 DOHLED NA DÁLKU

Výkon dohledu na dálku spočívá jednak v průběžném sledování činnosti a hospodaření jednotlivých subjektů působících na finančním trhu a jednak ve vyhodnocování vývoje trhu jako celku včetně jeho dílčích segmentů. Mezi základní vykonávané činnosti dohledu na dálku ČNB patří kontrola dodržování příslušných právních předpisů, kontrola dodržování pravidel obezřetného podnikání a pravidelné vyhodnocování finanční situace jednotlivých regulovaných subjektů.

Základním zdrojem informací jsou jednotlivými subjekty pravidelně zasílané výkazy a hlášení na individuálním a v některých případech též konsolidovaném základě. Požadovaná frekvence a způsob jejich zasílání do ČNB se dosud mezi jednotlivými segmenty trhu liší. V rámci postupující integrace dohledových činností je však snaha o jejich postupné sblížení, a to jak jejich obsahu, tak způsobu reportování do ČNB. V případě potřeby intenzivnějšího monitoringu situace je finančním institucím ukládána mimořádná vykazovací povinnost.

Kromě pravidelných výkazů jsou k průběžnému hodnocení vývoje subjektů a trhu využívány veškeré další dostupné informace z řady různých zdrojů, např. účetních závěrek, výročních zpráv, auditorských zpráv, informace o zjištěních z kontrol na místě či informačních návštěv, veřejné prezentace, tiskové zprávy subjektů apod. Průběžně se v případě potřeby získání dodatečných informací konají setkání se zástupci dohlížených subjektů.

V roce 2007 se pozornost dohledu na dálku více zaměřila na případné dopady turbulencí na světových trzích, vyvolaných problémy v segmentu tzv. subprime hypoték poskytovaných v USA, do hospodaření tuzemských finančních institucí. V této souvislosti byla především prověřena portfolia jednotlivých institucí a zjišťována jejich angažovanost na americkém hypotečním trhu, např. prostřednictvím držby CDO či jiných cenných papírů podložených těmito hypotékami. Tyto instrumenty byly drženy pouze výjimečně, jejich objem byl relativně nízký, a tedy i dopady do hospodářských výsledků institucí byly pouze omezené. Expozice v těchto nástrojích by tak v tomto smyslu neměly mít žádný zásadní dopad do solventnosti, resp. kapitálové přiměřenosti nebo likvidity finančních institucí. Vývoji hodnoty těchto cenných papírů je však i nadále věnována značná pozornost. Sledovány jsou také související aspekty, např. způsob oceňování těchto cenných papírů s ohledem na v současnosti nižší likviditu na trzích těchto nástrojů. V této souvislosti byla v dohlížených institucích vykonána řada informačních návštěv.

V roce 2007 byla mezi ČNB a Ministerstvem financí České republiky uzavřena dohoda o spolupráci při výměně informací týkajících se finančního trhu. V rámci této dohody dochází k pravidelné výměně agregovaných údajů o vývoji na finančním trhu mezi ČNB a Ministerstvem financí České republiky.

Dohled na dálku pomáhá vytvářet komplexní obraz o finanční situaci dohlížených subjektů finančního trhu a umožňuje identifikovat potenciální nedostatky a rizika, která jsou výchozím signálem pro provedení kontroly na místě či rozhodnutí o dalším postupu vůči dohlíženému subjektu.

4.4.1 Dohled nad úvěrovými institucemi

Výkon dohledu na dálku nad bankami spočívá především v průběžném vyhodnocování činnosti, finanční situace a rizik podstupovaných jednotlivými bankami. Tato činnost se opírá o tři základní analytické pilíře. Jedná se o vyhodnocování tzv. signálních informací, zpracovávání pravidelných analýz jednotlivých bank a vyhotovování interního ratingu bank.

System signálních informací je automatizovaný systém včasného varování (z anglického early warning system), který pomáhá včas identifikovat případné negativní tendence ve vývoji jednotlivých bank. Jeho výstupy jsou za jednotlivé banky vyhodnocovány v měsíční frekvenci. Rovněž měsíčně je u všech bank sledováno dodržování limitů obezřetného podnikání (například limitů úvěrové angažovanosti či kapitálové přiměřenosti) a plnění dalších obezřetnostních pravidel podnikání bank. Čtvrtletně je pro každou banku zpracována analýza její finanční situace a podstupovaných rizik, která slouží jako základ pro rozhodování o intenzitě a způsobu dohledu nad danou bankou. Hodnocení poboček zahraničních bank je prováděno v mírně zjednodušeném režimu, což souvisí s omezenou kompetencí ČNB v rámci dohledu nad těmito subjekty.²⁶ Dvakrát ročně je pro interní účely dohledu ČNB zpra-

²⁶ Za dohled nad pobočkami zahraničních bank je primárně zodpovědný orgán dohledu ze země původu banky. ČNB u poboček zahraničních bank ze zemí EU monitoruje především vývoj likvidity a sleduje dodržování povinností vyplývajících ze zákona o bankách.

cováván rating bank, který rozděluje banky do pěti skupin podle jejich finanční situace a kvality managementu. Tento interní rating je rovněž součástí pololetní informace pro bankovní radu ČNB o vývoji bankovního sektoru.

Dohled na dálku využívá při své činnosti automatizovaný systém Informační centrum bankovního dohledu. Jedná se o interně vytvořený nástroj v ČNB, který umožňuje zobrazování údajů ze všech výkazů a hlášení pro bankovní dohled a poskytuje jednotné standardní výstupní sestavy i možnost vytváření individuálních specifických sestav pro analytické hodnocení jednotlivých bank i bankovního sektoru jako celku. Tato informační podpora umožňuje rychlý přehled o vývoji základních ukazatelů charakterizujících finanční situaci banky i bankovního sektoru a dodržování pravidel obezřetného podnikání.

Za účelem získání doplňujících informací o činnosti a hospodaření bank, včetně záměrů do budoucna, se v bankách dle potřeby konají jednání se zástupci bank či informační návštěvy. V roce 2007 se tyto návštěvy více zaměřily na případné dopady turbulencí na světových finančních trzích do hospodaření tuzemských úvěrových institucí, které byly vyhodnoceny jako omezené. Významným zdrojem informací pro výkon dohledu nad bankami jsou také zprávy auditorů o ověření řídicích a kontrolních systémů bank dle § 22 odst. 1, písmene b) zákona č. 21/1992 Sb., o bankách, ve znění pozdějších předpisů. Tato ověření jsou na bankách vyžadována zejména v obdobích, kdy v nich neprobíhá kontrola na místě, která by danou oblast pokrývala. V roce 2007 obdržel bankovní dohled zprávy auditorů o ověření řídicího a kontrolního systému celkem od šesti bank, které vyhodnocovaly stav v těchto bankách k 31. 12. 2006. Pro rok 2007 byl požadavek na ověření systémů zadán ve třech případech (ověření k 31. 12. 2007). Tato ověření jsou v ČNB k dispozici v prvním čtvrtletí roku 2008.

Kromě pravidelného vyhodnocování finanční situace bank se výkon dohledu na dálku zaměřuje na další aspekty jejich činnosti. V roce 2007 bylo vydáno celkem 74 rozhodnutí souvisejících s posouzením odborné způsobilosti a důvěryhodnosti osob navrhovaných na funkce vedoucích zaměstnanců bank, schválením externích auditorů bank, schválením seznamu akcionářů před valnou hromadou, započítáváním podřízeného dluhu do kapitálu banky apod. Kromě toho je v rámci dohledu na dálku průběžně sledováno, zda banky podnikají v souladu s ustanoveními zákona o bankách a dalších právních předpisů.

Významným prvkem činnosti dohledu je spolupráce s regulatorními institucemi z ostatních zemí, zejména pak s těmi, které provádějí dohled nad mateřskými bankami majícími své dceřiné banky na území ČR. Se zahraničními bankovními regulátory má ČNB uzavřeno osm bilaterálních smluv o spolupráci (Memorandum of Understanding), přičemž jejich počet se v roce 2007 nezměnil, což odráží relativně stabilní akcionářskou strukturu tuzemských bank z pohledu země původu jejich vlastníků. Kromě výměny informací o finanční situaci bank a dalších subjektů z finančních skupin působících ve smluvních zemích se jednání se zahraničními regulátory soustředila především na praktické otázky spojené s implementací nové kapitálové koncepce Basel II a v posledním období také na užší spolupráci dohledů při řešení případných krizových situací. Pracovníci dohledu ČNB jsou rovněž zapojeni do spolupráce ve výborech a pracovních skupinách Evropské komise, Evropské centrální banky a Banky pro mezinárodní platby.

Kromě hodnocení jednotlivých bank je průběžně analyzován rovněž vývoj bankovního sektoru jako celku, případně jeho jednotlivých segmentů. Čtvrtletně jsou na internetových stránkách ČNB zveřejňovány základní ukazatele o vývoji bankovního sektoru jako celku (<http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled – Bankovní sektor – Základní ukazatele o bankovním sektoru). Průběžně také probíhá komunikace s řadou subjektů, které se zajímají o vývoj tuzemského bankovního a finančního sektoru (mezinárodní organizace jako MMF, Světová banka, OECD, ECB, ratingové agentury atd.).

V souvislosti s integrací dohledových činností převzala ČNB od 1. 4. 2006 rovněž dohled nad sektorem družstevních záložen. V prvním pololetí 2007 bylo odňato povolení k činnosti družstevní záložně České národní spořitelny družstvo z důvodu nedostatků v činnosti zjištěných při kontrole na místě. V roce 2007 pokračoval bankovní dohled v mapování aktuálního stavu sektoru družstevních záložen, a to jak prostřednictvím kontrol na místě, tak intenzivního dohledu na dálku, se záměrem dále sblížit postupy při výkonu dohledu nad těmito subjekty s postupy uplatňovanými vůči bankám. Platebního systému CERTIS se od podzimu 2007 účastní již druhá družstevní záložna. Od července 2007 je výkaznictví družstevních záložen zajišťováno prostřednictvím systému SDNS.

Nedostatky v činnosti úvěrových institucí, které jsou v rámci průběžného dohledu na dálku identifikovány, jsou s těmito institucemi řešeny tak, aby za použití přiměřených prostředků došlo k nápravě a dosažení požadovaného stavu. V případě nedostatků méně závažného charakteru je úvěrová instituce vyzvána, aby ČNB sdělila, jakým způsobem a eventuálně v jakém časovém horizontu budou dané nedostatky odstraněny. ČNB poté předložené řešení

posoudí, případně vyžádá jeho úpravu, a následně průběžně vyhodnocuje, zda banka odstraňuje zjištěné nedostatky dle předloženého harmonogramu. Úvěrové instituce jsou za tímto účelem povinny zpravidla čtvrtletně ČNB zasílat odpočet přijatých opatření. Tímto způsobem jsou rovněž odstraňovány méně závažné nedostatky zjištěné v rámci kontrol na místě. V případě zjištění závažnějších rozporů činnosti instituce s právními předpisy či pravidly obezřetného podnikání je úvěrovým institucím ukládáno opatření k nápravě, přičemž lze využít nápravná opatření uvedená v § 26 zákona o bankách.

Jak již bylo konstatováno v úvodu, byla v roce 2007 pozornost dohledu na dálku zaměřena na potenciální dopady turbulencí na světových trzích. V této souvislosti byla prověřena portfolia úvěrových institucí a zjišťována jejich angažovanost na americkém hypotečním trhu.

4.4.2 Dohled v oblasti kapitálového trhu

V oblasti kapitálového trhu je dohled České národní banky vykonáván zejména v několika hlavních segmentech – nad subjekty kolektivního investování, penzijními fondy, obchodníky s cennými papíry a nad dalšími subjekty působícími na kapitálovém trhu. Dohled v oblasti kapitálového trhu se přitom týká jak subjektů, tak i uzavíraných transakcí.

Dohled na dálku v segmentu obchodníků s cennými papíry se zaměřil zejména na analýzu dat zasílaných v rámci informační povinnosti. Zvláštní pozornost byla věnována kontrole údajů z deníků obchodníků s cennými papíry. V souvislosti s analýzou dat bylo provedeno pravidelné hodnocení rizikovosti dohlížených subjektů a hodnocení případného dopadu jejich selhání na stabilitu finančního trhu. Vedle pravidelných analýz byla data využívána zejména v souvislosti s dohledem na místě a jinými aktivitami obvykle licenčního charakteru.

V červenci 2007 nabyla platnost vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry, implementující Basel II. Většina nebankovních obchodníků s cennými papíry využila zákonem stanovenou možnost používat i v druhé polovině roku 2007 původní způsob výpočtu kapitálové přiměřenosti (Basel I). Byla zahájena řada jednání se zástupci obchodníků s cennými papíry k prokonzultování vymezení konsolidačních celků a aplikace některých ustanovení vyhlášky o pravidlech obezřetného podnikání.

Průběžně byla sledována činnost burzovní komory, burzovních výborů a orgánů Garančního fondu burzy cenných papírů. Informace zasílané organizátorem mimoburzovního trhu v rámci jeho informační povinnosti byly pravidelně vyhodnocovány.

Transakce uzavírané na regulovaných trzích byly průběžně monitorovány s cílem zjišťovat nestandardní situace při obchodování. Vedle podnětů k dalšímu šetření ze strany ČNB byl jedenkrát informován Finančně analytický útvar MF a v jednom případě bylo podáno trestní oznámení místně příslušnému státnímu zastupitelství. Bylo sledováno dodržování vyhlášky č. 114/2006 Sb., o poctivé prezentaci investičních doporučení. V rámci dalšího zdokonalování informačního systému pro monitoring kapitálových trhů byl na základě požadavku CESR zprovozněn modul zajišťující mezinárodní výměnu dat o uzavřených obchodech.

V oblasti rozvoje IT podpory byl připravován informační systém Monitoring kapitálového trhu, který by měl umožnit efektivní správu sbíraných dat a jejich sofistikovanou analýzu. Systém by měl být spuštěn do plného provozu v roce 2009.

Standardní výkon dohledu na dálku v oblasti kolektivního investování a penzijního připojištění se soustřeďoval na analýzu dat získaných v rámci plnění informačních povinností. Probíhalo ověřování přípustnosti aktiv, kontrola jejich ocenění a naplňování stanovených investičních limitů. V rámci šetření byly v některých případech zjištěny dílčí nedostatky ve smyslu absence hlášení depozitářů o překročení limitů. Z hlediska hodnocení rizikovosti byla jako potenciálně problémová oblast identifikována určitá míra nerovnováhy mezi využitelnými aktivy některých penzijních fondů v porovnání s objemem prostředků evidovaných ve prospěch účastníků penzijního připojištění.

V souvislosti s vývojem na finančních trzích v některých zemích byl analyzován možný dopad na sektor kolektivního investování a penzijních fondů v České republice. Přímý vliv nebyl vyhodnocen jako významný.

V oblasti dohledu na dálku nad kapitálovým trhem byla též zaměřena pozornost na spolupráci s útvarem regulace při implementaci směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID) do primární i sekundární legislativy a též na me-

todické materiály, které ČNB poskytuje dohlíženým subjektům k zajištění větší transparentnosti a předvídatelnosti jejich přístupů k jednotlivým tématům (odborná péče, řízení konfliktů zájmů a další). Jak již bylo konstatováno v úvodu, pozornost byla věnována rovněž dopadům globální finanční krize na subjekty dohlížené ČNB. V této souvislosti lze konstatovat, že sektor nebyl poznamenán žádnou výraznou nestabilitou či krizí.

4.4.3 Dohled nad pojišťovnamí

Mezi vykonávané činnosti dohledu nad finančním trhem ČNB patří kontrola dodržování příslušných právních předpisů ze strany pojišťoven, jejich solventnosti, hospodaření z hlediska splnitelnosti jejich závazků, dále způsobu tvorby a použití technických rezerv a finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy, plnění rozhodnutí vydaných ČNB, rovněž kontrola souladu provozovaných činností s uděleným povolením, způsobu vedení účetních postupů a účinnosti řídicího a kontrolního systému.

Základem dohledu na dálku je pravidelné vyhodnocování finanční situace pojišťoven včetně dodržování pravidel obezřetného podnikání a dále ukládání opatření k nápravě v případě zjištění nedostatků. Základní ekonomické ukazatele pojišťoven jsou vyhodnocovány na základě povinně předkládaných výkazů. U pojišťoven, které patří do některé z pojišťovacích skupin, se také vyhodnocují údaje získané v rámci tzv. doplňkového dohledu nad pojišťovnamí ve skupině.

Kromě výkazů, které byly ČNB předkládány v zákonem stanovených termínech, byla v rámci rozhodnutí ve správním řízení některým pojišťovnám uložena povinnost předkládat pro účely dohledu výkazy i v jiných než zákonem stanovených termínech, např. měsíčně nebo čtvrtletně. Celkem plnily v roce 2007 takto uloženou vykazovací povinnost tři pojišťovny.

V souladu s nově zaváděnou strategií dohledu založeného na vyhodnocení rizik došlo v roce 2007 k vymezení soustavy ukazatelů finančního zdraví pojišťovny, včetně stanovení kritérií, využívaných pro systém včasného varování. Tento systém by měl sloužit jako jeden ze základních analytických nástrojů pro sledování trendů ve vývoji finanční situace pojišťovny na základě údajů z finančních výkazů, který současně umožní odhalit slabé stránky hospodaření pojišťovny.

Nedílnou součástí výkonu dohledu v roce 2007 bylo organizování informačních návštěv u nejvýznamnějších tuzemských pojišťoven, které byly zaměřeny zejména na obchodní a investiční strategii pojišťoven, systémy řízení rizik a vnitřní kontrolní systém. Obdobně i pro rok 2008 jsou plánovány informační návštěvy v tuzemských pojišťovnách se zaměřením zejména na obchodní strategii a vývoj hospodaření pojišťoven.

S ohledem na specifickou a různorodost činností pojišťoven budou v roce 2008 v rámci výkonu dohledu prováděny podrobné pojistně matematické analýzy jednotlivých provozovaných odvětví.

V roce 2008 jsou na úrovni mezinárodních finančních skupin plánovány společné kontroly ČNB a zainteresovaných zahraničních orgánů dohledu. Cílem společných kontrol bude sjednocení metodik pro jednotlivé oblasti výkonu dohledu v rámci EU.

Jako nejvýznamnější problémy, které byly identifikovány a řešeny v rámci dohledu na dálku u některých pojišťoven, lze uvést např. chybný výklad rozsahu jednoho z typů povinného pojištění odpovědnosti nebo podezření na nedostatečnou výši rezerv na nezasloužené pojistné. Rovněž je průběžně analyzován dopad vývoje na finančních trzích souvisejících s hypoteční krizí do finanční situace jednotlivých pojišťoven a dále pak dopad rostoucích úrokových sazeb na reálnou hodnotu finančního umístění. Zejména růst úrokových sazeb má významný negativní dopad do finanční situace řady subjektů, nicméně solventnost nebo likvidita žádného subjektu není ohrožena.

4.4.4 Doplňkový dohled nad finančními konglomeráty

Finančními konglomeráty jsou skupiny, v nichž pojišťovny, banky, případně obchodníci s cennými papíry mají významný podíl na veškerých finančních činnostech provozovaných subjekty této skupiny. Součástí výkonu dohledu na dálku je také tzv. doplňkový dohled nad těmito skupinami (podle zákona č. 377/2005 Sb. a vyhlášky č. 347/2006 Sb.).

Na úrovni finančních konglomerátů je doplňkový dohled zaměřen na kapitálovou přiměřenost, transakce uvnitř skupiny, koncentraci rizik, vnitřní řídicí a kontrolní systémy i systémy řízení rizik. Za výkon doplňkového dohledu je

primárně odpovědný koordinátor, který sleduje stanovené ukazatele, včetně plnění požadavků týkajících se kapitálové přiměřenosti a systémů řízení rizik, a zabezpečuje spolupráci s ostatními orgány dohledu. V roce 2007 plnila ČNB v jednom případě funkci koordinátora doplňkového dohledu na úrovni finančního konglomerátu.

4.4.5 Dohled nad ostatními regulovanými subjekty

V oblasti výkonu devizového dohledu má ČNB možnost zahájit sankční správní řízení při zjištění porušení devizových předpisů.²⁷ Je-li účastníkovi řízení prokázáno podezření z porušení devizových předpisů, může být v závislosti na rozsahu, způsobu a době porušení devizových předpisů omezena, pozastavena či odejmuta devizová licence. V případě prokázání porušení devizových předpisů při výkonu směnářské činnosti může ČNB navrhnout pozastavení nebo zrušení koncesní listiny ke směnářské činnosti. V obou případech může dojít rovněž k uložení peněžité pokuty, a to až do výše 50 mil. Kč nebo do výše 50 % částky, již se nedovolené jednání týká. Správní řízení ve věcech devizových vede ústředí ČNB. V roce 2007 bylo pravomocně ukončeno celkem 37 správních řízení zahájených z důvodu podezření na porušení devizových předpisů. Celková výše peněžitých sankcí uložených v roce 2007 činila 1,2 mil. Kč. Tyto příjmy jsou příjmem státního rozpočtu.

Stejně jako v uplynulých obdobích i v roce 2007 byla většina devizových deliktů zapříčiněna porušením podmínek pro provádění nákupu a prodeje cizí měny za českou měnu v hotovosti. Jednalo se především o nesprávně vystavované a označované odpočty o nákupu či prodeji cizí měny, dále o nedostatečně provedenou identifikaci klientů při transakcích v hodnotě nad 100 tis. Kč či o neplnění oznamovací povinnosti. Delikt neoprávněného nabízení, provádění nebo zprostředkování obchodů s devizovými hodnotami (jak hotovostních, tak i bezhotovostních) byl konstatován v šesti případech. V situaci, kdy ČNB zjistí, že došlo k porušení devizových předpisů spočívajícímu v neoprávněném nabízení, provádění nebo zprostředkování obchodů s devizovými hodnotami, přikáže ukončit nepovolenou činnost, resp. zahájí sankční správní řízení.

U držitelů devizových licencí ČNB rovněž dohlíží na dodržování povinností vyplývajících ze zákona č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů a povinností vyplývajících ze zákona č. 69/2006 Sb., o provádění mezinárodních sankcí a vybraných přímo použitelných předpisů Evropských společenství.

Dne 2. 7. 2007 nabyl účinnosti zákon č. 160/2007 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany spotřebitele. Tímto zákonem došlo mimo jiné k novelizaci zákona č. 6/1993 Sb., o České národní bance, když zde bylo vloženo ustanovení § 44a, které zakotvuje dohledovou kompetenci České národní banky v oblasti smluv uzavíraných na dálku. Tato kompetence je novou kompetencí v případě subjektů, nad nimiž Česká národní banka vykonává dohled v devizové oblasti – tj. v případě držitelů koncesních listin ke směnářské činnosti a držitelů devizových licencí.

Dohled ČNB u vydavatelů elektronických peněz na základě povolení podle § 19 zákona o platebním styku spočívá ve sledování dodržování podmínek, za nichž bylo uděleno povolení k vydávání elektronických peněz. ČNB přitom vychází z pravidelných půlročních statistických hlášení, případně dalších poskytnutých informací. ČNB může dle zákona sankcionovat porušení podmínek a případně nesplnění oznamovací povinnosti odnětím povolení ve správním řízení. Dosavadní zkušenosti s jednotlivými vydavateli jsou dobré a k odnětí povolení z uvedeného důvodu zatím nedošlo.

4.5 KONTROLY NA MÍSTĚ

Kontroly na místě jsou podstatnou složkou výkonu dohledu nad finančními trhy. Jejich hlavním cílem je včasná identifikace rizik finančních institucí a přijímání adekvátních opatření v případě zjištění nedostatků. V oblasti výkonu dohledu na místě pokračovala Česká národní banka v roce 2007 ve zohledňování dokumentů a závěrů Evropské komise, dalších příslušných pracovních orgánů Evropské unie i Basilejského výboru pro bankovní dohled. Těžištěm kontrol na místě bylo i nadále dodržování pravidel obezřetného podnikání finančních institucí a stav

27 Úplný přehled devizových předpisů: <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Devizový dohled – Platné devizové předpisy.

vnitřních řídicích a kontrolních systémů, jejichž kvalita a integrita významně ovlivňuje rizikový potenciál subjektů podnikajících na finančním trhu. Při kontrolách na místě byl v této souvislosti rovněž posuzován způsob, jakým finanční instituce identifikují, měří, resp. hodnotí, sledují a omezují jednotlivá podstupovaná rizika.

V rámci kontrol na místě provádí Česká národní banka kontroly komplexní a dílčí. Komplexní kontroly jsou zaměřeny na celkovou aktivitu kontrolovaného subjektu, dílčí kontroly se věnují vybraným oblastem.

Kontroly byly v roce 2007 prováděny na základě poznatků dohledu na dálku. Přihlíželo se rovněž k době, která uplynula od poslední kontroly na místě, a také k ukazatelům systému hodnocení rizik, pokud je pro daný sektor trhu používán. V úvahu byla brána i další hlediska, odrážející současný nebo předpokládaný stav dohlíženého subjektu.

Na základě zjištěných nedostatků byla uložena jednotlivým subjektům opatření k jejich nápravě, jejichž plnění je Českou národní bankou průběžně monitorováno. Jedná se o standardní proces využívaný při výkonu dohledu na místě.

4.5.1 Kontroly na místě v úvěrových institucích

V rámci dohledu nad bankami a družstevními záložnami se v roce 2007 uskutečnilo celkem 14 kontrol na místě, které byly provedeny v sedmi bankách a sedmi družstevních záložnách. Tyto kontroly byly zaměřeny na řízení úvěrového rizika, tržních rizik, operačních rizik včetně rizik informačních systémů, a dále na oblast předcházení legalizace výnosů z trestné činnosti a na celkové zhodnocení vnitřního řídicího a kontrolního systému bank a družstevních záložen. Předmětem kontrol bylo ověření všech nebo určité množiny výše uvedených oblastí. V jednom případě byla v roce 2007 vykonána specializovaná mimořádná kontrola na místě.

K 1. 7. 2007 došlo k nabytí účinnosti nové vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb., která implementovala směrnice Evropského parlamentu a rady, závěry a doporučení pracovních orgánů Evropské unie a Basilejského výboru pro bankovní dohled a některé uznávané principy a standardy. Dosavadní provádění kontrol na místě založené na těchto základech tak od poloviny roku 2007 získalo i ucelený a aktuální lokální regulační oporu.

Plánování jednotlivých kontrol bylo provedeno primárně na základě rizikového hodnocení jednotlivých subjektů, v němž měly významnou váhu výsledky předchozích kontrol a aktuální vývoj příslušné části finančního trhu.

Důležitou součástí kontrol jednotlivých rizik bank a družstevních záložen byla i v roce 2007 kontrola systému, který tyto instituce používají k přípravě hlášení a výkazů pro dohled České národní banky. Tato hlášení, předávaná na pravidelné bázi České národní bance, jsou důležitými indikátory zdraví finanční instituce a podstatnými informacemi pro činnost dohledu na dálku. Je proto nezbytné, aby poskytovala věcně správné a nezkrácené informace.

V roce 2007 také dále pokračovala spolupráce se zahraničními bankovními dohledy, a to zejména při přípravě a vlastním schvalování pokročilých metod pro výpočet kapitálových požadavků k úvěrovému (IRB, Internal Ratings Based) a operačnímu (AMA, Advanced Measurement Approach) riziku, zaváděných některými bankami a finančními skupinami působícími v České republice.

Všechny výše uvedené aspekty jsou průběžně promítány do postupů uplatňovaných při výkonu dohledu na místě. V průběhu roku 2007 byly postupy a hodnotící benchmarky uplatňované Českou národní bankou rovněž prezentovány na odborných fórech v tuzemsku i v zahraničí.

Kontroly bank provedené v roce 2007 se zaměřovaly zejména na řízení úvěrového a operačního rizika. V oblasti úvěrového rizika byly posuzovány především předpoklady vytvořené pro správné fungování nastavených procesů a poskytování aktivních úvěrových obchodů (rozhadových i podrozhadových), jejich sledování v době trvání a zpracování a přenos informací o podstupovaném riziku a jejich dostatečnost pro kvalitní řízení úvěrového rizika.

Mezi hlavní nedostatky zjištěné v rámci kontrol na místě v roce 2007 patřilo zejména nedostatečné zdokumentování procesů schvalování a monitoringu obchodů v době jejich trvání. Rozhodovací procesy tedy nebyly zpětně rekonstruovatelné a kontrolní systémy nepokrývaly úvěrový proces jako celek. Proto mohlo docházet k chybám v zadávání některých údajů o poskytnutých úvěrech a přijatém zajištění do interních systémů bank, které se částečně promítly i do jejich účetnictví (a následně i do reportů pro management a do hlášení pro ČNB). Zjištěná

zkreslení však nebyla objemově významná. Byly rovněž zjištěny nedostatky v předpisech kontrolovaných subjektů, které je vystavovaly riziku rozdílné interpretace těchto předpisů zaměstnanci banky.

Kontroly bank dále identifikovaly některé nedostatky v oblasti řízení operačního rizika a rizik spojených s využitím informačních systémů a technologií. Jednalo se například o nedostatky při rozpoznávání operačního rizika, jejichž příčinou byl nesystematický přístup jednotlivých organizačních útvarů při zařazování a sběru událostí do databáze operačního rizika. V některých případech banky také nezajistily jednoznačné přidělení zodpovědnosti za vypracování, prosazování a kontrolu v oblasti řízení rizik informačních systémů způsobem, který by byl v souladu s principy oddělení neslučitelných funkcí. To bylo často doprovázeno nedostatkem procesů spojených s identifikací, hodnocením a kontrolou rizik informačních systémů a technologií. Příkladem těchto nedostatků je nedostatečná klasifikace a řízení informačních aktiv, nízká účinnost a efektivnost vyhodnocování bezpečnostních incidentů a nedostatečná kontrola privilegovaných uživatelů.

Nejčastějšími a nejvýznamnějšími nedostatky zjištěnými v rámci kontrol družstevních záložen v roce 2007 byla zejména tato zjištění: nízká kvalita řídicího a kontrolního systému, nedostatky v činnosti volených orgánů záložen, nízká úroveň identifikace podstupovaných rizik (zejména úvěrového a úrokového) a v důsledku toho omezená schopnost tato rizika správně měřit a řídit, neoddělení neslučitelných funkcí, nedostatečné kontrolní prvky v oblasti hotovostního i bezhotovostního platebního styku a obecně nedostatečný systém vnitřní kontroly, nízká úroveň vnitřní předpisové základny. Rozhodovací procesy v družstevních záložnách nebyly zpravidla zdokumentované tak, aby je bylo možné zpětně rekonstruovat a ve většině družstevních záložen byly rovněž identifikovány nedostatky v oblasti prevence legalizace výnosů z trestné činnosti.

Z charakteru a rozsahu nedostatků zjištěných v průběhu roku 2007 je zjevné, že regulatorní požadavky ukládané opatřením ČNB č. 6/2006 Sb., kterým se stanoví pravidla kapitálové přiměřenosti, angažovanosti a vnitřního řídicího a kontrolního systému spořitelních a úvěrních družstev (jejichž plnění byly DZ povinny zajistit nejpozději k 31. 12. 2006) a vyhláškou č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry (nabyla účinnosti 1. 7. 2007), zkontrolované subjekty do svého podnikání v požadovaném rozsahu nepromítly.

Kontroly řízení úvěrových rizik

V oblasti řízení úvěrového rizika pokračovaly v roce 2007 kontroly na místě v sektoru družstevních záložen. V rámci těchto kontrol byly ověřeny systémy řízení úvěrových rizik ve třech z nich, a to s přihlédnutím k zavádění nové legislativy v tomto sektoru finančního trhu včetně obezřetnostních pravidel chování.

V bankách byly provedeny dvě kontroly na místě zaměřené na řízení úvěrových rizik a jedna mimořádná kontrola na místě. Souběžně s kontrolami probíhala v návaznosti na implementaci Basel II novelizace interní metodiky kontrol.

Další oblastí úzce související s řízením úvěrových rizik, kterou se dohled na místě v roce 2007 zabýval, bylo prověřování (validace) IRB systémů řízení úvěrového rizika v bankách. V této souvislosti pokračovala aktualizace interních postupů dohledu na místě určených pro hodnocení efektivnosti a účinnosti IRB systémů.

Kontroly řízení tržních rizik, rizika likvidity a rizik spojených s obchodováním na finančních trzích

V návaznosti na prohlubující se integraci jednotlivých složek dohledu nad finančním trhem se dohled na místě v oblasti tržních rizik, rizika likvidity, kreditního a operačního rizika souvisejícího s obchody na finančních trzích v průběhu roku 2007 soustředil nejen na kontroly družstevních záložen a bank, ale nově se zapojil i do provádění kontrol pojištěn.

Obdobně jako v bankách, bylo cílem kontrol v družstevních záložnách a pojišťovnách v předmětné oblasti zejména posouzení dostatečnosti organizačního a personálního zabezpečení, úrovně metod měření podstupovaných rizik, korektnosti vstupních dat a parametrů, dostatečnosti a vhodnosti systému vnitřních limitů a zátěžového testování, informovanosti vrcholového vedení a dostatečnosti a nezávislosti nastavených kontrolních mechanismů. Při aplikaci regulatorních požadavků kladených na různé typy finančních institucí (družstevní záložny, banky, pojišťovny) ČNB zohledňovala specifika jednotlivých typů dohlížených institucí.

Další agendou, která spadá pod výkon dohledu na místě, je validace interních modelů pro tržní rizika. V průběhu roku 2007 dokončila ČNB proces posuzování jednoho interního modelu banky pro výpočet kapitálových poža-

dvaků k obecnému úrokovému a měnovému riziku. S ohledem na výsledky uvedené validace rozhodla ČNB o udělení souhlasu bance s využíváním tohoto modelu.

Kontroly řízení operačního rizika, včetně rizik informačních systémů a technologií

Česká národní banka v roce 2007 prohloubila provádění kontrol v oblasti operačního rizika, a to v souvislosti s novelou pravidel dohledu nad obezřetným podnikáním bank a družstevních záložen a ověřováním připravenosti bank na zavedení pokročilých metod výpočtu kapitálového požadavku. Dohled při kontrolách na místě v rámci ověřování plnění platných regulatorních požadavků prověřoval, jakým způsobem banky a družstevní záložny identifikují a omezují rizika ztrát způsobených nedostatky vnitřních procesů, lidským faktorem, systémy, vnějšími událostmi a nedodržováním právních norem. Posuzoval, zda dochází k vyhodnocování příčin rozpoznávaných rizik a k přijímání účinných opatření k minimalizaci jejich negativního dopadu na banky a družstevní záložny. Značná pozornost byla dále věnována zajištění kontinuity provozu a problematice outsourcingu. Ten se rozvíjel zejména v oblasti informačních systémů a technologií, kde především velké finanční skupiny postupně koncentrují zajišťování informačních služeb pro její členy do samostatných společností.

Kontrola rizik spojených s informačními systémy a technologiemi byla podstatnou částí kontrol operačního rizika. Zejména v bankách se zvýšil vliv této oblasti na celkový rizikový profil regulovaných subjektů. Také v roce 2007 dohled posuzoval nastavení řídicích a kontrolních procesů a úroveň bezpečnosti informačních systémů. Vyhodnocoval konkrétní postupy a opatření v oblasti fyzické, logické a personální bezpečnosti. Bezpečnostní aspekty byly dominantní rovněž při hodnocení oblasti vývoje a provozování informačních systémů. Česká národní banka zvýšila v roce 2007 také pozornost věnovanou elektronickému bankovníctví, a to ve vazbě na zvýšení počtu a nebezpečnost incidentů v této oblasti bankovního podnikání.

V oblasti operačního rizika se dohled na místě dále zabýval ověřováním připravenosti bank na zavedení pokročilých metod pro stanovení kapitálového požadavku k operačnímu riziku. Dohled také vypracoval a předal zahraničním „home“ regulátorům stanoviska k zavedení pokročilých metod v rámci skupin, jejichž členy byly banky s licenci od České národní banky.

Ověření funkčnosti a účinnosti řídicího a kontrolního systému (ŘKS)

Kontrola této oblasti je prováděna dvěma způsoby. Jedním je posuzování prvků ŘKS v rámci kontroly řízení rizik ve vztahu k řízení těchto jednotlivých rizik jakožto jejich integrální součásti. Dále je oblast ŘKS v návaznosti na obsah vyhlášky ČNB č. 123/2007 Sb. předmětem kontroly s důrazem na ověření předpokladů řádné správy a řízení společnosti a systému vnitřní kontroly.

V oblasti řízení a správy společnosti je kontrola zaměřena především na posouzení role orgánů banky a jejich výborů, organizační struktury kontrolované osoby jako celku a nastavení informačních toků a vzájemných vazeb.

V rámci systému vnitřní kontroly jsou předmětem kontroly zejména compliance (v pojetí vycházejícím z mezinárodních směrnic, standardů a doporučení, zejména z materiálů BIS – The compliance function in banks z dubna 2005 a z doporučení CEBS – Guidelines on the Application of the Supervisory Review Process under Pillar 2 z ledna 2006) a vnitřní audit.

Předcházení legalizaci výnosů z trestné činnosti (AML)

Kontrola je zaměřena na ověření funkčnosti a účinnosti systému AML. Předmětem kontroly je mj. soulad systému kontrolované osoby s požadavky zákona č. 61/1996 Sb., resp. opatřeními ČNB, uplatňování adekvátní politiky „poznej svého klienta“ (KYC) a schopnost kontrolované osoby identifikovat a analyzovat podezřelý obchod, včetně jeho oznámení Finančnímu analytickému útvaru MF ve stanovené lhůtě, strategie a řídicí a kontrolní systém v dané oblasti. V rámci výkonu dohledu ČNB spolupracuje s Finančním analytickým útvarem Ministerstva financí ČR.

Implementace Basel II z pohledu speciálních metod pro stanovení kapitálových požadavků

Podle nové koncepce výpočtu kapitálové přiměřenosti ve znění směrnic EU 2006/48/ES a 2006/49/ES (Basel II) transponovaných do vyhlášky ČNB č. 123 ze dne 15. května 2007 je bankám umožněno použít pro výpočet kapitálového požadavku pokročilé přístupy založené na matematických modelech.

Týmy, které byly zřízeny za účelem prověřování speciálních metod, pokračovaly v průběhu roku 2007 v jednáních se všemi regulovanými institucemi, které projevily zájem o používání přístupu IRB pro úvěrové riziko nebo přístupu ASA a AMA pro operační riziko. Součástí práce obou pracovních týmů byla průběžná komunikace se zahraničními

orgány bankovního dohledu v oblasti společného postupu při ověřování pokročilých přístupů v nadnárodních bankovních skupinách. V roce 2007 se uskutečnilo několik jednání zaměřených na tuto problematiku, intenzivní jednání pokračují i v roce 2008.

Intenzivní předvalidační²⁸ a validační proces k přístupu IRB se týkal pěti bankovních skupin v ČR, přístupem AMA se pracovníci ČNB zabývali ve třech bankovních skupinách v ČR. Zároveň byl na základě předložených žádostí posuzován přístup ASA v jedné bance a v jedné družstevní záložně.

V roce 2007 bylo uděleno povolení používat IRB přístup pro výpočet kapitálových požadavků třem bankovním skupinám v ČR, které se připojily k žádostem o používání přístupu IRB svých zahraničních mateřských bank. Souhlas s používáním přístupu AMA byl udělen jedné bance v ČR, která se rovněž připojila k žádosti mateřské společnosti.

4.5.2 Kontroly na místě v institucích kapitálového trhu

V oblasti kolektivního investování byly v roce 2007 zahájeny a ukončeny tři kontroly vnitřního provozu investičních společností. Dále byl vydán protokol v případě jedné kontroly vnitřního provozu investiční společnosti zahájené v předchozím období.

Předmětem kontrol byla zejména identifikace případných nedostatků v plnění pravidel obezřetného podnikání a pravidel organizace vnitřního provozu investiční společnosti, zejména v oblasti vnitřní předpisové základny, investičního procesu a procesu realizace obchodů s investičními nástroji nebo jinými majetkovými hodnotami, procesu vydávání, evidence a zpětného odkupování cenných papírů fondu kolektivního investování, pravidel reconciliace, procesu oceňování majetku v podílových fondech, fungování systému vnitřní kontroly, kontrolních a bezpečnostních opatření pro zpracování a evidenci dat a postupů k omezení možnosti střetu zájmů. V jednom případě bylo detekováno kontrolní zjištění, spočívající v nedostatečném fungování řídicí struktury a zabezpečení organizačních procesů při výměně člena představenstva. V případě zjištěných méně závažných nedostatků byla kontrolovaným osobám učiněna doporučení, např. k posílení výkonu vnitřního auditu, úpravě některých kontrolních mechanismů, personálnímu posílení v oblasti portfolio managementu, úpravám v oblasti kontrolních a bezpečnostních opatření pro zpracování a evidenci dat.

V oblasti penzijního připojištění byly v roce 2007 zahájeny a ukončeny kontroly v celkem čtyřech penzijních fondech, zaměřené na rizikové ohodnocení penzijních fondů a dále též na dodržování pravidel pro svěřené obhospodařování majetku třetím osobám a pravidel pro výpočet reálné hodnoty majetku. Vedle toho byly v uvedeném období vydány protokoly o kontrole v případě dalších dvou kontrol zahájených v předchozím období zaměřených na tuto oblast.

V rozsahu pověření ke kontrole bylo v jednom případě identifikováno zjištění týkající se oceňování cenných papírů držených do splatnosti, v jednom případě dvě porušení povinnosti hospodařit s majetkem fondu s odbornou péčí (oblast skladby portfolia a zákaz nakládání s majetkem způsobem, který byl v rozporu se zájmy účastníků). Vedle kontrolních zjištění byly detekovány nedostatky s nižší závažností, zejména v oblasti informování účastníků penzijního připojištění o výši dávky, smluvního nastavení vztahu s osobami, na něž bylo delegováno obhospodařování majetku fondu nebo v oblasti posílení vnitřního kontrolního systému (výkon funkce compliance). Kontrolovaným osobám byl doporučen způsob nápravy v daných oblastech.

Kontrola na místě, zaměřená na vypořádání nově zavedených obchodů s finančními deriváty, byla provedena u provozovatele vypořadacího systému.

V oblasti poskytovatelů investičních služeb bylo v roce 2007 zahájeno devět kontrol na místě, všechny u obchodníků s cennými papíry. Čtyři z uvedených kontrol byly komplexní, zaměřené na dodržování pravidel obezřetného

²⁸ Jedná se o předběžné neformální prověřování pokročilých metod výpočtu kapitálových požadavků před tím, než banka, resp. finanční skupina jako celek, podá žádost o používání těchto metod pro regulační účely.

poskytování investičních služeb (zejména na administrativní a účetní postupy, systém vnitřní kontroly, systém řízení finančních rizik a řízení likvidity) a pravidel jednání se zákazníky, dvě kontroly byly zaměřeny na vedení evidencí obchodníkem, jedna na plnění pravidel obezřetného poskytování investičních služeb se zaměřením na řízení rizik a vedení evidencí, jedna kontrola na zavedení pravidel a postupů při obchodování v systému SPAD a s tím souvisejících pravidel jednání ve vztahu k zákazníkům. Jedna kontrola byla zrušena, když obchodník s cennými papíry změnil po obdržení oznámení o zahájení kontroly předmět podnikání. Kontrolovány byly jednak subjekty, kde již v minulosti byla provedena kontrola, při které byly zjištěny nedostatky, a jednak subjekty, kde dosud kontrola vykonána nebyla.

Lze konstatovat, že kontroly neodhalily žádné akutní problémy v sektoru kapitálového trhu jako celku, i když byla identifikována i závažnější porušení právních předpisů. Byla zjištěna řada formálních nedostatků způsobených nedodržováním vlastní předpisové základny obchodníka s cennými papíry jeho zaměstnanci. Častým nedostatkem bylo též chybné nastavení a z toho plynoucí nízká účinnost vnitřního kontrolního systému. V rámci kontrol na místě pracovníci dohledu ČNB rovněž zjistili nedostatky v evidenci majetku zákazníků a ve způsobu provádění rekonciliací mezi faktickým stavem majetku zákazníků a stavem vykazovaným v obchodním systému obchodníka a překročení rozsahu povolení, uděleného ČNB, při výkonu investičních služeb.

Byly dokončovány i úkony navazující na kontroly zahájené v předchozím období. Jednalo se zejména o dokončení dvou kontrol a tří řízení o námitkách, včetně následného zhodnocení nápravných opatření. Zvýšená pozornost byla v souvislosti s uzavíráním otevřených pozic zákazníků a vydáváním zákaznického majetku věnována činnosti společnosti AFIN BROKERS, a. s., již byla koncem roku 2006 odejmuta licence obchodníka s cennými papíry.

V rámci dohledu na místě byla u organizátora mimoburzovního trhu RM-Systém, a. s. provedena kontrola zaměřená na fungování systému opatření k odhalování tržní manipulace a zneužití vnitřní informace. Výsledkem kontroly byly požadavky na úpravy a rozšíření systému, které byly postupně realizovány.

Pokud jde o výsledky dohledové činnosti na místě u subjektů kapitálového trhu, lze konstatovat, že kontroly neodhalily žádné akutní problémy v sektoru kapitálového trhu jako celku, i když byla identifikována i závažnější porušení právních předpisů.

V oblasti kolektivního investování bylo v jednom případě detekováno kontrolní zjištění, spočívající v nedostatečném fungování řídicí struktury a zabezpečení organizačních procesů při výměně člena představenstva. V případě zjištěných méně závažných nedostatků byla kontrolovaným subjektům kolektivního investování učiněna doporučení, např. k posílení výkonu vnitřního auditu, úpravě některých kontrolních mechanismů, personálnímu posílení v oblasti portfolio managementu, úpravám v oblasti kontrolních a bezpečnostních opatření pro zpracování a evidenci dat. V oblasti penzijního připojištění bylo rozsahu pověření ke kontrole v jednom případě identifikováno zjištění týkající se oceňování cenných papírů držených do splatnosti, v jednom případě dvě porušení povinnosti hospodařit s majetkem fondu s odbornou péčí (oblast skladby portfolia a zákaz nakládání s majetkem způsobem, který byl v rozporu se zájmy účastníků). Vedle kontrolních zjištění byly detekovány nedostatky s nižší závažností, zejména v oblasti informování účastníků penzijního připojištění o výši dávky, smluvního nastavení vztahu s osobami, na něž bylo delegováno obhospodařování majetku fondu nebo v oblasti posílení vnitřního kontrolního systému (výkon funkce compliance). Kontrolovaným penzijním fondům byl doporučen způsob nápravy v daných oblastech.

4.5.3 Kontroly na místě v pojišťovnách

Při výkonu dohledu na místě zaměřila Česká národní banka i v roce 2007 svoji pozornost zejména na oblast finančního umístění a tvorby a použití technických rezerv. Větší důraz než v předchozích letech byl kladen též na kvalitu vnitřních procesů, dostatečnost kontrolních mechanismů a fungování vnitřního kontrolního systému.

V roce 2007 bylo zahájeno celkem osm kontrol na místě. Jednalo se o čtyři kontroly komplexní, dvě kontroly byly zaměřeny pouze na oblast neživotního pojištění a ve dvou případech byly kontroly zaměřeny na oblast finančního umístění a řízení rizik ve vztahu k investiční činnosti kontrolovaných subjektů. Do konce roku 2007 byl odpovědným zástupcům pěti pojišťoven předán protokol o kontrole. Zbývající tři kontroly, které byly zahájeny v závěru roku 2007, byly ukončeny předáním protokolu o kontrole na počátku roku 2008.

Nejčastější nedostatky vyplývaly z nedodržení některých ustanovení zákona o pojišťovnictví (sezonní podhodnocení výše technických rezerv, nerespektování zásady likvidity finančního umístění, neoprávněné zahrnutí některých aktiv do finančního umístění), zákona o účetnictví (účtování opravných položek k některým titulům bez zjevného dů-

vodu) a dále nedostatky plynoucí z nedodržování vlastních směrnic, jejich chybné nebo nedostatečné úpravy (zejména nesoulad s platnou legislativou) a nezajištění dostatečných vnitřních kontrolních prvků.

Ve druhé polovině roku 2007 započala ČNB, vedle protokolu o kontrole, vyhotovovat i tzv. side letters. V protokolu o kontrole jsou v souladu se zákonem o státní kontrole uváděna přímá porušení zákonných norem či prováděcích předpisů, prostřednictvím „side letter“ jsou dohlížené subjekty upozorňovány na potenciální rizika, která ČNB v průběhu výkonu kontroly identifikovala a v nichž spatřuje potenciální rizika pro činnost pojišťoven. Při předávání protokolu o kontrole jsou odpovědní zástupci pojišťoven seznámeni též s obsahem „side letter“. ČNB očekává, že kontrolované subjekty zaujmou stanoviska nejen ke kontrolním zjištěním uvedeným v protokolu, ale též navrhnou opatření k eliminaci rizik, na něž byly upozorněny v „side letter“. Z dosavadních poznatků ČNB vyplývá, že pojišťovny hodnotí tento nový postup ČNB kladně.

Proti znění protokolu o kontrole podala jedna pojišťovna námítky (jednalo se o kontrolu, která byla ukončena předáním protokolu v závěru roku 2006). V tomto případě byly u dvou kontrolních zjištění provedeny formulační úpravy protokolu, které však neměly vliv na podstatu kontrolních zjištění, ostatní námítky pojišťovny vedoucí kontrolního orgánu jako nedůvodné zamítl. V ostatních případech obdržela ČNB současně s vyjádřením k obsahu protokolu též návrhy opatření k odstranění nedostatků včetně časového horizontu.

V roce 2007 vedla ČNB s dohlíženými subjekty tři sankční správní řízení. K jejich zahájení přistoupila po vyhodnocení přístupu pojišťoven k nedostatkům zjištěným kontrolami na místě a posouzení vhodnosti a účinnosti navržených opatření pojišťovnami. Významným kritériem bylo též množství a závažnost kontrolních zjištění. V jednom případě bylo současně se zahájením správního řízení vydáno předběžné opatření, kterým ČNB zakázala pojišťovně uzavírat pojistné smlouvy a rozšiřovat již převzaté závazky v odvětvích, k jejichž provozování neměla pojišťovna povolení orgánu dohledu. V rozhodnutí ve správním řízení uložila ČNB všem třem dotčeným subjektům povinnost zpracovat a předložit časový harmonogram a věcnou náplň kroků k odstranění zjištěných nedostatků, o přijatých opatřeních ČNB pravidelně čtvrtletně informovat a zavést funkční systém identifikace, hodnocení a řízení rizik v oblastech, v nichž byly zjištěny nedostatky. Proti rozhodnutí ČNB nepodala žádná z pojišťoven rozklad.

4.5.4 Kontroly na místě v ostatních regulovaných subjektech

Výkon devizové kontroly na místě provádí ČNB prostřednictvím svých poboček. Cílem kontroly je efektivně prověřit veškeré činnosti vykonávané konkrétním nebankovním devizovým místem i jednotlivé provozovny. Celkem bylo v oblasti devizového dohledu v roce 2007 provedeno 451 kontrol na místě, z toho v 297 případech bylo konstatováno porušování právních předpisů. V případě zjištění porušení právních předpisů bylo Českou národní bankou zahájeno správní řízení nebo uloženo opatření k nápravě mimo správní řízení.

Pro dohled na místě u osob, které vydávají elektronické peníze podle § 19 zákona o platebním styku, nemá ČNB zákonné oprávnění.

4.6 SPOLUPRÁCE S DOHLÍŽENÝMI SUBJEKTY

ČNB dostává v rámci vykazovací povinnosti od regulovaných subjektů celou řadu výkazů a hlášení, a to jak pro potřeby dohledu, tak pro statistické účely. Plnění těchto vykazovacích povinností lze hodnotit jako uspokojivé. Převážná většina subjektů předkládá stabilně své výkazy v řádné kvalitě a v požadovaných termínech, byť v některých případech stále existuje určitý prostor pro zlepšení. Ojedinelé případy, ve kterých byly zjištěny nesrovnalosti v předkládaných údajích, byly řešeny následnou komunikací mezi ČNB a dohlíženým subjektem. Tato dohledová praxe se osvědčila a přispívá ke zlepšení kvality předkládaných dat.

V rámci dohledu nad plněním pravidelné vykazovací povinnosti se dohled zaměřuje zejména na její průběžné, pravidelné a včasné plnění, dále pak na formální a věcnou správnost vykazovacích povinností spolu s uveřejňovanými údaji. Při analýzách získávaných údajů je cílem dohledu zejména zjistit a dále sledovat regulatorní rizika vyskytující se v jednotlivých segmentech finančního trhu.

Informace obsažené v pravidelných hlášeních nejsou vždy pro účely výkonu dohledu nad finančním trhem dostatečné, neboť ze své podstaty zachycují především minulé události. Vzhledem k rychlému rozvoji finančních trhů je nutné s regulovanými subjekty komunikovat také o aktuální situaci, jejich výhledech do budoucnosti, strategiích,

záměrech apod. Předpokladem úspěšného a efektivního výkonu dohledu, a to jak z pohledu ČNB, tak jednotlivých regulovaných subjektů, je proto pravidelná a otevřená vzájemná komunikace mezi orgánem dohledu a dohlíženými subjekty. Průběžná výměna informací je nezbytná také při přípravě změn či zcela nových regulatorních opatření.

ČNB přístup jednotlivých regulovaných subjektů ke spolupráci a výměně informací hodnotí pozitivně a oceňuje ji. Snahou je tuto vzájemnou komunikaci i nadále posilovat, a to jak ve vztahu k jednotlivým subjektům, tak i k jejich profesním asociacím.

5. CENTRÁLNÍ REGISTR ÚVĚRŮ

Centrální registr úvěrů (CRÚ) spravovaný Českou národní bankou již od roku 2002 dává bankám a pobočkám zahraničních bank působícím na území České republiky možnost vyměňovat si vzájemně informace o úvěrovém zatížení a platební morálce bankovních klientů. CRÚ je informační systém, který je založen na povinnosti bank a poboček zahraničních bank zasílat v měsíční periodicitě stanovené údaje o všech pohledávkách úvěrového charakteru evidovaných v rozvaze i podrozvaze. Na druhé straně má banka nebo pobočka zahraniční banky právo dotázat se na úvěrové zatížení, tj. souhrn všech pohledávek napříč bankovním sektorem, svého stávajícího nebo budoucího klienta, přičemž odpověď obdrží okamžitě po vznesení dotazu.

Od roku 2006 přibýly CRÚ nové funkce určené především pro analytiku a statistiku z bank i České národní banky. Informace sbírané o jednotlivých úvěrech při propojení s informacemi o klientech získaných prostřednictvím Registru ekonomických subjektů umožňují tvorbu detailních agregovaných výstupů v členěních podle odvětví, účelu úvěrů, ekonomických sektorů, měn, velikosti firem podle obrátu a počtu pracovníků apod., které dávají široký prostor pro analýzy vývoje úvěrového trhu, jeho kvality a dalších aspektů.

Stále vyšší využití CRÚ je zřejmé z tabulky základních provozních údajů. Počet uživatelů v bankách postupně roste, přičemž je třeba brát v úvahu, že organizace způsobu přístupu do CRÚ je v každé bance různá. Některé z bank preferují individuální přístup více uživatelů z úvěrových oddělení bank, jiné banky naopak vyřizují jednotlivé požadavky na informace centralizovaně prostřednictvím omezeného okruhu osob. Ověření bonity klienta se postupně stalo v bankách nedílnou součástí úvěrového procesu, proto se stále častěji objevuje požadavek umožnit přímou komunikaci mezi interními systémy banky a CRÚ.

Základní statistické údaje k provozu Centrálního registru úvěrů

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Počet uživatelů k danému datu	1 927	2 284	2 422
Počet evidovaných klientů k 31. 12. daného roku	302 799	356 247	403 417
z toho: fyzických osob podnikatelů	184 062	213 704	237 703
	(61 %)	(60 %)	(59 %)
právnických osob	118 737	142 543	165 714
	(39 %)	(40 %)	(41 %)
Celkový objem úvěrů v mld. Kč k 31. 12. daného roku*)	897	1 101	1 141
Počet dotazů na celkové úvěrové zatížení klienta v daném roce **)	2 214 371	2 388 625	2 535 935
Počet pořízených výpisů pro klienty v daném roce	133	195	225

*) Včetně úvěrů pobočky ČSOB na Slovensku.

***) Počet obsahuje i úvěrové zatížení vlastních klientů získané prostřednictvím dávkové sestavy, kterou má banka k dispozici po každé aktualizaci.

Počet klientů představuje počet všech klientů, za něž některá banka nebo pobočka zahraniční banky alespoň jednou v celé historii registru, tj. od roku 2002, vykážala pohledávku. Aktuálně k 31. 12. 2007 mělo evidováno nespacenou pohledávku 227 tis. klientů. Zajímavá je i statistika klientů podle počtu bank, od kterých získali úvěr. Rozhodující část, 199 tis. klientů, vykazuje pouze pohledávku od jedné banky, 23 tis. klientů má úvěr od dvou bank a 5 tis. klientů od více než tří bank. Nejvyšší počet bank úvěrujících jednoho klienta je 15.

Většina bank si ověřuje úvěrové zatížení svých klientů po každém naplnění databáze novými měsíčními údaji. Počet dotazů na úvěrové zatížení ostatních klientů je omezen vyhláškou pouze na osoby, u kterých může banka nebo pobočka zahraniční banky doložit zájem o poskytnutí úvěru, aby nedocházelo ke zneužívání informací v CRÚ k průzkumu trhu, hledání potenciálních klientů apod. V roce 2007 se banky a pobočky zahraničních bank dotázaly na 38 693 cizích klientů.

ČNB jako provozovatel Centrálního registru úvěrů klade velký důraz na kvalitu dat v registru a jeho využívání v souladu se stanoveným účelem. Za tímto účelem organizuje metodické dohlídky v bankách, jejichž cílem je ověření věcné správnosti, úplnosti a aktuálnosti dat v CRÚ a oprávněnosti požadavků na výstupní informace. Během těchto dohlídek jsou řešeny nejen metodické otázky, ale i náměty bank na úpravy databáze CRÚ. V roce 2007 proběhly tyto dohlídky ve třech bankách.

Náměty z dohlídek a z ankety mezi uživateli CRÚ se odrazily v návrhu nové, optimalizační etapy rozvoje CRÚ. V roce 2007 bylo vypracováno uživatelské zadání i studie proveditelnosti projektu s názvem Optimalizace a stabilizace CRÚ. V této etapě získají banky možnost přímého napojení databáze CRÚ na svoje informační systémy, což jim umožní vyšší komfort při užití dat. Velká pozornost je věnována oblasti správy klientů, kde dojde na jedné straně ke zjednodušení identifikačních procesů klientů registrovaných v Registru ekonomických subjektů vedeným Českým statistickým úřadem a na druhé straně ke zpřísnění u zahraničních klientů z důvodů plánované mezinárodní výměny dat. Při identifikaci klientů bude plnohodnotně zprovozněn i Registr ekonomických subjektů Slovenské republiky. V části registru zaměřeném na poskytování analytických výběrů dojde ke zjednodušení obsluhy a promítnutí uživatelských připomínek. Pro usnadnění spolupráce uživatelů bude umožněno sdílení vybraných výstupů. Optimalizovány budou také systémy statistických sledování, správy výpisů, evidence uživatelů a provozních charakteristik. Jako alternativa k vybraným formulářům aplikace budou připraveny nové webové formuláře pro rychlejší a snadnější obsluhu. Dojde rovněž k inovaci školícího prostředí a bude připravena řada nových uživatelských sestav. Cílem projektu je také modernizace a sjednocení všech uživatelských modulů. Nedílnou součástí nového projektu je i posouzení metodické a technické připravenosti CRÚ na zapojení do systému mezinárodní výměny dat.

Řešení projektových úkolů začalo ve 4. čtvrtletí 2007. V lednu 2008 byl předán do provozu nově vyvinutý agregační nástroj. Tímto nástrojem se významně změnila filozofie poskytovaných analytických dat. Do této doby umožňoval CRÚ mimo své základní funkce, kterou je zprostředkování informací o celkovém úvěrovém zatížení jednotlivých klientů v časových řadách, provádět byť rozsáhlé, ale pouze stavové analytické výběry. Nový nástroj zachycuje a agreguje meziměsíční změny každé jednotlivé pohledávky a umožňuje tím sledovat tempo růstu vybraných ukazatelů. Tento pohled je statistikům a analytikům z bank i ČNB přístupný prostřednictvím analytického modulu nebo přímých sestav. Rozsah informací je závislý na typu informací vykazovaných bankami do CRÚ. Současně jsou tyto nové výstupy převedeny i do informačního centra dohledu nad finančním trhem a je možné s nimi pracovat stejně jako s výkazy zasílanými přímo bankami.

6. MEZINÁRODNÍ SPOLUPRÁCE

Česká národní banka se na poli dohledu nad finančními trhy účastní práce mezinárodních, především evropských institucí ve 14 výborech a 28 pracovních skupinách. Z hlediska počtu zastoupení je Česká národní banka nejvíce angažována v oblasti bankovníctví a kapitálového trhu.

6.1 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ KOMISE A VÝBORŮ TŘETÍ ÚROVNĚ LAMFALUSSYHO STRUKTURY

Evropský bankovní výbor (EBC)

Česká národní banka, prostřednictvím technického experta, spolupracovala v průběhu roku 2007 s Ministerstvem financí při přípravě a účasti na jednáních poradního orgánu Evropské komise (EK) – Evropského bankovního výboru.

Jedním z aktuálních témat, kterým se EBC zabýval, byly možnosti optimálního nastavení uspořádání dohledu v Evropě s ohledem na integraci trhu a subjektů na něm působících. Diskuzi podporuje European Financial Services Roundtable prosazující koncept tzv. lead supervizora. Tato otázka byla otevřena a diskutována i na dalších evropských fórech. Evropská komise usiluje o pochopení různých aspektů v souvislosti s možnými budoucími změnami ve stávajícím uspořádání dohledu a zastává názor, že v nejbližším období k přesunu dohledových odpovědností z hostitelských na domácí orgány dohledu nedojde. V této souvislosti EK prověřuje oblasti krizového řízení, včetně otázky sdílení nákladů při řešení přeshraničních krizí, řízení rizika likvidity, poskytování úvěrů poslední záchrany centrálními bankami, systémy pojištění vkladů a ukončení činnosti a reorganizace úvěrových institucí. Diskuze nad projednávanými materiály byly ovlivněny probíhající hypoteční krizí a jejími možnými dopady na evropský finanční systém a souvisejícími doporučeními ECOFINU z října a prosince 2007.

Evropská komise se prostřednictvím EBC zaměřila na zpracování návrhů na možnou úpravu CRD (návrh úpravy bude předložen Radě EU a EP v říjnu 2008). Úpravy se budou týkat zejména těchto oblastí:

- vlastní kapitál – prověřování zahrnování hybridů (instrumenty mající povahu akciových a dluhových nástrojů) do vlastního kapitálu úvěrových institucí a principy pro jejich zahrnování,
- krizové řízení a spolupráce domácích a hostitelských orgánů dohledu – návrh ustanovení CRD posilující vzájemnou spolupráci při krizových situacích v případě přeshraniční krize,
- velké angažovanosti – návrh na novelu stávajících pravidel, která by nebyla vydáním CRD dotčena, směřující k jejich zlepšení a zefektivnění, mimo jiné také pokud jde o dopad na bankovní přeshraničně působící skupiny.

EBC se rovněž zabýval problematikou národních diskrecí v CRD a požádal CEBS o spolupráci ve smyslu identifikace těch národních diskrecí, které budou podléhat vzájemnému uznávání, které bude možné zrušit a které mají opodstatnění ve směrnici. EBC také začal v roce 2007 práce směřující k možné revizi směrnice o ukončení činnosti a reorganizaci úvěrových institucí, která je jednou z klíčových směrnic vyžadujících úpravy v souvislosti s řešením přeshraničních krizí, včetně transferu aktiv. EK shromáždila informace o národních legislativních úpravách a bude zkoumat možnosti zahrnutí nesolventních dceřiných společností pod zmíněnou směrnici a dále možnosti snížení bariér transferu aktiv. Cílem je podpořit řešení krizí přednostně soukromými subjekty, vyhnout se kontraproduktivnímu zadržování aktiv a zajistit hladký průběh řízení krizí. Návrh se očekává v září 2008.

V roce 2007 byla aktivní Capital Requirements Directive Transposition Group, pracovní skupina EBC zabývající se výkladem CRD ve spolupráci s CEBS. Skupina odpověděla na 231 dotazů, které jsou přístupné na webové stránce EK i CEBS (na této stránce může také kdokoliv vkládat své dotazy k CRD).²⁹

²⁹ Podrobně viz EK: http://ec.europa.eu/internal_market/bank/regcapital/transposition_en.htm;
CEBS: <http://www.c-ebs.org/crdtg.htm>.

Prozatímní pracovní výbor pro finanční konglomeráty (IWCF)

Prozatímní pracovní výbor pro finanční konglomeráty byl ustaven Evropským výborem pro finanční konglomeráty (EFCC). Jeho předmětem činnosti jsou otázky související s praktickým dohledem nad finančními konglomeráty. Nemá statut výboru 3. úrovně Lamfalussyho struktury, ale podobný charakter, a těsně spolupracuje se sektorovými výbory CEBS, CESR a CEIOPS. V tomto výboru je ČR zastoupena Českou národní bankou. V roce 2007 se výbor zabýval porovnáváním sektorových pravidel ke kapitálu a analýzou případných rozdílů při aplikaci jednotlivých metod pro výpočet doplňkového požadavku kapitálové přiměřenosti pro finanční konglomerát, která vyústila ve zprávu o dopadech těchto rozdílů na finanční konglomeráty. Výbor dále pracoval na posuzování ekvivalentnosti dohledu v USA a ve Švýcarsku, zpráva má být publikována v polovině roku 2008, a rovněž vytvořil seznam finančních konglomerátů působících v EU. Zpráva týkající se fungování finančních konglomerátů, z níž mohou vyústit návrhy na novelu směrnice o finančních konglomerátech, bude vydána v roce 2008. Pro Českou republiku je práce v tomto výboru přínosem vzhledem k tomu, že na našem trhu působí jeden finanční konglomerát a Česká národní banka jej dohlíží. Česká národní banka též plní funkci koordinátora vůči zahraničním orgánům dohledu a spolupracuje se zahraničními orgány dohledu při dohledu nad dalšími pěti konglomeráty ze zemí EU.

Výbor evropských bankovních dohledů (CEBS)

Výbor evropských bankovních dohledů, v němž má Česká národní banka svého zástupce, usiluje o docílení lepší regulace, konvergence v přístupech k regulaci a dohledové praxi a o zlepšení spolupráce mezi orgány dohledu. Využívá k tomu tři stálé expertní skupiny, na jejichž práci se Česká národní banka rovněž aktivně podílí (Group de Contact, Expert Group on Capital Requirements a Expert Group on Financial Information).

Od doby svého založení CEBS vydal celkem 13 doporučení pro úvěrové instituce a orgány dohledu. Od začátku roku 2007 se CEBS zaměřil na implementaci vydaných doporučení a sblížení supervizní praxe. Tohoto záměru chce dosáhnout zejména rozvíjením aktivní spolupráce mezi orgány dohledu, které mají na starost velké přeshraničně působící bankovní skupiny (projekt SON – Subgroup on Operational Networking), organizováním různých typů seminářů a rozvíjením výměny pracovníků mezi institucemi dohledu, zavedením nových mechanismů sledování implementace výstupů CEBSu (sebehodnocení a Peer Review) a případnou aktualizací existujících doporučení, bude-li to pro daný záměr (či z jiných důvodů) účelné nebo nutné. SON se například zabýval přípravou vzorové dohody o spolupráci (MoU), kterou by měly skupiny využít při formulaci konkrétních dohod obsahujících zásady spolupráce mezi orgány dohledu, a zpracoval přehled nejlepší praxe kolegií supervizorů.

CEBS pokračuje i nadále v poskytování stanovisek EK na její vyžádání, tzv. Calls for Advice. V roce 2007 se zabýval zejména problematikou velkých angažovaností (Large Exposures) a likvidity (Liquidity). V oblasti likvidity je práce koordinována s pracovní skupinou pro řízení likvidity Basilejského výboru pro bankovní dohled.

CEBS v roce 2007 schválil novelu jednotného reportingu kapitálové přiměřenosti (COREP) a finančních výkazů (FINREP) vydaných v roce 2006, kvantitativní analýzu nástrojů používaných členskými zeměmi jako složky vlastních fondů, analýzu k velké angažovanosti a rozšíření operativní spolupráce supervizorů o oblast implementace tzv. přílohy 2 CRD. Zabýval se také rozsahem národních diskrecí, včetně možností dalšího omezení jejich počtu.

Výbor evropských regulátorů cenných papírů (CESR)

Výbor evropských regulátorů cenných papírů usiluje o zlepšení koordinace a spolupráce mezi regulátory a o zajištění důsledného a včasného provádění právních předpisů Evropské unie v členských zemích. Česká národní banka má zástupce ve všech jeho rozhodujících pracovních skupinách (CESR-Fin, CESR-Pol, CESR-Tech, MiFID Level 3, Prospectus Expert Group, Investment Management Expert Group a nově Post-trading Expert Group).

Hlavní činnost CESR se v roce 2007 zaměřila na aktivity spojené s implementací směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID) a jejích dvou prováděcích opatření. V této souvislosti CESR vytvořil protokol pro dohled organizačních složek na území jiného státu, protokol k notifikacím jednotného pasu či prohlášení, jehož cílem je minimalizovat narušení dosavadních přeshraničních obchodních aktivit v případě, že v konkrétním členském státě směrnice MiFID nenabyla právní účinnosti.

CESR dokončil první fázi projektu vzájemné výměny hlášení obchodů mezi orgány dohledu, tzv. projekt TREM (Transaction Reporting Exchange Mechanism). Od 1. listopadu 2007 je systém v ostrém provozu. Česká národní banka bude do přijetí novely zákona o podnikání na kapitálových trzích získávat informace o obchodech pro

mezinárodní výměnu především z dat od regulovaných trhů. Zároveň bylo využito oprávnění ČNB vyžadovat informace od obchodníků s cennými papíry k zajištění informací o obchodech uzavřených mimo regulované trhy.

V oblasti kolektivního investování se CESR zaměřil na zkoumání informací, které získávají investoři při investicích do podílových fondů. Do budoucna by měl být zjednodušený statut nahrazen materiálem, který by obsahoval pouze klíčové informace pro rozhodování investorů do podílových fondů. CESR dále provedl sebehodnocení implementace doporučení ke zjednodušení přeshraničních notifikací harmonizovaných podílových fondů (UCITS) mezi evropskými orgány dohledu. Cílem sebehodnocení a následného Peer Review je zjistit, jak konverguje praxe výkonu dohledu mezi členy CESR v této oblasti. CESR se též zabýval dotazy EK ve věci možné úpravy jednotného režimu neveřejného umístování cenných papírů, připravované novely směrnice UCITS a regulace tzv. substitučních investičních produktů.

V rámci operativních skupin pokračoval CESR na projektu ekvivalence a konvergence účetních standardů, vypracoval zprávu o prvotních zkušenostech s aplikací a vymáháním IFRS a nadále probíhala spolupráce členů CESR s americkou SEC. CESR se nadále zabýval vytvářením metodiky ke směrnici o zneužívání trhu a prováděl mapování pravomocí jednotlivých orgánů dohledu v rámci směrnice o prospektu a zneužívání trhu za účelem zjištění současné divergence a dozorované praxe v pravomocích.

V roce 2007 CESR zřídil novou expertní skupinu k vypořádání cenných papírů, jejímž úkolem je monitorování implementace Kodexu chování firem nabízejících vypořádání cenných papírů a vedení diskuze nad projektem Evropské centrální banky Target 2-Securities.

Výbor evropských dohledových orgánů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění (CEIOPS)

CEIOPS pokračoval v práci na přípravě nového obezřetnostního rámce Solventnost II. Poté, co EK schválila v červenci návrh rámcové směrnice Solventnost II, započaly práce na prováděcích předpisech k této rámcové směrnici. Na přípravě návrhů těchto předpisů se podíleli i zástupci ČNB v pracovních skupinách pro finanční požadavky (Financial Requirements Expert Group), pro vnitřní modely (Internal Models Expert Group), pro vnitřní řízení, hodnocení dohledem a vykazování (Internal Governance, Supervisory Review and Reporting Expert Group) a pro pojišťovací skupiny (Insurance Groups Supervision Committee). Česká národní banka se také aktivně účastnila jednání pracovní skupiny pro konvergenci (Convergence Committee). Struktura skupin byla přeorganizována v polovině roku 2007 na základě priorit, které vyvstaly v souvislosti s přípravou technických rad pro EK. Evropská komise neformálně požádala CEIOPS, aby první návrhy předpisů pro nejzávažnější oblasti vypracoval do května 2008. Toto se týká zejména principu proporcionality a systému dohledu pojišťovacích skupin, v němž EK oproti současnému stavu značně posílila roli skupinového orgánu dohledu (group supervisor).

V souvislosti s přípravou směrnice Solventnost II se zástupci České národní banky a Ministerstva financí účastnili na začátku roku 2007 jednání pracovní skupiny EK pro solventnost pojišťoven, která návrh rámcové směrnice připravovala.

V roce 2007 se CEIOPS soustředil také na přípravu, provedení a následné vyhodnocení třetího kola kvantitativní dopadové studie (QIS3). Začal pracovat na technické specifikaci pro čtvrté kolo kvantitativní dopadové studie (QIS4), jejíž návrh v prosinci 2007 odeslal EK, která má následně provést veřejnou konzultaci a vypořádání připomínek k tomuto dokumentu. QIS4 se uskuteční v dubnu až červnu 2008.³⁰

CEIOPS pravidelně vyhodnocuje podmínky panující na evropském pojistném trhu a pro tyto účely sbírá data od svých členů. Dvakrát ročně publikuje zprávu o vývoji a finanční stabilitě v sektoru pojišťovnictví, která je zasílána dalším evropským institucím a orgánům (např. FSC, EFC).

Spolupráce mezi CEBS, CESR a CEIOPS

V roce 2007 pokračovala s větší intenzitou spolupráce mezi výbory třetí úrovně Lamfalussyho struktury (CEBS, CESR a CEIOPS) započatá v roce 2005 na základě dohody o spolupráci. Činnost IWCFB byla zaměřena na podporu

³⁰ Podrobně viz Kapitola 3.2 Solventnost II.

konvergence supervizích přístupů, nástrojů a metod napříč sektory. V průběhu roku 2007 byly zpracovány zprávy o podmínkách v členských státech, za kterých finanční instituce poskytují srovnatelné produkty veřejnosti, o požadavcích členských států na reportování a právních základech těchto požadavků. V rámci těchto zpráv byly poskytnuty informace o nespolupracujících státech prostřednictvím prezentace zkušeností ze spolupráce s dohledovými institucemi z off-shore center. Byly rovněž analyzovány možnosti vzniku společné evropské vzdělávací platformy pro orgány dohledu a byla vytvořena společná metodika pro provádění dopadových studií k využití jednotlivými výbory. Na období let 2008 až 2010 byl formulován společný program, který je zaměřen na spolupráci mezi domácími a hostitelskými orgány dohledu, delegování úkolů, konkurující si produkty, ratingové agentury, vnitřní řízení společností, konglomeráty a oceňování finančních instrumentů.

6.2 SPOLUPRÁCE V RÁMCI STRUKTUR EVROPSKÉ CENTRÁLNÍ BANKY

Česká národní banka má své zástupce ve Výboru bankovních dohledů (BSC) a v jeho pracovních skupinách Working Group on Macroprudential Analysis (WGMA), Working Group on Developments in Banking (WGBD) a Working Group on Credit Registers (WGCR). Ve druhém pololetí 2007 Česká národní banka nově vyslala své zástupce i do dvou pracovních podskupin WGBD, a sice podskupiny pro strukturu příjmů bank a podskupiny pro likviditu. Výbor bankovních dohledů, pracovní skupiny i podskupiny se kromě problematiky dohledu věnují velmi výrazně rovněž otázkám finanční stability. V rámci této činnosti dochází v České národní bance k velmi těsné spolupráci expertů zaměřených na dohled a finanční stabilitu, kteří jsou v těchto strukturách společně zastoupeni.

BSC se v roce 2007 zaměřil zejména na analýzu a hodnocení vývoje finančních systémů eurozóny a celé EU, především pak bankovních sektorů z hlediska jejich finanční stability. Dále hodnotil vliv regulačních pravidel i požadavků na výkon dohledu jak na strukturu a stabilitu finančních systémů, tak i na finanční podmínky v reálné ekonomice, podporu spolupráce a výměny informací mezi centrálními bankami a orgány dohledu členských zemí EU, a to včetně spolupráce při řešení krizových situací. K uvedeným tématům, které mají mnohé styčné body, BSC projednal řadu zpráv a jiných metodických a analytických materiálů.

6.3 SPOLUPRÁCE V RÁMCI BASILEJSKÉHO VÝBORU PRO BANKOVNÍ DOHLED

ČNB má zastoupení v pracovní skupině International Liaison Group (ILG), kterou ustavil BCBS jako pokračovatele skupiny Core Principles Liaison Group (CPLG), jež odvedla velký díl práce na vytvoření novelizovaných základních principů efektivního bankovního dohledu. Tyto principy se staly celosvětově uznávaným standardem bankovního dohledu. V roce 2007 se konala tři jednání ILG, která se věnovala zejména implementaci regulačního konceptu Basel II v kontextu přeshraničního bankovníctví, návrhům na možné zpřesnění definice kapitálu a pravidlům tvorby opravných položek ke ztrátám z úvěrů. ILG se shodla na tom, že při hodnocení adekvátnosti opravných položek se orgán dohledu nemůže omezit jen na účetní aspekty, ale musí hodnotit i celkovou kvalitu systému řízení rizik, zvláště pak řízení úvěrového rizika a zabezpečení funkce compliance v bankách. Další prioritou je uplatnění existujících mezinárodních doporučení pro zabezpečení funkce compliance. ILG se rovněž zabývala koncepcí rizikově zaměřeného dohledu (Risk Based Approach), mikrofinancováním a opatřeními, která mohou v rozvojových zemích podpořit tuto formu financování podnikání.

6.4 SPOLUPRÁCE V RÁMCI REGIONU STŘEDNÍ A VÝCHODNÍ EVROPY

Česká národní banka je členem skupiny bankovních dohledů zemí střední a východní Evropy (BSCEE), která má již 20 členů. Její hlavní aktivity spočívají v pořádání odborných seminářů a výroční konference. V květnu 2007 se konala výroční konference v Budapešti. Tato konference se zaměřila na témata: sociální zodpovědnost a zásady správného řízení společnosti v oblasti bankovníctví a zásady a regulační pravidla pro hodnocení integrity managementu a vlastníků bank. Vedle odborně fundované diskuze k hlavním tématům spočívá přínos konferencí a seminářů BSCEE v tom, že vytvářejí prostor pro neformální diskuzi o aktuálním vývoji v bankovních sektorech členských zemí skupiny a o inovacích bankovní regulace a postupů, které při výkonu dohledu uplatňují orgány bankovního dohledu těchto zemí. V roce 2007 požádalo o přijetí za člena BSCEE Rakousko, a to zejména z důvodu významného zastoupení některých rakouských bank na trzích zemí BSCEE prostřednictvím svých dceřiných bank a poboček zahraničních bank.

6.5 SPOLUPRÁCE V RÁMCI DALŠÍCH MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍ

V březnu 2007 se Česká národní banka stala signatářem Mnohostranné dohody o spolupráci v rámci Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry (IOSCO). V rámci dohody již začala aktivně spolupracovat s konkrétními státy. Přístup k dohodě nahradil dosavadní dvoustranné smlouvy o spolupráci.

Cílem IOSCO je vzájemná spolupráce při podpoře vysokých standardů regulace s cílem udržet spravedlivý, efektivní a finančně zdravý kapitálový trh. Zástupci České národní banky se účastní prací zejména v European Regional Committee a Emerging Markets Committee. V roce 2007 se Česká národní banka rovněž zúčastnila výroční konference IOSCO.

K hlavním tématům letošních zasedání IOSCO patřily konvergence mezinárodních účetních standardů, konkurenční prostředí a konsolidace burz ve světě a s tím spojená mezinárodní spolupráce regulátorů a přístup k regulaci nadnárodních konglomerátů. Velká diskuze se vedla i v oblasti regulace alternativních forem investování, především díky prázdninovým výkyvům na finančních trzích a rostoucímu zájmu o tyto formy investování, zejména pak hedgeové fondy a fondy soukromého kapitálu.

Dále ČNB v roce 2007 spolupracovala v rámci Mezinárodní asociace pojišťovacích dohledů (IAIS), kde aktivně sledovala práce na jednotlivých standardech a doporučeních a účastnila se různých dotazníkových šetření prováděných IAIS.

Česká národní banka je s účinností od 1. 1. 2007 rovněž členem Mezinárodní organizace dohledů nad penzijními fondy (IOPS). V roce 2007 se Česká národní banka aktivně účastnila jednání Technické komise a Výročního valného shromáždění. IOPS v průběhu roku 2007 vytvořil nebo projednal materiály týkající se licenčních standardů, standardů při výkonu dohledu na místě a na dálku a provádění hloubkového šetření. K dalším tématům, jimiž se IOPS zabýval, patří problematika přeshraniční spolupráce v oblasti dohledu, způsob dohledu nad řízením rizik penzijních fondů v případě alternativních investic, corporate governance, garanční schémata v rámci sektoru a další. Účast v IOPS poskytuje České národní bance přístup k podrobnějším informacím o různých penzijních systémech v jednotlivých členských státech.

Z nově zahajovaných činností bude pozornost zaměřena na projekty týkající se analýz rizikového hodnocení penzijních fondů, porovnávání a oceňování anuitních produktů, standardů dohledových zásahů, sankcí a vynuovení a pokračovat se bude zejména na přípravě standardů pro corporate governance, off-site a on-site inspekce, na projektu operačních rizik, standardech monitoringu a hloubkového šetření apod. Přínosem pro Českou národní banku může být do budoucna též plánovaná tvorba analýz zaměřených na posouzení dopadů regulace penzijního systému, jehož změny jsou v České republice nezbytné.

B. VÝVOJ FINANČNÍHO TRHU V ROCE 2007

SHRUTÍ

Vývoj na světových trzích v roce 2007 byl ovlivňován zejména krizí na americkém trhu hypoték. Finanční trhy ČR se ukázaly vůči těmto problémům jako velmi odolné a tento fakt je předkládanou Zprávou akcentován tím, že vzhledem k ostatním popisovaným trendům jsou dopady výkyvů na světových trzích hodnoceny jako zanedbatelné. Česká národní banka nezaznamenala zatím prakticky žádné přímé dopady na český finanční systém, což je důsledek toho, že tuzemské finanční instituce se minimálně angažují na trzích strukturovaných investičních nástrojů a finanční sektor je vysoce likvidní.

Bankovní sektor České republiky se z hlediska počtu bank a jejich vlastnictví již několik let nemění. Na konci roku 2007 působilo na trhu nadále celkem 37 bank a poboček zahraničních bank, došlo k minimální změně struktury trhu. Na území ČR mohlo ke konci roku 2007 poskytovat bankovní služby rovněž 198 bank z členských států EU v rámci volného pohybu služeb a příslušné notifikace. V průběhu roku 2007 obdržela ČNB celkem 64 notifikací činnosti. Přibližně 98 % aktiv bankovního sektoru je přímo či nepřímo kontrolováno zahraničními subjekty.

Bilanční suma bankovního sektoru se v roce 2007 zvýšila o 18,9 % na 3 746,6 mld. Kč. Pokračoval dynamický růst objemu úvěrů klientům. Úvěry nefinančním podnikům vzrostly v průběhu daného roku o 17,1 % na 743,9 mld. Kč a úvěry obyvatelstvu o 35,2 % na 668,8 mld. Kč. V případě obyvatelstva se růst týkal především úvěrů na bydlení, které se zvýšily o 37,6 % na 510,9 mld. Kč. Úvěry na bydlení tvořily na konci roku 2007 již 76,4 % a hypoteční úvěry 49,9 % veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu. Spotřebitelské úvěry vzrostly o 26,1 % na 137,7 mld. Kč.

Bankovní sektor podstupuje obdobná rizika jako v roce předcházejícím. Hlavním rizikem zůstává i nadále úvěrové riziko. Kvalita úvěrů je od roku 2007 posuzována podle toho, zda dochází k selhání jejich splácení či nikoliv. Naprostou většinu investičního portfolia (téměř 95 %) tvořily ke konci roku úvěry bez selhání. Hodnota veškerých úvěrů v selhání se v roce 2007 snížila o 4,2 % na 51,9 mld. Kč. Více než polovinu úvěrů v selhání tvořily úvěry nesplácené déle než jeden rok.

Tuzemské banky se nadále zaměřují zejména na domácí trh, podíl operací s nerezidenty a podíl cizoměnových aktivit je relativně nízký. Operace na zahraničních trzích jsou většinou prováděny jiným subjektem z finanční skupiny, do které patří tuzemská banka. Transakce s nerezidenty jsou významné především na mezibankovním trhu, zejména při derivátových operacích. Sofistikovanější transakce jsou prováděny spíše na úrovni mateřských bank, které k tomu mají potřebné zázemí a operují na rozsáhlejších trzích.

Bankovní sektor disponuje dostatečnými likvidními zdroji. Projevy likvidní krize v důsledku nedostatečné likvidity v některých evropských zemích nebyly v tuzemsku pozorovány. K financování úvěrů bankovního sektoru jsou k dispozici dostatečné primární zdroje.

Kapitálová přiměřenost bankovního sektoru se v roce 2007 navzdory rostoucím kapitálovým požadavkům mírně zvýšila o 0,09 procentního bodu na úroveň 11,50 %, zejména v důsledku rychlejšího růstu regulatorního kapitálu. V roce 2007 došlo i k úspoře kapitálu v důsledku implementace Basel II. Možnosti využití nového přístupu stanovení kapitálových požadavků využilo ke konci roku 2007 celkem šest bank, představujících přibližně 50 % celkových bilančních aktiv sektoru. Všechny ostatní banky postupovaly v tomto období stále podle metodiky Basel I. Kapitál bankovního sektoru vzrostl v roce 2007 ve srovnání s předchozím obdobím více v položce nerozdělených zisků. Část kapitálu Tier 2 byla ovlivněna zvýšením podřízeného dluhu. V kapitálu bankovního sektoru nadále dominuje složka Tier 1 s cca 85% podílem na celkovém regulatorním kapitálu.

Hospodářský výsledek bankovního sektoru České republiky odráží příznivý makroekonomický vývoj tuzemské ekonomiky v roce 2007. Nekonsolidovaný čistý zisk bankovního sektoru dosáhl výše 47,2 mld. Kč, což je ve srovnání s předchozím rokem o 9,2 mld. Kč více. Zdrojem růstu čistého zisku je zejména nárůst zisku z finanční činnosti. V souvislosti s růstem objemu poskytnutých úvěrů v posledních letech a zvyšováním úrokových sazeb v roce 2007 výrazně narostl úrokový zisk, což bylo na druhou stranu částečně vyrovnáno zvýšením odpisů, rezerv a ztrát ze znehodnocení úvěrů. Správní náklady rostly podstatně pomaleji (celkem o 7,1 %). Souhrnná hodnota daně z příjmu na úrovni 12,1 mld. Kč se meziročně zvýšila pouze o necelou miliardu Kč. V hospodářském výsledku roku 2007 se výrazně neprojevily jednorázové výnosy ze specifických operací.

Sektor družstevních záložen byl na konci roku 2007 tvořen 19 činnými družstevními záložkami, o jednu méně než před rokem. Počet členů družstevních záložen se v průběhu roku 2007 zvýšil o 8 152 na 44 789 členů, tj. přibližně o 22 %. Sektor družstevních záložen zaznamenal v posledních letech poměrně rychlý nárůst. V roce 2007 byla navýšena aktiva tohoto sektoru o 31,3 % na 9,0 mld. Kč. Hospodaření družstevních záložen bylo ziskové, sektor vytvořil zisk ve výši 83,2 mil. Kč, což je o 1,0 % lepší výsledek než v roce 2006.

Na českém kapitálovém trhu se otřesy světových trhů projevily jen zprostředkovaně a v omezeném měřítku. Tuzemské trhy v srpnu a koncem roku zaznamenaly propad cen a zvýšenou volatilitu i zvýšené objemy obchodů. V sektoru kolektivního investování docházelo k výběrům investovaných prostředků.

Objem obchodování na obou regulovaných trzích, BCPP i mimoburzovním trhu organizovaném RM-Systémem, v porovnání s rokem 2006 stoupl, na burze o 5,3 % na hodnotu 1 525 mld. Kč. Objem obchodů na mimoburzovním trhu organizovaném RM-Systémem zaznamenal výrazný růst, vzrostl na 7,7 mld. Kč, tj. o 95,1 %. Růst na obou trzích meziročně zaznamenaly i jejich hlavní indexy. Index PX Burzy cenných papírů Praha uzavřel rok 2007 na hodnotě 1 815,1 bodů a jeho roční nárůst činil 14,2 %. Ještě vyšší nárůst (o 31,2 %) zaznamenal index RM-S, který vzrostl na závěrečných 3 404,4 bodů. ČNB rozšířila povolení k činnosti organizátora mimoburzovního trhu a provozovatele vypořádacího systému RM-Systém, a. s. o obchodování se zahraničními cennými papíry. Byly rovněž uděleny souhlasy se změnou pravidel vypořádacích systémů UNIVYC, a. s. a RM-Systém, a. s. Průběžně probíhalo řízení o udělení povolení k činnosti centrálního depozitáře cenných papírů.

Počet obchodníků s cennými papíry s povolením uděleným ČNB v roce 2007 klesl o dva na 44, z toho bylo 13 bankovních. V průběhu roku 2007 nebylo uděleno žádnému subjektu nové povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry. Ve dvou případech toto povolení během roku zaniklo na základě změny předmětu podnikání. K 31. 12. 2007 bylo evidováno celkem 518 nebankovních zahraničních subjektů s možností poskytovat na území ČR investiční služby na základě jednotné evropské licence. Obchodníci s cennými papíry měli k tomuto datu se zákazníky uzavřeno 1,3 mil. smluv (meziroční nárůst 14,8 %), z toho aktivních zákazníků bylo téměř 210 tisíc. Objem zákaznického majetku dosáhl hodnoty 1 998,9 mld. Kč. Činnost poskytovatelů investičních služeb byla ovlivněna novým konceptem stanovování kapitálové přiměřenosti (označovaným též jako Basel II), zavedeným od 1. července 2007. Velmi intenzivně též probíhaly přípravy implementace směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID), u které však nedošlo k implementaci do českého práva před koncem roku.

V oblasti kolektivního investování na konci roku 2007 na trhu působilo 18 investičních společností s povolením ČNB. Tyto společnosti obhospodařovaly 121 otevřených podílových fondů, z nichž bylo 38 standardních a 83 speciálních. Počet zahraničních subjektů kolektivního investování nabízejících své produkty v ČR zaznamenal další nárůst, a to na 64 společností s 1 479 fondy a podfondy. Subjekty s povolením ČNB koncem roku 2007 v podílových fondech spravovaly majetek v objemu 174,2 mld. Kč. V sektoru kolektivního investování došlo po novele zákona o kolektivním investování v průběhu roku 2007 k růstu zájmu o zakládání nových otevřených podílových fondů, nemovitostních fondů a fondů pro kvalifikované investory.

Na trhu penzijního připojištění působilo na počátku roku 2007 celkem 10 aktivních penzijních fondů. V průběhu roku ČNB povolila činnost jednoho nového fondu a dva fondy koncem roku fúzovaly. Do roku 2008 tedy vstupovalo opět 10 aktivních penzijních fondů. Hodnota celkových jimi spravovaných aktiv ke konci roku 2007 dosáhla výše 167,2 mld. Kč, což představuje nárůst oproti minulému roku o 21,3 mld. Kč, v sektoru však došlo k významnému poklesu hodnoty vlastního kapitálu. Počet účastníků penzijního připojištění na konci roku 2007 činil 3,9 mil. osob.

V oblasti emisí cenných papírů vykonávala ČNB dohled nad 85 emitenty kótovaných cenných papírů, přičemž v 17 případech se jednalo o zahraniční subjekty. V souvislosti s tzv. vytěsněním či squeeze-out v roce 2007 udělila ČNB konečný souhlas ve 43 případech, v 10 případech žádost zamítla a ve dvou případech bylo řízení zastaveno. Během roku 2007 proběhla notifikace u 40 emisí investičních certifikátů kótovaných na BCPP.

Na pojistném trhu v České republice působilo k 31. 12. 2007 celkem 34 tuzemských pojišťoven (o jednu více než před rokem), 17 poboček pojišťoven z EU a jedna pobočka pojišťovny ze státu mimo EU/EHP. Rostl počet pojišťoven a poboček pojišťoven z jiných členských států EU a EHP, ke konci roku 2007 činil počet těchto subjektů 478. Vlastnická struktura tuzemských pojišťoven je stabilizovaná a ze 71 % kontrolovaná zahraničním kapitálem. Tempo růstu předepsaného pojistného, jehož hodnota za celý pojistný trh dosáhla 132,9 mld. Kč, se v roce 2007 zvýšilo oproti předchozímu období přibližně na dvojnásobek, z 4,3 % na 8,8 %. Tento trend vývoje předepsaného pojistného je způsoben vysokou dynamikou v oblasti životního pojištění, kde v roce 2007 tempo růstu předpisu

činilo 14,6 %, zatímco v předchozím roce pouze 5,1 %. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném se zvýšil v roce 2007 na 40,7 % a dosáhl tak historicky nejvyšší hodnoty. Propojitěnost měřená podílem předepsaného pojistného na HDP klesá od roku 2004 každoročně o 0,1 procentního bodu na 3,7 % v roce 2007.

V oblasti produktů životního pojištění zesílil trend růstu investičního životního pojištění (o 61,9 % na celkový 34,0% podíl na trhu životního pojištění) na úkor standardních produktů, jejichž podíl na předepsaném pojistném obdobně jako v minulém roce klesl. Na trhu neživotního pojištění si nadále drží dominantní postavení pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla s podílem 29,7 %, pojištění škod na majetku s podílem 22,5 % a havarijní pojištění, kde dosáhl tržní podíl 20,6 %.

Zatímco v roce 2006 náklady na pojistná plnění v životním pojištění poklesly o 4,5 %, v roce 2007 došlo k poměrně velkému nárůstu o 33,8 %. Jedním z faktorů, který způsobil uvedený růst nákladů na pojistná plnění v životním pojištění, byl doběh části krátkodobých jednorázově placených pojistných smluv se spořicí složkou, které uzavřeli klienti na počátku nového tisíciletí. Naopak v neživotním pojištění náklady na pojistná plnění klesly o 4,1 % (zatímco v roce 2006 vzrostly o 12,0 %), a to z důvodu nižšího výskytu škod způsobených živelními událostmi.

Celková aktiva pojišťoven vzrostla během roku 2007 o 6,9 % na 345,0 mld. Kč, což bylo téměř dvojnásobné tempo růstu oproti minulému období. V aktivech pojišťoven představuje nejvýznamnější položku finanční umístění, jehož podíl v celkové bilanční sumě pojišťovacího sektoru se postupně snižuje především na úkor finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojišťovna. Na pasivní straně bilance zauímají více než 74% podíl technické rezervy. Hospodářský výsledek sektoru pojišťoven činil 12,8 mld. Kč, což bylo o 10,1 % méně než v roce 2006, kdy byl čistý zisk pojišťoven ovlivněn jednorázovými výnosy z prodeje majetkových účastí ve skupině velkých pojišťoven.

METODICKÁ POZNÁMKA

Údaje o vývoji bankovního sektoru, prezentované v této zprávě, vycházejí především z výkazů, které banky a pobočky zahraničních bank předkládají v souladu s příslušnými opatřeními ČNB pro účely bankovního dohledu. Jako doplňující zdroj informací jsou použity údaje z výkazů zasílaných do ČNB pro účely měnové statistiky. Jedná se zejména o údaje o sektorové struktuře úvěrů a vkladů a sektorové klasifikaci úvěrů, které nejsou ve výkazech pro bankovní dohled obsaženy. Výkazy pro účely měnové statistiky však mají odlišnou metodiku sestavování, proto nejsou některé hodnoty včetně poměrových ukazatelů zcela srovnatelné s hodnotami a ukazateli, které pocházejí z výkazů pro účely bankovního dohledu. Na odlišnosti je v příslušných částech textu upozorněno. Veškeré údaje uváděné ve Zprávě jsou pouze za komerční banky, tj. nezahrnují ČNB. Pro dokreslení situace jsou v některých pasážích použity i některé externí informace s uvedením příslušného zdroje.

Prezentované údaje pro rok 2007 se částečně svou strukturou i obsahem liší od údajů uváděných do konce roku 2006 v souvislosti s implementací nového kapitálového konceptu (Basel II) a připojením se k jednotným reportovacím rámcům FINREP pro účetní výkazy a COREP pro výkazy o kapitálu a kapitálové přiměřenosti uplatňovaným v rámci EU. Údaje do roku 2006 byly přepočítány podle nové metodiky, byť je v některých případech srovnatelnost časové řady částečně omezena. Ve srovnání s dosud publikovanými údaji v metodice 2006 patří mezi nejvýznamnější rozdíly zejména:

- sledování struktury aktiv, závazků, výnosů a nákladů podle portfolií odvozených podle způsobu oceňování,
- důsledné oddělení položek závazků a vlastního kapitálu,
- zařazení všech realizovaných zisků a ztrát a ostatních provozních výnosů a nákladů do zisku z finanční a provozní činnosti,
- vyčlenění některých položek, které byly dříve součástí ostatních aktiv, resp. závazků do jednotlivých portfolií (např. sektorově nečleněné pohledávky, resp. závazky) nebo samostatně (např. reálné hodnoty derivátů) aj.,
- výrazná změna nastala u stanovení kapitálových požadavků k úvěrovému riziku, kdy od 1. 7. 2007 některé banky začaly vykazovat dle metodiky Basel II,
- zavedení kategorizace pohledávek na pohledávky bez selhání a se selháním (bez zohlednění zajištění) a zavedení pojetí pohledávek bez znehodnocení a se znehodnocením (zohledněno zajištění).

Kromě toho došlo v některých případech k terminologickým změnám některých ukazatelů tak, aby navazovaly na platné právní předpisy nebo obecně používané pojmy.

1. EKONOMICKÉ PROSTŘEDÍ V ROCE 2007³¹

Makroekonomický vývoj v České republice byl v roce 2007 hodnocen jako velmi příznivý, což pozitivně ovlivnilo hospodaření většiny institucí podnikajících na tuzemském finančním trhu. Ekonomický růst ČR stejně jako v předcházejících letech dosahoval vyšší hodnoty než ekonomika Evropské unie jako celek a byl také vyšší než hospodářský růst v původních zemích EU před rozšířením. Rovněž v Německu, které je dlouhodobě naším největším obchodním partnerem, byla míra růstu reálného HDP výrazně nižší. Hrubý domácí produkt v ČR dosáhl hodnoty 3 557,7 mld. Kč v běžných cenách. Meziroční 6,5% reálný růst HDP byl stále vysoký.

Růst hrubého domácího produktu byl i v roce 2007 tažen především domácí poptávkou, jejíž výši ovlivnila zejména stále vysoká spotřeba domácností. Významný byl příspěvek tvorby hrubého kapitálu odpovídající cyklickému vývoji ekonomiky jak tvorbou fixního kapitálu, tak změnou zásob. Příspěvek zahraničního obchodu k růstu HDP je nadále nízký, i když v roce 2007 se meziročně nepatrně zvýšil. Exportní aktivita české ekonomiky souvisela zejména s exportní a investiční činností v zemích Evropské unie. Pozitivně se projevovaly produkční kapacity vzniklé na základě přímých zahraničních investic.

Inflace se v roce 2007 ve srovnání s rokem předcházejícím postupně zvyšovala. Její průměrná hodnota v roce 2007 činila 2,8 %, což je 0,3 procentního bodu více než o rok dříve. Po celé období (kromě posledního čtvrtletí) se přibližovala inflačnímu cíli ČNB ve výši 3 %. Ve 4. čtvrtletí se růst spotřebitelských cen zrychlil a dostal se nad horní hranici pásma stanoveného kolem inflačního cíle. Cenový vývoj byl v průběhu roku 2007 ovlivněn zejména vývojem cen potravin, regulovaných cen (hlavně zvýšením regulovaného nájemného a cen elektřiny) a dopady zvýšení spotřebních daní.

Trend posilování kurzu koruny vůči euru i americkému dolaru pokračoval v průběhu celého roku 2007. Rozhodující toky vývozů a dovozů jsou realizovány v těchto měnách. Zpevňující se kurz koruny zlevňoval ceny většiny dovážených komodit a po většinu roku přispíval k nízké úrovni inflace. Průměrná roční hodnota 28,34 Kč za euro v roce 2006 posílila na 27,76 Kč za euro v roce 2007. Ještě výrazněji zpevnil meziročně průměrný kurz koruny vůči dolaru z 22,61 Kč na 20,31 Kč za jeden USD.

Vývoj platební bilance v roce 2007 je charakterizován postupným zlepšováním. Příznivý makroekonomický vývoj se projevil ve snížení schodku běžného účtu platební bilance v poměru k hrubému domácímu produktu o 0,6 procentního bodu na 2,5 % HDP, schodek činil 89,0 mld. Kč. Důvodem pro přetrvávající schodek bylo prohloubení deficitu bilance výnosů, kde se projevil výrazný růst zisků nerezidentů z přímých zahraničních investic v podobě reinvestovaných zisků a dividend. Rovněž rostoucí objem náhrad zahraničním zaměstnancům je jedním z důvodů schodku běžného účtu. Obdobně jako v předchozích letech skončil v roce 2007 finanční účet platební bilance přebytkem ve výši 104,5 mld. Kč, což je zhruba na úrovni hodnoty roku 2006. Jeho hlavní částí byl i nadále růst čistého přílivu přímých investic.

Situace na trhu práce se v roce 2007 nadále zlepšovala. Ekonomický růst byl provázen vytvářením pracovních příležitostí. Příznivé podmínky pro zvyšování zaměstnanosti byly využity, rostoucí zaměstnanost a vysoká tvorba nových pracovních míst se projevil ve snížení míry nezaměstnanosti. Dlouhodobá nezaměstnanost poklesla na průměrnou hodnotu 2,8 %. V jednotlivých měsících roku 2007 ovlivňovaly trh práce sezonní faktory. Míra registrované nezaměstnanosti podle stávající metodiky

³¹ Údaje obsažené v této kapitole vycházejí z dat ČSÚ dostupných v dubnu 2008.

se opět snížila a v průměru činila 6,6 %. Pozitivní trendy ovlivnily rovněž vývoj průměrné hrubé měsíční nominální mzdy, která se meziročně zvýšila o 7,3 %, což bylo o 0,9 procentního bodu více než v předcházejícím roce. Průměrné reálné mzdy se v meziročním srovnání zvýšily o 4,4 %, ve srovnání s rokem 2006 to představuje vyšší tempo růstu o 0,6 procentního bodu. Souhrnná produktivita práce rostla meziročně o 4,6 %, její tempo růstu bylo rychlejší než růst reálné mzdy o 0,2 procentního bodu.

I přes přetrvávající robustní ekonomický růst byl rok 2007 dalším z řady, kdy byl státní rozpočet uzavřen s deficitem. Absolutní výše deficitu státního rozpočtu se v porovnání s rokem předcházejícím snížila a dosáhla hodnoty 66,4 mld. Kč, což představuje 1,9 % HDP. Ekonomický růst se výrazně podílel na stabilizaci podílu vládního dluhu na HDP, který se v roce 2007 výrazněji nezměnil, když na jeho konci činil 30,4 %.

Česká národní banka v průběhu roku 2007 celkem čtyřikrát (v červnu, červenci, srpnu a listopadu) zvýšila základní úrokové sazby, vždy o 0,25 procentního bodu. Měnověpolitická rozhodnutí vycházela ze sestavených prognóz vývoje české ekonomiky, míry inflace a výhledu zahraničního ekonomického vývoje, se kterými byl konzistentní postupný růst úrokových sazeb. V tuzemsku 2T repo sazba vzrostla z počáteční úrovně 2,5 % na hodnotu 3,5 %, diskontní sazba z 1,5 % na 2,5 % a lombardní sazba z 3,5 % na 4,5 %.

2. VÝVOJ BANKOVNÍHO SEKTORU

2.1 STRUKTURA BANKOVNÍHO SEKTORU

K 31. prosinci 2007 tvořilo bankovní sektor České republiky celkem 37 bank a poboček zahraničních bank. Počet bank se ve srovnání s koncem roku 2006 nezměnil, stále nabízí bankovní služby v tuzemském bankovním sektoru stejný počet subjektů. V průběhu roku 2007 došlo ke změně vnitřní struktury bankovního sektoru. Důsledkem fúze bankovních skupin vně ČR bylo sloučení HVB Bank Czech Republic, a. s., s Živnostenskou bankou, a. s., a od 5. 11. 2007 začala nově působit UniCredit Bank Czech Republic, a. s. Na tuzemský bankovní trh vstoupila italská bankovní skupina Banco Popolare Česká republika, a. s., poté co převzala do té doby zde působící subjekt IC Banka, a. s. Naopak zcela novým subjektem na bankovním trhu se stala BRE Bank S.A. (zemí centrály je Polská republika), která pod značkou mBank zahájila činnost 25. 11. 2007 jako pobočka zahraniční banky. K 1. 1. 2008 byla transformována Citibank, a. s., na pobočku irské banky Citibank Europe plc. působící v ČR v rámci režimu jednotné licence.

Bankovní služby v tuzemsku poskytovalo klientům k 31. 12. 2007 celkem 23 bank (4 velké, 5 středních, 8 malých bank a 6 stavebních spořitelny) a 14 poboček zahraničních bank.³² V roce 2007 se tradiční zastoupení bankovních subjektů v těchto pěti základních skupinách v zásadě nezměnilo. Skupina čtyř velkých bank stále tvoří rozhodující část tuzemského bankovního sektoru, podíl jejich aktiv na aktivech celého bankovního sektoru se v roce 2007 ještě mírně zvýšil nad hranici 61 %.

Proces konsolidace finančních a bankovních skupin představuje v měřítku celosvětovém i evropském významný trend, který se dotýká ve svých důsledcích i bankovního sektoru ČR. Završením procesu sloučení HVB Bank a Živnostenské banky, který začal již v roce 2006, vzniká UniCredit Bank. Rovněž Banco Popolare zahájila v ČR činnost po převzetí banky zavedené na tuzemském trhu.

Bankovní služby bylo připraveno poskytovat ke konci roku 2007 rovněž 198 bank z členských zemí EU v rámci volného pohybu služeb. Tyto banky oznámily České národní bance svou činnost. Bankovní služby mohou nabízet bez založení pobočky na území ČR podle článku 21 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2000/12/ES. Česká národní banka o rozsahu takto poskytovaných služeb není informována. V rámci notifikace je ČNB oznámen podrobný okruh činností, banky obdobně jako v řadě jiných zemí EU nemají v dané oblasti vykazovací povinnost a jejich působení v tuzemském bankovním sektoru nespadá pod výkon dohledu ČNB. Počet bank, které takto oznámily poskytování přeshraničních služeb v ČR, vzrostl v roce 2007 o 64, naopak tři banky již oznámily ukončení této činnosti.

Bankovní služby v ostatních zemích EU nabízely rovněž banky se sídlem v ČR. Stejně jako v předchozím roce oznámily poskytování přeshraničních služeb na území Slovenska pouze Komerční banka a GE Money Bank. V roce 2007 se k této činnosti žádná další banka nepřihlásila. Do konce roku 2007 nabízely služby prostřednictvím

TAB. II.1

Podíl jednotlivých skupin bank na celkové bilanční sumě
(v %, banky s licencí k danému datu)

	2005	2006	2007
BANKY CELKEM	100,0	100,0	100,0
v tom:			
velké banky	61,2	59,8	61,8
střední banky	15,1	16,2	13,1
malé banky	2,0	2,3	5,1
pobočky zahraničních bank	9,5	9,2	8,8
stavební spořitelny	12,2	12,5	11,2

³² Rozdělení bank do skupin je uvedeno v tabulkové příloze (Příloha 3 Rozdělení bank do skupin). Skupiny bank pro analytické účely jsou definovány podle velikosti bilanční sumy. Od roku 2007 došlo ke zvýšení mezních hodnot, velké banky obhospodařují bilanční sumu větší než 150 mld. Kč, střední banky disponují velikostí aktiv v rozmezí od 50 až do 150 mld. Kč a malé banky mají bilanční sumu menší než 50 mld. Kč. Další skupiny tvoří stavební spořitelny a skupina poboček zahraničních bank. Blíže také viz <http://www.cnb.cz> – Dohled nad finančním trhem – Bankovní dohled – Bankovní sektor – Základní ukazatele o bankovním sektoru – Metodika.

zahraničních poboček v zemích EU rovněž dvě banky se sídlem v ČR (ČSOB a J&T Banka).³³

2.1.1 Vlastnická struktura bankovního sektoru

Akcionářská struktura bankovního sektoru je stabilizovaná. Stejně jako v roce předcházejícím i na konci roku 2007 na celkovém základním kapitálu bankovního sektoru převažuje zahraniční kapitál (82,6 %) s přímým podílem (tj. přímý podíl na bance vykonává právnická osoba registrovaná mimo území ČR). Zahraniční kapitál převažuje v 15 bankách (jedná se o právní hledisko podle registrace banky), v deseti z nich je zastoupení zahraničního kapitálu výlučné. Akcionáři převážně českého původu mají své zastoupení v osmi bankách, kapitál pouze českého původu je celkem v pěti bankách (Hypoteční banka, J&T Banka, Modrá pyramida stavební spořitelna a dále dvě státní banky Česká exportní banka a Českomoravská záruční a rozvojová banka, jejichž zvláštní určení je zaměřeno především na podporu exportu a podnikání).

Celková bilanční suma bankovního sektoru byla na konci roku 2007 z 97,6 % kontrolována zahraničními vlastníky.³⁴ Převažují vlastníci ze zemí EU, jejich podíl na zahraničním vlastnictví sektoru je stabilizovaný a na konci roku 2007 činil 90,7 %. I po fúzi, která znamenala změnu vlastníka jedné z velkých bank, zůstávají všichni vlastníci bank „velké čtyřky“ svým původem ze zemí EU. Až do konce roku 2007 vlastnily subjekty původem z USA dvě střední banky. Po převodu společnosti Citibank na pobočku od 1. 1. 2008 má již pouze GE Money Bank majoritního vlastníka původem z USA.³⁵ Akcionáři z jiných teritorií mají již zastoupení více než okrajové (minoritní 0,3% podíl v Komerční bance). Z hlediska příslušnosti k jednotlivým zemím EU je struktura vlastníků i nadále diverzifikovaná. Na základním kapitálu bank tuzemského bankovního sektoru mají největší podíl (40,6 %) akcionáři z Rakouska.

2.1.2 Pracovníci a obchodní místa

V bankovním sektoru ČR bylo ke konci roku 2007 zaměstnáno 41 207 osob,³⁶ to je o 2 975 osob více než v roce předcházejícím. Meziroční tempo růstu počtu zaměstnanců tuzemského bankovního sektoru ke konci roku 2007 ve výši 7,8 % bylo ve srovnání s růstem bilanční sumy sektoru ve stejném období méně než poloviční. Bankovní sektor vykázal již druhým rokem meziroční nárůst zaměstnanců po dlouhodobém období pravidelného poklesu. Rekordních téměř 51 tis. osob pracovalo v tuzemském bankovníctví v roce 1996. K obsluze svých klientů angažovaly nové zaměstnance všechny skupiny bank. Skupina velkých bank jako celek v loňském roce vzhledem k podílu obhospodařovaných aktiv sektoru zvýšila stavy zaměstnanců pouze o 411. Naopak skupina středních a malých bank pro rozvoj bankovní činnosti v roce 2007 potřebovala o 1 024, resp. o 1 062 pracovníků více. I pobočky zahraničních bank se podílely na růstu zaměstnanosti bankovního sektoru s meziročním zvýšením počtu pracovníků o 441. Celkový počet zaměstnanců stavebních spořitelen se zvýšil v roce 2007 pouze o 37 osob, což je dáno charakterem činnosti a aktivním využíváním spolupráce externích prodejců.

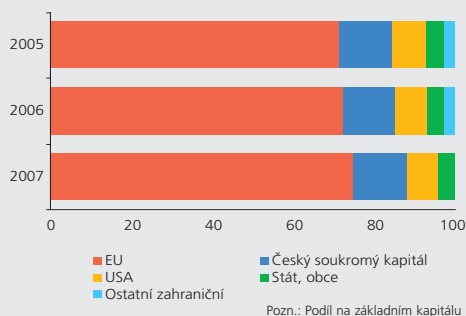
³³ Od 1. 1. 2008 začala ve Slovenské republice namísto dosavadní zahraniční pobočky ČSOB působit samostatná právní entita. Její obchodní jméno je Československá obchodní banka, a. s. Akcionáři banky jsou ČSOB ČR (56,74 %), KBC Bank (39,80 %), ČSOB Leasing ČR (2,02 %) a ČSOB Factoring ČR (1,44 %).

³⁴ Jedná se o podíl celkových aktiv bank, které jsou kontrolovány zahraničními subjekty (tj. zahraniční vlastníci drží přímo či nepřímo alespoň 50 % vlastnických práv v bance), na celkové bilanční sumě bankovního sektoru.

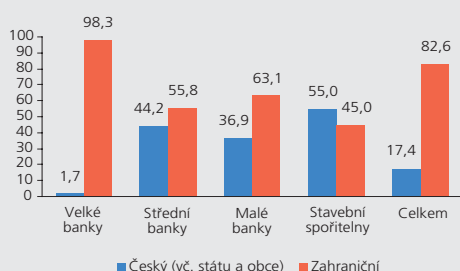
³⁵ Převod společnosti Citibank k 1. 1. 2008 na pobočku je uveden pouze pro informaci. Veškeré údaje uvedené v publikaci jsou platné (není-li uvedeno jinak) k 31. 12. 2007.

³⁶ Počet všech zaměstnanců bankovního sektoru bez ohledu na velikost jejich pracovních úvazků.

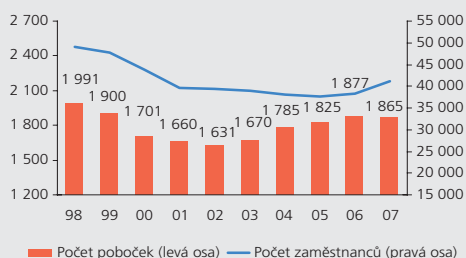
GRAF II.1
Vlastnická struktura bank
(v %, banky s licencí k danému datu)

GRAF II.2
Původ kapitálu
(v %, banky s licencí k 31. 12. 2007)

GRAF II.3
Vývoj počtu zaměstnanců a počtu poboček

Počet míst, které slouží k obsluze klientů, se na rozdíl od vývoje počtu zaměstnanců zvyšoval pravidelně již od roku 2003. V roce 2007 naopak na území České republiky ubylo 12 obchodních míst a jejich počet dosáhl 1 865. Na poklesu počtu obchodních míst se podílely zejména malé banky (o 44 míst meziročně méně) a skupina stavebních spořitelen (o 9 míst méně). Výrazný pokles počtu prodejních míst v některých skupinách bank je spojen s optimalizací obchodních sítí v důsledku fúze bank. Skupina stavebních spořitelen, které jsou zpravidla dceřinými společnostmi působícími v rámci velké finanční skupiny, využívá možnosti sdílení obchodních sítí a služeb externích prodejců. Naopak skupiny velkých a středních bank a rovněž pobočky zahraničních bank ve snaze využít růstový potenciál podnikání v bankovníctví rozšiřují nabídku služeb, což vede ke zvyšování počtu prodejních míst. Na druhou stranu se banky snaží o racionalizaci svých činností a obchodní místa jsou zřizována v místech, kde je možno docílit maximální efektivity prodeje produktů a služeb. Tomu odpovídá i charakter těchto obchodních míst a rozsah jimi nabízených služeb.

Ukazatele výkonu domácího bankovního sektoru se v průběhu roku 2007 zlepšily. Na jedno obchodní místo v tuzemsku připadalo ke konci roku 2007 přibližně 5,6 tis. obyvatel ČR, což je v meziročním srovnání mírné zvýšení. Do zvýšení počtu obyvatel obsluhovaných v prodejních sítích se kromě rezidentů promítají rovněž klienti přihlášení k přechodnému pobytu v ČR a dále jsou obsluhováni ostatní klienti, mezi něž řadíme zejména turisty a další návštěvníky ČR. Produktivita bankovního sektoru měřená velikostí bilanční sumy obhospodařované jedním pracovníkem se neustále zvyšuje, na konci roku 2007 dosáhla hodnoty 90,7 mil. Kč, meziročně se zvýšila o 10,1 %.

2.1.3 Elektronické bankovníctví

Klienti bank využívají stále více možností obsluhy svých účtů bez nutnosti návštěvy tradičních kamenných bankovních poboček. K tomu přispívají všechny formy elektronického bankovníctví, umožňující přístup k účtu a bankovním produktům prostřednictvím platební karty, telefonu, počítače či mobilního telefonu a internetu. Tento převažující trend byl nejprve podporován rostoucím počtem bankomatů a v současné době zejména vysokou penetrací a oblibou mobilních telefonů v České republice a stále četnějšího připojení k internetové síti. Impulzem dalšího rozvoje se stal pokles cen za připojení do sítí umožňující využívání elektronického bankovníctví a rovněž poplatková politika bank.

I když se počet běžných a vkladových účtů domácností (obyvatelstva) nepatrně snížil, počet k nim vydaných platebních karet se zvýšil, a zejména jejich obsluha prostřednictvím PC byla mnohem intenzivnější. Pouze přístupy prostřednictvím telefonu meziročně klesají, což je i důsledek odklonu od pevných telefonních linek. Z celkového počtu téměř 7,5 mil. účtů obyvatelstva bylo ke konci roku 2007 jenom 15,3 % zřízeno zcela bez elektronické obsluhy. Pomocí telefonu bylo možné provádět transakce na 37,2 % účtů, prostřednictvím PC na 37,6 %. Banky reagují na vývojové trendy a potřeby klientů, rozšiřují nabídku produktů elektronického bankovníctví a zaměřují se na další zvýšení bezpečnosti takto prováděných transakcí a ochranu dat klientů. Příkladem může být rozšiřování čipových karet či zavádění nových prvků autorizace transakcí prováděných prostřednictvím internetového bankovníctví. Stále více je také využíván elektronický podpis.

Každým rokem se zvyšují počty bankomatů, i když tempo růstu se výrazně snižuje. V průběhu roku 2007 jich přibýlo již „jenom“ 2,3 %. Stále více se prosazuje používání kreditních karet, jejichž meziroční nárůst ke konci roku 2007 přesáhl 36 %, částečně i vlivem stále nízké výchozí základny. Celkový počet vydaných platebních karet se zvýšil o více než 10 %. Pravidelně se zvyšuje počet emitovaných mezinárodních platebních karet, banky jich v průběhu roku 2007 vydaly přibližně o 25 % více. Nově začaly platební karty sloužit rovněž k výběru hotovosti na pokladnách v sítích prodejních řetězců (tzv. cash back).

TAB. II.2

Počet pracovníků a obchodních míst v bank. sektoru v ČR
(banky s licenci k danému datu)

	2005	2006	2007
Počet pracovníků	37 540	38 232	41 207
Počet obchodních míst	1 825	1 877	1 865
Počet pracovníků			
na 1 banku	1 043	1 033	1 114
na 1 obchodní místo	20,6	20,4	22,1
Počet obyvatel			
na 1 banku (tis.)	284,8	278,0	280,6
na 1 obchodní místo (tis.)	5,6	5,5	5,6
na 1 pracovníka	273,1	269,1	251,9

TAB. II.3

Elektronické bankovníctví
(za banky s licenci k danému datu)

	2005	2006	2007
Počet sítí bankomatů	4	4	4
Počet bankomatů	3 005	3 281	3 357
Počet vydaných platebních karet (v tis.)			
celkem	7 428	8 181	9 044
debetní karty	6 556	6 824	7 197
kreditní karty	872	1 357	1 847
Běžné a vkladové účty (domácnosti-obyvatelstvo, v tis.)			
celkem	7 135	7 563	7 447
s vydanými platebními kartami	5 289	5 523	5 576
s přístupem přes PC	2 400	2 537	2 801
s přístupem přes telefon	2 713	2 824	2 773
bez elektronické obsluhy	1 142	1 106	1 140

2.2 HOSPODÁŘSKÉ VÝSLEDKY BANKOVNÍHO SEKTORU

2.2.1 Zisk z finanční činnosti a zisk z ostatních provozních činností³⁷

Stabilita bankovního sektoru je podmíněna generováním zisku, především tvorbou zisku z finanční činnosti v delším časovém období. Z vytvořeného provozního zisku musejí být banky schopny pokrýt veškeré provozní náklady související s bankovní činností a dále náklady vznikající v důsledku podstupovaných rizik.

V průběhu roku 2007 bylo v bankovním sektoru dosaženo zvýšení zisku z finanční činnosti o rekordních 17,5 mld. Kč (15,0 %), ke konci roku dosáhl hodnoty 134,4 mld. Kč. Většina bankovních subjektů působících v tuzemsku rovněž zaznamenala meziroční růst, jednotlivé skupiny bank dosáhly různá tempa. S nejvyšší dynamikou se zvyšovalo tempo růstu zisku z finanční činnosti ve skupině malých bank o 31,3 % (o 1,5 mld. Kč), v pobočkách zahraničních bank o 21,9 % (o 1,1 mld. Kč) a ve středních bankách o 15,4 % (o 2,8 mld. Kč). Nižší tempo růstu než za celý bankovní sektor byl zaznamenáno ve skupině stavebních spořitelů, které zvýšily hodnotu zisku z finanční činnosti o 13,8 % (o 0,9 mld. Kč). Ve velkých bankách byl vzhledem k nejvyšší srovnávací základně přírůstek nejmenší (13,6 %), v absolutním vyjádření u nich došlo k meziročnímu navýšení zisku z finanční činnosti o 11,2 mld. Kč. Velké banky vykázaly 63,8 % vytvořeného zisku z finanční činnosti celého sektoru.

Z jednotlivých kategorií zisku z finanční činnosti v roce 2007 rostl i nadále nejvýznamněji úrokový zisk, meziročně se zvýšil o 13,2 mld. Kč (18,4 %) na celkových 84,7 mld. Kč. Úrokový zisk již přesáhl 63% podíl z celkového zisku z finanční činnosti.

Trvalý růst úrokového zisku byl v roce 2007 ovlivněn zejména růstem úvěrového portfolia a vzestupem úrokových sazeb.³⁸ K růstu úrokového zisku přispěl zejména pokračující růst úroků inkasovaných od klientů. Meziroční zvýšení o 22,3 mld. Kč (o 34,2 %) na 87,4 mld. Kč je důsledkem zvýšené aktivity bank, zejména pokračující úvěrové expanze. Podíl úrokových příjmů realizovaných z úvěrů od ostatních klientů na celkových úrokových výnosech bankovního sektoru již tvoří téměř 56 % (pro srovnání na konci roku 2005 byla překročena 50% hranice). Naopak z důvodu pokračujícího snižování angažovanosti bankovního sektoru vůči vládním institucím a centrálním bankám představovaly úrokové výnosy od těchto institucí nižší hodnoty, meziroční pokles o 1,5 mld. Kč na 14,2 mld. Kč. Zejména podíl úroků od vládních institucí je trvale klesající, na konci roku 2007 již nečinil ani 2 %. Úroky z dluhových cenných papírů dosáhly 28,3 mld. Kč, což je o 14,8 % (3,7 mld. Kč) více než v roce 2006.

Bankovní sektor byl zatížen úrokovými náklady, které ke konci roku 2007 představovaly 71,7 mld. Kč. Vlivem růstu objemu klientských depozit a zvyšování úrokových sazeb v průběhu daného roku vzrostly o 36,5 % (19,2 mld. Kč). Stejně jako u úrokových příjmů největší podíl (více než 48 % celkových úrokových nákladů) představují úroky vyplácené ostatním klientům (bez úvěrových institucí, centrálních bank a vládních institucí). Ke konci roku 2007 bylo takto klientům vyplaceno 34,8 mld. Kč, což bylo o 8,2 mld. Kč (30,9 %) více než ke stejnému datu v roce

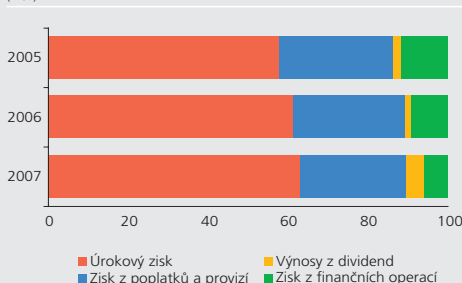
³⁷ V roce 2007 dochází ke změně struktury výnosů a nákladů, tvorba zisku z finanční činnosti má odlišnou strukturu proti roku 2006. Z tohoto důvodu jsou tempa růstu nesrovnatelná, zejména v delším časovém období.

³⁸ Úvěry a pohledávky tvořící téměř 60 % bilanční sumy rostly meziročně cca o 20 %. V průběhu roku byla základní úroková sazba ČNB zvýšena čtyřikrát, celkem o jeden procentní bod.

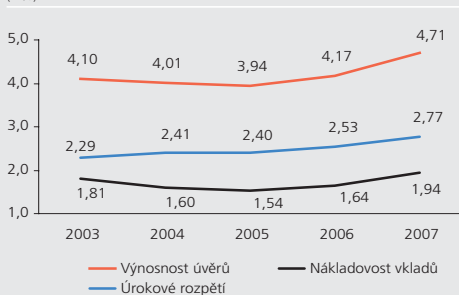
TAB. II.4
Hospodářské výsledky bankovního sektoru
(v mil. Kč)

	2005	2006	2007
ZISK Z FINANČNÍ ČINNOSTI	111 135	116 864	134 393
z toho:			
úrokový zisk	64 043	71 547	84 697
výnosy z dividend	2 189	1 676	5 886
zisk z poplatků a provizí	31 831	32 918	35 854
zisk z fin. aktiv nevýk. v RH do Z/Z	145	45	-158
zisk z finančních aktiv k obchodování	9 523	6 511	4 520
zisk z fin. aktiv vykáz. do RH a Z/Z	0	0	-2 191
zisk ze zajišťovacího účetnictví	-119	-390	-535
zisk z ostatních činností	3 523	4 558	6 320
SPRÁVNÍ NÁKLADY	51 786	55 652	59 589
ODPISY, TVORBA REZERV	7 283	7 022	9 017
ZTRÁTY ZE ZNEHODNOCENÍ	2 871	5 163	6 525
ZISK/ZTRÁTA Z BĚŽNÉ ČINNOSTI	49 196	49 028	59 262
ostatní zisky a ztráty	76	114	27
HRUBÝ ZISK před zdaněním	49 272	49 142	59 289
náklady na daň z příjmů	10 133	11 132	12 085
ČISTÝ ZISK	39 139	38 010	47 204

GRAF II.4
Struktura zisku z finanční činnosti podle druhu zisku
(v %)

GRAF II.5
Úrokové rozpětí
(v %)

předcházejícím. V důsledku pohybu úrokových sazeb se úrokové rozpětí meziročně mírně zvýšilo, na konci roku 2007 činilo 2,77 %. Rovněž čistá úroková marže se zvyšovala, dosáhla hodnoty 2,51 %.

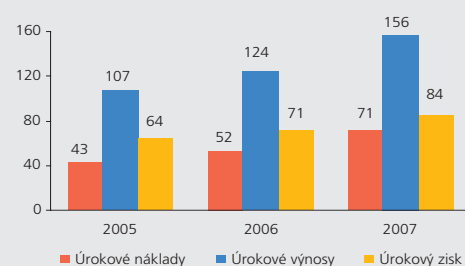
Zisk tuzemského bankovního sektoru z poplatků a provizí se v roce 2007 zvýšil o 2,9 mld. Kč (8,9 %) na 35,9 mld. Kč. Jedná se o výrazně vyšší meziroční nárůst než v roce 2006, který ale nedosahuje tempa růstu zisku z poplatků a provizí z let 2001 až 2004 (od 12,0 % do 18,9 %, v absolutním vyjádření o 2,7 až 4,9 mld. Kč). V meziročním srovnání některé banky v roce 2007 vykázaly i pokles zisku z poplatků a provizí.³⁹ Dalším důvodem je zejména konkurenční boj na trhu a velký zájem médií a veřejnosti o téma poplatků, což banky nutí korigovat obchodní politiku. Pružná cenová politika je nástrojem konkurenčního boje o klienta. Růst poplatkových výnosů je tažen především rostoucím počtem transakcí a vyšší aktivitou bank při obchodování na účet klienta. Téměř 60 % výnosů z celkových poplatků a provizí tvořily v roce 2007 poplatky a provize z platebního styku, nicméně jejich tempo růstu je záporné (- 4,7 %). Banky realizovaly výnosy z poplatků a provizí z platebního styku v celkové hodnotě větší než 25 mld. Kč. Ve struktuře poplatků se naopak stále více projevuje růst poplatků a provizí, jenž vyplývá z prodeje finančních produktů klientům (operace s cennými papíry, produkty nebankovních finančních institucí atd.). Zdrojem dosahování výnosů z poplatků se ve větší míře stávají provize z příslibů a záruk.

Objem dividend inkasovaných bankami rovněž pozitivně ovlivnil dosažený zisk z finanční činnosti. Výnosy z dividend se zvýšily 3,5krát v porovnání s rokem 2006 a činily 5,9 mld. Kč k 31. 12. 2007. Tyto výnosy bankovního sektoru se téměř výlučně týkají skupiny velkých bank. Na skupinu velkých bank připadá 99,7 % z celkových výnosů z dividend a jsou tvořeny především dividendami přijatými od dceřiných a přidružených společností. Meziroční nárůst hodnoty ukazatele je ovlivněn především mimořádnou dividendou, kterou v roce 2007 obdržela jedna z velkých bank.

Zisk z finančních operací klesl v roce 2007 přibližně o 30 % zejména z důvodu poklesu hodnoty některých finančních aktiv, které jsou průběžně přeceňovány na reálnou hodnotu do výkazu zisků a ztráty. Snížení hodnoty těchto aktiv je z velké části důsledkem problémů na globálních finančních trzích ve druhé polovině roku 2007, které byly vyvolány hypoteční krizí v USA. Kromě uvedeného přecenění byl zisk z finančních operací ovlivněn snížením zisku z měnových operací (měnové deriváty) o 50 %. Tyto obchody generují 3/4 celkového zisku z finančních operací. Uvedená položka je však zpravidla do značné míry kompenzována vývojem kurzových rozdílů, které jsou součástí tvorby zisku/ztráty z ostatních činností a které meziročně vzrostly o 84 %, když na konci roku 2007 činily 7,8 mld. Kč za celý bankovní sektor.

Hodnota ostatních provozních výnosů a ostatních provozních nákladů v roce 2007 stagnovala. Tyto náklady byly o 1,7 mld. Kč vyšší než výnosy.⁴⁰ Na straně nákladů je

GRAF II.6
Úrokové výnosy a náklady
(v mld. Kč)

³⁹ Jedná se například o stavební spořitelny, u kterých se stále projevuje vliv nových pravidel stavebního spoření zavedených od 1. 1. 2004. Počet smluv o stavebním spoření ve fázi spoření tak stále klesá (v roce 2007 o 165 tisíc na 5 132 tisíc). I tak je po Německu podle Evropské asociace stavebních spořitelén druhé největší na světě.

⁴⁰ Souhrnná hodnota ostatních provozních výnosů vykazujícího subjektu, zejména výnosy z pronájmu provozního a neprovozního hmotného majetku, přijaté náhrady mank a škod, pokut a penále, čistý zisk z přecenění investic do nemovitostí na reálnou hodnotu aj. Souhrnná hodnota ostatních provozních nákladů zahrnuje náklady na příspěvky do Fondu pojištění vkladů, Garančního fondu nebo obdobného fondu, náklady na daň z přidané hodnoty, manka a škody aj.

nejvýznamnější položkou příspěvek do Fondu pojištění vkladů, který se meziročně výrazně nezměnil a dosáhl hodnoty 1,7 mld. Kč.⁴¹

2.2.2 Správní náklady a ztráty ze znehodnocení

Správní náklady bankovního sektoru dosáhly v roce 2007 celkové výše 59,6 mld. Kč. V meziročním srovnání to představuje stejně jako na konci roku 2006 nárůst o 3,9 mld. Kč (7,1 %). Podíl správních nákladů na zisku z finanční činnosti mírně klesá a k 31. 12. 2007 představoval 44,3 %. Proporcionálně jsou zastoupeny jak náklady na zaměstnance (52,0 %), tak ostatní správní náklady (48,0 %), které se zvyšují rychlejším tempem. Objemově největší nárůst se projevilo u celkových nákladů na zaměstnance, které se zvýšily o 2,0 mld. Kč (6,9 %) na 31,0 mld. Kč, z toho mzdy a platy o 1,1 mld. Kč (5,4 %). Průměrné roční personální náklady na jednoho zaměstnance se ke konci roku 2007 zvýšily o 4,8 % na 808,4 tisíc Kč.⁴² Na růstu správních nákladů se přibližně stejnou měrou podílely i jednotlivé položky ostatních správních nákladů, např. náklady na reklamu, poradenství, informační technologie atd.

Objem ztrát ze znehodnocení aktiv se ke konci roku 2007 meziročně zvýšil o více než 26 % (1,4 mld. Kč) a dosáhl hodnoty 6,5 mld. Kč. Ztráty ze znehodnocení úvěrů a jiných pohledávek, které nejvíce ovlivňují velikost ztrát ze znehodnocení, dosáhly 6,9 mld. Kč (meziročně růst o 30,9 %, resp. 1,6 mld. Kč). Naopak u nefinančních aktiv dosáhl bankovní sektor celkového výnosu 0,4 mld. Kč z důvodu rozpuštění opravných položek k nemovitostem a majetkovým účastem.

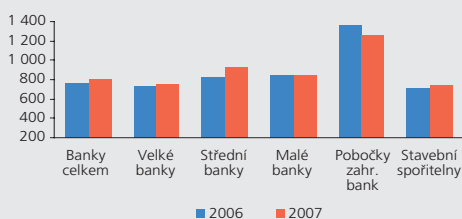
2.2.3 Čistý zisk

Bankovní sektor vyprodukoval v roce 2007 rekordní výši čistého zisku. Hrubý zisk (zisk před zdaněním) dosáhl hodnoty 59,3 mld. Kč, což je ve srovnání s rokem 2006 (49,1 mld. Kč) výrazně vyšší hodnota (o 20,6 %). Struktura jeho tvorby se v roce 2007 změnila, což bylo ovlivněno i změnami metodiky výpočtu. Významně vzrostl úrokový zisk o 18,4 % při současném podstatně nižším zvýšení správních nákladů o 7,1 %, ale při zvýšení odpisů, rezerv a ztrát ze znehodnocení (zejména pohledávek) o 27,6 %. Do hospodářského výsledku za rok 2007 se výrazně nepromítly jednorázové výnosy ze specifických operací.

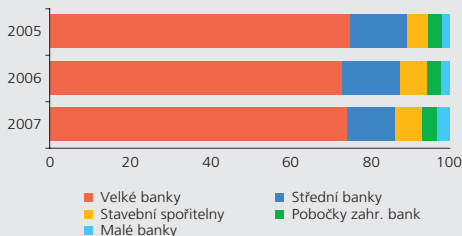
Čistý zisk bankovního sektoru se meziročně zvýšil o 9,2 mld. Kč, což představuje tempo růstu 24,2 % a k 31. 12. 2007 dosáhl hodnoty 47,2 mld. Kč (oproti velmi dobrému výsledku 38,0 mld. Kč na konci roku 2006). Zdrojem růstu čistého zisku je nárůst zisku z finanční činnosti. Rovněž výše vykázané daně z příjmů přispěla k rekordnímu čistému zisku sektoru. Souhrnná hodnota daně z příjmů 12,1 mld. Kč (11,1 mld. Kč v roce 2006, 10,1 mld. Kč v roce 2005) se ve srovnání s rokem 2006 zvýšila pouze o necelou miliardu Kč (8,6 %). Projevují se důsledky snížení daňové sazby a daňová optimalizace.

Největší podíl na vytvořeném čistém zisku celého sektoru měla skupina velkých bank, která vyprodukovala zisk ve výši 35,1 mld. Kč (meziroční zvýšení o 25,7 %), což představovalo 74,3 % hodnoty celého bankovního sektoru. Skupina středních bank vyprodukovala 5,6 mld. Kč čistého zisku (zvýšení o 5,3 %), v malých bankách

GRAF II.7
Personální náklady na jednoho zaměstnance
(tis. Kč)

GRAF II.8
Podíl jednotlivých skupin bank na zisku sektoru
(v %)

⁴¹ Banky, stavební spořitelny a družstevní záložny odvádí do FPV každoročně příspěvky ve výši stanovené v §41c odst. 6 a odst. 7 zákona o bankách. Roční příspěvek banky a družstevní záložny do FPV činí 0,1 % z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok včetně úroků. Roční příspěvek stavební spořitelny do FPV činí 0,05 % z průměru objemu pojištěných pohledávek z vkladů za předchozí rok včetně úroků, na jejichž připsání vznikl účastníkovi stavebního spoření nárok v předchozím roce.

⁴² Počítáno z průměrného přepočteného stavu zaměstnanců v roce 2007 (jedná se o průměrný počet zaměstnanců v daném roce přepočtený na celé pracovní úvazky). Náklady na zaměstnance zahrnují zejména mzdy a sociální a zdravotní pojištění, zahrnují se však také příspěvky zaměstnavatele na stravování, lékařskou péči, penzijní připojištění apod.

a pobočkách zahraničních bank bylo dosaženo čistého zisku 1,5 mld. Kč (87,7 %), resp. 1,7 mld. Kč (31,1 %) a stavební spořitelny byly rovněž vysoce ziskové (3,3 mld. Kč a nárůst o 23,6 %). Z jednotlivých bank pouze jedna malá banka a čtyři pobočky zahraničních bank vykázaly v roce 2007 ztrátu.

2.2.4 Rentabilita, efektivnost a produktivita

Rok 2007 byl pro bankovní sektor z hlediska dosahování výsledků hospodaření velmi úspěšný. V důsledku vysokého tempa růstu čistého zisku se i při posílení kapitálu zvýšila rentabilita podnikání bankovního sektoru měřená vyprodukovaným čistým ziskem na jednotku kapitálu. Rentabilita kapitálu Tier 1 (ROE) ke konci roku 2007 dosáhla hodnoty 24,5 %, což je o 2,0 procentního bodu více než v roce 2006. Ukazatel rentability se zvýšil u všech skupin bank s výjimkou středních bank, které zaznamenaly meziroční pokles o 2,3 procentního bodu na 13,2 %. Skupina velkých bank dosáhla hodnoty ROE 28,4 % (meziroční nárůst o 3,5 procentního bodu). Skupina malých bank vykázala hodnotu 10,7 % a stavební spořitelny 27,8 %.

Velmi dobré výsledky bankovního sektoru se projevily také ve zvýšení ukazatele rentability aktiv o 0,11 procentního bodu. K 31. 12. 2007 dosáhl bankovní sektor hodnoty ROA 1,34 %. Výsledky hospodaření skupiny velkých bank se promítly do jimi vykázané nejvyšší hodnoty ROA (1,59 %). Vyšší než 1% ukazatel rentability aktiv z ostatních skupin bank vykázaly pouze střední banky (1,33 %), u dalších skupin bank měl hodnotu menší než 1 %.

Hodnota poměru vynaložených správních nákladů vůči dosaženému zisku z finanční činnosti meziročně klesla o 3,3 procentního bodu, ke konci roku 2007 činila 44,3 %. Nejnížší hodnoty dosáhla skupina stavebních spořitelen (38,4 %) a skupina velkých bank (42,6 %).

Růst čistého zisku ovlivnil růst vyprodukovaného čistého zisku na zaměstnance o 15,2 % na 1 145,5 tis. Kč. Rovněž vlivem významného růstu zisku z finanční činnosti došlo k růstu zisku z finanční činnosti připadajícího na jednoho zaměstnance o 6,7 % na 3,3 mil. Kč.

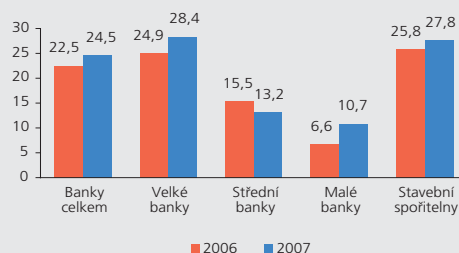
2.3 AKTIVITY BANKOVNÍHO SEKTORU

Bankovní sektor v průběhu roku 2007 zvýšil objem aktiv o 594,8 mld. Kč (18,9 %) na hodnotu 3 746,6 mld. Kč. Ve srovnání s rokem 2006 (meziroční růst aktiv 2006/2005 o 197,4 mld. Kč, resp. 6,6 %) se tempo růstu výrazně zvýšilo. Aktivity bankovního sektoru jsou velmi dynamické, zejména v důsledku vysokých temp růstu úvěrové činnosti. Nižší tempo růstu zaznamenaly pouze stavební spořitelny, které navýšily svá aktiva o 7,1 % (27,8 mld. Kč), naopak bilanční suma vzrostla významněji středním bankám (30,2 %, resp. 113,2 mld. Kč) a malým bankám (22,2 %, resp. 34,7 mld. Kč). Skupina velkých bank zvýšila svá aktiva o 19,7 % (381,1 mld. Kč) a pobočky zahraničních bank o 12,9 % (37,8 mld. Kč). V důsledku vyšších temp růstu aktiv ve skupině velkých bank došlo na konci roku 2007 rovněž ke zvýšení jejich podílu na aktivech bankovního sektoru na téměř 62 %. Míra koncentrace sektoru měřená podle Herfindahlova indexu se zvýšila na hodnotu 0,114, což indikuje mírné snížení konkurence v bankovním sektoru. Při zohlednění působení finančních skupin na trhu se hodnota Herfindahlova indexu dále zvýšila na 0,162. Konkurence se vlivem působení finančních skupin snižuje.⁴³

GRAF II.9

Ukazatel ROE u jednotlivých skupin bank

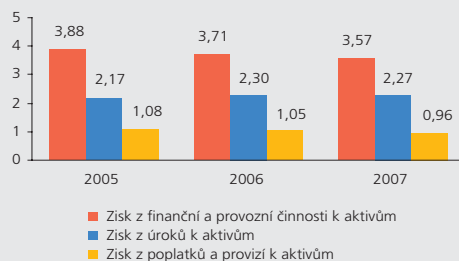
(v %)

GRAF II.10

Poměr zisku k aktivům

(v %)

TAB. II.5

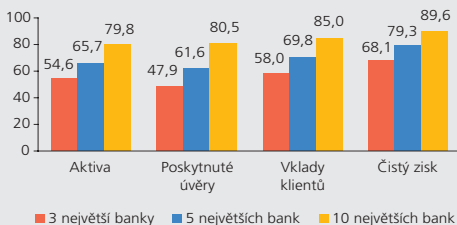
Aktiva bankovního sektoru

(v čisté hodnotě, mld. Kč)

	2005	2006	2007	Struktura
				2007 v %
Aktiva celkem netto	2 954	3 152	3 747	100,0
Pokladní hotovost	31	34	36	1,0
Pohledávky vůči centrálním bankám	485	365	308	8,2
Finanční aktiva k obchodování	158	225	363	9,7
Finanční aktiva v RH vykázaná do ZZ	n.a.		66	1,8
Realizovatelná finanční aktiva	181	234	285	7,6
Úvěry a jiné pohledávky	1 646	1 845	2 215	59,1
Finanční investice držené do splatnosti	335	321	327	8,7
Zajišťovací deriváty s kladnou RH	11	13	11	0,3
Kladné změny RH portfolia zajišťovacích nástrojů	1	2	0	0,0
Hmotný a nehmotný majetek	49	47	46	1,2
Účasti	36	46	66	1,8
Ostatní aktiva	22	21	23	0,6

⁴³ Herfindahlův index (HI) je součtem čtvrců tržních podílů jednotlivých subjektů působících na daném trhu. Nabývá hodnot mezi 0 a 1, přičemž čím více se hodnota blíží nule, tím je menší koncentrace, resp. silnější konkurence na trhu. Za nízkou míru koncentrace trhu považujeme hodnoty do 0,10; hodnoty 0,10-0,18 značí střední míru koncentrace a nad 0,18 se jedná o velmi koncentrovaný trh.

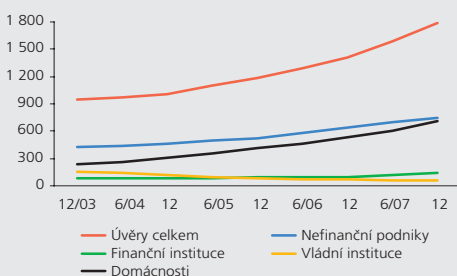
GRAF II.11
Koncentrace bankovního sektoru
(k 31. 12. 2007; v %)

TAB. II.6
Sektorové členění pohledávek

	Objem v mld. Kč			Změna v % oproti 2006
	2005	2006	2007	
CELKEM	1 179	1 413	1 786	26,4
A. REZIDENTI	1 119	1 339	1 669	24,7
nefinanční podniky	525	635	744	17,2
finanční instituce	97	100	147	47,5
vládní instituce	81	68	57	-15,0
domácnosti	413	531	708	33,3
živnosti	33	36	39	8,7
obyvatelstvo	380	495	669	35,1
neziskové instituce				
sloužící domácnostem	2	6	13	134,5
B. NEREZIDENTI	60	74	116	56,2

GRAF II.12
Vývoj sektorové struktury úvěrového portfolia
(v mld. Kč)

Ve struktuře aktiv bankovního sektoru zauímají největší podíl (59,1 %) úvěry a jiné pohledávky, jejichž 20% meziroční nárůst vyjadřuje zejména zvýšenou úvěrovou angažovanost bankovního sektoru. Nejvyšší dynamiku v roce 2007 zaznamenaly pohledávky vůči klientům, které se zvýšily o 27,5 % ve srovnání s koncem roku 2006. Ke konci roku 2007 došlo k dalšímu snížení objemu transakcí s ČNB (repo operace).⁴⁴

Koncentrace bankovního sektoru se v roce 2007 zásadním způsobem nevyvíjela. Změny tržních podílů ovlivnila fúze ve skupině 10 největších bank.

2.3.1 Vývoj úvěrového portfolia bankovního sektoru (z pohledu sektorového členění)⁴⁵

Po celý rok 2007 se dále zvyšovaly obchodní aktivity celého bankovního sektoru. Významně se na nich podílela zvýšená intenzita při poskytování bankovních úvěrů, zejména úvěry do sektoru domácností/obyvatelstva představovaly proti předcházejícím letům výrazně vyšší přírůstek. K vysokým tempům růstu přispívaly dynamickým vývojem hypoteční úvěry, resp. úvěry poskytované na bytové účely. Celkové úvěry tuzemských bank za klienty se zvýšily o 372,6 mld. Kč (26,4 %) na 1 785,6 mld. Kč. V roce 2006 se objem úvěrů meziročně zvýšil o 19,9 %, v roce 2005 o 16,7 %.

Na úvěrové expanzi se podílely všechny skupiny bank. Dařilo se skupině velkých bank, která se postarala o největší meziroční zvýšení objemu úvěrů (o 187,0 mld. Kč), což bylo o 22,4 % více než ke konci roku 2006. Všechny ostatní skupiny bank meziročně přispěly k růstu úvěrů více než 30 %, skupina středních bank přidala 34,7 % (více o 85,4 mld. Kč) a malé banky 32,8 % (29,7 mld. Kč). Pobočky zahraničních bank a stavební spořitelny poskytly shodně o 44,5 mld. Kč více klientů, což představuje meziroční tempo růstu poboček 38,3 % a stavebních spořitelů 32,8 %.

V roce 2007 vykazovaly dynamický vývoj portfolia jak úvěry domácnostem (obyvatelstvo a živnosti), tak úvěry poskytnuté do podnikové sféry, které společně představují více než 81 % všech poskytnutých úvěrů. Pohledávky za domácnostmi k 31. 12. 2007 vzrostly o 177,0 mld. Kč (33,4 %) na 707,8 mld. Kč a jejich podíl na celkových úvěrech (39,6 %) se dále přiblížil podílu úvěrů poskytnutých do podnikové sféry ve výši 41,7 %. Podíl úvěrů nefinančním podnikům dlouhodobě klesá, meziročně se snížil téměř o 3,5 procentního bodu. Do sektoru nefinančních podniků banky poskytly v roce 2007 o 108,6 mld. Kč (17,1 %) více úvěrů a jejich celková hodnota dosáhla 743,9 mld. Kč. Významný růst byl v roce 2007 vykázan především u úvěrů soukromým podnikům tuzemských majitelů (téměř 70 mld. Kč) a menší přírůstek u privátních podniků zahraničních vlastníků (více než 25 mld. Kč). Úvěry do soukromých podniků jak tuzemských majitelů, tak zahraničních vlastníků se zvýšily o více než 15 %.

⁴⁴ V případě repo operací s ČNB se však jedná o mimořádný výkyv, kdy v prosinci 2007 některé banky vykázaly ve srovnání s předchozími měsíci výrazně nižší objemy prostředků deponovaných u ČNB. Průměrný zůstatek prostředků, které měl bankovní sektor na konci jednotlivých měsíců uložené v ČNB ve formě repo operací, se v roce 2007 ve srovnání s předchozím rokem mírně zvýšil (o 43,6 mld. Kč na 487,5 mld. Kč).

⁴⁵ Pro účely zpracování této kapitoly byly použity údaje z výkazů, které banky předkládají v rámci vykazování měnové statistiky. Jedná se pouze o úvěry poskytnuté v ČR. Tyto výkazy na rozdíl od výkazů pro účely bankovního dohledu používají odlišnou metodiku, proto nejsou některé výsledné hodnoty (např. celkový objem poskytnutých úvěrů) zcela srovnatelné s údaji v jiných částech textu. Podrobněji viz <http://www.cnb.cz> – Statistika – Měnová a bankovní statistika – Často kladené dotazy k měnové a bankovní statistice. Vývoj úvěrového portfolia z pohledu jeho kvality (rizikovosti) je obsahem kapitoly 2.4.1 Úvěrové riziko.

Bankovní sektor v roce 2007 pokračoval v poklesu angažovanosti vůči vládním institucím. Objem pohledávek za těmito institucemi se snížil o dalších 10,1 mld. Kč (15,0 %) na 57,5 mld. Kč. Pokles pohledávek vůči vládním institucím se v posledních obdobích týkal především poklesu angažovanosti vůči České konsolidační agentuře. Závazky ČKA vůči bankovnímu sektoru se v roce 2006 snížily z 22,1 mld. Kč na 5,4 mld. Kč (pro srovnání - ještě k 31. 12. 2004 tyto závazky činily 49,3 mld. Kč). V polovině roku 2007 činily 5,1 mld. Kč. Naopak pohledávky vůči místním vládním institucím pokračovaly v roce 2007 ve svém mírném růstu (o 4,0 % na 32,2 mld. Kč) a již tvoří více než polovinu objemu těchto úvěrů.

2.3.2 Úvěry obyvatelstvu⁴⁶

Rok 2007 byl rokem dalšího zadlužování obyvatelstva u tuzemských bank. K 31. 12. 2007 banky poskytly obyvatelstvu úvěry v celkové výši 668,8 mld. Kč, z toho jen v roce 2007 celkem 173,8 mld. Kč (meziročně více o 35,2 %). Ve struktuře úvěrů již tradičně nejvíce rostly hypoteční úvěry na bydlení, které se v průběhu roku zvýšily o 95,5 mld. Kč (40,0 %) a tvoří již 49,9 % veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu (oproti 48,2 % na konci roku 2006). Z těchto vývojových trendů vyplývá skutečnost, že již téměř 90 % veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu jsou úvěry dlouhodobé, jejich poměrné zastoupení se pravidelně zvyšuje z výchozích 76,9 % v roce 2004 přes 87,1 % na konci roku 2006. Jedinou skupinou úvěrů s klesajícím trendem jsou střednědobé úvěry. Za zvýšením krátkodobých úvěrů stojí zejména úvěry spotřebitelské.

Celkem 76,4 % veškerých úvěrů poskytnutých obyvatelstvu tvořily na konci roku 2007 úvěry na bydlení.⁴⁷ Meziročně se tento podíl zvýšil o 1,4 procentního bodu. Mezi hlavní příčiny úvěrové expanze patří i nadále příznivý vývoj úrokových sazeb, snaha o využití jejich nízké úrovně, preferování bydlení v bytech a domech v osobním nebo družstevním vlastnictví před nájemním bydlením, přetrvávající silná poptávka generace „baby boom“ ze 70. let minulého století a rovněž nastupující období zkvalitňování bytových podmínek, střídaní „startovacích“ bytů byty s vyšším komfortem nebo rodinnými domy. Dalším vlivem je přetrvávající značná rozvodovost a obliba „single“ bydlení. Důležitým impulzem je poměrně značný a stabilní vývoj ekonomiky, zejména pozitivní vývoj na trhu práce.

Na růstu úvěrů na bydlení se podílely rovněž stavební spořitelny,⁴⁸ které poskytly ke konci roku 2007 úvěry ve výši 179,3 mld. Kč – jedná se o rekordní meziroční nárůst o 43,8 mld. Kč. V roce 2006 činilo meziroční navýšení úvěrů stavebních spořitelen 27,4 mld. Kč. Tento růst se příznivě projevil i v relativním ukazateli poměru objemu úvěrů k naspořené částce, který se zvýšil z 37,6 % na 46,6 %. Přesto je tento poměr ve srovnání s obdobnými systémy ve vyspělých zahraničních zemích i nadále relativně nízký. Důvodem jsou mimo jiné stále ještě důsledky změny při poskytování státní podpory stavebního spoření platné od 1. 1. 2004. V roce 2003 klienti stavebního spoření uzavřeli rekordní množství smluv o stavebním spoření v pro ně příznivějších podmínkách. V následujícím období došlo k výraznému poklesu smluv o stavebním spoření, rovněž i v důsledku předzásobení klientů. Po fázi spoření se naplňuje očekávání v tom, že klienti projevují zájem o poskytnutí úvěrů. Od roku 2005 počet nově uzavřených smluv o stavebním spoření opět roste. V roce 2007 se

TAB. II.7

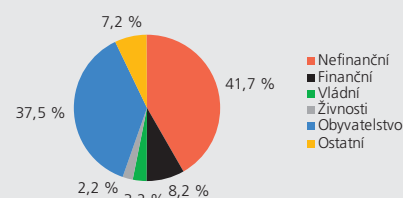
Úvěry obyvatelstvu podle časového a druhového hlediska

	Objem v mld. Kč			Změna v % oproti 2006
	2005	2006	2007	
ÚVĚRY A POHLEDÁVKY CELKEM	380	495	669	35,2
z toho:				
krátkodobé	21	24	29	18,2
střednědobé	47	40	39	-0,7
dlouhodobé	311	431	600	39,4
z toho:				
úvěry na bydlení	280	371	511	37,6
spotřebitelské úvěry, vč. debetních				
zůstatků na běžných účtech	89	109	138	26,1
ostatní	10	14	20	40,7

GRAF II.13

Struktura úvěrů podle ekonomických sektorů

(k 31. 12. 2007)

TAB. II.8

Základní ukazatele stavebního spoření

	Objem v mld. Kč			Změna v % oproti 2006
	2005	2006	2007	
Naspořená částka	329	360	385	7,0
Úvěry celkem	108	135	179	32,4
z toho:				
ze stavebního spoření	32	35	39	10,9
překlenovací	76	100	140	39,9
Úvěry celkem / naspořená částka (%)	32,8	37,6	46,6	23,8

⁴⁶ V této kapitole jsou popisovány úvěry do sektoru obyvatelstva – rezidentům ČR. Sektor obyvatelstva je podskupinou sektoru domácností. Kromě obyvatelstva se do domácností řadí také živnosti.

⁴⁷ Úvěry na bydlení kromě hypotečních úvěrů dále zahrnují úvěry ze stavebního spoření (standardní a překlenovací) a spotřebitelské úvěry na nemovitosti.

⁴⁸ V tabulce II.8 jsou zahrnuty i úvěry poskytnuté stavebními spořitelny, které mají charakter hypotečního úvěru (tj. jsou zajištěny zástavním právem k nemovitosti).

zvýšil počet nově uzavřeným smluv o 12,3 % (580 tis. smluv). Průměrná výše nově poskytovaných úvěrů stavebními spořitelny se v roce 2007 zvýšila z 295 tisíc Kč na 378 tisíc Kč.⁴⁹

Úvěrová expanze se týkala rovněž spotřebitelských úvěrů (včetně debetních zůstatků na běžných účtech), které v roce 2007 stouply o dalších 28,5 mld. Kč. Celkové zadlužení domácností tímto typem úvěru k 31. 12. 2007 představovalo již 137,7 mld. Kč. Meziroční přírůstek spotřebitelských úvěrů v absolutní hodnotě byl v roce 2007 ve srovnání s rokem 2006 (20,3 mld. Kč) podstatně vyšší. Roční tempo růstu v relativním vyjádření se zvýšilo, domácnosti budou ke konci roku 2007 splácet o 26,1 % objemu spotřebitelských úvěrů více (v roce 2006 byl nárůst 22,8 %) než před rokem.⁵⁰

2.3.3 Vývoj dalších položek aktiv

Aktivita na mezibankovním trhu se promítly do navýšení pohledávek za bankami o 88,3 mld. Kč na 463,6 mld. Kč, touto hodnotou se podílejí již 12,4 % na celkové sumě aktiv bankovního sektoru. Rovněž pohledávky za ČNB ve výši 308,1 mld. Kč mají významné zastoupení, i když proti konci 2006 se jejich hodnota snížila o 57,0 mld. Kč. Jde především o pohledávky vyplývající z repo operací s ČNB. Obě složky pohledávek (za bankami a centrálními bankami) jsou mezi jednotlivými měřící poměrně značně proměnlivé.

V aktivech bank jsou dále zastoupeny cenné papíry, jejichž objemově největší součástí tvoří dluhové cenné papíry, a dále kapitálové nástroje a účasti v přidružených a ovládaných osobách. Hodnota cenných papírů v portfoliích bank se blíží 1 bil. Kč, dluhové CP vykazovaly na konci roku 2007 již 847,6 mld. Kč s meziročním růstem 16,6 % (120,5 mld. Kč). Více jak polovinu představují dluhové CP (480,0 mld. Kč) vydané vládními institucemi a z větší části držené do splatnosti (49,2 %) a jejich menší podíl je určený k obchodování (21,4 %). Hodnota účastí se zvýšila o více než 45 % na 66,5 mld. Kč. Z téměř 94 % převažují účasti s rozhodujícím vlivem (62,2 mld. Kč). Hodnotu kapitálových nástrojů⁵¹ vyjadřuje 15,7 mld. Kč, což je o 2,6 mld. Kč více než před rokem a podílejí se na cenných papírech bankovního sektoru 1,7 %.

Rozhodující podíl cenných papírů je v držení velkých bank (70,0 %) a stavebních spořitelny (21,9 %). Vysoce koncentrovaná je hodnota majetkových účastí, naprostá většina (99,4 %) připadá na skupinu velkých bank (66,1 mld. Kč), což je odvislé od působení velkých finančních skupin na tuzemském bankovním trhu, jichž jsou velké banky součástí.

2.3.4 Zdroje bankovního sektoru

Bankovní sektor ČR disponuje dlouhodobě a stabilně dostatečnými zdroji. Závazky vyplývající z klientských vkladů se v roce 2007 zvýšily o 357,7 mld. Kč a výrazně přesáhly hodnotu dvou bilionů, když činily 2 459,9 mld. Kč. V tomto období se podstatně zvýšil celkový objem vkladů vládních institucí i ostatních klientů. Na depozita ostatních klientů přitom připadá více než 90 % všech klientských vkladů. Na účty klientů (nevládních) přiteklo do bank v průběhu roku 2007 nově 297,1 mld. Kč.

TAB. II.9

Pasiva bankovního sektoru

	Objem v mld. Kč			Struktura 2007 v %
	2005	2006	2007	
PASIVA CELKEM	2 954	3 152	3 747	100,0
Vklady, úvěry a ost. fin. závazky vůči centr. bankám	29	0,03	0,01	0,0
Fin. závazky k obchodování	60	76	129	3,4
Fin. závazky v RH vykázané do ZZ	n.a.	n.a.	150	4,0
Fin. závazky v naběhlé hodnotě	2 575	2 762	3 125	83,4
Zajišť. deriváty se zápornou RH	4	5	9	0,2
Záporné změny RH portfolia zajišť. nástrojů	1	1	0	0,0
Rezervy	13	11	12	0,3
Ostatní závazky	52	63	65	1,7
Vlastní kapitál celkem	220	234	257	6,9
z toho:				
základní kapitál	70	71	74	2,0
nerozdělený zisk z předch. let	58	67	81	2,2
zisk za účetní období	39	38	47	1,3

⁴⁹ Pramen: Asociace českých stavebních spořitelny, <http://www.acss.cz>.

⁵⁰ Pro ilustraci vývoje tohoto typu úvěrů viz Příloha 23 Ekonometrický model pro analýzu a predikci vývoje na trhu bankovních spotřebitelských úvěrů.

⁵¹ Ukazatel vyjadřuje celkový objem kapitálových nástrojů bez ohledu na to, v kterém portfoliu je tento nástroj umístěn a kdo jej emitoval. Zahrnují se akcie, podílové listy a ostatní kapitálové nástroje.

Zvýšení základních úrokových sazeb se projevilo zejména v růstu sazeb z nových vkladů s dohodnutou splatností a s výpovědní lhůtou. Sazby z jednodenních vkladů se téměř nezměnily, což se projevilo ve zvýšené poptávce po krátkodobých termínovaných vkladech. Klienti i nadále preferovali vklady na běžné účty, které zaznamenávají stále vyšší přírůstek oproti termínovaným vkladům. Velké banky jsou úspěšné při sběru primárních depozit, na jejich přírůstku se podílely 200,6 mld. Kč. Skupina středních bank navýšila klientská depozita o 39,1 mld. Kč a stavební spořitelny mají klientské vklady meziročně vyšší o 24,6 mld. Kč.

Bankovní sektor proti roku 2006 výrazně zvýšil závazky vůči bankám o 86,9 mld. Kč na 435,2 mld. Kč. Zvýšená aktivita na mezibankovním trhu se týkala všech skupin bank. Přibližně o stejnou hodnotu se zvýšily závazky z emitovaných dluhových cenných papírů na 353,7 mld. Kč. Největší růst byl zaznamenán u hypotečních zástavních listů, jejichž objem na konci roku 2007 činil 209,7 mld. Kč, a ve struktuře závazků z dluhových cenných papírů tak již tvoří téměř 60 % jejich objemu.

Na straně pasiv se téměř pravidelně zvyšují vlastní zdroje bankovního sektoru. Banky pokračují ve strategii ponechání části dosahovaných zisků v bilancích bank ve formě nerozděleného zisku minulých období a rezervních fondů. Přírůstek nerozděleného zisku k posílení kapitálu se v roce 2007 ve srovnání s jeho přírůstkem v roce 2006 opět zvýšil, rezervní fondy byly navyšovány v souladu se zákonnými požadavky.⁵²

Z údajů měnové statistiky byla zpracována struktura celkových vkladů tuzemského bankovního sektoru podle jednotlivých sektorů (tabulka II.10 a graf II.11). Ani při rozdílných tempech růstu se podíly sektorů významně nemění. Vklady obyvatelstva nadále zaujímají těsně nadpoloviční podíl na celkových vkladech, nefinanční podniky se podílejí zhruba jednou čtvrtinou. Nejvíce se zvýšily podíly vládních institucí, které se prezentují již více než 9 % a finančních institucí s 5,6 % podílem.

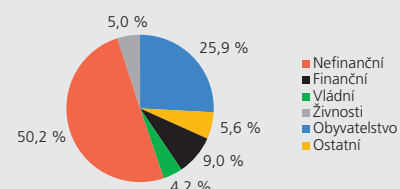
2.3.5 Podrozvahové operace

Růst celkového objemu podrozvahy pokračoval i v roce 2007, především v důsledku dalšího zvyšování objemu derivátových operací. Derivátové obchody zahrnují transakce prováděné pro klienty, pro účely vlastního obchodování bank a zajišťovací obchody k uzavření otevřených pozic bank ve vztahu k podstupovaným rizikům. Největší podíl představují obchody s úrokovými nástroji (úrokové swapy a forwardy), operace s měnovými nástroji jsou zastoupeny v menší míře. Pouze minimálně se banky angažují v obchodech s komoditními, akciovými a úvěrovými deriváty. Pohledávky/závazky z pevných termínovaných operací, které tvoří objemově nejvýznamnější položku, se shodně zvýšily o více než 40 %, o více než 30 % se zvýšil objem operací s opčními nástroji.

Čistá pozice z pevných termínovaných operací⁵³ se k 31. 12. 2007 v nominální hodnotě zvýšila o 1,3 mld. Kč na 29,6 mld. Kč. Její hodnota však mezi jednotlivými měsíci kolísá (od 52,8 mld. Kč na začátku roku 2007 až na -33,2 mld. Kč v říjnu 2007). Čistá reálná hodnota derivátů (rozvahová položka, která lépe vyjadřuje potenciální míru rizik derivátových operací) se nadále udržuje na nízkých hodnotách.

GRAF II.14

Struktura vkladů podle ekonomických sektorů
(k 31. 12. 2007)

TAB. II.10

Sektorové členění klientských vkladů

	Objem v mld. Kč			Změna v % oproti 2006
	2005	2006	2007	
CELKEM	1 850	2 025	2 369	17,0
A. REZIDENTI	1 800	1 973	2 282	15,6
nefinanční podniky	448	520	614	18,0
finanční instituce	94	91	133	47,0
vládní instituce	158	161	213	32,8
domácnosti	1 077	1 175	1 290	9,7
živnosti	70	91	100	9,6
obyvatelstvo	1 007	1 084	1 189	9,7
neziskové instituce				
sloužící domácnostem	24	27	31	16,0
B. NEREZIDENTI	51	52	87	68,4

TAB. II.11

Struktura podrozvahy bankovního sektoru

	Objem v mld. Kč		
	2005	2006	2007
VYBRANÁ PODROZVAHOVÁ AKTIVA	4 999	6 869	9 642
z toho:			
poskytnuté přísliby a záruky	582	685	844
poskytnuté zástavy	2	3	2
pohledávky ze spotových operací	55	64	91
pohledávky z pevných termín. operací	3 863	5 354	7 724
pohledávky z opčních operací	374	628	850
odepsané pohledávky	40	40	37
hodnoty převedené do úschovy, správy a k uložení	83	95	95
VYBRANÁ PODROZVAHOVÁ PASIVA	6 725	8 820	12 113
z toho:			
přijaté přísliby a záruky	309	341	471
přijaté zástavy	1 169	1 195	1 362
závazky ze spotových operací	55	63	93
závazky z pevných termín. operací	3 843	5 326	7 694
závazky z opčních operací	373	628	852
hodnoty převedené do úschovy, správy a k uložení	30	36	35
správy a k uložení	945	1 231	1 606
ČISTÁ POZICE ZE SPOTOVÝCH OPERACÍ	-0,3	0,8	-1,6
ČISTÁ POZICE Z PEVNÝCH TERMÍN. OPERACÍ	19,9	28,3	29,6
ČISTÁ POZICE Z OPCÍ	0,3	-0,1	-1,8

⁵² Více o vývoji vlastních zdrojů, podřízeného dluhu a rezerv bankovního sektoru lze nalézt v části 2.5 Kapitálové vybavení bankovního sektoru.

⁵³ Rozdíl mezi nominální hodnotou pohledávek a závazků z pevných termínových operací.

TAB. II.12
Kategorizace pohledávek za klienty

	Objem v mld. Kč			Změna v % oproti 2006
	2005	2006	2007	
POHLEDÁVKY INVESTIČNÍHO PORTFOLIA CELKEM	1 663,6	1 863,6	2 191,2	17,6
A. POHLEDÁVKY ZA KLIENTY bez selhání	1 204,7	1 457,5	1 846,6	26,7
standardní sledované	1 157,6	1 404,0	1 795,4	27,9
se selháním	1 079,8	1 302,7	1 734,3	33,1
standardní sledované	77,9	101,3	61,0	-39,8
se selháním	47,1	53,5	51,3	-4,1
nestandardní	18,0	20,4	15,7	-22,7
pochybné	7,6	9,0	8,7	-2,5
ztrátové	21,5	24,1	26,8	11,2
B. POHLEDÁVKY ZA ÚVĚROVÝMI INSTITUCEMI bez selhání	458,9	406,2	344,5	-15,2
standardní sledované	458,9	405,5	344,0	-15,2
se selháním	456,1	404,2	342,7	-15,2
standardní sledované	2,8	1,3	1,2	-0,5
se selháním	0,0	0,7	0,6	-18,6
nestandardní	0,0	0,7	0,6	-15,8
pochybné	0	0	0	x
ztrátové	0	0	0	-98,4
C. OPRAVNÉ POLOŽKY, ZTRÁTA Z OCENĚNÍ	30,4	32,9	36,1	9,8
OP k jednotliv. pohledávkám	29,0	31,3	29,3	-6,4
OP k pohled. jednotliv. bez znehod.	0,8	0,9	1,6	76,5
OP k jednotliv. nevýznam. pohled.	0,6	0,7	5,2	648,8
OP a ztráta z ocenění podle sektorů	30,4	32,9	36,1	9,8
OP a ztráta z ocen. za úvěr. instit.	0,0	0,1	0,1	-28,9
OP a ztráta z ocen. za klienty	30,4	32,8	36,0	10,0
Podíl OP a ztráty z ocenění na pohledávkách v invest. portfoliu (%)	1,83	1,76	1,65	-6,3

2.4 RIZIKA BANKOVNÍHO PODNIKÁNÍ

2.4.1 Úvěrové riziko

V bankovním sektoru bylo vždy jednoznačně nejzávažnějším druhem podstupovaného rizika úvěrové riziko. Tuzemské banky provedly v minulých letech (mnohdy za účasti státu a jeho institucí) významné očistění svých bilancí od špatných úvěrů. Tento proces byl v zásadě ukončen v roce 2003, kdy banky vykázaly také dosud nejnižší objem klasifikovaných úvěrů. Od roku 2004 již dochází k opětovnému růstu objemu úvěrů v selhání (ohrožené úvěry) v souvislosti s významným růstem úvěrového portfolia bank.

Pohledávky z finančních činností jsou posuzovány podle toho, zda došlo k selhání či nikoliv.⁵⁴ Selháním dlužníka se rozumí situace, kdy lze předpokládat, že dlužník pravděpodobně nesplátí svůj závazek řádně a včas, nebo alespoň jedna splátka jistiny je po splatnosti déle než 90 dnů. Banky posuzují finanční a ekonomickou situaci klientů podle svých interních pravidel. Při kategorizaci pohledávek se nebere v úvahu jejich zajištění, to je zohledňováno až při vyčíslení ztráty ze znehodnocení pohledávky, především při tvorbě opravných položek (pohledávky bez znehodnocení/se znehodnocením).

Z celkové hodnoty pohledávek investičního portfolia 2 191,2 mld. Kč byla vyčíslena hodnota pohledávek bez selhání 2 139,4 mld. Kč. Hodnota veškerých pohledávek v selhání se v roce 2007 snížila o 2,3 mld. Kč (4,2 %) na 51,9 mld. Kč, jejich podíl na celkových pohledávkách vykazuje hodnotu 2,37 %, což meziročně znamenalo pokles o 0,54 procentního bodu.⁵⁵ Vývoj úvěrů se selháním byl v jednotlivých skupinách bank rozdílný. Téměř všechny skupiny bank v průběhu roku 2007 alespoň minimálně snižovaly hodnotu pohledávek v selhání. Skupina velkých bank vykázala meziroční pokles o 1,3 mld. Kč (4,1 %), skupina středních bank nejméně o 0,2 mld. Kč (1,4 %), malé banky zaznamenaly pokles 0,9 mld. Kč (24,5 %) a pobočky zahraničních bank snížily objem této kategorie úvěrů o 0,2 mld. Kč (5,3 %). Výjimkou byly stavební spořitelny, jejichž téměř třetinový nárůst úvěrové angažovanosti byl doprovázen vysokým růstem úvěrů v selhání o 0,4 mld. Kč (16,0 %), přesto stále vykazují nízký podíl těchto úvěrů na celkové hodnotě jejich investičního portfolia jak absolutně (1,4 %), tak relativně ve srovnání s ostatními skupinami bank. Ve skupině velkých bank činí úvěry v selhání 2,5 % jejich portfolia. Zatímco u nestandardních a pochybných úvěrů došlo k poklesu jejich objemu (o 7,7 %, resp. 9,7 %), ztrátové úvěry meziročně rostly tempem 11,1 %.

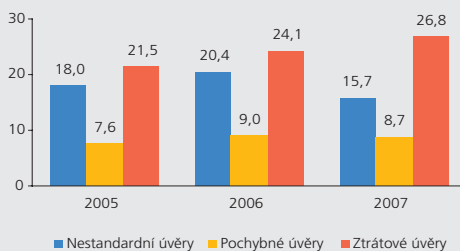
Naprostou většinu (94,8 %) investičního portfolia bankovního sektoru na konci roku 2007 tvořily úvěry bez selhání hodnocené jako standardní, jejich podíl se meziročně o více než 3 procentní body zvýšil. Úvěry se selháním hodnocené podle doby nesplácení byly nejčastěji zařazeny do kategorie nesplácených déle než 360 dnů, jejich podíl na celkových úvěrech se selháním přesáhl 60 % (16,2 mld. Kč). Podíl pohledávek bankovního sektoru po lhůtě splatnosti na úvěrech se selháním přesáhl 51 % (26,8 mld. Kč).

Objem opravných položek se meziročně zvýšil o 3,2 mld. Kč na 36,1 mld. Kč. Zatímco objem opravných položek hodnocených jednotlivě se mírně snížil, vzrostl objem opravných položek k pohledávkám hodnoceným portfoliově.

⁵⁴ Viz vyhláška ČNB č. 123/2007, o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry.

⁵⁵ Vývoj pohledávek v selhání byl významně ovlivněn metodickou změnou jedné z bank, kdy došlo k přesunu významné části portfolia z kategorie pohledávek v selhání a kategorie sledovaných pohledávek do kategorie standardních pohledávek.

GRAF II.15
Kvalita úvěrového portfolia
(klientské úvěry hodnocené jednotlivě, v mld. Kč)

TAB. II.13
Sektorové členění pohledávek v selhání

	Objem v mld. Kč			Změna v % oproti 2006
	2005	2006	2007	
POHLEDÁVKY V SELHÁNÍ CELKEM	48,3	50,3	47,3	-6,0
nefinanční podniky	26,7	28,3	22,8	-19,2
finanční instituce	1,1	0,6	0,7	15,1
vládní instituce	0,1	0,1	0,0	-47,4
domácnosti	15,9	18,0	21,1	17,1
z toho:				
živnosti	3,6	3,3	2,8	-14,9
obyvatelstvo	12,3	14,3	18,3	28,4
z toho:				
úvěry na bydlení	4,7	6,0	7,9	30,6
hypoteční úvěry	2,2	3,1	4,3	38,3
spotřebitelské úvěry	7,4	7,9	10,2	29,6
neziskové instituce				
sloužící domácnostem	0,01	0,00	0,01	252,5
nerezidenti	4,6	3,3	2,6	-22,1

Kromě sektorů domácností a finančních institucí vykázaly všechny ostatní sektory nižší objem pohledávek v selhání, v relativním vyjádření pak vykázaly pokles všechny sektory. Nejvyšší podíl pohledávek v selhání na úvěrovém portfoliu dlouhodobě vykazuje sektor živností. Sektor obyvatelstva tvoří přibližně 41 % všech rezidentních pohledávek v selhání.

Pokles pohledávek se selháním se v roce 2007 nejvíce projevil u sektoru nefinančních podniků. Hodnota těchto pohledávek se meziročně snížila o 5,5 mld. Kč a jejich podíl na bankovním sektoru představoval 3,1 %.

Objem úvěrů v selhání u sektoru obyvatelstva se meziročně zvýšil o 4,1 mld. Kč, zejména v důsledku trvalého zájmu o úvěry ze strany obyvatelstva a jejich značnému tempu růstu. Podíl těchto úvěrů v selhání na celkových úvěrech sektoru obyvatelstva se snížil na 2,74 % v důsledku dynamického růstu úvěrů poskytnutých obyvatelstvu. Nízký podíl problémových úvěrů vykazují tradičně úvěry poskytnuté na bydlení (1,54 %). Nízká rizikovitost úvěrů na bytové účely je podporována vysokou odpovědností klientů v případě, že zárukou se stává nemovitost k bydlení. Ztráta této jistoty mobilizuje včasné splácení úvěrů. Banky jsou rovněž vysoce obezřetné při poskytování dlouhodobých úvěrů na bytové účely, používají sofistikované metody ověřující bonitu klienta. Naproti tomu u spotřebitelských úvěrů se delikvence zvýšila (7,39 %). Jedná se o větší počty úvěrů, poskytující nižší částky na různé často nespécifikované účely. Vyšší rizikovitost těchto úvěrů je kompenzována vyšší úrokovou sazbou. U kontokorentních a debetních účtů se téměř ztrojnásobil objem úvěrů v selhání (nejvíce rostla kategorie pochybných úvěrů, tj. pohledávky po splatnosti v rozmezí 180 – 360 dnů).

2.4.2 Měnové riziko

Měnové riziko bankovního sektoru přetrvává jako omezené. V průběhu roku 2007 se absolutní výše cizoměnových aktiv a pasiv bankovního sektoru sice zvyšovala přibližně o více než 20 %, ale jejich podíl na celkových aktivech bankovního sektoru se zvýšil jenom mírně o 0,2 procentního bodu na 21,1 % v případě aktiv, resp. o 1,2 procentního bodu na 18,0 % v případě pasiv. V absolutních hodnotách činila k 31. 12. 2007 cizoměnová aktiva 791,7 mld. Kč a 676,2 mld. Kč cizoměnová pasiva. Vývoj cizoměnových podrozvahových aktiv a pasiv je obdobný, jejich podíl na aktivech, resp. pasivech podrozvahy se téměř nezměnil od konce roku 2006, i když dosahuje vyšších hodnot (přesahuje hranici 30 % u aktiv a 35 % u pasiv). Vývoj cizoměnových aktiv a pasiv (rozvahových i podrozvahových) v čase se promítá do výsledné čisté devizové pozice, která skončila na konci období jako dlouhá u rozvahy (+115,5 mld. Kč) a krátká u podrozvahy (-157,9 mld. Kč).

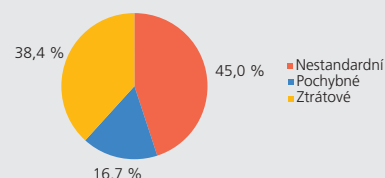
Ve struktuře cizoměnových aktiv zaujímají rozhodující, téměř 67% podíl pohledávky, které se v průběhu roku zvyšovaly. Došlo k meziročnímu růstu objemu pohledávek za bankami o 53,1 mld. Kč (o 28,7 %) na 238,6 mld. Kč, naproti tomu nárůst o 51,2 mld. Kč (21,5 %) na 289,9 mld. Kč vykázaly cizoměnové pohledávky za klienty. Objem cizoměnových cenných papírů (včetně účastí) v držení bankovního sektoru se v roce 2007 zvýšil o 26,9 mld. Kč na 193,3 mld. Kč.

Cizoměnová pasiva bankovního sektoru ČR se zvýšila ve všech svých hlavních složkách. Závazky vůči bankám vzrostly (o 72,3 mld. Kč na 263,6 mld. Kč) při současném nárůstu cizoměnových vkladů klientů (o 58,0 mld. Kč na 328,6 mld. Kč).

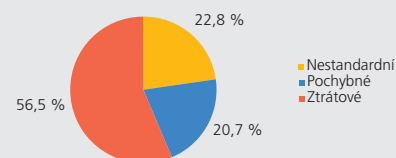
Za vyššími podíly cizoměnových podrozvahových aktiv a pasiv jsou z přibližně 90 % derivátové operace. Ani v podrozvahy však nedochází ke zvětšování otevřené pozice.

Nejvyšší otevřenou měnovou pozici vykazoval k 31. 12. 2007 tuzemský bankovní sektor vůči EUR (krátká pozice ve výši 1 300 mil. Kč), což představuje 0,6 % cel-

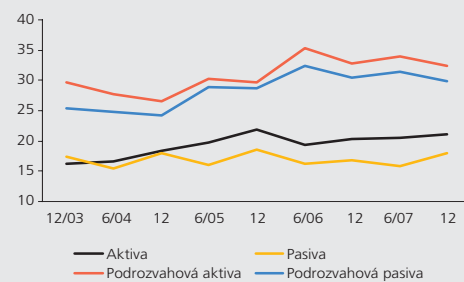
GRAF II.16
Struktura úvěrů se selháním poskytnutých nefinančním podnikům k 31. 12. 2007

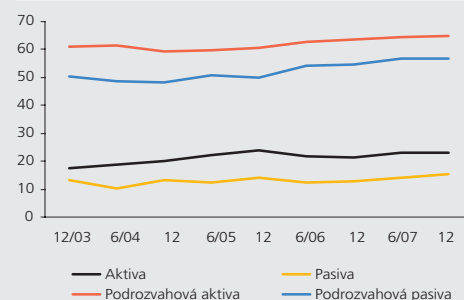
GRAF II.17
Struktura úvěrů se selháním poskytnutých obyvatelstvu k 31. 12. 2007

GRAF II.18
Podíl cizích měn v rozvaze a podrozvaze bankovního sektoru (%)

GRAF II.19
Podíl nerezidentských operací v rozvaze a podrozvaze bankovního sektoru (%)

kového regulatorního kapitálu (tj. kapitálu bank upraveného podle pravidel o kapitálové přiměřenosti – viz kapitola 2.5), dále vůči PLN ve výši 886,4 mil. Kč (dlouhá pozice). Třetí nejvyšší je otevřená pozice vůči HUF (krátká 723,7 mil. Kč) následovaná SKK (dlouhá 618,2 mil. Kč). V meziročním srovnání nedošlo v absolutních hodnotách k významnějším posunům.

2.4.3 Teritoriální riziko (riziko země)

Tuzemské banky mají převážně lokální charakter, svou činnost orientují zejména na domácí klientelu. Transakce s nerezidenty jsou významné především na mezibankovním trhu, zejména pak při derivátových operacích. Kromě toho banky drží řadu cenných papírů vydaných zahraničními subjekty. Vývoj nerezidentských aktiv a pasiv částečně koresponduje s vývojem cizoměnových položek, rovněž nerezidentské aktivity jsou více soustředěny v podrozvaze.

K 31. 12. 2007 dosahovala nerezidentská aktiva 865,4 mld. Kč, tj. 23,1 % celkových aktiv bankovního sektoru. Ve srovnání s koncem roku 2006 se jedná o zvýšení o 176,4 mld. Kč. Nerezidentská pasiva vykázala zvýšení o 177,1 mld. Kč na 581,3 mld. Kč v tomto časovém období.

Ve struktuře nerezidentských aktiv i pasiv převažují operace na mezibankovním trhu. Závazky vůči bankám činily na konci roku 2007 více než 52 % veškerých finančních závazků nerezidentů (295,5 mld. Kč). Rovněž pohledávky za bankami (nerezidenti) převažují, jejich hodnota činí 321,4 mld. Kč, když meziročně přidal více o 89,9 mld. Kč. Pohledávky vůči klientům - nerezidentům se rovněž zvýšily, a to o 29,9 mld. Kč na 174,9 mld. Kč. Na straně aktiv jsou evidovány nerezidentské cenné papíry včetně majetkových účastí, jejich hodnota v držení tuzemských bank ke konci roku 2007 dosáhla 258,7 mld. Kč (meziroční nárůst o 26,4 mld. Kč). Vklady klientů – nerezidentů byly vyčísleny hodnotou 155,9 mld. Kč (zvýšení o 52,3 mld. Kč).

Z přehledu deseti zemí, v nichž je největší angažovanost tuzemského bankovního sektoru vůči zahraničí měřená objemem celkových takto obchodovaných aktiv, vyplývá, že zastoupení jednotlivých zemí se téměř nemění, na předních místech je vysoce stabilní. Výjimkou jsou poslední místa uvedená v tabulce, kde Polsko se střídá s USA a Lucemburskem. Ke konci roku 2007 je angažovanost bankovního sektoru ČR na rozhodujících prvních deseti místech výlučně směřovaná na země EU. Velikost expozice vůči těmto deseti zemím přitom představuje 78,0 % celkové angažovanosti vůči zahraničí. Angažovanost vůči Slovensku se meziročně zvýšila o 53,4 mld. Kč především z důvodu dynamicky rostoucího objemu pohledávek za bankami (více než 2,8krát), i když nárůst byl dále také u úvěrů slovenským klientům, či u objemu dluhopisů. Aktivity na relevantních trzích se stupňují. Téměř totožný je seznam zemí, vůči kterým mají tuzemské banky největší závazky.⁵⁶ K 31. 12. 2007 vykazoval bankovní sektor ČR nejvyšší otevřenou čistou pozici (tj. rozdíl mezi aktivními a pasivními operacemi) vůči Slovensku (kladná pozice 98,5 mld. Kč), Belgii (záporná pozice 75,2 mld. Kč) a Německu (kladná pozice 40,0 mld. Kč).

2.4.4 Riziko likvidity

Tuzemský bankovní sektor disponuje dostatečnými likvidními zdroji, a to i přes mírné zhoršení některých dílčích ukazatelů likvidity. V oblasti likvidity je příznivá situace v delším časovém horizontu. Projevy likvidní krize v důsledku nedostatečné likvidity

⁵⁶ V případě pasivních operací není na seznamu deseti největších zemí pouze Polsko, Řecko a Itálie, místo nich se tam dostává Lucembursko, Irsko a USA.

Tab. II.14
Deset zemí s největší angažovaností bankovního sektoru ČR k 31. 12. 2007
(v mld. Kč)

	Aktiva celkem, z toho:	Pohledávky za úvěr. institucemi	Pohledávky za klienty	Dluhopisy
Slovensko	202,2	49,9	68,5	44,4
Německo	86,8	48,4	2,1	26,1
Velká Británie	85,2	42,7	3,0	12,2
Rakousko	61,3	44,8	1,6	2,6
Nizozemsko	59,2	22,0	13,6	18,7
Francie	46,8	21,5	4,4	13,9
Belgie	38,0	17,1	3,5	0,6
Polsko	33,3	1,8	17,4	13,6
Řecko	31,5	2,4	0,2	28,9
Itálie	28,8	11,4	2,5	14,6

Tab. II.15
Vybrané ukazatele likvidity

	2005	2006	2007
Rychle likvidní aktiva (RLA) celkem (mld. Kč)	970	957	899
RLA celkem / aktiva celkem (v %)	32,8	30,4	24,0
RLA / vklady klientů celkem (v %)	50,5	45,5	36,6
Kumulativní netto rozv. pozice do 3 měsíců bez 80 % neterm. vkladů (v %)	-3,4	-7,6	-10,88
Pozice na mezibankovním trhu (mld. Kč)	42	27	28
pohledávky za bankami	423	375	463
závazky vůči bankám	381	348	435
Krytí úvěrů primárními zdroji (v %)	164,4	147,6	135,5
Podíl neterminovaných vkladů na vkladech celkem vč. bank (v %)	46,4	47,1	44,2

v některých evropských zemích nebyly v tuzemsku monitorovány. V meziročním srovnání došlo k dalšímu snížení objemu rychle likvidních aktiv⁵⁷ o 58,2 mld. Kč (o 6,1 %) na 899,2 mld. Kč a poklesu jejich podílu na celkových aktivech (zejména v důsledku rychlejšího růstu bilanční sumy bankovního sektoru, meziročně o 6,4 procentního bodu). Změna metodiky výrazně neovlivnila vývoj časové řady. Za snížením objemu rychle likvidních aktiv stojí především významný pokles prostředků (meziročně o 57,0 mld. Kč) uložených u centrálních bank (ČNB, resp. NBS) a pokles prostředků uložených u jiných bank splatných na požádání proti konci roku 2006 o 34,4 mld. Kč. Naopak mírný nárůst vykázaly dluhové cenné papíry určené k obchodování emitované vládními institucemi o 33,1 mld. Kč a rovněž dluhové cenné papíry k obchodování vydané centrálními bankami o 15,8 mld. Kč.

Tuzemský bankovní sektor jako celek vystupuje na mezibankovním trhu i nadále v pozici čistého věřitele (objem pohledávek za bankami převyšoval na konci roku 2007 závazky vůči bankám o 27,6 mld. Kč).

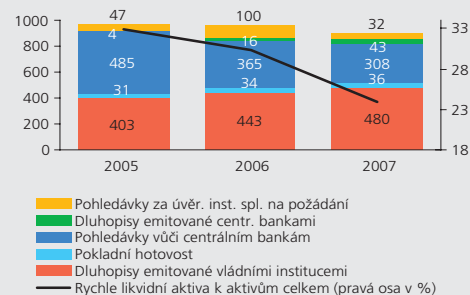
2.5 KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST

Kapitálová přiměřenost má v oblasti bankovní regulace a dohledu nezastupitelný význam. Obecně se kapitálovou přiměřeností rozumí poměr kapitálu a rizik, kterým je daný subjekt vystaven. Měl by být dostatečně velký, aby kapitál pokryl případné ztráty plynoucí z aktivit subjektu, neboli aby tyto ztráty nesli i vlastníci kapitálu, a nikoli pouze věřitelé subjektu. Kapitálovou přiměřenost lze teoreticky spočítat pro jakýkoliv subjekt. Praktický význam má však při regulaci těch subjektů, které při své činnosti využívají velké množství cizích zdrojů vzhledem ke zdrojům vlastním. Při výpočtu kapitálové přiměřenosti je nejspolehlivější určit, jak velkému riziku je subjekt vystaven. Zjištění velikosti kapitálu je již snazší, nicméně i zde se můžeme u některých položek dostat do problému, zda jsou již kapitálem či nikoliv. Z tohoto důvodu je koncept kapitálové přiměřenosti předmětem neustálého vývoje a přesňování, dochází k zahrnování dalších druhů podstupovaných rizik do jejího výpočtu a specifikaci započítávaného kapitálu. To bylo také důvodem vydání nové koncepce kapitálové přiměřenosti, označované jako Basel II. Jejím cílem je umožnit přesnější měření podstupovaných úvěrových rizik (především pomocí vlastních modelů bank) a zahrnout do výpočtu kapitálové přiměřenosti operační riziko.

V tuzemském bankovním sektoru měly banky možnost postupovat při stanovení kapitálových požadavků a kapitálové přiměřenosti podle tohoto nového konceptu již od 2. pololetí 2007, kdy byl Basel II v ČR akceptován.⁵⁸

Regulační kapitál bankovního sektoru se v průběhu roku 2007 zvýšil o 25,6 mld. Kč (tj. o 13,1 %) na celkových 221,3 mld. Kč. Jedná se o kapitál upravený pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti. Do navýšení složky kapitálu Tier 1 se již tradičně promítá ponechání části zisku z předchozích období ve formě nerozděleného zisku a rezervních fondů. Poměrně výrazně ovlivnilo růst regulačního kapitálu zvýšení základního kapitálu a zejména emisního ážia (celkem čtyři

GRAF II.20
Rychle likvidní aktiva
(v mld. Kč; v %)

⁵⁷ Ukazatel vyjadřuje objem rychle likvidních aktiv, tj. aktiv, která jsou pohotově k dispozici ke krytí závazků banky. Rychle likvidní aktiva jsou tvořena z položek: pokladní hotovost, pohledávky vůči centrálním bankám, pohledávky vůči úvěrovým institucím splatné na požádání a dluhopisy emitované centrálními bankami a vládními institucemi (včetně CP daných do repa). Srovnatelnost časové řady podle současné metodiky není ovlivněna. Ve srovnání s metodikou 2006 nejsou již do objemu RLA započítávány zlato, jiné drahé kovy a ostatní pokladní hodnoty, ale pouze pokladní hotovost, naproti tomu jsou navíc zahrnuty i CP emitované centrálními bankami a vládními institucemi dané do repa, pohledávky vůči úvěrovým institucím sledované a se selháním splatné na požádání, debetní zůstatky na běžných účtech jiných bank a termínované vklady nad 24 hodin u centrálních bank a jiné pohledávky za centrálními bankami.

⁵⁸ Podrobně viz Část A, kap. 3.1.

Tab. II.16
Struktura kapitálu bankovního sektoru
(v mld. Kč)

	2005	2006	2007
A. TIER 1	159,8	171,7	197,9
Splacený ZK zapsaný v OR	69,4	70,3	73,9
Splacené emisní ážio	12,9	13,6	23,1
Rezervní fondy a nerozdělený zisk	89,2	100,2	114,1
povinné rezervní fondy	26,6	27,9	28,7
ostatní fondy z rozdělení zisku	5,4	6,1	6,4
nerozděl. zisk předchozího období	57,2	66,2	79,2
zisk za účetní období po zdanění	0,2	0,0	0,0
nehraz. ztráta předchoz. období	0,1	0,0	0,1
další přičitatelné položky	0,0	0,0	-0,2
Odečitatelné položky od Tier 1	11,7	12,5	13,0
ztáta běžného období	0,0	0,1	0,0
goodwill	2,7	2,7	2,7
nehmotný maj. jiný než goodwill	8,8	9,2	10,0
vlastní akcie	0,0	0,2	0,2
ostatní	0,2	0,3	0,2
B. TIER 2	11,4	28,5	32,9
Podřízený dluh	10,3	24,3	32,2
Ostatní kapitálové fondy	1,1	4,2	0,7
Odečitatelné pol. od Tier 1 a Tier 2	4,1	4,5	9,6
Kap. invest. nad 10 % do bank a fin. inst.	4,1	4,5	4,6
Kap. invest. do 10 % do bank a fin. inst.	0,0	0,0	0,0
Ostatní	0,0	0,0	4,9
C. TIER 3	0,0	0,0	0,0
KAPITÁL CELKEM	167,1	195,7	221,3

Tab. II.17
Kapitálové požadavky a kapitálová přiměřenost
bankovního sektoru
(v mld. Kč, resp. %)

	2005	2006	2007
KAPITÁLOVÉ POŽADAVKY CELKEM	112,8	137,2	153,9
A. KAPITÁLOVÁ POŽADAVEK			
K ÚVĚROVÉMU RIZIKU	106,9	129,9	138,7
Kap. pož. k úvěr. riziku při STA	0,0	0,0	6,8
Kap. pož. k úvěr. riziku při IRB	0,0	0,0	53,0
Kap. pož. k úvěr. riziku BASEL1	106,9	129,9	78,9
B. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K VYPOŘÁDÁČÍMU RIZIKU	0,0	0,0	0,0
C. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K POZÍČ., MĚN. A KOMODIT. RIZ.	5,4	6,4	6,8
D. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K OPERAČNÍMU RIZIKU	0,0	0,0	7,7
E. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K RIZ. ANGAŽ. OBCH. PORT.	0,4	0,8	0,7
F. KAPITÁLOVÝ POŽADAVEK			
K OSTAT. NÁSTR. OBCH. PORT.	0,0	0,0	0,0
G. PŘECHODNÝ KAP. POŽADAVEK			
DOROVNÁNÍ BASEL I	0,0	0,0	0,0
KAPITÁLOVÁ PŘIMĚŘENOST	11,86	11,41	11,50

banky). Za zvýšením kapitálu Tier 2 stálo přijetí podřízených dluhů. Hodnotu Tier 1 a Tier 2 snižují odečitatelné položky, které se v roce 2007 zvýšily v důsledku zavedení nové odečitatelné položky u bank používajících přístup IRB (tzv. nedostatek v krytí očekávaných úvěrových ztrát), jejíž výše na konci roku 2007 činila 4,9 mld. Kč.

Hodnota Tier 1 vzrostla v roce 2007 o 15,3 %. V bankovním sektoru byly posíleny rezervní fondy a nerozdělený zisk meziročně o 13,9 %, což je o 0,8 procentního bodu více než navýšení regulatorního kapitálu. Celkový objem nerozděleného zisku se v roce 2007 zvýšil o 13,0 mld. Kč, zatímco ve stejném období roku 2006 to bylo více o 9,0 mld. Kč. Povinné rezervní fondy byly zvýšeny o 0,8 mld. Kč, přiděly do těchto fondů se v průběhu posledních období výrazně nemění.

Část kapitálu Tier 2 rovněž vzrostla, a to o více než 15 %. Byla ovlivněna zejména zvýšením podřízeného dluhu⁵⁹ o 32,5 % od konce roku 2006. V průběhu roku 2007 banky splácením podřízených dluhů (celkem v sedmi bankách) proti tomu snižovaly hodnotu této složky kapitálu. Celkem v pěti bankách došlo k posílení kapitálu přijetím dalších podřízených dluhů. Podíl složky Tier 2 na celkovém regulatorním kapitálu bankovního sektoru se zásadně nemění, na konci roku 2007 dosahoval 14,9 %, když v roce předcházejícím činil 14,6 %. V roce 2007 se do odečitatelných položek od součtu Tier 1 a Tier 2 promítá nově vyčíslená hodnota nedostatku v krytí očekávaných úvěrových ztrát na individuálním základě pro expozice s použitím přístupu založeného na interním ratingu (IRB přístup).⁶⁰

Kapitál Tier 3 nebyl ani v roce 2007 v tuzemském bankovním sektoru využíván.⁶¹

V průběhu roku 2007 došlo k zásadní změně struktury kapitálových požadavků bankovního sektoru v důsledku implementace Basel II v ČR s účinností od 1. července 2007. Jednotlivé banky působící na tuzemském bankovním trhu měly možnost postupovat ještě do konce roku 2007 podle platné metodiky Basel I,⁶² což mnohé z nich využily. Podle metodiky Basel II s využitím pokročilých metod měření rizik pro regulatorní účely postupovalo od implementace v polovině roku 2007 celkem šest bank (3 banky a 3 stavební spořitelny). Ke konci roku představoval podíl aktiv těchto bank na celkových aktivech bankovního sektoru téměř 50 %.

Celkové kapitálové požadavky v bankovním sektoru v roce 2007 vzrostly o 16,7 mld. Kč (12,2 %) na hodnotu 153,9 mld. Kč. Basel II znamená zcela nový přístup k identifikaci rizika, kterému odpovídají i nové způsoby jeho měření. I nadále zůstává rozhodujícím rizikem tuzemského bankovního sektoru úvěrové riziko, tomu odpovídá i váha kapitálového požadavku k tomuto riziku, která na konci roku 2007 představovala 90,1 % celkového kapitálového požadavku. Na kapitálovém požadavku bankovního sektoru se dále podílí 4,4 % kapitálové požadavky k pozičnímu, měnovému a komoditnímu riziku a 5,0 % kapitálové požadavky k operačnímu riziku.

⁵⁹ Podřízený dluh A zvyšuje hodnotu dodatkového kapitálu (Tier 2). Může dosáhnout maximálně 50 % hodnoty Tier 1.

⁶⁰ Nedostatek v krytí očekávaných úvěrových ztrát na individuálním základě je záporný rozdíl mezi hodnotou úprav ocenění expozic, které jsou aktivy, a rezerv k expozicím, které jsou podrozvahovými položkami, a hodnotou očekávaných úvěrových ztrát z těchto expozic. Týká se pouze povinných osob používajících IRB přístup. Pokud povinná osoba používá IRB přístup v kombinaci s STA přístupem, potom počítá nedostatek v krytí očekávaných ztrát pouze pro expozice, na které uplatňuje IRB přístup. Součástí jsou vždy očekávané úvěrové ztráty z akciových expozic, a to snižované o úpravy ocenění těchto expozic. Takto je snížena hodnota původního a dodatkového kapitálu.

⁶¹ Kapitál Tier 3 představuje podřízený dluh s minimální pevnou lhůtou splatnosti dva roky.

⁶² V důsledku nové metodiky vykazování by nebyly relevantní údaje přepočtené zpětně u nových kapitálových požadavků. Z tohoto důvodu nejsou dostatečné některé časové řady postihující vývoj v detailním členění jednotlivých složek, na něž jsou rozloženy jednotlivé kapitálové požadavky.

Zvýšení celkových kapitálových požadavků v roce 2007 bylo způsobeno především pokračujícím růstem kapitálového požadavku k úvěrovému riziku, i když jeho meziroční zvýšení (6,8 %) představuje poloviční hodnotu růstu celkových kapitálových požadavků. Kapitálové požadavky vztažené k úvěrovému riziku jsou zvyšovány zejména v důsledku růstu úvěrového portfolia bankovního sektoru. Do nižšího tempa se promítá ve svých důsledcích nová metodika spočívající v přesnějším ohodnocení úvěrového rizika v bankách, které by mělo vyústit do nižšího rizikového ohodnocení investičního i obchodního portfolia bank a tomu odpovídajícího snížení kapitálových požadavků. V metodice Basel II byly nově stanoveny (od roku 2007) kapitálové požadavky k operačnímu riziku, které je konstruováno zcela odlišně. Jeho stanovení vychází z ohodnocení rizika bank vyplývající z činnosti bank. Jsou takto nově rizikově ohodnoceny procesní činnosti banky. Kapitálový požadavek ke krytí úvěrového rizika (při započtení kapitálových požadavků ke krytí jak úvěrového, tak operačního rizika) se v roce 2007 zvýšil o 16,5 mld. Kč (o 12,7 %) a představuje k 31. 12. 2007 celkem 95,1 % celkového kapitálového požadavku bankovního sektoru.

Kapitálové požadavky úvěrového portfolia stanovené podle metodiky Basel I (pro banky postupující do konce roku stále podle tohoto konceptu) na konci roku 2007 představovaly 56,9 % celkových kapitálových požadavků k úvěrovému riziku.

V důsledku toho, že v roce 2007 byl nárůst regulatorního kapitálu rychlejší než zvýšené nároky na kapitálové požadavky, došlo v daném roce k meziročnímu mírnému zvýšení ukazatele kapitálové přiměřenosti bankovního sektoru o 0,09 procentního bodu na 11,50 %. Podstatný růst kapitálové přiměřenosti vykázaly stavební spořitelny, naopak ve velkých bankách je ukazatel kapitálové přiměřenosti konstantní.

Stanovenou minimální hodnotu kapitálové přiměřenosti ve výši 8 % v průběhu celého roku 2007 splňovaly všechny banky. Kapitálovou přiměřenost pod 10 % ke konci 2007 roku vykázalo celkem šest bank, tento počet se meziročně snížil o tři subjekty.

Bankovní dohled sleduje velmi pozorně vývoj ukazatele kapitálové přiměřenosti bank. Důvody spočívají zejména ve vývoji tohoto ukazatele v delším časovém období, kdy docházelo k jeho mírnému poklesu. Implementace Basel II představující nový přístup k ohodnocování rizika a novou metodiku jeho měření znamená dokonalejší využití regulatorního kapitálu. Důraz na kvalitu řízení rizik, zejména úvěrového rizika, působí pozitivně na vývoj ukazatele kapitálové přiměřenosti i při snížení kapitálových požadavků.

Na konci roku 2007 subsegment stavebních spořitelen umožňuje první srovnání vykazování kapitálové přiměřenosti při použití přístupů Basel II a Basel I. Ze šesti stavebních spořitelen celá polovina postupuje podle metodiky Basel II, ostatní tři stavební spořitelny využily ještě v tomto období možnosti postupovat podle Basel I. Stavební spořitelny jsou z tohoto hlediska srovnatelné, mají jako předmět podnikání výlučný specializovaný produkt (stavební spoření), všechny spořitelny zaznamenaly značnou poptávku po úvěrech. Meziroční nárůst celkových pohledávek za klienty převyšuje obdobný ukazatel za bankovní sektor jako celek. Spořitelny jsou vystaveny zejména úvěrovému riziku. Oběma skupinám stavebních spořitelen se přibližně stejným tempem zvyšovala úvěrová expozice. V důsledku převažující retailové klientely se u stavebních spořitelen postupujících podle nové vyhlášky č. 123/2007 Sb., o pravidlech obezřetného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry snižuje riziková váha expozic představovaných pohledávkami, jejímž důsledkem je pokles kapitálových požadavků přibližně o 30 %.⁶³ Výsledná hodnota kapitálové přiměřenosti se u všech třech těchto spořitelen zvýšila.

⁶³ Podle vyhlášky ČNB č. 333, podle které se postupovalo dosud (Basel I), byla stanovena 100% riziková váha pohledávek za fyzickými osobami. Od 1. července 2007 pro kategorii retailových expozic (fyzické osoby, malý a střední podnikatel) je přiřazena riziková váha 75 %.

3. VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

3.1 ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN

Sektor družstevních záložen (DZ či záložny) byl na konci roku 2007 tvořen 19⁶⁴ činnými družstevními záložnami. Tento počet se ve srovnání s rokem 2006 snížil o jeden subjekt. Objem aktiv sektoru družstevních záložen k 31. 12. 2007 převýšil 9 mld. Kč, což představuje přibližně 0,2 % aktiv celého bankovního sektoru.⁶⁵ Počet členů družstevních záložen se v průběhu roku 2007 zvýšil z 36 637 na 44 789, tedy přibližně o 22 %.

Družstevní forma podnikání předurčuje ve srovnání s bankami určitá specifika sektoru. DZ vykonávají činnosti pro své členy.⁶⁶ Jedná se zejména o přijímání vkladů a poskytování úvěrů. Kapitál družstva je tvořen členskými vklady, a to jak základními členskými vklady, tak případně i dalšími členskými vklady.

Stejně jako banky musejí také družstevní záložny dodržovat regulatorní limity a pravidla obezřetného podnikání. Základními limity jsou kromě požadavku na minimální kapitál (35 mil. Kč) také limity kapitálové přiměřenosti (8 %) a angažovanosti (20 %, 25 %, 800 % kapitálu)⁶⁷ a limity likvidity. V souvislosti s probíhající implementací Basel II a evropských směrnic v rámci ČR se na družstevní záložny jako na úvěrové instituce vztahují také některé kvalitativní regulatorní požadavky (např. v oblasti řídicích a kontrolních systémů a systémů řízení rizik).

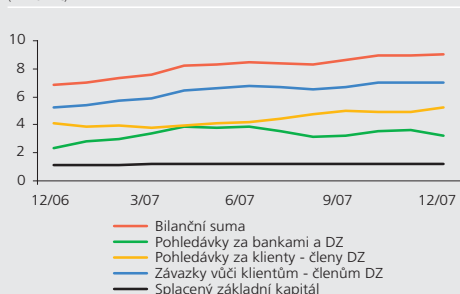
V souladu se zákonem o spořitelních a úvěrních družstvech (ZSÚD)⁶⁸ schvaluje ČNB některé kroky družstevních záložen. Jedná se například o schvalování osob do volených orgánů družstevní záložny (představenstvo, úvěrová komise a kontrolní komise), resp. jmenování řídicích osob, schvalování auditora, dalších členských vkladů, kvalifikovaných účastí, podřízeného dluhu, apod.

V případě, že v důsledku vložení dalšího členského vkladu do základního kapitálu převýší podíl člena na základním kapitálu 5 %, podléhá jeho vložení předchozímu souhlasu ČNB. Předchozímu souhlasu ČNB podléhá také nabytí kvalifikované účasti na družstevní záložně (při dosažení podílu alespoň 10 % základního kapitálu nebo hlasovacích práv), resp. při zvýšení kvalifikované účasti tak, že dosáhne alespoň limitů 20 %, 33 % nebo 50 %.

TAB. III.1
Počet DZ a jejich členů

	2005	2006	2007
Počet funkčních družstevních záložen	20	20	19
Počet členů	27 047	36 637	44 789

GRAF III.1
Vývoj základních ukazatelů sektoru DZ
(v mld. Kč)

⁶⁴ Dne 25. 3. 2008 byla do obchodního rejstříku zapsána fúze Moravského Peněžního Ústavu – spořitelní družstvo a Privátního Peněžního Ústavu – úvěrní družstvo a zánik PPU sloučením. Rozhodným dnem fúze bylo 1. 8. 2007.

⁶⁵ Bankovní sektor tvoří subjekty podnikající v tuzemsku na základě udělené licence, jedná se o banky, pobočky zahraničních bank, stavební spořitelny a družstevní záložny.

⁶⁶ Výlučně za účelem zajištění činností pro své členy jsou DZ dále oprávněny také mj. ukládat vklady v DZ a bankách či přijímat úvěry od DZ a bank. Členstvím v DZ není podmíněn výkon činností DZ pro stát a jeho organizační složky a další veřejné instituce dle § 3 odst. 5 ZSÚD, tyto činnosti však zatím nejsou objemově významné.

⁶⁷ Uvedené limity kapitálové přiměřenosti a angažovanosti byly zavedeny od 1. 8. 2006 opatřením ČNB, předtím byly v platnosti odlišné limity stanovené vyhláškami Ministerstva financí.

⁶⁸ Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech a některých opatřeních s tím souvisejících a o doplnění zákona České národní rady č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů.

3.2 VÝVOJ SEKTORU DRUŽSTEVNÍCH ZÁLOŽEN V ROCE 2007

Sektor družstevních záložen zaznamenal v posledních letech poměrně rychlý nárůst. Po rekordním zvýšení v průběhu roku 2006 byla v roce 2007 navýšena aktiva tohoto sektoru o 31,3 % (z 6,9 mld. Kč na konci roku 2006 na 9,0 mld. Kč k 31. 12. 2007). Růst aktiv je patrný zejména u tří největších družstevních záložen, jejichž podíl na aktivech sektoru DZ se zvýšil za poslední rok o 3,4 procentní body. Vývoj sektoru je diverzifikovaný, celkem čtyři DZ v minulém roce snížily hodnotu svých bilančních aktiv.

Míra koncentrace sektoru DZ je vyšší než u bank. Aktiva tří největších DZ představovala ke konci roku 2007 celkem 61,5 % aktiv tohoto sektoru, na pět největších záložen připadalo 75,2 % celkových aktiv sektoru. Deset největších DZ obhospodařovalo 90,8 % objemu celkové bilanční sumy sektoru. Herfindahlův index počítaný z celkových aktiv DZ se v roce 2007 zvýšil z hodnoty 0,148 na 0,168, což indikuje výrazné zvýšení koncentrace tohoto sektoru.

Hlavní položkou aktiv jsou u naprosté většiny družstevních záložen pohledávky za klienty – členy družstevních záložen. Tato položka představovala ke konci roku 2007 v sektoru záložen téměř 60 % aktiv a je spojena s jednou z hlavních aktivit družstevních záložen, a to s poskytováním úvěrů. Jejich objem vzrostl v roce 2007 o 26,3 % z 4,1 mld. Kč na 5,2 mld. Kč. Druhou nejvýznamnější položkou aktiv rozvahy jsou pohledávky za bankami a družstevními záložnami, tvořící již více než 1/3 rozvahy. Ostatní položky aktiv jsou již řádově méně významné.

Dominantní a stále posilující položkou pasiv družstevních záložen jsou závazky vůči klientům – členům družstevních záložen, které ke konci roku 2007 představovaly 78 % veškerých pasiv (zvýšení podílu o 2,0 procentní body meziročně). Jejich objem v roce 2007 vzrostl téměř o 35 % z 5,2 mld. Kč na 7,0 mld. Kč. Došlo k obnovení důvěry klientů – členů DZ, zvyšují se jak jejich počty, tak počty a objemy transakcí. DZ rozšiřují nabídku svých služeb. Druhou nejvýznamnější položkou pasivní strany rozvahy je základní kapitál (14,6 % bilance), který je tvořen základními a dalšími členskými vklady. V případě některých družstevních záložen nebyla část základního kapitálu splacena. Zbývající položky pasiv nejsou objemově významné.

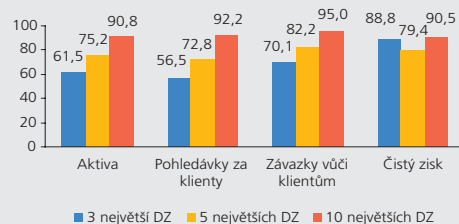
Hospodaření DZ bylo v roce 2007 ziskové, sektor vytvořil zisk ve výši 83,2 mil. Kč, což je ve srovnání s rokem 2006 lepší výsledek (+1,0 %). Nárůst na konci roku 2006 byl více než dvojnásobný oproti roku 2005. Hlavní část výnosů družstevních záložen je generována v úrokové oblasti, která souvisí s poskytováním úvěrů. Obdobně také hlavní část nákladů připadá na placené úroky klientům, což souvisí s přijímáním vkladů jako hlavního zdroje financování aktivit družstevních záložen. Čistý úrokový výnos představoval 286,1 mil. Kč. Čisté výnosy z poplatků a provizí jsou doplňkovým zdrojem zisku (36,9 mil. Kč). Na konci roku 2007 bylo z celkového počtu 19 družstevních záložen celkem 17 ziskových, dvě vykázaly ztrátu. V roce 2006 bylo ziskových 17 družstevních záložen a tři vykázaly ztrátu.

Klasifikace pohledávek a tvorba opravných položek a rezerv družstevních záložen byla do 30. 6. 2007 upravena vyhláškou Ministerstva financí,⁶⁹ od 1. 7. 2007 pro ně platí vyhláška č. 123/2007 Sb., o pravidlech oběžného podnikání bank, spořitelních a úvěrních družstev a obchodníků s cennými papíry. Z údajů, které jsou vykazovány ze strany jednotlivých družstevních záložen, vyplývá, že kvalita úvěrového

GRAF III.2

Koncentrace sektoru družstevních záložen

(k 31. 12. 2007, v %)

TAB. III.2

Struktura aktiv DZ

(v mil. Kč)

	2005	2006	2007
AKTIVA CELKEM	4 048	6 857	9 003
Pokladní hotovost a vklady u CB	77	162	128
Pohledávky za bankami a DZ	982	2 334	3 215
Pohledávky za klienty – členy DZ	2 722	4 133	5 219
Dluhové CP	35	0	0
Nehmotný majetek	4	3	5
Hmotný majetek	78	106	145
Pohledávky za upsaný základní kapitál	73	51	96

TAB. III.3

Závazky a vlatní kapitál DZ

(v mil. Kč)

	2005	2006	2007
PASIVA CELKEM	4 048	6 857	9 003
Závazky vůči bankám a DZ	130	288	341
Závazky vůči klientům – členům DZ	3 133	5 218	7 031
Rezervy	1	1	0
Základní kapitál	689	1 175	1 318
v tom Splacený základní kapitál	616	1 124	1 222
Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku	25	40	74
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z předchozího období	-7	7	40
Zisk nebo ztráta za účetní období	39	82	83

TAB. III.4

Hospodářské výsledky sektoru DZ

(v mil. Kč)

	2005	2006	2007
Výnosy z úroků a podobné výnosy	274	496	595
Náklady na úroky a podobné náklady	-164	-266	-309
Výnosy z poplatků a provizí	50	55	44
Náklady na poplatky a provize	-30	-40	-7
Ostatní provozní výnosy	31	126	13
Ostatní provozní náklady	-19	-130	-16
Správní náklady	-90	-118	-202
Odpisy, tvorba a použití rezerv a opr. pol. k dl.hm. a nehm. majetku	-1	6	-8
Ztráty ze znehodnocení	-9	-12	-17
Daň z příjmů	-5	-11	-6
Zisk nebo ztráta za účetní období	39	82	83

⁶⁹ Vyhláška Ministerstva financí č. 319 ze dne 29. července 2005, kterou se stanoví pravidla pro klasifikaci pohledávek a tvorbu opravných položek a rezerv spořitelních a úvěrních družstev.

Tab. III.5
Klasifikace pohledávek DZ
 (v mil. Kč)

	2005	2006	2007
POHLEDÁVKY CELKEM	3 704	6 514	8 559
standardní pohledávky	3 626	6 388	8 252
sledované pohledávky	48	31	186
nestandardní pohledávky	19	67	81
pochybné pohledávky	3	9	32
ztrátové pohledávky	9	19	8
Součet opravných položek	13	21	36
Podíl klasifikovaných pohledávek k celkovému objemu (%)	2,12	1,94	3,59

portfolia DZ je relativně dobrá. Objem vykázaných pohledávek se selháním (nestandardní, pochybné, ztrátové) ke konci roku 2007 činil 121,3 mil. Kč, což představuje zhruba 1,4 % celkového objemu pohledávek DZ. Objemově největší je kategorie standardních pohledávek (8,3 mld. Kč), tvořící 96,4 % všech poskytnutých úvěrů DZ.

Regulační kapitál družstevních záložen a jeho struktura je upravena odlišným způsobem, než je tomu u kapitálu bank. Kapitál DZ se podle vyhlášky č. 123/2007 Sb. skládá ze součtu splaceného základního kapitálu zapisovaného i nezapisovaného do obchodního rejstříku, rizikového fondu, rezervního fondu, ostatních fondů tvořených ze zisku a nerozděleného zisku předchozích let, sníženého o neuhrazenou ztrátu minulých let, ztrátu běžného účetního období a nehmotný majetek, přičemž v zákonem stanoveném rozsahu a při splnění stanovených kritérií lze do kapitálu zahrnout také uhrazovací povinnost a podřízený dluh.

Stejně jako v případě bank je výše regulačního kapitálu východiskem pro regulační limity, které jsou od něho odvozeny. V předchozích letech došlo u požadavku na kapitál družstevních záložen k jeho zvýšení na stávajících zákonem požadovaných 35 mil. Kč. Regulační kapitál sektoru družstevních záložen se v průběhu roku 2007 zvýšil o 190,2 mil. Kč (tj. o 16,3 %) na celkových 1 357,8 mil. Kč. Jedná se o kapitál upravený pro účely výpočtu kapitálové přiměřenosti. U jedné DZ došlo v průběhu roku 2007 k přijetí a splacení podřízeného dluhu (předtím žádná DZ podřízený dluh nevykazovala). V sektoru družstevních záložen byly posíleny rezervní fondy a nerozdělený zisk meziročně o 66,7 mil. Kč (142,0 %).

Ke konci roku 2007 splňovaly všechny družstevní záložny stanovenou minimální hodnotu kapitálové přiměřenosti ve výši 8 % (pod 10 % vykázala jedna DZ).

4. VÝVOJ NA KAPITÁLOVÉM TRHU

4.1 POSKYTOVATELÉ INVESTIČNÍCH SLUŽEB

Během roku 2007 probíhaly intenzivní přípravy poskytovatelů investičních služeb na splnění požadavků směrnice o trzích finančních nástrojů (MiFID). K její implementaci do českého práva však do účinnosti této směrnice od 1. 11. 2007 nedošlo. ČNB byla proto nucena pružně zavést k tomuto termínu řadu opatření. Od počátku roku 2007 se poskytovatelé investičních služeb také přizpůsobovali novému konceptu stanovování kapitálové přiměřenosti (označovanému též jako Basel II), zavedenému zákonem č. 120/2007 Sb., účinným od 1. července 2007, resp. u některých ustanovení od 1. ledna 2008.

4.1.1 Obchodníci s cennými papíry

V průběhu roku 2007 nebylo uděleno žádnému subjektu nové povolení k výkonu činnosti obchodníka s cennými papíry. Ve dvou případech toto povolení v průběhu roku dle platné legislativy zaniklo na základě změny předmětu podnikání. Na konci roku 2007 aktivně působilo 44 obchodníků s cennými papíry s povolením ČNB (z toho 13 bank) a 14 zahraničních obchodníků s cennými papíry ze států EU, poskytujících investiční služby v ČR prostřednictvím pobočky (z toho 11 bank). Povolení k činnosti obchodníka s cennými papíry mělo na konci roku 2007 i šest tuzemských investičních společností obhospodařujících majetek zákazníků na základě smlouvy. Do konce roku 2007 notifikovalo svůj úmysl poskytovat investiční služby na území ČR na základě jednotné evropské licence bez umístění organizační složky již celkem 518 nebankovních subjektů a 201 bankovních subjektů.

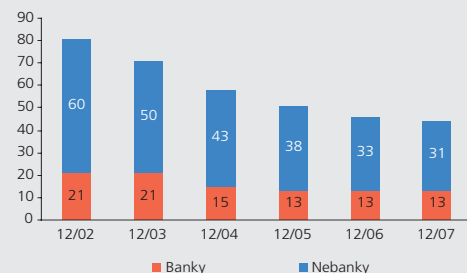
Obchodníci⁷⁰ s cennými papíry měli k 31. prosinci 2007 se zákazníky uzavřeno 1,3 mil. smluv (meziroční nárůst 14,8 %), z toho aktivních zákazníků⁷¹ bylo téměř 210 tisíc. Objem zákaznického majetku dosáhl hodnoty 1 998,9 mld. Kč.

V roce 2007 uskutečnili obchodníci s cennými papíry obchody pro zákazníky v celkovém objemu⁷² 9 406,8 mld. Kč, což představuje meziroční nárůst 24,9 %. Z toho obchody s akciemi byly uskutečněny v objemu 5 415,8 mld. Kč (meziroční nárůst 58,6 %), obchody s dluhopisy v objemu 2 976,0 mld. Kč (meziroční nárůst 27,1 %), obchody s instrumenty peněžního trhu v objemu 682,0 mld. Kč (meziroční pokles 30,3 %) a obchody s podílovými listy v objemu 332,9 mld. Kč (meziroční pokles 58,1 %).

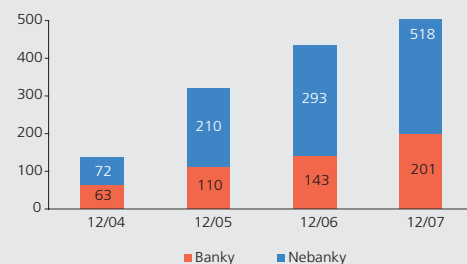
Během roku 2007 obchodníci s cennými papíry též realizovali obchody na vlastní účet v celkovém objemu 16 406,3 mld. Kč (meziroční nárůst 5,5 %), z toho 2 638,0 mld. Kč představovaly obchody s akciemi (meziroční nárůst 17,4 %), obchody s dluhopisy činily 2 384,1 mld. Kč (meziroční pokles 4,8 %) a obchody s instrumenty peněžního trhu 11 384 mld. Kč (meziroční nárůst 5,5 %). Strukturu obchodů pro zákazníky a strukturu obchodů na vlastní účet umožňují porovnat grafy IV.4 a IV.5 (bez obchodů s deriváty).

Ke konci roku 2007 ČNB evidovala 31 nebankovních obchodníků s cennými papíry s její licencí. Celková hodnota jejich vlastního kapitálu činila 4 012,7 mil. Kč, přičemž

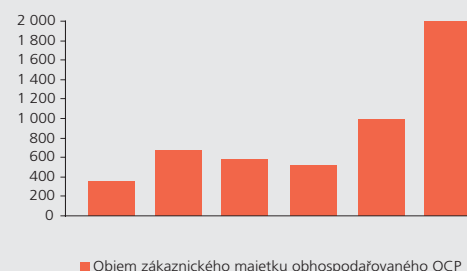
GRAF IV.1
Počet obchodníků s cennými papíry
(stav na konci období)

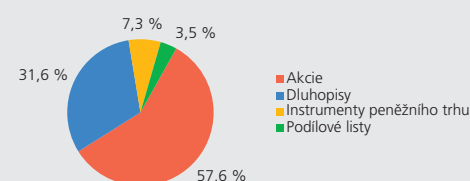
GRAF IV.2
Počet zahraničních subjektů oprávněných poskytovat investiční služby v ČR na základě jednotné evropské licence bez org. složky
(stav ke konci období)

GRAF IV.3
Vývoj objemu zákaznického majetku obhospodařovaného OCP
(v mld. Kč)

GRAF IV.4
Struktura obchodů pro zákazníky
(k 31. 12. 2007)

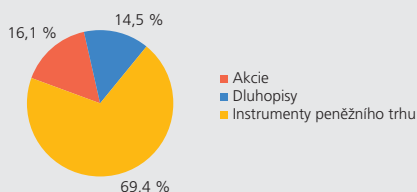

⁷⁰ Subjekty s povolením ČNB a pobočky subjektů se sídlem v jiném členském státě EU, oprávněných poskytovat v ČR investiční služby.

⁷¹ Aktivním zákazníkem je ten, který si vyžádal ve sledovaném období alespoň jedenkrát investiční službu.

⁷² Celkový objem obchodů bez derivátových obchodů.

GRAF IV.5
Struktura obchodů na vlastní účet
(k 31. 12. 2007)

nejvyšší počet obchodníků se vyskytoval v intervalu 10 – 20 mil. Kč vlastního kapitálu a nad 100 mil. Kč. Podrobnější členění nebankovních obchodníků podle výše vlastního kapitálu zachycuje graf IV.6. Průměrná rentabilita vlastního kapitálu nebankovních obchodníků s cennými papíry v roce 2007 dosáhla 22,2 %.

Nebankovní obchodníci s cennými papíry spravovali na konci roku 2007 zákaznický majetek v hodnotě 393,1 mld. Kč. Měli uzavřeno 74,3 tis. smluv se zákazníky, z toho 31,8 tis. zákazníků bylo aktivních.

Koncentraci obchodů pro zákazníky (bez derivátů) prováděných nebankovními obchodníky s cennými papíry zobrazuje graf IV.7.

4.1.2 Ostatní dozorované subjekty – makléři a investiční zprostředkovatelé

V polovině dubna 2007 nabyla účinnosti vyhláška č. 59/2007 Sb., která nově vymezila druhy činností, u kterých se vyžaduje makléřská zkouška, druhy specializací makléře a způsob vykonávání makléřské zkoušky.

Osob s povolením k činnosti makléře podle § 14 odst. 1 zákona o podnikání na kapitálovém trhu bylo na konci roku 2007 evidováno 1 917. V průběhu roku 2007 bylo vydáno 117 povolení k činnosti makléře či rozšíření a v 21 případech byla tato povolení odňata. Ve stejném období ČNB zorganizovala 39 termínů makléřských zkoušek, kterých se zúčastnilo 394 osob.

Na počátku roku 2007 bylo celkem evidováno 10 628 investičních zprostředkovatelů podle § 30 ZPKT. V průběhu celého roku 2007 bylo vydáno 2 792 registrací investičního zprostředkovatele a 55 registrací bylo zrušeno. K 31. 12. 2007 evidovala ČNB celkem 13 365 investičních zprostředkovatelů.

4.2 KOLEKTIVNÍ INVESTOVÁNÍ

V roce 2007 dále pokračoval zájem o zakládání nových investičních společností, otevřených podílových fondů, nemovitostních fondů a fondů pro kvalifikované investory iniciovaný novelou zákona o kolektivním investování z května 2006. Významným momentem pro oblast kolektivního investování byla také novela zákona o bankách, účinná od 1. 7. 2007, která umožnila bankovním investičním společnostem nabývat do nemovitostních fondů nemovitostní společnosti.

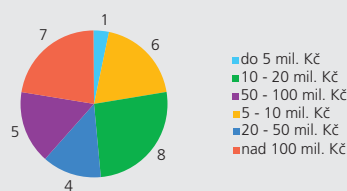
4.2.1. Přehled subjektů působících v oblasti kolektivního investování

Počet aktivních investičních fondů, který byl na konci roku 2006 nulový, se v průběhu roku 2007 zvýšil na sedm. Jedná se o nově založené fondy, které jsou určené pro kvalifikované investory.

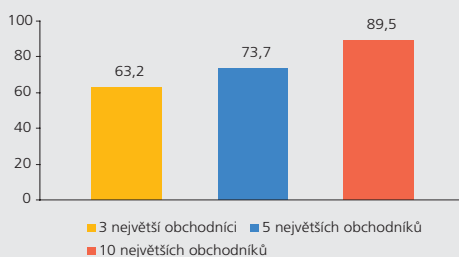
Aktivních investičních společností (bez investičních společností v likvidaci nebo v konkurzu či po odnětí povolení) bylo na začátku roku 2007 celkem 13. V průběhu roku povolila ČNB činnost šesti novým investičním společnostem.⁷³ Na konci roku na trhu působilo 18 investičních společností s povolením ČNB. Tyto společnosti obhospodařovaly 121 otevřených podílových fondů, z nichž bylo 38 standardních a 83 speciálních.

⁷³ Jedno povolení nabylo právní moci až v roce 2008.

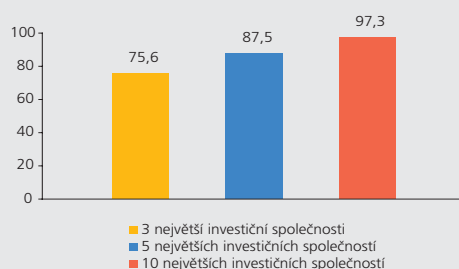
GRAF IV.6
Rozdělení nebankovních obchodníků s cennými papíry podle výše vlastního kapitálu
(k 31. 12. 2007)

GRAF IV.7
Koncentrace na trhu nebankovních OCP
(k 31. 12. 2007)

GRAF IV.8
Podíl investičních společností na trhu podle výše aktiv v podílových fondech
(v %, k 31. 12. 2007)

ČNB na konci roku 2007 registrovala 37 zahraničních investičních společností a 20 speciálních fondů ze zemí EU. Platnou notifikaci veřejného nabízení cenných papírů UCITS fondů na území ČR k 31. 12. 2007 mělo celkem 1 479 (pod)fondů v rámci 64 zahraničních investičních společností nebo SICAV ze sedmi zemí EU. Počet fakticky veřejně nabízených titulů je však výrazně nižší. Teritoriální strukturu notifikovaných (pod)fondů ukazuje graf IV.9.

4.2.2. Objem majetku obhospodařovaného podílovými fondy

V roce 2007 došlo ke zvýšení objemu celkových aktiv otevřených podílových fondů o 17,0 mld. Kč na hodnotu 174,2 mld. Kč, tj. o 10,8 %. Umístění finančních prostředků v podílových fondech zobrazuje graf IV.10. Strukturu umístění majetku z různých hledisek ukazují grafy IV.11 až IV.13.

4.3 PENZIJNÍ FONDY

4.3.1. Počet licencovaných subjektů

Na trhu penzijního připojištění působilo na konci roku 2006 celkem 11 aktivních penzijních fondů (další penzijní fondy jsou v likvidaci nebo v konkurzu). K 31. 12. 2006 došlo k fúzi ČSOB Penzijní fond Progres, a. s., člena skupiny ČSOB s Hornickým penzijním fondem Ostrava, a. s. Na začátku roku 2007, stejně jako na konci roku, působilo na trhu 10 penzijních fondů.

4.3.2 Licenční a povolovací činnost

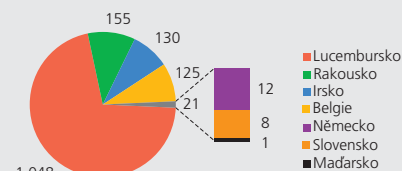
V červnu 2007 udělila ČNB povolení ke vzniku a činnosti penzijního fondu AEGON Penzijní fond, a. s. V listopadu 2007 ČNB udělila povolení k fúzi sloučením Zemského penzijního fondu, a. s. s nástupnickým penzijním fondem ČSOB Penzijní fond Progres, a. s., členem skupiny ČSOB k datu 31. 12. 2007.

4.3.3 Struktura aktiv penzijních fondů

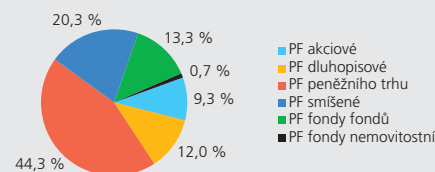
Celková aktiva spravovaná penzijními fondy dosáhla ke konci roku 2007 i přes tržní podmínky, jejichž vlivem došlo k částečnému snížení hodnoty aktiv, hodnotu 167,2 mld. Kč, což představuje nárůst oproti stejnému období minulého roku o 21,3 mld. Kč, vysvětlený zejména přílivem nově přijatých účastnických prostředků. Vývoj aktiv a hospodářského výsledku penzijních fondů za posledních pět let je patrný z grafu IV.14. Koncentrace v sektoru penzijních fondů je poměrně vysoká a v uplynulých letech nedoznala podstatných změn. Vývoj za poslední tři roky ukazuje graf IV.16. Umístění prostředků penzijních fondů investovaných do jednotlivých forem aktiv zachycuje graf IV.15. Z hlediska dynamiky umístění aktiv stojí za zmínku zejména další nárůst nákladů příštích období (NPO) v aktivech penzijních fondů z 2,9 mld. Kč na 3,5 mld. Kč.

Stejně jako v případě ostatních sektorů je i v případě penzijních fondů důležitým ukazatelem výše vlastního kapitálu (tvořená vloženým základním kapitálem, emisními fondy, rezervními fondy a ostatními fondy tvořenými ze zisku, kapitálovými fondy, oceňovacími rozdíly, nerozděleným ziskem nebo ztrátou minulých účetních období a ziskem nebo ztrátou aktuálního období), která odráží zainteresovanost akcionářů na obezřetném řízení instituce. Z údajů za rok 2007 vyplývá propad hodnoty vlastního kapitálu sektoru penzijních fondů jako celku – účetně vykázaný vlastní kapitál k 31. 12. 2007 se v porovnání s hodnotou k 31. 12. 2006 snížil v absolutním vyjádření z hodnoty 8,7 mld. Kč na 3,9 mld. Kč. Tento pokles má svůj původ zejména ve vývoji položky oceňovacích rozdílu, reagující na nepříznivý vývoj tržních podmínek.

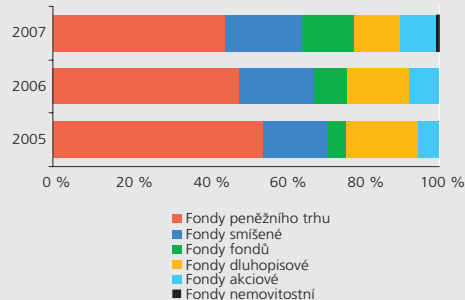
GRAF IV.9
Počet (pod)fondů, které provedly notifikaci
(k 31. 12. 2007)

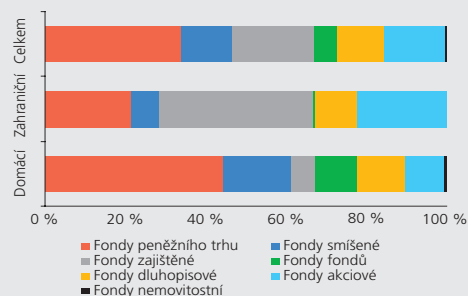
GRAF IV.10
Umístění finančních prostředků v podílových fondech
(k 31. 12. 2007)

GRAF IV.11
Vývoj umístění finančních prostředků v podílových fondech
(ke konci období)

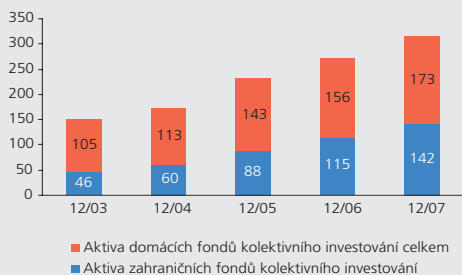

GRAF IV.12
Umístění majetku v tuzemských a zahraničních podílových fondech
(k 31. 12. 2007, pramen: AKAT)

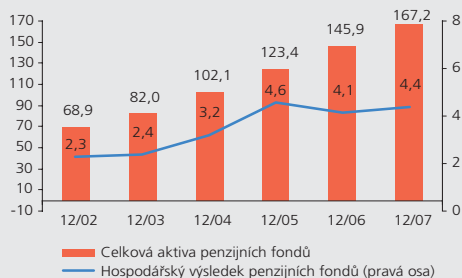
GRAF IV.13
Vývoj objemu majetku v domácích a zahraničních
fondech veřejně nabízených v ČR

(v mld. Kč, pramen: AKAT)

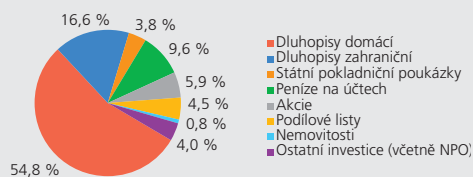
GRAF IV.14
Celková aktiva a hospodářský výsledek penzijních fondů

(v mld. Kč)

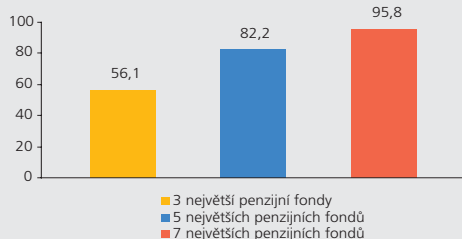
GRAF IV.15
Struktura aktiv penzijních fondů

(k 31. 12. 2007)

GRAF IV.16
Koncentrace v sektoru penzijních fondů podle výše
přijatých prostředků

(v %, stav k 31. 12. 2007)

V položce oceňovacích rozdílů, která se snížila z kladné hodnoty 1,2 mld. Kč na zápornou hodnotu -4,4 mld. Kč, se kumulují zisky a ztráty z držení finančních nástrojů, které nejsou promítnuty do výkazu zisku a ztráty penzijního fondu. Podstatnou měrou odráží případný nepříznivý vývoj hodnoty aktiv fondu, tj. v zásadě se zde materializuje tržní riziko (spojené s aktuálním vývojem finančních trhů, např. se změnou úrokových sazeb⁷⁴) plynoucí z držení finančních nástrojů. Při standardním řízení rizik je potřebné příslušné tržní výkyvy předpokládat a v úspěšnějších letech vytvářet v přiměřené výši rezervní fondy k pokrytí rizika.

Hospodářský výsledek penzijních fondů se ve stejném období meziročně zvýšil o 0,3 mld. Kč na 4,4 mld. Kč, vlivem poklesu hodnoty oceňovacích rozdílů však byla reálná výkonnost aktiv sektoru penzijních fondů záporná.

4.3.4 Objem prostředků účastníků penzijního připojištění

Objem prostředků účastníků penzijního připojištění, tj. úložky účastníků včetně státních příspěvků, příspěvků zaměstnavatelů účastníků a souvisejících výnosů, ke konci roku 2007 činil 162,4 mld. Kč. V porovnání s rokem 2006 jde o nárůst ve výši 26,3 mld. Kč, přičemž tento nárůst je dán zejména saldem mezi prostředky, které penzijní fondy v roce 2007 nově přijaly (37,0 mld. Kč) a prostředky vyplacenými (14,6 mld. Kč). V roce 2007 byly rovněž na účty účastníků připsány výnosy ze zhodnocení naspořených prostředků za rok 2006 v celkové výši 3,7 mld. Kč. Průměrný objem prostředků připadajících na jednoho účastníka tak vzrostl z 37,7 tis. Kč na téměř 41 tis. Kč. Počet osob, které mají uzavřeno penzijní připojištění ke konci roku 2007, činil 3,9 milionu.

4.4 REGULOVANÉ TRHY

4.4.1 Obchodování na regulovaných trzích

Celkový počet akciových titulů obchodovaných na BCPP, v patnáctém roce její obnovené činnosti, byl na konci roku 2007 stejný jako na konci roku minulého, a to 32. Během roku burza dva tituly k obchodování přijala a dva tituly byly na žádost emitenta vyřazeny z důvodu squeeze-out. Vývoj počtu emisí akcií a dluhopisů obchodovaných na burze od roku 2001 obsahuje graf IV.19. Objem obchodů s akciemi se meziročně zvýšil, a to na 1 013,0 mld. Kč z 848,9 mld. Kč, což představuje meziroční zvýšení 19,3 %.

Počet dluhopisových emisí obchodovaných na burze se zvýšil v porovnání s předchozím rokem na 132 ze 110. Celkový objem obchodů s dluhopisy však klesl oproti roku 2006 o 15 %, a to na 508,9 mld. Kč z 598,9 mld. Kč. Roční objemy obchodů s dluhopisy mají od roku 2002 sestupný trend. Strukturu objemu obchodů s dluhopisy v roce 2007 zobrazuje graf IV.21.

Obchodování s deriváty na BCPP vykazovalo relativně malý objem obchodů v hodnotě 3,1 mld. Kč. Nabídku derivátů na konci roku 2007 představovaly dvě emise warrantů, šest emisí futures a 39 emisí investičních certifikátů. Měsíční objemy obchodů s deriváty znázorňuje graf IV. 22.

Počet obchodovaných akciových emisí na hlavním trhu RM-S během sledovaného období klesl na 50 z 53. Výrazný růst zaznamenal celkový objem obchodů a to na 7,7 mld. Kč z 3,9 mld. Kč. Téměř celý tento objem představuje obchodování s ak-

⁷⁴ Penzijní fondy drží většinu svého majetku v úrokově citlivých nástrojích.

ciemi. Obchodování s dluhopisy se uskutečnilo jen v objemu 20,8 mil. Kč a obchodování s podílovými listy proběhlo v objemu 14 mil. Kč.

Podíl trhu RM-S na celkovém objemu obchodů uskutečněných na regulovaných trzích se nepatrně zvýšil. V roce 2007 tento podíl představoval přibližně 0,5 % oproti 0,3 % v roce 2006.

Ve srovnání s rokem 2006 došlo ke zvýšení celkového ročního objemu obchodů na obou trzích o zhruba 78 mld. Kč. Nárůst celkového objemu plně zajistil růst obchodování s akciemi. Podíl obchodování s dluhopisy v roce 2007 klesl na 33,4 % celkového objemu obchodů, přičemž v roce předchozím činil podíl obchodů s dluhopisy na celkovém objemu 41,3 %.

Index PX Burzy cenných papírů Praha uzavřel rok 2007 na hodnotě 1 815,1 bodů, přičemž rok 2006 uzavíral na hodnotě 1 588,9 bodů. Jeho roční nárůst tak činil 14,2 %. Hranici 1 800 bodů index PX překonal již 17. 4. 2007 a své historicky nejvyšší hodnoty 1 936,1 bodů index PX dosáhl dne 29. 10. 2007. Měsíční objemy obchodů s akciemi na BCPP společně s 20denní historickou volatilitou indexu PX zobrazuje graf IV.23.

Ještě vyšší nárůst, 31,2 % zaznamenal index RM-S, který z hodnoty 2 595,3 bodů vzrostl na závěrečných 3 404,4 bodů. Vývoj burzovního indexu PX, mimoburzovního indexu RM a celkového objemu obchodů na regulovaných trzích je patrný z grafu IV.25.

Tržní kapitalizace akcií obchodovaných na regulovaných trzích meziročně vzrostla, a to jak na Burze cenných papírů Praha, a. s., tak na mimoburzovním trhu organizovaném společností RM-Systém, a. s. Ke dni 31. 12. 2007 dosáhla tržní kapitalizace akciových titulů na BCPP hodnoty 1 841,6 mld. Kč, což v porovnání s koncem roku 2006 představuje nárůst o 11,6 %. Tržní kapitalizace akcií obchodovaných na trhu RM-S vzrostla na hodnotu 4 306,4 mld. Kč z hodnoty 1 621,9 mld. Kč, tedy o 165,5 %. Podíl na tom má především zahájení obchodování se zahraničními tituly od září 2007.

4.4.2 Transakce uskutečňované mimo regulované trhy

Objem transakcí s cennými papíry, které byly v roce 2007 uskutečněny mimo regulované trhy,⁷⁵ dosáhl hodnoty 3 547 mld. Kč. Oproti předchozímu roku došlo k nárůstu o 11,1 %. Objem transakcí uskutečněných v UNIVYC vzrostl o 11,5 % na 3 544,3 mld. Kč. Objem transakcí vypořádaných prostřednictvím Střediska cenných papírů vzrostl o 15,3 % na hodnotu 3 mld. Kč.

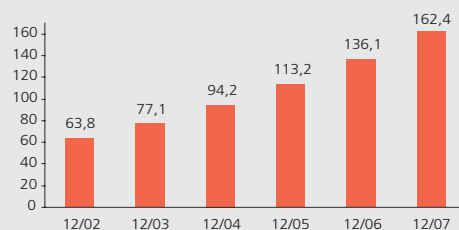
4.5 EMISE CENNÝCH PAPÍRŮ

V oblasti emisí cenných papírů jsou vedeny dva základní typy schvalovacích řízení. Prvním z nich je schvalování dokumentů v souvislosti s novými emisemi cenných papírů, emisních podmínek dluhopisů, prospektů cenných papírů a jejich kombinací pro účely veřejné nabídky nebo přijetí cenných papírů k obchodování na regulovaném trhu. Druhým jsou schvalovací řízení při udělování souhlasů s uveřejněním

⁷⁵ Transakce uskutečněné mimo regulované trhy jsou ty, kdy u převodu cenných papírů uskutečněných ve Středisku cenných papírů protistrany uvedou cenu, za kterou je převod uskutečněn. U transakcí v UNIVYC potom uskutečněné obchodní převody a neobchodní transakce s převodem peněz.

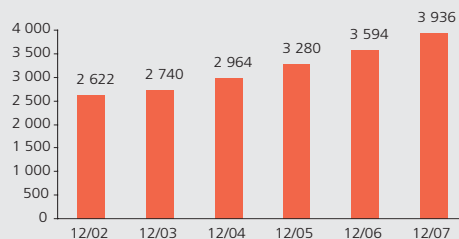
GRAF IV.17

Prostředky evidované ve prospěch účastníků penzijního připojištění
(v mld. Kč)

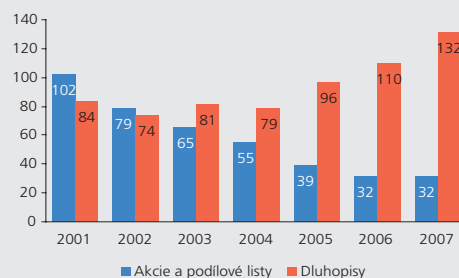
GRAF IV.18

Počet účastníků penzijního připojištění
(v tis. účastníků)

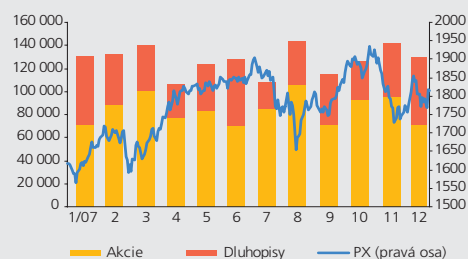
GRAF IV.19

Počet emisí na burze

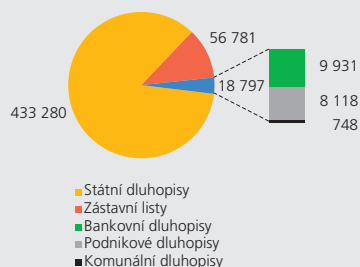

GRAF IV.20

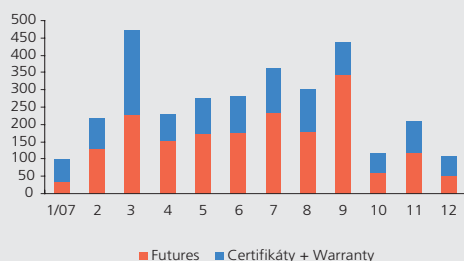
Měsíční objemy obchodů na BCPP a vývoj indexu PX
(v mld. Kč)

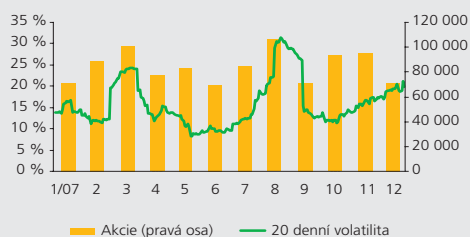
GRAF IV.21
Struktura objemu obchodů s dluhopisy na BCPP
(v mil. Kč, k 31. 12. 2007)

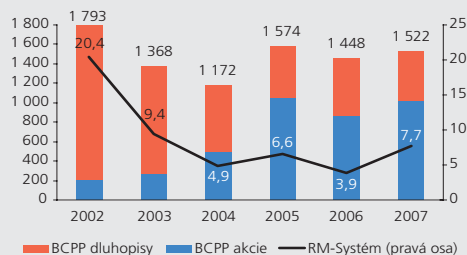
GRAF IV.22
Měsíční objemy obchodů s deriváty na BCPP
(v mil. Kč)

GRAF IV.23
Historická volatilita indexu PX (20D) a měsíční objemy obchodů s akciemi
(v % a mil. Kč)

GRAF IV.24
Objemy obchodů na regulovaných trzích
(v mil. Kč)

nabídek převzetí a dalších veřejných návrhů smluv týkajících se kótovaných účastnických cenných papírů a také udělování předchozích souhlasů s usneseními valných hromad o uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů (tzv. vytěsnění neboli squeeze-out). Podrobné seznamy jsou uvedeny v části C Přílohy.

4.5.1 Nové kótované emise

V roce 2007 byly schváleny emisní podmínky a nově emitováno celkem 38 emisí kótovaných dluhopisů v objemu 112,1 mld. Kč. K obchodování na regulovaném trhu v ČR byly přijaty tři nové emise akcií, z toho ve dvou případech se jednalo o přijetí na žádost emitenta na základě notifikace prospektu schváleného regulátorem v jiném členském státě EU a v jednom šlo o přijetí bez žádosti emitenta na základě výjimky dle § 44 odst. 4 ZPKT. Dále došlo k navýšení jedné již přijaté emise akcií z důvodu zvýšení základního kapitálu emitenta. Během roku 2007 proběhla notifikace u 40 emisí investičních certifikátů kótovaných na BCPP. Z nich 39 bylo emitováno dvěma rakouskými bankami a jedna bankou britskou.

4.5.2 Veřejně nabízené nekótované cenné papíry

V roce 2007 schválila ČNB prospekty pro veřejnou nabídku pěti emisí nekótovaných akcií z důvodu zvyšování základního kapitálu. Dále byly schváleny dva dluhopisové programy v maximálním objemu 160 mld. Kč.

4.5.3 Nabídky převzetí, veřejné návrhy smluv o koupi akcií

ČNB ve sledovaném období souhlasila s nabídkou převzetí ve čtyřech případech. V jednom případě byl odsouhlasen veřejný návrh smlouvy v souvislosti s rozhodnutím valné hromady navrhovatele o vyřazení akcií z obchodování na oficiálním trhu. Dobrovolná nabídka převzetí se ve sledovaném období neobjevila.

4.5.4 Právo výkupu účastnických cenných papírů

V rámci posuzování žádostí o předchozí souhlas s výší protiplnění pro účely uplatnění institutu práva výkupu účastnických cenných papírů (tzv. vytěsnění či squeeze-out) ČNB v roce 2007 udělila konečný souhlas ve 43 případech, v 10 případech žádost zamítla a ve dvou případech bylo řízení zastaveno.

4.5.5 Emitenti kótovaných cenných papírů

K 31. 12. 2007 vykonávala Česká národní banka dohled nad 85 emitenty kótovaných cenných papírů, přičemž v 17 případech se jednalo o zahraniční subjekty.

Průběžně byly kontrolovány informace od všech 85 emitentů. ČNB vydala na počátku roku 2007 metodický návod k obsahu výroční zprávy společnosti. Přesto byl opět nejčastějším nedostatkem výročních zpráv nedostatečný popis principů odměňování vedoucích osob a členů dozorčích rad a chybějící prohlášení o střetu zájmů. Kontrola zpráv za 1. pololetí 2007 odhalila nedostatky spočívající v uvádění chybných srovnávacích období v účetních výkazech a nedostatečný popis činnosti emitenta za uplynulé pololetí. Emitenti byli na nedostatky ve výročních i pololetních zprávách upozorněni, ve čtyřech případech bylo zahájeno správní řízení.

ČNB v roce 2007 povolila po posouzení konkrétních okolností jednomu emitentovi se sídlem v zahraničí plnit informační povinnosti na území České republiky v anglickém jazyce.

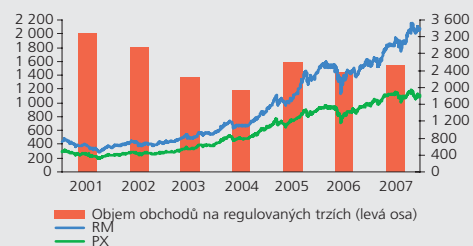
ČNB v roce 2007 vedla celkem sedm správních řízení k žádostem emitentů kótovaných cenných papírů, kteří mají za povinnost sestavovat účetní závěrku i konsolidovanou účetní závěrku, o povolení uveřejnit ve výroční zprávě pouze jednu z nich.

ČNB posuzovala, zda výroční zpráva, která bude obsahovat pouze jednu účetní závěrku (resp. konsolidovanou účetní závěrku) bude i nadále poskytovat investorům věrný a poctivý obraz finanční situace, podnikatelské činnosti a hospodářských výsledků emitenta. V jednom případě bylo řízení zastaveno, v ostatních případech se ČNB rozhodla žádosti vyhovět.

GRAF IV.25

Vývoj objemů obchodování na trzích; vývoj indexů PX a RM

(ke konci období, v mld. Kč)

5. VÝVOJ NA POJISTNÉM TRHU

5.1 POČET POJIŠŤOVEN NA POJISTNÉM TRHU

Na pojistném trhu v České republice působilo k 31. 12. 2007 celkem 34 tuzemských pojišťoven, 17 poboček pojišťoven z EU a jedna pobočka pojišťovny ze státu mimo EU/EHP. Do počtu tuzemských pojišťoven není zahrnuta Česká kancelář pojistitelů (ČKP).⁷⁶ Oproti minulému roku se zvýšil počet tuzemských pojišťoven o jeden subjekt. V průběhu roku 2007 obdržela DIRECT Pojišťovna, a. s. novou licenci pro provozování vybraných odvětví neživotního pojištění. Uvedená tuzemská pojišťovna se specializuje na poskytování pojistných produktů v oblasti povinného ručení a havarijního pojištění.

Stejně jako v roce 2006 poskytovala AXA životní pojišťovna, a. s. pojištění též prostřednictvím svých poboček na Slovensku a v Norsku. Celkem 15 tuzemských pojišťoven disponovalo k 31. 12. 2007 oprávněním provozovat pojišťovací činnost v jiných členských státech EU nebo EHP na základě svobody dočasně poskytovat služby. V předešlém roce se jednalo o 14 subjektů.

V roce 2007 na českém pojistném trhu pokračoval trend rozvoje pojišťovacích aktivit pojišťovnami z jiných členských států EU či EHP prostřednictvím založení pobočky i na základě svobody dočasně poskytovat služby. Počet poboček pojišťoven z EU se oproti minulému roku zvýšil o dvě. Nově byly v průběhu roku 2007 notifikovány ACE European Group Ltd, organizační složka, INTER PARTNER ASSISTANCE, organizační složka a QBE Insurance (Europe) Limited, organizační složka. Zároveň se dvě pobočky HDI Industrie Versicherung AG, organizační složka a GERLING - Konzern Všeobecná pojišťovací akciová společnost - organizační složka sloučily do nástupnického subjektu HDI-Gerling Industrie Versicherung AG, organizační složka. Nejvíce zastoupeny jsou pojišťovny z Rakouska, které mají založeny v ČR celkem čtyři pobočky. Následují pojišťovny z Velké Británie, Německa a Slovenska, které mají shodně po třech pobočkách. V průběhu roku 2007 nedošlo ke změně počtu poboček ze třetích států. Jediným subjektem na trhu z uvedené kategorie je pobočka švýcarské pojišťovny Elvia Reiseversicherungs - Gesellschaft AG - organizační složka.

Nadále roste počet pojišťoven a poboček pojišťoven z jiných členských států EU/EHP, které nabízejí pojištění na území České republiky na základě svobody dočasně poskytovat služby. Ke konci roku 2007 činil počet těchto subjektů 478, což bylo o 77 více než v minulém roce. Zmiňovaný počet tvořilo 378 pojišťoven a 100 poboček pojišťoven. Uvedené pojišťovny působí zejména na trhu neživotního pojištění, kde mají vliv na posilování konkurenčního prostředí. Více než 100 notifikovaných subjektů pochází z Velké Británie, dále následují Irsko, Německo a Francie, které evidují více než 30 pojišťoven z příslušné země s uvedenou notifikací.⁷⁷ I v bu-

TAB. V.1
Struktura trhu podle zaměření pojišťoven

	2005	2006	2007
POČET TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN	33	33	34
z toho:			
neživotní	15	15	16
životní	3	3	3
se smíšenou činností	15	15	15
POČET POBOČEK POJIŠŤOVEN			
Z EU A TŘETÍCH STÁTŮ	12	16	18
z toho:			
neživotní	8	11	13
životní	2	3	3
se smíšenou činností	2	2	2
POČET POJIŠŤOVEN CELKEM ^{a)}	45	49	52
z toho:			
neživotní	23	26	29
životní	5	6	6
se smíšenou činností	17	17	17

a) bez pojišťoven z členských států působících v ČR na základě svobody dočasně poskytovat služby

⁷⁶ ČKP byla zřízena zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů, jako profesní organizace pojistitelů, kterým bylo uděleno povolení k provozování pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla. Mezi hlavní úkoly kanceláře patří např. provozování hraničního pojištění nebo garantování a poskytování plnění za škodu na zdraví nebo usmrcením způsobenou provozem nezjištěného vozidla, za kterou odpovídá nezjištěná osoba, plnění za škodu způsobenou provozem vozidla bez pojištění odpovědnosti a dalších typů plnění stanovených výše uvedeným zákonem. Podrobnější informace o činnosti a hospodaření ČKP jsou k dispozici na <http://www.ckp.cz>.

⁷⁷ Detailní přehled počtu notifikovaných pojišťoven a poboček pojišťoven dle jednotlivých členských států EU a EHP je uveden v Příloze 5. Kompletní aktuální seznam pojišťoven oprávněných provozovat pojišťovací činnost na základě svobody dočasně poskytovat služby včetně povolených odvětví je umístěn na webových stránkách ČNB.

doucnu lze předpokládat pokračování trendu nárůstu počtu notifikovaných subjektů z EU/EHP.

Pro potřeby analýz v rámci dalších kapitol byly rozděleny subjekty pojistného trhu do čtyř skupin. Tuzemské pojišťovny tvoří tři skupiny a jsou rozděleny dle podílu předepsaného pojistného dané pojišťovny na celkovém předpisu za celý pojistný trh ČR. První skupinu tvoří velké pojišťovny, druhou střední pojišťovny a třetí skupina obsahuje malé pojišťovny. Čtvrtá skupina je tvořena pobočkami pojišťoven, kde ve dle poboček pojišťoven z jiných členských států EU je zastoupena též jedna pobočka z třetího státu.⁷⁸

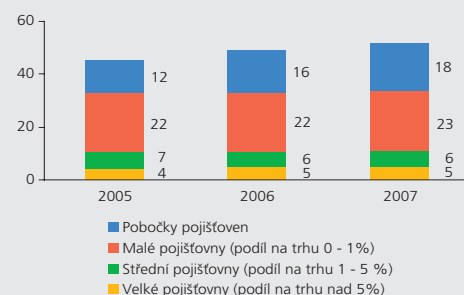
V první skupině velkých pojišťoven je zastoupeno celkem pět tuzemských pojišťoven, jejichž podíl na hrubém předepsaném pojistném celého trhu v ČR je 5 % a více. Uvedené pojišťovny nabízejí široký výběr pojistných produktů v oblasti neživotního i životního pojištění. Kromě jedné pojišťovny je realizován vyšší předpis pojistného na trhu neživotního pojištění, což odráží i poměr neživotního a životního pojištění na celém trhu. Čtyři pojišťovny mají zároveň povolení pro přeshraniční poskytování pojistných služeb ve vybraných zemích EU a EHP. Subjekty v této skupině jsou součástí velkých mezinárodních kapitálově silných finančních skupin. V roce 2007 byla podepsána smlouva o společném podniku mezi českou finanční skupinou PPF, jejíž součástí je Česká pojišťovna, a. s., a italskou skupinou Generali, která působí v ČR prostřednictvím Generali Pojišťovny, a. s. Nově vytvořený společný podnik Generali PPF Holding, který začal fungovat od ledna 2008, tak představuje jednu z největších pojišťovacích skupin ve střední a východní Evropě.

Ve druhé skupině středních pojišťoven je zastoupeno šest subjektů, které mají tržní podíl na předepsaném pojistném mezi 1 % a 5 %. Stejně jako v případě velkých pojišťoven se jedná o pojišťovny univerzální, které působí na trhu neživotního i životního pojištění. Na rozdíl od předešlé skupiny realizují střední pojišťovny vyšší předpis v životním pojištění, kdy neživotní pojištění převládá pouze v případě dvou subjektů. Tři pojišťovny poskytují též přeshraniční pojištění v rámci zemí EU/EHP. Z hlediska majetkové účasti jsou čtyři pojišťovny s převládající kontrolou zahraničních akcionářů a dva subjekty s převahou tuzemských akcionářů.

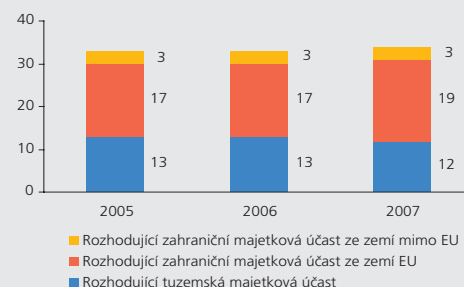
Ve skupině malých pojišťoven je zastoupeno 23 tuzemských pojišťoven, jejichž tržní podíl je 1 % a méně. Z hlediska zaměření jsou tři pojišťovny životní, 16 neživotních a čtyři univerzální. Nabídka pojistných produktů je relativně úzká a specializovaná. Jedná se například o produkty pojištění úrazu a nemoci, všeobecné pojištění odpovědnosti, pojištění úvěru a záruky, pojištění právní ochrany nebo cestovní pojištění. V oblasti životního pojištění se nabídka stále více soustřeďuje na investiční životní pojištění. S převládajícím zahraničním kapitálem je 13 pojišťoven a v 10 případech jsou pojišťovny ovládané tuzemskými vlastníky. Celkem osm pojišťoven nabízí své produkty přeshraničně v rámci států EU/EHP.

Poslední čtvrtá skupina je tvořena pobočkami zahraničních pojišťoven. Celkem se jedná o 18 subjektů, které se specializují především na oblast neživotního pojištění, a jejich podíl na trhu je nevýznamný. Specifické postavení na trhu má ovšem ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku, která je dle předepsaného pojistného v životním pojištění na druhém místě a v souhrnu za celý pojistný trh na místě šestém. Tři pobočky pojišťoven jsou životní, 13 neživotních a dvě univerzální.

GRAF V.1
Počet pojišťoven v jednotlivých skupinách

GRAF V.2
Vlastnická struktura tuzemských pojišťoven

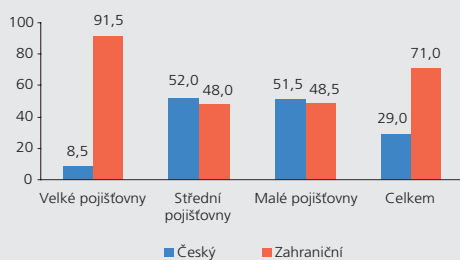
⁷⁸ Přehled jednotlivých pojišťoven zařazených do zmiňovaných skupin je uveden v Příloze 4.

TAB. V.2
Vlastnická struktura tuzemských pojišťoven dle podílu na základním kapitálu k 31. 12. 2007

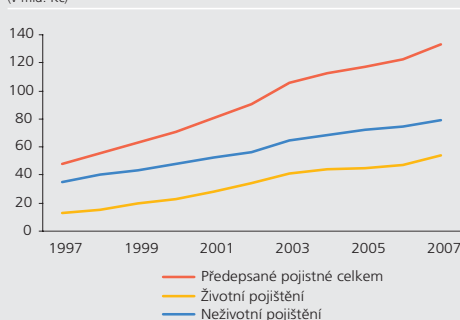
STÁT	VÝŠE ÚČASTI (v tis. Kč)	PODÍL NA CELKOVÉM ZK (v %)
Česká republika	5 337 534	29,0
Nizozemsko ^{a)}	4 712 000	25,6
Rakousko	4 288 224	23,3
Belgie	1 218 300	6,6
Itálie	566 000	3,1
Francie	546 427	3,0
Velká Británie	435 900	2,4
Německo	372 100	2,0
USA	370 000	2,0
Švýcarsko	243 100	1,3
Slovensko	235 000	1,3
Dánsko	55 500	0,3
KAPITÁL CELKEM	18 380 085	100,0

a) včetně přímého akcionáře České pojišťovny, a. s.

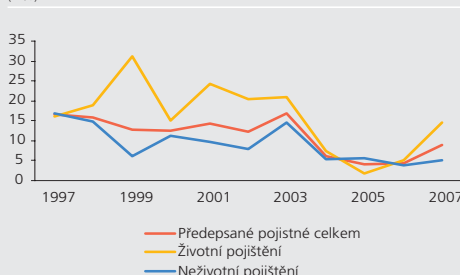
GRAF V.3
Původ kapitálu tuzemských pojišťoven k 31. 12. 2007
(v %)

GRAF V.4
Hrubé předepsané pojistné
(v mld. Kč)

GRAF V.5
Míra růstu předepsaného pojistného
(v %)

V porovnání s předchozím rokem nedošlo v roce 2007 k přesunu žádné tuzemské pojišťovny do jiné skupiny. Skupina malých pojišťoven navíc oproti minulému roku obsahuje DIRECT pojišťovnu, a. s. Zatímco struktura skupin tuzemských pojišťoven je stabilizovaná, v případě poboček zahraničních pojišťoven nadále pokračuje trend postupného nárůstu počtu těchto subjektů.⁷⁹

5.2 VLASTNICKÁ STRUKTURA TUZEMSKÝCH POJIŠŤOVEN

Vlastnická struktura tuzemských pojišťoven je stabilizovaná s převažujícím zahraničním kapitálem. Postupně však dochází k drobnému nárůstu podílu zahraničního kapitálu na českém pojistném trhu, který se oproti roku 2006 zvýšil o 1,1 procentního bodu na 71,0 %. Výsadní postavení mají zahraniční akcionáři ve skupině velkých pojišťoven, ve kterých drželi k 31. 12. 2007 celkem 91,5 % všech akcií, což bylo pouze o 0,1 procentního bodu méně než v roce předešlém. Stejně jako v roce 2006 v případě středních a malých pojišťoven mírně převládá český kapitál. Zatímco podíl českých akcionářů ve středních pojišťovnách zůstal oproti minulému roku nezměněn, v případě malých pojišťoven došlo k poklesu podílu tuzemského kapitálu o 5,4 procentního bodu na 51,5 %. Uvedený pokles byl způsoben především změnou akcionářské struktury v případě Komerční úvěrové pojišťovny EGAP, a. s. a udělením nové licence DIRECT Pojišťovně, a. s., která je 100% vlastněna zahraničním akcionářem. Ke konci roku 2007 z 34 tuzemských pojišťoven bylo ovládáno zahraničními vlastníky 22, z toho v 17 případech se jednalo o 100% podíl na základním kapitálu. V případě 11 pojišťoven byly 100% vlastníkem tuzemské subjekty.

Celkový základní kapitál tuzemských pojišťoven nedoznal z pohledu teritoriální struktury akcionářů významných změn. V roce 2007 se zvýšil základní kapitál o 3,7 %, což bylo méně než v roce předešlém, kdy rostl tempem 6,3 %. Podíl tuzemských akcionářů klesl o 1,1 procentního bodu na 29,0 %. Přiblížil se tak hodnotám akcionářů z Nizozemska a Rakouska, kteří stejně jako v minulém roce drží přibližně čtvrtinový podíl na celkovém základním kapitálu pojišťovacího sektoru. Významný podíl akcionářů z Nizozemska je způsoben sídlem přímého akcionáře České pojišťovny, a. s. v uvedené zemi. Velký podíl rakouských akcionářů souvisí zejména s významnými účastmi ve dvou velkých pojišťovnách. Obdobně jako v minulém roce připadá přes 5 % podílu na základním kapitálu na akcionáře z Belgie. V případě dalších vlastníků ze zemí s drobným podílem se oproti roku 2006 navíc objevují akcionáři z Itálie.

5.3 VÝVOJ PŘEDEPSANÉHO POJISTNÉHO

Pojistný trh ČR po obdobích nižší dynamiky růstu hrubého předepsaného pojistného zaznamenal v roce 2007 částečné oživení. Tempo růstu předepsaného pojistného, jehož hodnota za celý pojistný trh dosáhla 132,9 mld. Kč, se v roce 2007 zvýšilo oproti předchozímu období přibližně na dvojnásobek, kdy v roce 2006 činilo 4,3 % a v roce 2007 potom 8,8 %. Zatímco hrubý domácí produkt rostl v roce 2006 reálně rychleji než předepsané pojistné, v roce 2007 je situace opačná. Růst pojistného trhu byl v roce 2007 nejvyšší od roku 2004.

⁷⁹ Ukazatele týkající se skupin pojišťoven uvedené v dalších kapitolách vycházejí za roky 2006 a 2005 z počtu pojišťoven v jednotlivých skupinách v roce 2007 (s výjimkou poboček pojišťoven).

Pozitivní trend vývoje předepsaného pojistného je způsoben vysokou dynamikou v oblasti životního pojištění, kde v roce 2007 tempo růstu předpisu činilo 14,6 %, zatímco v předchozím roce pouze 5,1 %. Celkový předpis pojistného v oblasti životního pojištění dosáhl 54,1 mld. Kč, z toho na jednorázově placené pojistné připadalo 14,4 mld. Kč. Jednorázově placené předepsané pojistné se zvýšilo oproti minulému roku o 34,2 %, v případě běžně placeného pojistného potom o 8,9 %. Trh životního pojištění se vyvíjel pozitivně z důvodu rostoucí ekonomické úrovně České republiky a vyšší informovanosti a povědomí občanů o daném segmentu pojištění. Určitý vliv má i vazba na rostoucí počet poskytnutých hypotečních úvěrů a stále rostoucí obliba investičního životního pojištění.

Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném se zvýšil v roce 2007 meziročně o 2 procentní body na 40,7 % a dosáhl tak historicky nejvyšší hodnoty. Přestože se jedná o pozitivní trend, nadále je tento podíl nižší než na vyspělých pojistných trzích zemí EU.

V oblasti neživotního pojištění vzrostl předpis pojistného o 5,2 % na hodnotu 78,8 mld. Kč, což znamenalo oproti minulému období drobné zvýšení dynamiky růstu o 1,4 procentního bodu. V zásadě stabilní mírné tempo růstu předpisu pokračuje od roku 2004. Mírnější dynamika je způsobena poměrně vysokou konkurencí na trhu neživotních pojistných produktů, která tlačí v některých případech i na pokles sazeb pojistného. Nezanedbatelný vliv na posílení konkurence má i stále rostoucí počet zahraničních poboček pojišťoven v ČR a subjektů z EU a EHP, které poskytují pojištění přeshraničně na základě svobody volného poskytování služeb. Uvedené subjekty se převážně specializují na neživotní pojištění se zaměřením na oblast podnikatelských rizik. Podle neúplných údajů činil za rok 2006 podíl přeshraničně realizovaného předpisu subjekty z EU/EHP v ČR za celý pojistný trh přibližně 1 %. Údaje za rok 2007 zatím nejsou k dispozici, lze očekávat další mírný nárůst výše uvedeného podílu.

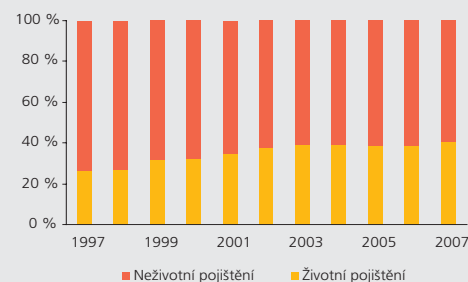
Základním makroekonomickým ukazatelem vztahujícím se k pojistnému trhu je propojištěnost, která je měřena jako podíl hrubého předepsaného pojistného a HDP v běžných cenách. Tempo růstu předpisu bylo v roce 2007 opět nižší než růst HDP v nominálním vyjádření a stejně jako v minulém roce tak došlo k poklesu hodnoty ukazatele o 0,1 procentního bodu na 3,7 %. Obdobně jako v případě podílu životního pojištění na celkovém pojistném, i v tomto ukazateli pojistný trh ČR zůstává za rozvinutými zeměmi západní Evropy, kde dosahuje propojištěnost vyšších hodnot.

Na pojistném trhu ČR, který je historicky poměrně hodně koncentrován (měřeno dle hrubého předepsaného pojistného), dochází vlivem sílí konkurence k postupnému snižování koncentrace. V analyzovaných skupinách (3, 5 a 10 největších pojišťoven) došlo k mírnému nárůstu tržního podílu o 0,6 procentního bodu na 73,1 % pouze v případě 5 největších subjektů na trhu životního pojištění, v ostatních skupinách za jednotlivé segmenty trhu došlo k poklesu tržního podílu. Největší pokles o 3,5 procentního bodu na 59,1 % byl zaznamenán v případě skupiny 3 největších subjektů za celý pojistný trh následovaný poklesem o 2,9 procentního bodu v případě stejné skupiny na trhu neživotního pojištění. Pokles tržního podílu na pojistném trhu o 1 procentní bod na rovných 90 % zaznamenalo 10 největších pojišťoven. Trh neživotního pojištění je více koncentrován než trh životního pojištění. Oproti trhu neživotního pojištění se však v oblasti životního pojištění koncentrace snižuje mírnějším tempem.

Velké pojišťovny, které mají významnější postavení na trhu neživotního pojištění, zaznamenaly obdobně jako v minulém roce pokles tržního podílu na předepsaném pojistném o 2,5 procentního bodu na 71,6 % za celý pojistný trh ČR. Naopak v případě středních a malých pojišťoven pokračuje trend drobného nárůstu tržního podílu na trhu životního i neživotního pojištění. Střední pojišťovny realizují předpis

GRAF V.6

Podíl životního a neživotního pojištění na celkovém předepsaném pojistném

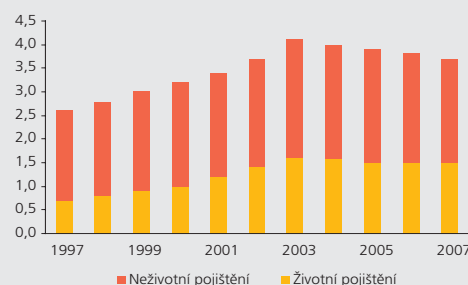
TAB. V.3

Celková propojištěnost v České republice

	2005	Objem v mil. Kč 2006	2007	Změna v % 2007/2006
Předepsané pojistné	117	122	133	9,0
HDP (v běžných cenách)	2 970	3 232	3 558	10,1
Předepsané pojistné/HDP v %	3,9	3,8	3,7	x

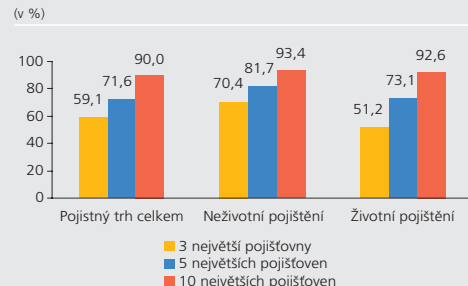
GRAF V.7

Podíl předepsaného pojistného na hrubém domácím produktu (v %)

GRAF V.8

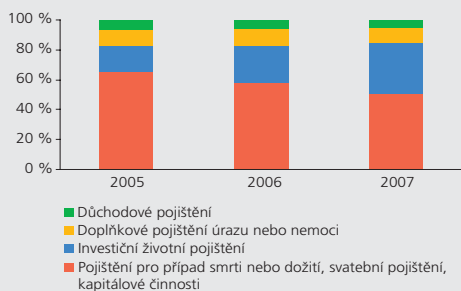
Koncentrace na trhu dle předepsaného pojistného k 31. 12. 2007 (v %)

TAB. V.4
Předepsané pojistné členěné dle skupin pojišťoven

	Objem v mil. Kč			Podíl v % 2007
	2005	2006	2007	
PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ				
CELKEM	117 077	122 121	132 900	100,0
Velké pojišťovny	89 657	90 530	95 167	71,6
Střední pojišťovny	15 464	18 077	21 252	16,0
Malé pojišťovny	5 717	6 760	7 637	5,7
Pobočky pojišťoven	6 239	6 754	8 844	6,7
PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ –				
NEŽIVOTNÍ POJISTNÍ	72 123	74 888	78 759	100,0
Velké pojišťovny	61 178	62 511	64 307	81,7
Střední pojišťovny	5 865	6 187	6 927	8,8
Malé pojišťovny	4 440	5 375	5 956	7,6
Pobočky pojišťoven	640	815	1 569	2,0
PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ –				
ŽIVOTNÍ POJISTNÍ	44 954	47 233	54 141	100,0
Velké pojišťovny	28 479	28 019	30 860	57,0
Střední pojišťovny	9 599	11 890	14 325	26,5
Malé pojišťovny	1 277	1 385	1 681	3,1
Pobočky pojišťoven	5 599	5 939	7 275	13,4

GRAF V.9
Podíl odvětví životního pojištění na předepsaném pojistném

TAB. V.5
Předepsané pojistné dle odvětví pojištění

Odvětví pojištění	Objem v mil. Kč			Změna v % 2007/2006
	2005	2006	2007	
ŽIVOTNÍ POJISTNÍ CELKEM	44 954	47 233	54 141	14,6
Pojištění pro případ smrti nebo dožití, svatební pojištění, kapitálové činnosti	29 490	27 684	27 514	-0,6
Důchodové pojištění	2 779	2 768	2 577	-6,9
Investiční životní pojištění	7 550	11 357	18 390	61,9
Doplnkové pojištění úrazu nebo nemoci	5 135	5 424	5 660	4,4
NEŽIVOTNÍ POJISTNÍ CELKEM	72 123	74 888	78 759	5,2
Pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla	21 994	22 454	23 376	4,1
Pojištění škod na majetku	17 626	17 873	17 722	-0,8
Pojištění škod na pozemních vozidlech (havarijní pojištění)	15 322	15 507	16 214	4,6
Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu ^{a)}	9 291	9 734	10 425	7,1
Pojištění úrazu a nemoci	3 140	3 337	3 724	11,6
Ostatní neživotní pojištění	4 750	5 983	7 298	22,0

a) včetně zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání

pojistného zejména v oblasti životního pojištění (26,5 %), kde je podíl malých pojišťoven pouze 3,1 %, naopak v případě neživotního pojištění mají obě zmiňované skupiny přibližně stejný tržní podíl okolo 8 %. Skupina zahraničních poboček pojišťoven má obdobně jako skupina malých pojišťoven podíl na celém trhu mírně nad 5 %. Ve skupině poboček představuje podíl na trhu životního pojištění již 13,4 % především zásluhou ING Životní pojišťovny N.V., pobočky pro Českou republiku, zatímco na trhu neživotního pojištění je podíl velice nízký ve výši 2 %.

Velice důležitým nástrojem ke snížení rizika plynoucích z případných velkých škod je zajištění, které pojišťovny využívají především v oblasti neživotního pojištění v případech, kde by mohly vyšší limity pojistného plnění ohrozit jejich finanční stabilitu a solventnost. Ke konci roku 2007 činila v neživotním pojištění výše předepsaného pojistného postoupeného zajistitelům 21,8 mld. Kč, což představuje 27,7% podíl na předepsaném pojistném. Oproti minulému roku tak došlo k poklesu uvedeného podílu o 3,8 procentního bodu, zatímco v období předešlém nastal pokles o 13,5 procentního bodu. V životním pojištění postoupily pojišťovny z předepsaného pojistného zajistitelům 1,4 mld. Kč, což představuje pouze 2,5% podíl z celkového předpisu v životním pojištění. V roce 2006 představoval zmiňovaný podíl 2,8 %.

V oblasti produktů životního pojištění ještě více zesílil trend růstu investičního životního pojištění na úkor standardních produktů, jejichž podíl na předepsaném pojistném obdobně jako v minulém roce klesl. S výjimkou doplňkového pojištění úrazu nebo nemoci dochází u tradičních produktů i k postupnému poklesu předepsaného pojistného v absolutním vyjádření. Oproti minulému roku se zvýšilo tempo růstu investičního životního pojištění o 11,5 procentního bodu na 61,9 % a podíl na trhu životního pojištění vzrostl již na 34,0 %. Potvrzuje se tak tendence a snaha klientů více rozhodovat o investování spořicí části pojistného i přes určité vyšší riziko, které je s tím spojené. I v budoucnu lze předpokládat rostoucí význam investičního životního pojištění, u kterého navíc pojišťovny zavádějí nejrůznější nové produkty a posilují všeobecnou informovanost o tomto typu pojištění.

Na trhu neživotního pojištění si nadále drží dominantní postavení pojištění odpovědnosti za škodu z provozu vozidla (POPV) s podílem 29,7 %, pojištění škod na majetku s podílem 22,5 % a havarijní pojištění, kde dosáhl tržní podíl 20,6 %. Uvedená odvětví pojištění zaznamenávají postupný drobný pokles tržního podílu, v případě pojištění majetku ovšem došlo v roce 2007 i k poklesu předpisu pojistného v absolutním vyjádření. Naopak v případě dalších pojistných produktů dochází k pozvolnému nárůstu tržního podílu. Významné tempo růstu předepsaného pojistného přes 20 % zaznamenaly úrazové pojištění, pojištění úvěru a cestovní pojištění. Předpis u pojistných produktů sloužících ke krytí nejrůznějších finančních ztrát rostl dokonce o 63 %. V oblasti neživotního pojištění bude i nadále rozhodující podíl připadat na POPV a havarijní pojištění spolu s pojištěním majetkovým, lze ale očekávat mírný nárůst podílu dalších specializovaných pojistných produktů.⁸⁰

5.4 VÝVOJ NÁKLADŮ NA POJISTNÁ PLNĚNÍ

Tempo růstu nákladů v roce 2007 se oproti minulému roku zvýšilo o 2,6 procentního bodu na 8,5 %. Náklady na pojistná plnění jsou uváděny v této kapitole v hrubé výši, včetně podílu zajistitele. Zatímco v minulém roce náklady na pojistná

⁸⁰ V Příloze 22 je uvedeno hrubé předepsané pojistné dle jednotlivých odvětví životního a neživotního pojištění.

plnění v životním pojištění poklesly o 4,5 %, v roce 2007 došlo k poměrně velkému nárůstu o 33,8 %. Jedním z faktorů, který zapříčinil uvedený růst nákladů na pojistná plnění v životním pojištění, byl dobřeh částí krátkodobých jednorázově placených pojistných smluv se spořicí složkou, které uzavřeli klienti na počátku nového tisíciletí. Naopak v neživotním pojištění náklady na pojistná plnění poklesly o 4,1 %, zatímco v roce 2006 vzrostly o 12 % z důvodu nižšího výskytu škod způsobených živelními událostmi. V roce 2006 bylo vlivem tíhy sněhu a následných jarních záplav způsobených tajícím sněhem a přívalovými dešti evidováno přibližně 95 tisíc pojistných událostí s celkovým pojistným plněním 3,3 mld. Kč. V zimě roku 2007 narážala silná vichřice též značné škody, jejich výše však nedosáhla takové úrovně jako v roce 2006. V souvislosti s uvedenou vichřicí pojišťovny evidovaly přibližně 77 tisíc pojistných událostí s odhadovaným pojistným plněním ve výši 2,1 mld. Kč.⁸¹

Podíl zajistitelů na nákladech na pojistná plnění přibližně koresponduje s výší podílu na předepsaném pojistném. Zatímco v neživotním pojištění se podíl zajistitelů na nákladech mírně zvýšil o 0,4 procentního bodu na 25,1 %, v případě životního pojištění došlo k poklesu podílu o 0,4 procentního bodu na 1,3 % nákladů na pojistná plnění. V neživotním pojištění bylo postoupeno na nákladech na pojistná plnění zajistitelům 9,1 mld. Kč, v životním pojištění se jednalo pouze o celkovou částku 317 mil. Kč. V obou případech nastal ve srovnání s minulým rokem mírný pokles uvedených hodnot.

V případě podílu jednotlivých skupin pojišťoven na celkových nákladech na pojistná plnění došlo k určitému posunu zejména ve skupině velkých a středních pojišťoven. U velkých pojišťoven nastal oproti minulému roku pokles podílu na celkových nákladech o 7 procentních bodů na 74,8 % a v případě středních pojišťoven naopak nárůst o 5,8 procentního bodu na 16,1 %. Uvedený vývoj byl ještě více zesílen v oblasti životního pojištění, kde podíl velkých pojišťoven klesl o 10,1 procentního bodu a u středních pojišťoven narostl o 10,8 procentního bodu. Na rozdíl od minulého roku tak v roce 2007 více korespondují v životním i neživotním pojištění podíly jednotlivých skupin pojišťoven na předepsaném pojistném s podíly na nákladech na pojistná plnění. Z analyzovaných skupin došlo k poklesu těchto nákladů pouze v případě velkých pojišťoven na trhu neživotního pojištění.

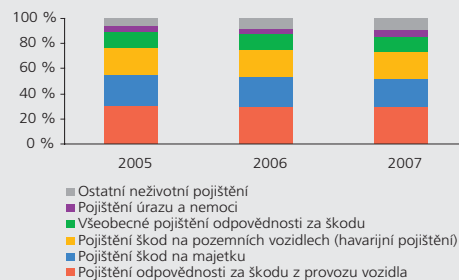
5.5 AKTIVA POJIŠŤOVEN

Celková aktiva pojišťoven vzrostla během roku 2007 o 6,9 % na 345,0 mld. Kč, což bylo téměř dvojnásobné tempo růstu oproti minulému období, kdy byl nižší nárůst aktiv způsoben zejména transakcemi ve skupině velkých pojišťoven souvisejícími s prodejem podílů v ovládaných osobách. Velké pojišťovny, u kterých se v roce 2006 snížila bilanční suma o 0,5 %, zaznamenaly meziročně nárůst aktiv o 5,6 %, což představovalo nejvyšší přírůstek z analyzovaných skupin pojišťoven. Naopak nejvyšší přírůstek aktiv o 11,2 % zaznamenaly malé pojišťovny. Z dlouhodobého hlediska je patrný postupný mírný pokles podílu velkých pojišťoven na celkových aktivech sektoru a naopak v případě středních pojišťoven tento podíl postupně narůstá. U malých pojišťoven a poboček zahraničních pojišťoven je podíl na celkových aktivech již několik let v zásadě stabilní.

Z pohledu zaměření jednotlivých pojišťoven si nadále drží dominantní podíl na celkových aktivech subjekty se smíšenou činností, jejichž podíl na konci roku 2007 činil 82,5 %, což znamenalo pokles o 0,2 procentního bodu meziročně. V případě

GRAF V.10

Podíl odvětví neživotního pojištění na předepsaném pojistném

TAB. V.6

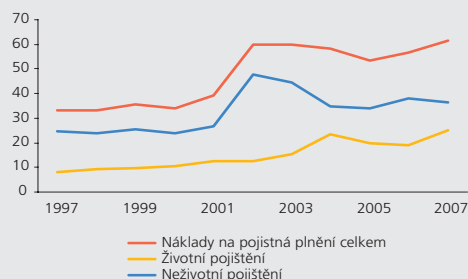
Náklady na pojistná plnění členěné dle skupin pojišťoven

	Objem v mil. Kč			Podíl v % 2007
	2005	2006	2007	
NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ				
CELKEM	53 560	56 735	61 533	100,0
Velké pojišťovny	44 811	46 415	46 044	74,8
Střední pojišťovny	4 744	5 855	9 888	16,1
Malé pojišťovny	1 837	1 936	2 240	3,6
Pobočky pojišťoven	2 168	2 529	3 361	5,5
NÁKLADY NA POJISTNÁ PLNĚNÍ				
- NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	33 830	37 898	36 337	100,0
Velké pojišťovny	29 887	33 392	31 188	85,8
Střední pojišťovny	2 271	2 724	2 991	8,2
Malé pojišťovny	1 626	1 664	1 842	5,1
Pobočky pojišťoven	46	118	316	0,9
- ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ	19 730	18 837	25 196	100,0
Velké pojišťovny	14 924	13 023	14 856	59,0
Střední pojišťovny	2 473	3 131	6 897	27,4
Malé pojišťovny	211	272	398	1,6
Pobočky pojišťoven	2 122	2 411	3 045	12,1

GRAF V.11

Náklady na pojistné plnění

(v mld. Kč)

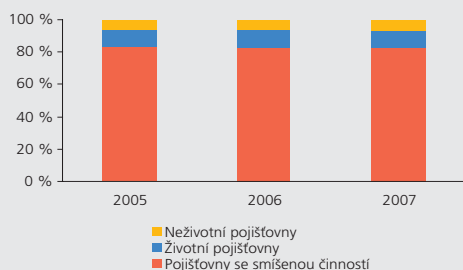
TAB. V.7

Podíl jednotlivých skupin pojišťoven na celkových aktivech

	Objem v mil. Kč			Podíl v % 2007
	2005	2006	2007	
AKTIVA CELKEM				
Velké pojišťovny	310 511	322 776	345 021	100,0
Velké pojišťovny	212 473	211 381	223 244	64,7
Střední pojišťovny	44 782	53 289	58 702	17,0
Malé pojišťovny	22 333	24 207	26 926	7,8
Pobočky pojišťoven	30 923	33 899	36 149	10,5

81 Zdroj: Česká asociace pojišťoven.

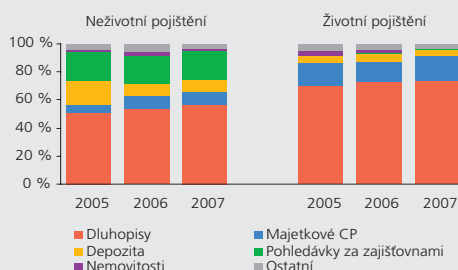
GRAF V.12
Podíl pojišťoven na celkových aktivech dle jejich zaměření

TAB. V.8
Struktura aktiv pojišťoven

	Objem v mil. Kč			Podíl v % 2007
	2005	2006	2007	
AKTIVA CELKEM	310 511	322 776	345 021	100,0
Finanční umístění (investice)	265 917	272 002	283 691	82,2
v tom:				
nemovitosti	9 315	8 770	4 807	1,4
majetkové účasti	25 980	11 314	11 476	3,3
akcie a ostatní cenné papíry	33 102	30 378	28 453	8,2
s proměnlivým výnosem	164 473	191 827	203 424	59,0
dluhové cenné papíry				
depozita u finančních institucí	27 730	26 380	26 856	7,8
jiné finanční umístění	5 317	3 333	8 675	2,5
Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	12 420	18 581	26 900	7,8
Dlužníci (pohledávky)	18 951	18 371	19 772	5,7
Ostatní aktiva	13 223	13 822	14 658	4,2

GRAF V.13
Finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy

Životních pojišťoven se podíl prakticky nezměnil a dosahoval 11,1 %. Neživotní pojišťovny zaznamenaly nárůst podílu o 0,3 procentního bodu na 6,4 %, což bylo ovlivněno vznikem nových menších subjektů specializujících se na neživotní pojištění. Zatímco v minulém roce zaznamenaly největší nárůst aktiv o 11,3 % životní pojišťovny, v roce 2007 rostly nejvyšším tempem 12,8 % aktiva neživotních pojišťoven.

V aktivech pojišťoven představuje nejvýznamnější položku finanční umístění,⁸² jehož hodnota rostla tempem 4,3 %, což bylo o 2 procentní body rychleji než minulý rok. Jeho podíl v celkové bilanční sumě pojišťovacího sektoru se ovšem postupně snižuje především na úkor finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, které rostlo v roce 2007 tempem 44,8 % a jeho podíl na celkových aktivech dosáhl již 7,8 %. Uvedený trend je v souladu s rychle rostoucí oblibou investičního životního pojištění. Na pokles podílu finančního umístění na celkové bilanční sumě za poslední dva roky o 3,4 procentního bodu měl v roce 2006 významný vliv prodej majetkových účastí v ovládaných osobách a v roce 2007 rozsáhlý odprodej nemovitostí. V obou zmiňovaných případech se jednalo o operace realizované ve skupině velkých pojišťoven. Vedle nemovitostí, jejichž podíl na aktivech se snížil v roce 2007 o 1,3 procentního bodu, je patrný postupný pokles podílu akcií. V případech dalších vybraných položek finančního umístění nedošlo k významné změně jejich podílu na celkové bilanční sumě, nadále mají nejvýznamnější zastoupení dluhové cenné papíry. Hodnota pohledávek a ostatních aktiv rostla během roku 2007 přibližně stejným tempem jako celková bilanční suma pojišťoven, jejich podíl tak zůstal prakticky nezměněn.

Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů, stanovuje z důvodu zabezpečení splnitelnosti závazků pojišťoven přípustnou skladbu finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy. Pojišťovny musí zároveň splňovat limity pro jednotlivé položky skladby finančního umístění určené prováděcí vyhláškou č. 303/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Vzhledem k tomu, že technické rezervy vztahující se k životnímu pojištění jsou dlouhodobější povahy, převažují ve skladbě finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, především dluhopisy s delší dobou splatnosti a rovněž je zde větší zastoupení majetkových cenných papírů. Naopak finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy neživotního pojištění, je více zastoupeno položkami finančního umístění s vyšší likviditou, jako jsou například depozita nebo pokladniční poukázky. Významné zastoupení mají ve finančním umístění vztahujícímu se k technickým rezervám neživotního pojištění též pohledávky za zajišťovny včetně podílu zajišťovatelů na technických rezervách.

Skladba finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, je zastoupena především dluhopisy s podílem 73,9 % a majetkovými cennými papíry, u kterých dosáhl podíl 17,3 %.⁸³ Podíly jednotlivých kategorií finančního umístění zůstaly oproti minulému roku téměř shodné s výjimkou nemovitostí, u kterých došlo k poklesu podílu o 2,1 procentního bodu na 0,5 % a naopak v případě majetkových cenných papírů se podíl na celkové skladbě finančního umístění aktiv, která se vztahují k technickým rezervám životního pojištění, zvýšil o 3,1 procentního bodu.

⁸² Finanční umístění je definováno odlišně než finanční umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy. Finanční umístění nezahrnuje pohledávky za zajišťovny.

⁸³ Skladba finančního umístění aktiv zahrnuje rovněž položky finančního umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník.

Skladba finančního umístění aktiv, jejichž zdrojem jsou technické rezervy neživotního pojištění, je zastoupena stejně jako v případě životního pojištění především dluhopisy s podílem 56,3 % a dále pak pohledávkami za zajišťovny, u kterých dosáhl podíl 20,4 %. V případě finančního umístění, jehož zdrojem jsou technické rezervy životního pojištění, mají naopak pohledávky za zajišťovny zanedbatelný podíl. Podíly jednotlivých kategorií finančního umístění zůstaly oproti minulému roku téměř shodné s výjimkou dluhopisů, u kterých dochází k postupnému nárůstu podílu v posledních letech přibližně o 3 procentní body.

5.6 PASIVA POJIŠŤOVEN

Pasiva pojišťoven jsou tvořena vedle vlastního kapitálu především technickými rezervami, a následně pak zejména závazky z operací přímého pojištění a z operací zajištění. Hodnota vlastního kapitálu se během roku zvýšila o 1,5 %, což bylo o 1 procentní bod více než v roce 2006. Podíl kapitálu na celkových pasivech postupně klesá, během roku 2007 se snížil o 0,9 procentního bodu na 17 %. Nejvýznamnější položkou vlastního kapitálu zůstává nadále základní kapitál, jehož hodnota rostla tempem 3,7 %, a jeho podíl na vlastních zdrojích dosáhl 31,3 %. Vzhledem k dobrým hospodářským výsledkům pojišťoven v roce 2006 vzrostl nerozdělený zisk minulých let o 61,4 % a rezervní fondy ze zisku o 35,4 %. Přesto celkové vlastní zdroje vzrostly pouze mírně z důvodu poklesu ostatních kapitálových fondů o 38,1 %, kde se promítlo zejména přecenění vybraných položek aktiv. Zároveň předběžný hospodářský výsledek pojišťoven klesl přibližně o 10 %.

Pro pojišťovny jsou specifickou a zároveň nejvýznamnější položkou pasiv technické rezervy, které představují budoucí závazky pojišťoven vyplývající z pojišťovací nebo zajišťovací činnosti, jejichž plnění je pravděpodobné nebo jisté, ale nejistá je jejich výše a okamžik, ke kterému vzniknou. Druhy technických rezerv a jejich tvorba a čerpání jsou stanoveny zákonem č. 363/1999 Sb., o pojištnictví, ve znění pozdějších předpisů a prováděcí vyhláškou č. 303/2004 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Technické rezervy se vykazují v hrubé výši včetně podílů zajistitelů na technických rezervách a v čisté výši po odečtení podílu zajistitelů. Specifickou položkou je technická rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník, která se váže k investičnímu životnímu pojištění a je zdrojem finančního umístění životního pojištění, u kterého nese investiční riziko pojistník. Během roku 2007 se podíl čisté výše technických rezerv (bez rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník) na celkových pasivech meziročně snížil o 0,7 procentního bodu na 66,8 %. Obdobně jako v letech předešlých došlo v roce 2007 s růstem finančního umístění životního pojištění, kde nese investiční riziko pojistník, k adekvátnímu nárůstu podílu rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník o 2,1 procentního bodu na 7,8 % z celkové hodnoty pasiv.

Během roku 2007 vzrostla hodnota hrubých technických rezerv včetně rezervy životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník o 8,2 %, což bylo o 0,8 procentního bodu méně než v předešlém roce. Zatímco v minulém roce rostly rychleji hrubé technické rezervy životního pojištění, ve sledovaném období je situace opačná. Hrubé technické rezervy neživotního pojištění rostly o 4,2 procentního bodu rychleji než v roce 2006 a rezervy životního pojištění zpomalily růst o 2,9 procentního bodu. Podíl hrubých technických rezerv v životním a neživotním pojištění na celkových technických rezervách je prakticky nezměněn, v případě technických rezerv neživotního pojištění došlo k zvýšení podílu o 0,2 procentního bodu na 29,4 %. Tempo růstu čistých technických rezerv bylo obdobně jako v minulém roce z důvodu poklesu podílu zajistitelů vyšší než tempo růstu hrubých rezerv. Jednotlivé trendy tempa růstu čistých technických rezerv v životním a neživotním pojištění jsou analogické jako v případě hrubých rezerv. Podíl čistých technických rezerv neži-

TAB. V.9
Struktura pasiv pojišťoven

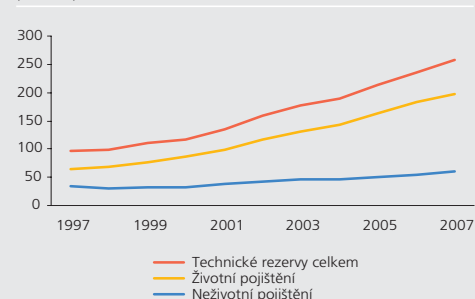
	Objem v mil. Kč			Podíl v % 2007
	2005	2006	2007	
PASIVA CELKEM	310 511	322 776	345 021	100,0
Vlastní kapitál	57 466	57 757	58 629	17,0
Technické rezervy ^{a)}	200 511	217 879	230 326	66,8
Technická rezerva životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník ^{a)}	12 053	18 546	26 903	7,8
Věřitelé (závazky)	26 874	18 995	19 461	5,6
Ostatní pasiva	13 607	9 599	9 702	2,8

a) čistá výše

TAB. V.10
Technické rezervy

	Objem v mil. Kč			Změna v % 2007/2006
	2005	2006	2007	
HRUBÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV CELKEM	238 373	259 794	281 108	8,2
z toho:				
neživotní pojištění	72 448	75 893	82 705	9,0
životní pojištění	165 925	183 901	198 403	7,9
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV CELKEM	212 564	236 424	257 228	8,8
z toho:				
neživotní pojištění	49 599	53 512	59 808	11,8
životní pojištění	162 965	182 912	197 420	7,9

GRAF V.14
Čistá výše technických rezerv
(v mld. Kč)

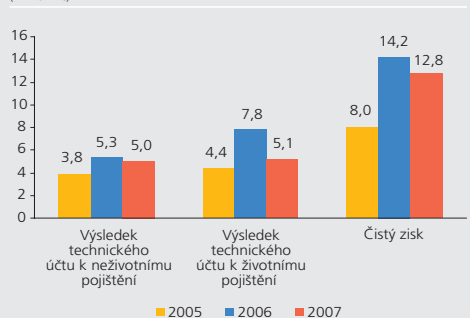
TAB. V.11
Čistá výše technických rezerv v členění dle skupin pojišťoven

	Objem v mil. Kč			Podíl v %
	2005	2006	2007	2007
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV				
REZERV CELKEM	212 564	236 424	257 228	100,0
Velké pojišťovny	146 004	159 307	170 389	66,2
Střední pojišťovny	35 899	43 776	49 166	19,1
Malé pojišťovny	7 878	8 246	9 627	3,7
Pobočky pojišťoven	22 783	25 095	28 046	10,9
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV NEŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ				
Velké pojišťovny	49 599	53 512	59 808	100,0
Střední pojišťovny	39 945	43 361	47 898	80,1
Malé pojišťovny	3 983	4 786	5 546	9,3
Pobočky pojišťoven	5 399	5 120	5 793	9,7
ČISTÁ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV ŽIVOTNÍHO POJIŠTĚNÍ				
Velké pojišťovny	162 965	182 912	197 420	100,0
Střední pojišťovny	106 059	115 946	122 491	62,0
Malé pojišťovny	31 916	38 990	43 620	22,1
Pobočky pojišťoven	2 479	3 126	3 834	1,9

TAB. V.12
Čistá výše technických rezerv v členění dle zaměření pojišťoven

	2005	2006	2007
Pojišťovny provozující Čistá výše TR v neživotním pojištění v mil. Kč			
neživotní pojištění	5 378	4 976	5 814
smlíšenou činnost	44 221	48 536	53 994
CELKEM	49 599	53 512	59 808
Pojišťovny provozující Čistá výše TR v životním pojištění v mil. Kč			
životní pojištění	24 574	27 479	30 690
smlíšenou činnost	138 391	155 433	166 730
CELKEM	162 965	182 912	197 420

GRAF V.15
Hospodářské výsledky pojišťoven
(v mlrd. Kč)

TAB. V.13
Hospodářský výsledek dle jednotlivých skupin pojišťoven

	Objem v mil. Kč			Podíl v %
	2005	2006	2007	2007
ČISTÝ ZISK CELKEM				
Velké pojišťovny	8 021	14 209	12 778	100,0
Střední pojišťovny	6 366	11 215	9 768	76,4
Malé pojišťovny	711	1 191	1 035	8,1
Pobočky pojišťoven	119	846	1 107	8,7

vočního pojištění na celkových čistých rezervách se zvýšil o 0,7 procentního bodu na 23,3 %.

Podíly malých pojišťoven a poboček pojišťoven na čistých technických rezervách jsou poměrně stabilní. V případě velkých pojišťoven dochází obdobně jako u předepsaného pojistného k postupnému poklesu podílu na celkových čistých rezervách, který je v případě rezerv neživotního pojištění velice mírný. U čistých technických rezerv životního pojištění se podíl velkých pojišťoven snížil v roce 2007 o 1,4 procentního bodu. Skupina středních pojišťoven zaznamenává na úkor velkých pojišťoven pozvolný nárůst podílu na čistých technických rezervách, který je opět v případě neživotního pojištění mírný. Nejrychlejším tempem rostly čisté technické rezervy ve skupině malých pojišťoven o 16,7 %, naopak nejpomaleji v případě velkých pojišťoven o 7,0 %. U poboček pojišťoven činil nárůst čistých technických rezerv neživotního pojištění dokonce 133,1 %, absolutní výše hodnoty těchto rezerv je ale z pohledu celého trhu nevýznamná.

Z hlediska zaměření pojišťoven mají subjekty se smíšenou činností dominantní podíl na technických rezervách životního i neživotního pojištění. Podíl uvedené skupiny na čisté výši technických rezerv neživotního pojištění se snížil o 0,4 procentního bodu na 90,3 % a v případě čisté výše technických rezerv životního pojištění podíl poklesl o 0,5 procentního bodu na 84,5 %. V posledních letech je ovšem podíl jednotlivých skupin pojišťoven dle jejich zaměření na čistých technických rezervách stabilní bez větších odchylek.

V případě dalších významnějších položek pasiv nedošlo k větším změnám jejich podílu na celkových pasivech. Podíl závazků poklesl o 0,3 procentního bodu na 5,6 % zejména vlivem snížení závazků z operací zajištění o 9,9 %. Z celkových závazků pojišťoven se vztahovalo k operacím přímého pojištění a k operacím zajištění celkem 72,7 %. Podíl ostatních pasiv v rozvaze poklesl v roce 2007 o 0,2 procentního bodu na 2,8 %.

5.7 VÝSLEDKY HOSPODAŘENÍ POJIŠTŮVEN

Český pojistný trh zaznamenal v roce 2007 stejně jako v minulém roce opět úspěšný rok. Hospodářský výsledek pojišťoven dosáhl hodnoty 12,8 mlrd. Kč, což bylo o 10,1 % méně než v roce 2006, kdy byl však čistý zisk pojišťoven ovlivněn jednorázovými výnosy z prodeje majetkových účastí ve skupině velkých pojišťoven. Dobrá ziskovost pojišťovacího sektoru je tak v souladu s pozitivním ekonomickým vývojem ČR. Na částečném snížení zisku oproti minulému období se více podílel výsledek technického účtu k životnímu pojištění,⁸⁴ který poklesl o 34,5 % na 5,1 mlrd. Kč. V případě výsledku technického účtu k neživotnímu pojištění došlo k mírnému snížení o 5,5 % na 5,0 mlrd. Kč.

Z pohledu jednotlivých skupin pojišťoven mají dominantní podíl na čistém zisku velké pojišťovny. Oproti minulému období došlo u velkých a středních pojišťoven k poklesu podílu na celkovém zisku (více u velkých pojišťoven o 2,5 procentního bodu). V případě malých pojišťoven podíl narostl o 2,7 procentního bodu a u poboček pojišťoven nedošlo prakticky ke změně. K poklesu hodnoty čistého zisku oproti roku 2006 došlo ve všech sledovaných skupinách subjektů s výjimkou malých pojišťoven, kde se zvýšil během roku 2007 hospodářský výsledek o 30,9 %.

⁸⁴ Výkaz zisku a ztráty pojišťoven se skládá z technického účtu k neživotnímu pojištění, technického účtu k životnímu pojištění a netechnického účtu, na kterém se účtuje o nákladech a výnosech, které nesouvisí s primární funkcí pojišťoven.

V souvislosti se snížením čistého zisku pojišťoven došlo k mírnému zhoršení základních ukazatelů rentability a efektivnosti za celý pojistný trh. Z těchto ukazatelů došlo k největšímu poklesu o 2,9 procentního bodu v případě poměru čistého zisku k zaslouženému pojistnému.⁸⁵ Jednotlivé vybrané ukazatele za celý pojistný trh však nadále dosahují lepších hodnot než v roce 2005 a blíží se úrovni dosahované v roce 2004, kdy pojistný trh zaznamenal celkový zisk 10,9 mld. Kč.

V případě uváděných ukazatelů ziskovosti a efektivnosti za oblast neživotního pojištění nedošlo k výrazným změnám. Je ovšem patrný postupný zlepšující se poměr nákladů na pojistná plnění vztahených k zaslouženému pojistnému, naopak poměr čisté výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému se mírně zhoršuje vlivem poklesu provizí přijatých od zajišťovatelů. U vybraných ukazatelů životního pojištění došlo k nárůstu poměru nákladů na pojistná plnění, včetně změny stavu technických rezerv k zaslouženému pojistnému o 6,5 procentního bodu, což bylo ovlivněno zejména růstem nákladů. Zároveň v souvislosti s vývojem ziskovosti jednotlivých technických účtů pojišťoven došlo k většímu snížení poměru výsledku technického účtu k životnímu pojištění k zaslouženému pojistnému. V případě dalších ukazatelů za oblast životního pojištění nedošlo k významným odchylkám.

5.8 SOLVENTNOST POJIŠŤOVEN

Solventností se rozumí schopnost pojišťovny nebo zajišťovny trvale zabezpečit vlastními zdroji úhradu závazků z pojišťovací nebo zajišťovací činnosti. Pojišťovny jsou povinny mít po celou dobu své činnosti vlastní zdroje nejméně ve výši požadované míry solventnosti, kterou se rozumí výše vlastních zdrojů vypočítaná způsobem, který je stanoven vyhláškou č. 303/2004 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví, ve znění pozdějších předpisů. Důležitým regulatorním požadavkem obsaženým ve zmiňované vyhlášce je rovněž oddělený výpočet solventnosti pro životní a neživotní pojištění. V případě pojišťoven se smíšenou činností se proto provádí dva samostatné výpočty.

Tuzemské pojišťovny předkládají České národní bance výkaz solventnosti na roční bázi do 30 dnů po zpracování zprávy o auditu účetní závěrky. Ke dni uzávěrky textu dohledové zprávy byl výkaz solventnosti k 31. 12. 2007 předložen 14 neživotními pojišťovnami, 3 životními pojišťovnami a 12 pojišťovnami provozujícími životní i neživotní pojištění. Všechny pojišťovny, které předložily výkaz solventnosti, vykázaly, že požadovanou míru solventnosti splňují a není tak ohrožena jejich finanční stabilita a schopnost dostát svým závazkům. Podíl těchto pojišťoven dle předepsaného pojistného představuje mezi tuzemskými pojišťovnami, které výkaz solventnosti zasílají, 97,3 % na trhu neživotního pojištění a 95,7 % na trhu životního pojištění.

Tabulky V.15 a V.16 ukazují vývoj souhrnné disponibilní a požadované míry solventnosti tuzemských pojišťoven v posledních třech letech zvláště v životním a neživotním pojištění. V neživotním pojištění převyšuje souhrnná disponibilní míra solventnosti souhrnnou požadovanou míru solventnosti přibližně 3,9krát, v oblasti životního pojištění potom 2,8krát. Ve sledovaných obdobích je v neživotním pojištění uváděný poměr relativně stabilní, naopak v životním pojištění dochází k drobnému poklesu.

Tabulky V.17 a V.18 znázorňují počty pojišťoven podle procentuálního poměru disponibilní a požadované míry solventnosti v členění na neživotní a životní poji-

TAB. V.14

Vybrané ukazatele ziskovosti a efektivnosti v %

	2005	2006	2007
Čistý zisk k aktivům (ROA)	2,6	4,4	3,7
Čistý zisk k vlastnímu kapitálu (ROE)	14,0	24,6	21,8
Čistý zisk k zaslouženému pojistnému	9,2	14,8	11,9
NEŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	8,6	10,7	9,2
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	61,3	59,1	56,1
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	25,2	26,3	27,8
Požizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	21,6	21,1	21,3
Správní režie k zaslouženému pojistnému	17,5	16,9	16,4
ŽIVOTNÍ POJIŠTĚNÍ			
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění k zaslouženému pojistnému	10,3	17,0	9,7
Náklady na pojistná plnění, vč. změny stavu TR k zaslouženému pojistnému	45,3	41,1	47,6
Čistá výše provozních nákladů k zaslouženému pojistnému	23,2	22,9	22,7
Požizovací náklady na pojistné smlouvy k zaslouženému pojistnému	14,4	13,1	13,6
Správní režie k zaslouženému pojistnému	10,3	10,5	9,8

TAB. V.15

Souhrnná solventnost – neživotní pojištění (tis. Kč)*

	2005	2006	2007
DMS	29 760 201	30 935 740	33 469 043
PMS	7 696 291	8 400 454	8 539 130

DMS - disponibilní míra solventnosti
PMS - požadovaná míra solventnosti
* za rok 2007 chybí údaje za 3 pojišťovny se smíšenou činností a za 2 neživotní pojišťovny

TAB. V.16

Souhrnná solventnost – životní pojištění (tis. Kč)*

	2005	2006	2007
DMS	23 970 073	24 784 809	22 858 641
PMS	7 003 784	7 882 583	8 054 284

DMS - disponibilní míra solventnosti
PMS - požadovaná míra solventnosti
* za rok 2007 chybí údaje za 3 pojišťovny se smíšenou činností

TAB. V.17

Poměr disponibilní a požadované míry solventnosti – neživotní pojištění*

Počet pojišťoven	2005	2006	2007
méně než 100 %	1	0	0
100 % až 150 %	1	2	2
150 % až 200 %	2	2	1
200 % až 250 %	3	2	1
250 % až 300 %	1	2	6
300 % až 400 %	2	2	0
400 % až 500 %	3	2	0
více než 500 %	17	18	16
CELKEM	30	30	26

* za rok 2007 chybí údaje za 3 pojišťovny se smíšenou činností a za 2 neživotní pojišťovny

⁸⁵ Zasloužené pojistné a náklady na pojistná plnění včetně změny stavu technických rezerv jsou očistěny od zajištění.

Tab. V.18
Poměr disponibilní a požadované míry solventnosti –
životní pojištění*

Počet pojišťoven	2005	2006	2007
méně než 100 %	0	0	0
100 % až 150 %	4	3	2
150 % až 200 %	1	1	3
200 % až 250 %	2	2	3
250 % až 300 %	2	3	2
300 % až 400 %	2	3	2
400 % až 500 %	3	2	0
více než 500 %	4	4	3
CELKEM	18	18	15

* za rok 2007 chybí údaje za 3 pojišťovny se smíšenou činností

tění. Solventnost smíšených pojišťoven je zahrnuta v tabulkách pro životní i neživotní pojištění. V roce 2005 při zohlednění minimální hodnoty garančního fondu (pojišťovny jsou povinny držet vlastní zdroje nad jeho úroveň) však jedna pojišťovna dostatečnou solventnost nevykázala. Požadavek na disponibilní míru solventnosti ale posléze splnila navýšením kapitálových fondů. Podobně jako v minulých letech je většina poměrů disponibilní a požadované míry solventnosti u neživotního pojištění koncentrována do pásma nad 500 % a v oblasti životního pojištění je rozložení do jednotlivých pásem rovnoměrnější. V pásmu nad 500 % jsou zastoupeny zejména menší pojišťovny, u kterých dosahuje podíl předepsaného pojistného vztaženého k hodnotě vlastního kapitálu relativně menších hodnot.

AKAT	Asociace pro kapitálový trh ČR	CP	cenný papír
AMA	Advanced Measurement Approach, pokročilý přístup	CPLG	Core Principles Liaison Group, základní principy Liaison Group
AML	Anti-Money Laundering, praní špinavých peněz	CRD	Capital Requirements Directive, směrnice o kapitálových požadavcích
ASA	Alternative Standardized Approach, alternativní standardizovaný přístup	CRÚ	Centrální registr úvěrů
BCBS	Basel Committee on Banking Supervision, Basilejský výbor pro bankovní dohled	ČKA	Česká konsolidační agentura
BIS	Bank for International Settlements, Banka pro mezinárodní platby	ČKP	Česká kancelář pojistitelů
b.p.	basic point, procentní bod	ČNB	Česká národní banka
BSC	Banking Supervision Committee, Výbor bankovních supervizorů	ČR	Česká republika
BSCEE	Group of Banking Supervisors from Central and Eastern Europe, Skupina bankovních supervizorů střední a východní Evropy	ČSOB	Československá obchodní banka
burza	BCPP, Burza cenných papírů Praha, a. s.	ČSÚ	Český statistický úřad
CDO	Collateralized Debt Obligation, zajištěný dluhový cenný papír	DZ	družstevní záložna, kampaňka
CEBS	Committee of European Banking Supervisors, Výbor evropských bankovních supervizorů	EBC	European Banking Committee, Evropský bankovní výbor
CEIOPS	Committee of European Insurance and Occupational Pensions Supervisors, Výbor evropských dohledů v pojišťovnictví a zaměstnaneckém penzijním pojištění	EC/ES	European Community, Evropská společenství
CERTIS	Czech Express Real Time Interbank Gross Settlement System, systém mezibankovního platebního styku v ČR zpracovávající mezibankovní platby v českých korunách	ECB	European Central Bank, Evropská centrální banka
CESR	Committee of European Securities Regulators, Výbor evropských regulátorů cenných papírů	ECOFIN	Economic and Financial Affairs Council, Rada ministrů financí a hospodářství členských zemí EU
CESR-Fin	pracovní skupina pro účetnictví a audit (pracovní skupina CESR)	EEA/EHP	European Economic Area, Evropský hospodářský prostor
CESR-Pol	pracovní skupina pro integritu trhu (pracovní skupina CESR)	EEC/EHS	European Economic Community, Evropské hospodářské společenství
CESR-Tech	expertní skupina na IT projekty (expertní skupina CESR)	EFC	Economic and Financial Committee, Hospodářský a finanční výbor
COREP	Common Reporting, harmonizovaný výkaz kapitálové přiměřenosti	EFCC	European Financial Conglomerate Committee, Evropský výbor pro finanční konglomeráty,
		EGCR	Expert Group on Capital Requirements, Expertní skupina pro kapitálové požadavky (Stálá expertní skupina CEBS)
		EK	Evropská komise
		EU	Evropská unie
		EUR	zkratka měny euro
		FATF	Financial Action Task Force
		FESE	Federation of European Securities Exchanges, Federace evropských burz
		FINREP	Financial Reporting, harmonizované finanční výkazy

FPV	Fond pojištění vkladů	MoU	Memorandum of Understanding, dohoda o spolupráci
FSC	Financial Services Committee, Výbor pro finanční služby	NBS	Národní banka Slovenska
HDP	hrubý domácí produkt	OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development, Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj
HI	Herfindahl Index (measuring concentration)	OP	opravné položky
HUF	maďarský forint	OR	Obchodní rejstřík
IAIS	International Association of Insurance Supervisors, Mezinárodní asociace pojišťovacích dohledů	PC	personal computer (osobní počítač)
IASB	International Accounting Standards Board, Rada pro mezinárodní účetní standardy	PLN	polský zlotý
IFRS/IAS	International Financial Reporting Standards, International Accounting Standards, Mezinárodní standardy účetního výkaznictví/Mezinárodní účetní standardy	POPV	pojištění odpovědnosti za provoz motorových vozidel
ILG	International Liaison Group, Mezinárodní Liaison Group	PX	cenový index BCPP
IMF/MMF	International Monetary Fund, Mezinárodní měnový fond	QIS	Quantitative Impact Study, kvantitativní dopadová studie
IOPS	International Organization of Pension Supervisors, Mezinárodní organizace orgánů dohledu nad penzijními fondy a plány	RH	reálná hodnota
IOSCO	International Organization of Securities Commissions, Mezinárodní organizace komisí pro cenné papíry	RLA	rychle likvidní aktiva
IRB	Internal Ratings Based, přístup založený na interním ratingu	RM-S	RM-Systém, a. s., organizátor mimoburzovního trhu
IWCFC	Interim Working Committee on Financial Conglomerates, Prozatímní pracovní výbor pro finanční konglomeráty	ROA	Return on Assets
Kč	koruna česká	ROE	Return on Equity
ks	kus	ŘKS	řídící a kontrolní systém
KYC	Know-Your-Customer, poznej svého klienta	Sb.	Sbírka zákonů
MF	Ministerstvo financí ČR	SDNS	Systém pro sběr dat od nebankovních subjektů
MiFID	Markets in Financial Instruments Directive, Směrnice 2004/39/ES, o trzích finančních nástrojů	SICAV	Société d'investissement à capital variable, investiční společnost s proměnlivým kapitálem (druh společnosti)
mil.	milion	SKK	slovenská koruna
mld.	miliarda	SON	Subgroup on Operational Networking
		SPAD	Systém pro podporu trhu akcií a dluhopisů
		SR	Slovenská republika
		STA	Standardized Approach, standardizovaný přístup
		SÚD	Spořitelni a úvěrní družstvo, družstevní záložna
		SVYT	Systém vypořádání transakcí
		tis.	tisíc

TREM	Transaction Reporting Exchange Mechanism (projekt pro vzájemnou výměnu hlášení obchodů mezi orgány dohledu)	WGMA	Working Group on Macroprudential Analysis, pracovní skupina makroekonomických analýz
UCITS	Undertakings for Collective Investment in Transferable Securities, Directive 85/611/EEC (týkající se subjektů kolektivního investování do převoditelných cenných papírů)	WGOND	Working Group on National Discretions, pracovní skupina pro vzájemné uznávání diskrecí
ÚDDZ	Úřad pro dohled nad družstevními záložnami	ZK	základní kapitál
UNIVYC	Univerzální vypořádací centrum	ZKI	Zákon č. 189/2004 Sb., o kolektivním investování
USA	United States of America	ZoP	Zákon č. 363/1994, o pojišťovnictví
USD	dolar americký	ZPKT	Zákon č. 256/2004 Sb., o podnikání na kapitálovém trhu
WGCR	Working Group on Credit Registers, pracovní skupina k problematice registrů úvěrů	ZSÚD	Zákon č. 87/1995 Sb., o spořitelních a úvěrních družstvech
WGDB	Working Group on Development in Banking, pracovní skupina rozvoje bankovníctví	Z/Z	zisk/ztráta

Česká národní banka

www.cnb.cz

1. DOMÁCÍ

Asociace českých pojišťovacích makléřů

www.acpm.cz

Asociace družstevních záložen

www.asociacedz.cz

Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců ČR

www.afiz.cz

Asociace penzijních fondů ČR

www.apfcr.cz

Asociace pro kapitálový trh ČR

www.akatcr.cz

Burza cenných papírů Praha, a. s.

www.pse.cz

Czechinvest

www.czechinvest.cz

Česká asociace obchodníků s cennými papíry

www.caocp.cz

Česká bankovní asociace

www.czech-ba.cz

ČR – oficiální stránka České republiky

www.czech.cz

Česká asociace pojišťoven

www.cap.cz

Česká kancelář pojistitelů

www.ckp.cz

Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí

www.ckslpu.com

Česká společnost aktuárů

www.actuaria.cz

Český statistický úřad

www.czso.cz

Finanční arbitr České republiky

www.finarbitr.cz

Fond pojištění vkladů

www.fpv.cz

Garanční fond obchodníků s cennými papíry

www.gfo.cz

Komora auditorů České republiky

www.kacr.cz

Komora samostatných likvidátorů pojistných událostí

www.kslpu.cz

Ministerstvo financí ČR

www.mfcr.cz

RM-System, a. s.

www.rmsystem.cz

Středisko cenných papírů

www.scp.cz

UNIVYC

www.univyc.cz

2. ZAHRANIČNÍ

Asociace evropských pojišťoven a zajišťoven

www.cea.assur.org

Bank for International Settlements

www.bis.org

Committee of European Banking Supervisors

www.c-ebs.org

Committee of European Securities Regulators

www.cesr-eu.org

European Central Bank

www.ecb.int

European Commission

www.ec.europa.eu

European Fund and Asset Management Association

www.efama.org

Evropská komise, vrchní ředitelství pro vnitřní trh

ec.europa.eu/internal_market

Eurostat

ec.europa.eu/eurostat

The Federation of European Securities Exchange

www.fese.be

International Capital Market Association

www.icma-group.org

International Monetary Fund

www.imf.org

International Organization of Securities Commission

www.iosco.org

Mezinárodní asociace pojistných dohledů

www.iaisweb.org

Organisation for Economic Co-operation and Development

www.oecd.org

Výbor evr. dohledů v pojišťov. a zaměstnaneckém penzij. poj.

www.ceiops.org

World Bank

www.worldbank.org

World Federation of Exchanges

www.world-exchanges.org

SEZNAM PŘÍLOH

1. Základní ukazatele měnového a hospodářského vývoje České republiky
- 2a Organizační schéma dohledu nad finančním trhem České národní banky (k 31. 12. 2007)
- 2b. Organizační schéma dohledu nad finančním trhem České národní banky (k 1. 1. 2008)
3. Rozdělení bank do skupin
4. Rozdělení pojišťoven do skupin
5. Počet zahraničních finančních subjektů poskytující finanční služby v ČR v rámci volného pohybu služeb (bez založení pobočky) k 31. 12. 2007
6. Rozvaha bankovního sektoru
7. Výkaz zisku a ztráty bankovního sektoru
8. Rozvaha sektoru pojišťoven
9. Výkaz zisku a ztráty sektoru pojišťoven
10. Rozvaha sektoru penzijních fondů
11. Výkaz zisku a ztráty sektoru penzijních fondů
12. Rozvaha sektoru investičních společností
13. Výkaz zisku a ztráty investičních společností
14. Nově emitované kótované dluhopisy v roce 2007
15. Emise/tranše kótovaných akcií v roce 2007
16. Přijaté emise kótovaných investičních certifikátů k 28. 12. 2007
17. Schválené dluhopisové programy v roce 2007
18. Veřejně nabízené nekótované akcie
19. Povinná nabídka převzetí z důvodu ovládnutí cílové společnosti nebo dosažení 2/3 nebo 3/4 podílu na hlasovacích právech cílové společnosti
20. Veřejný návrh smlouvy v souvislosti s rozhodnutím valné hromady navrhovatele o vyřazení akcií z obchodování na oficiálním trhu
21. Uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů
22. Přehled hrubého předepsaného pojistného dle jednotlivých pojistných odvětví v roce 2007
23. Ekonometrický model pro analýzu a predikci vývoje na trhu bankovních spotřebitelských úvěrů

Příloha 1

Základní ukazatele měnového a hospodářského vývoje České republiky

		2003	2004	2005	2006	2007
Hrubý domácí produkt ^{1) 2)}	Objem (mld. Kč)	2 367,8	2 474,0	2 631,7	2 799,0	2 979,8
	Přírůstek (%)	3,6	4,5	6,4	6,4	6,5
Output - přírůstek v % ²⁾	Průmysl	5,8	9,9	8,1	11,6	10,0
	Stavebnictví	11,2	4,5	3,7	13,8	4,1
Ceny ³⁾	Míra inflace (%)	0,1	2,8	1,9	2,5	2,8
Nezaměstnanost ⁴⁾	Míra nezaměstnanosti (%)	9,9	9,2	9,0	8,1	6,6
Zahraniční obchod	Vývoz (mld. Kč, běžné ceny)	1 370,9	1 722,7	1 868,6	2 144,6	2 472,4
	Dovoz (mld. Kč, běžné ceny)	1 440,7	1 749,1	1 830,0	2 104,8	2 387,4
	Saldo (mld. Kč, běžné ceny)	-69,8	-26,4	38,6	39,8	85,0
Průměrná mzda ²⁾	Nominální (%)	6,6	6,6	5,3	6,4	7,3
	Reálná (%)	6,5	3,7	3,3	3,8	4,4
Platební bilance	Běžný účet (mld. Kč)	-160,6	-147,5	-48,5	-100,8	-89,0
	Finanční účet (mld. Kč)	157,1	177,3	154,8	104,9	104,5
Kurzy devizového trhu ⁵⁾	Kč/USD	28,23	25,70	23,95	22,61	20,31
	Kč/EUR	31,84	31,90	29,78	28,34	27,76
Průměrná úroková míra	7denní	2,30	2,23	1,97	2,18	2,87
z mezibankovních vkladů	3měsíční	2,28	2,36	2,01	2,30	3,09
(PRIBOR) (%) ⁵⁾	6měsíční	2,28	2,48	2,05	2,42	3,21
Diskontní sazba	(%) ⁶⁾	1,00	1,50	1,00	1,50	2,50
Lombardní sazba	(%) ⁶⁾	3,00	3,50	3,00	3,50	4,50
2T repo sazba	(%) ⁶⁾	2,00	2,50	2,00	2,50	3,50
Index kapitálového trhu PX ⁶⁾		659,1	1 032,0	1 473,0	1 447,5	1 815,1

Pramen: ČSÚ (makroekonomické ukazatele), BCPP, ČNB

1) Prvotní propočet je proveden v běžných cenách. Pro potřeby sledování vývoje s vyloučením vlivu změn cen následuje převod do průměrných cen předchozího roku, ze kterých se tzv. řetěžením získají údaje ve stálých cenách roku 2000.

2) Přírůstek v % proti stejnému období minulého roku.

3) Míra inflace, průměr.

4) Průměrná míra registrované nezaměstnanosti, od roku 2004 podle stávající metodiky.

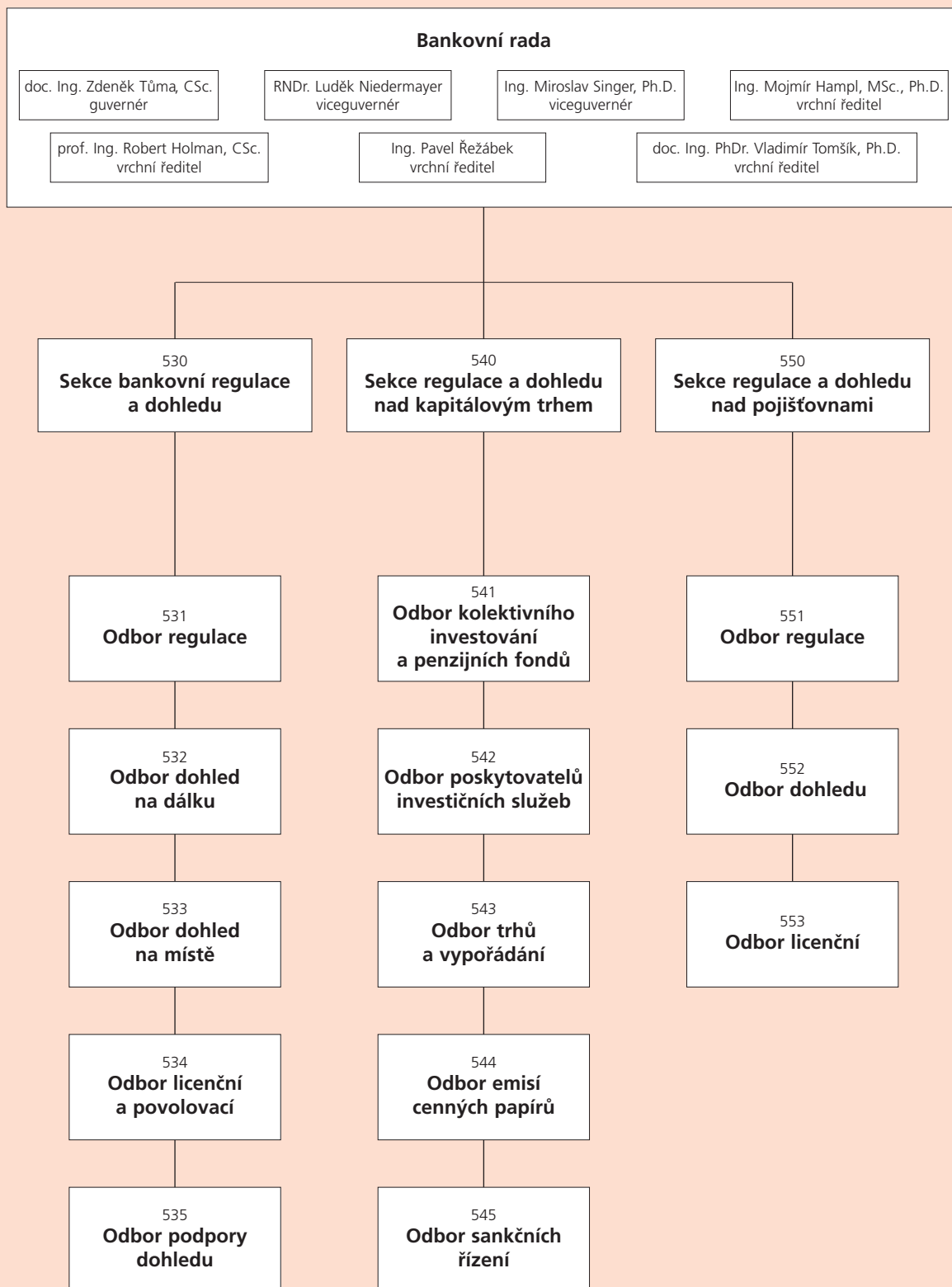
5) Roční průměry z měsíčních průměrů.

6) Stav ke konci období; Indexy pražské burzy PX 50 a PX-D jsou od 20. března 2006 nahrazeny jediným indexem s názvem PX.

Výpočet obou původních indexů byl ukončen v pátek 17. března 2006. Nový hlavní index PX spojitě navázal na vývoj indexu PX 50, od kterého přebírá rovněž jeho historii.

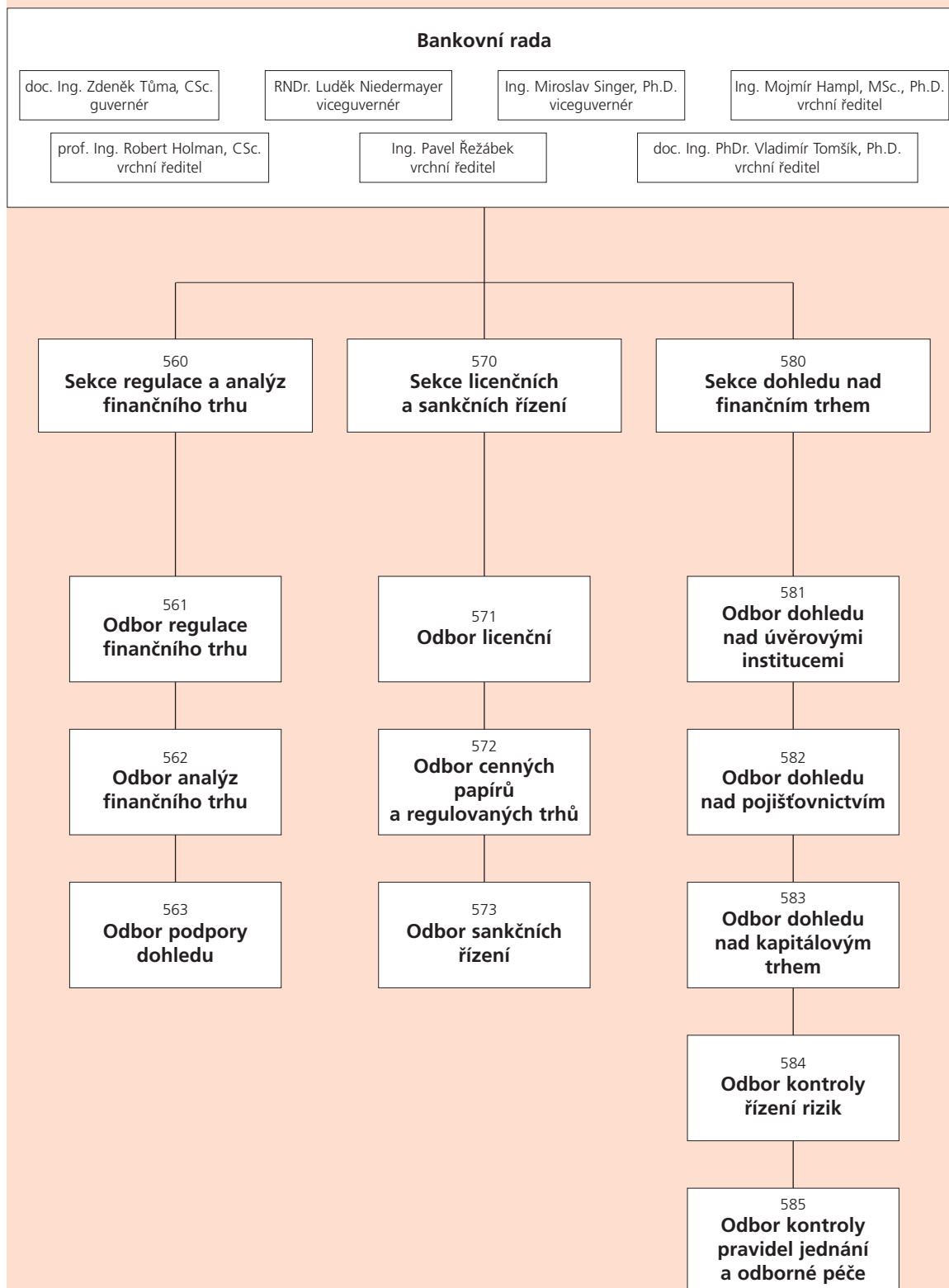
Příloha 2a

Organizační schéma dohledu nad finančním trhem České národní banky
(k 31. 12. 2007)

Příloha 2b

Organizační schéma dohledu nad finančním trhem České národní banky
(k 1. 1. 2008)

Příloha 3

Rozdělení bank do skupin

(k 31. 12. 2007)

I. Velké banky		IV. Pobočky zahraničních bank	
1.	Česká spořitelna, a. s.	1.	ABN AMRO Bank N.V.
2.	Československá obchodní banka, a. s.	2.	Bank of Tokyo-Mitsubishi UFJ (Holland) N.V. Prague Branch, organizační složka
3.	Komerční banka, a. s.	3.	BRE Bank S.A., organizační složka podniku
4.	UniCredit Bank Czech Republic, a. s.	4.	CALYON S.A., organizační složka
		5.	COMMERZBANK Aktiengesellschaft, pobočka Praha
		6.	Deutsche Bank Aktiengesellschaft Filiale Prag, organizační složka
II. Střední banky		7.	Fortis Bank SA/NV, pobočka Česká republika
1.	Citibank, a. s.	8.	HSBC Bank plc – pobočka Praha
2.	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.	9.	ING Bank N.V.
3.	GE Money Bank, a. s.	10.	Oberbank AG pobočka Česká republika
4.	Hypoteční banka, a. s.	11.	PRIVAT BANK AG der Raiffeisenlandesbank Oberösterreich, pobočka Česká republika
5.	Raiffeisenbank a. s.	12.	Raiffeisenbank im Stiftland eG pobočka Cheb, odštěpný závod
III. Malé banky		13.	Všeobecná úverová banka a.s., pobočka Praha
1.	Banco Popolare Česká republika, a. s.	14.	Waldviertler Sparkasse von 1842 AG
2.	BAWAG Bank CZ a. s.		
3.	Česká exportní banka, a. s.	V. Stavební spořitelny	
4.	eBanka, a. s.	1.	Českomoravská stavební spořitelna, a. s.
5.	J&T BANKA, a.s.	2.	HYPO stavební spořitelna a. s.
6.	PPF banka a. s.	3.	Modrá pyramida stavební spořitelna, a. s.
7.	Volksbank CZ, a. s.	4.	Raiffeisen stavební spořitelna a. s.
8.	Wüstenrot hypoteční banka a. s.	5.	Stavební spořitelna České spořitelny, a. s.
		6.	Wüstenrot – stavební spořitelna a. s.

K 1. 1. 2008 byla Citibank, a. s. transformována na pobočku irské banky Citibank Europe plc.

Příloha 4

Rozdělení pojišťoven do skupin

(k 31. 12. 2007)

I. Velké pojišťovny	IV. Pobočky zahraničních pojišťoven
1. Allianz pojišťovna, a.s.	1. ACE European Group Ltd, organizační složka
2. Česká pojišťovna a.s.	2. AIG EUROPE, S.A., pobočka pro Českou republiku
3. ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB	3. Atradius Credit Insurance N. V., organizační složka
4. Generali Pojišťovna a.s.	4. CG Car-Garantie Versicherungs-Aktiengesellschaft organizační složka pro Českou republiku
5. Kooperativa, pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	5. Coface Austria Kreditversicherung AG, organizační složka
II. Střední pojišťovny	6. DEUTSCHER RING Lebensversicherungs-AG, pobočka pro Českou republiku
1. Česká podnikatelská pojišťovna, a.s., Vienna Insurance Group	7. Elvia Reiseversicherungs – Gesellschaft AG – organizační složka
2. Komerční pojišťovna, a.s.	8. HDI Hannover Versicherung AG, organizační složka
3. Pojišťovna České spořitelny, a.s.	9. HDI-Gerling Industrie Versicherung AG, organizační složka
4. PRVNÍ AMERICKO – ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a.s., angl. FIRST AMERICAN CZECH INSURANCE COMPANY	10. ING Životná poistovňa, a.s., pobočka pro Českou republiku
5. UNIQA pojišťovna, a.s.	11. ING Životní pojišťovna N.V., pobočka pro Českou republiku
6. AXA životní pojišťovna a.s.	12. INTER PARTNER ASSISTANCE, organizační složka
III. Malé pojišťovny	13. Niederösterreichische Versicherung AG, organizační složka
1. AEGON Pojišťovna, a. s.	14. Österreichische Hagelversicherung – Versicherungsverein auf Gegenseitigkeit, organizační složka
2. AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s.	15. QBE Insurance (Europe) Limited, organizační složka
3. Aviva životní pojišťovna, a.s.	16. QBE poistovňa, a.s., pobočka
4. Cestovní pojišťovna ADRIA Way družstvo	17. Wüstenrot pojišťovna, pobočka pro Českou republiku
5. Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.	18. XL INSURANCE COMPANY LIMITED, organizační složka
6. D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a.s.	
7. DIRECT Pojišťovna, a.s.	
8. Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.	
9. Evropská Cestovní Pojišťovna, a.s.	
10. Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s.	
11. HALALI, všeobecná pojišťovna, a.s.	
12. Hasičská vzájemná pojišťovna a.s.	
13. Komerční úvěrová pojišťovna EGAP, a.s.	
14. MAXIMA pojišťovna, a.s.	
15. ING pojišťovna, a.s.	
16. POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a.s.	
17. Pojišťovna Slavia a.s.	
18. Pojišťovna VZP, a.s.	
19. Servisní pojišťovna a.s.	
20. Triglav pojišťovna, a.s.	
21. VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.	
22. Vitalitas pojišťovna, a.s.	
23. Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.	

Příloha 5

Počet zahraničních finančních subjektů poskytujících finanční služby v ČR v rámci volného pohybu služeb (bez založení pobočky) k 31. 12. 2007

Domovský stát sídla finančního subjektu	Banky	Pojišťovny	Fondy	Investiční společnosti	Nebankovní poskytovatelé investičních služeb
Belgie	2	11	125	2	1
Bulharsko	-	1	-	-	-
Dánsko	1	9	-	-	1
Estonsko	-	2	-	-	-
Finsko	2	6	-	-	1
Francie	15	33	-	2	6
Gibraltar	3	5	-	-	1
Irsko	9	71	130	-	8
Island	2	-	-	-	-
Itálie	5	19	-	-	-
Kypr	2	-	-	-	10
Lichtenštejsko	3	9	-	-	3
Litva	1	4	-	-	-
Lotyšsko	-	1	-	-	-
Lucembursko	12	21	1 048	11	2
Maďarsko	5	8	1	2	-
Malta	3	4	-	-	1
Německo	34	33	12	5	9
Nizozemsko	9	28	-	-	18
Norsko	2	2	-	-	6
Polsko	1	12	-	-	-
Portugalsko	-	-	-	-	-
Rakousko	35	29	155	10	19
Rumunsko	-	1	-	-	-
Řecko	-	-	8	-	1
Slovensko	2	9	-	3	6
Slovinsko	-	4	-	-	1
Španělsko	2	16	-	-	-
Švédsko	1	17	-	1	-
Velká Británie	47	123	-	1	424
Celkem	198	478	1 479	37	518

Příloha 6

Rozvaha bankovního sektoru

(včetně poboček zahraničních bank, údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007	31. 12. 2007	31. 12. 2007
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj nekompenzovaný o opravné položky a oprávky	Opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Rozvahová aktiva celkem	2 954 369 396	3 151 809 889	3 846 159 145	98 691 800	3 747 467 345
Pokladní hotovost a pohledávky vůči centrálním bankám	516 013 616	398 691 727	344 529 976	0	344 529 976
Pokladní hotovost	31 169 894	33 543 566	36 414 163		36 414 163
Pohledávky vůči centrálním bankám	484 843 722	365 148 161	308 115 813	0	308 115 813
Finanční aktiva k obchodování	157 584 152	225 237 653	362 883 869		362 883 869
Deriváty k obchodování s kladnou reálnou hodnotou	50 271 951	69 256 948	84 950 660		84 950 660
Kapitálové nástroje k obchodování	10 433 611	11 798 080	3 516 308		3 516 308
Dluhové cenné papíry k obchodování	96 878 590	144 182 625	150 770 487		150 770 487
Pohledávky k obchodování			123 646 413		123 646 413
Pohledávky k obchodování vůči úvěrovým institucím			119 181 229		119 181 229
Pohledávky k obchodování vůči j. osobám než úvěr. institucím			4 412 665		4 412 665
Ostatní pohledávky k obchod. sektorově nečleněné			52 519		52 519
Finanční aktiva v reálné hodnotě vykáz. do zisku nebo ztráty			66 247 278		66 247 278
Kapitálové nástroje v reálné hodnotě vykázané do ZZ			10 308 356		10 308 356
Dluhové cenné papíry v reálné hodnotě vykázané do ZZ			55 102 494		55 102 494
Pohledávky v reálné hodnotě vykázané do zisku nebo ztráty			836 426		836 426
Pohledávky v reálné hodnotě vykázané do ZZ vůči úvěr. inst.			0		0
Pohledávky v RH vykázané do ZZ vůči j. osobám než úvěr. inst.			836 426		836 426
Ostatní pohledávky v RH vykázané do ZZ sektorově nečleněné			0		0
Realizovatelná finanční aktiva	180 873 066	234 237 474	284 543 365	41 533	284 501 832
Kapitálové nástroje realizovatelné	1 069 760	1 361 367	1 928 395	41 533	1 886 862
Dluhové cenné papíry realizovatelné	179 803 306	232 876 107	282 614 970		282 614 970
Pohledávky realizovatelné			0		0
Pohledávky realizovatelné vůči úvěrovým institucím			0		0
Pohledávky realizovatelné vůči j. osobám než úvěr. institucím			0		0
Ostatní pohledávky realizovatelné sektorově nečleněné			0		0
Úvěry a jiné pohledávky	1 645 503 472	1 845 021 180	2 252 446 193	36 652 003	2 215 794 190
Dluhové cenné papíry neobchodovatelné	43 154 027	29 310 392	41 978 114	0	41 978 114
Pohledávky	1 602 349 445	1 815 710 788	2 210 468 079	36 652 003	2 173 816 076
Pohledávky vůči úvěrovým institucím	422 943 100	375 363 320	342 149 059	90 560	342 058 499
Pohledávky vůči osobám jiným než úvěrovým institucím	1 167 297 786	1 423 835 988	1 838 436 235	36 017 866	1 802 418 369
Ostatní pohledávky sektorově nečleněné	12 108 559	16 511 480	29 882 782	543 575	29 339 207
Finanční investice držené do splatnosti	334 822 553	320 654 258	326 854 077	10 561	326 843 516
Dluhové cenné papíry držené do splatnosti	334 822 553	320 654 258	317 087 511	0	317 087 511
Pohledávky držené do splatnosti			9 766 566	10 561	9 756 005
Pohledávky držené do splatnosti vůči úvěrovým institucím			2 400 855	0	2 400 855
Pohledávky držené do splatnosti vůči j. osobám než úvěr. inst.			7 365 710	10 561	7 355 149
Ostatní pohledávky držené do splatnosti sektorově nečleněné			0	0	0
Zajišťovací deriváty s kladnou reálnou hodnotou	11 301 270	12 524 174	10 914 042		10 914 042
Zajišť. deriváty s kladnou RH – zajištění reálné hodnoty			107 722		107 722
Zajišť. deriváty s kladnou RH – zajištění peněžních toků			8 072 083		8 072 083
Zajišť. deriváty s kladnou RH – zaj. čistých investic do zahr. jedn.			0		0
Zajišť. deriváty s kladnou RH – zajištění úrok. rizika – RH			618 560		618 560
Zajišť. deriváty s kladnou RH – zajištění úrok. rizika-pen. toky			2 115 678		2 115 678
Kladné změny reálné hodnoty portfolia zajišťovaných nástrojů	745 297	1 829 044	0		0
Hmotný majetek	37 000 164	34 290 161	73 415 377	40 039 104	33 376 273
Pozemky, budovy a zařízení	37 000 164	34 290 161	72 581 064	39 479 180	33 101 884
Investice do nemovitostí			834 315	559 925	274 390
Nehmotný majetek	11 940 831	12 302 599	33 110 687	20 131 927	12 978 760
Goodwill	2 910 490	2 868 927	3 058 725	253 650	2 805 075
Ostatní nehmotný majetek	9 030 341	9 433 673	30 051 962	19 878 276	10 173 686
Účasti v přidružených a ovládaných osobách a ve spol. podn.	36 287 589	45 578 049	66 955 991	467 777	66 488 214
Daňové pohledávky	2 479 039	1 490 900	3 819 142		3 819 142
Pohledávky ze splatné daně	126 325	184 171	770 610		770 610
Pohledávky z odložené daně	2 352 714	1 306 729	3 048 530		3 048 530
Ostatní aktiva	19 818 347	19 952 667	18 132 522	11 647	18 120 755
Neoběžná aktiva a vyřazované skupiny určené k prodeji			2 306 627	1 337 244	969 383

Příloha 6

Rozvaha bankovního sektoru (pokračování)

(včetně poboček zahraničních bank, údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007	
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj nekompenzovaný o opravné položky a oprávky	
			Opravné položky a oprávky	
			Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	
Rozvahová pasiva celkem	2 954 369 397	3 151 809 890		3 747 467 346
Závazky celkem	2 734 539 947	2 917 979 105		3 490 620 059
Vklady, úvěry a ostatní finanční závazky vůči centr. bankám	29 056 715	30 570		11 205
Finanční závazky k obchodování	60 423 997	75 812 685		98 512 834
Deriváty k obchodování se zápornou reálnou hodnotou	46 335 558	64 831 614		76 455 558
Závazky z krátkých prodejů	14 088 439	10 981 071		9 726 088
Vklady, úvěry a ostatní finanční závazky k obchodování				12 331 187
Vklady, úvěry a ostatní fin. závazky k obch. vůči úvěr. inst.				6 346 106
Vklady, úvěry a ost. fin. závaz. k obch. vůči j. os. než úvěr. inst				5 985 081
Ostatní finanční závazky k obchodování sektorově nečleněné				0
Emitované dluhové CP určené k odkupu v krátkém období				0
Finanční závazky v reálné hodnotě vykázané do zisku/ztráty				149 771 816
Vklady, úvěry a ostatní finanční závazky v RH vykázané do ZZ				142 680 888
Vklady, úvěry a ost. fin. závaz. v RH vyk. do ZZ vůči úvěr. inst.				103 192 023
Vklady a ost. fin. záv. v RH vyk. do ZZ vůči j. os. než úvěr. inst				39 477 271
Ostatní fin. závazky v RH hodnotě vykáz. do ZZ sektor. nečlen.				11 594
Emitované dluhové CP v RH vykázané do zisku nebo ztráty				7 090 927
Podřízené závazky v RH vykázané do zisku nebo ztráty				0
Finanční závazky v naběhlé hodnotě	2 575 103 433	2 762 080 302		3 156 839 396
Vklady, úvěry a ostatní finanční závazky v naběhlé hodnotě	2 315 130 825	2 468 001 279		2 774 976 129
Vklady a ost. fin. závazky v naběhlé hodnotě vůči úvěr. inst.	380 633 925	348 321 415		325 693 749
Vklady a ost. fin. záv. v naběhlé hodn. vůči j. os. než úvěr. inst.	1 919 550 825	2 102 215 944		2 414 430 447
Ostatní finanční závazky v naběhlé hodnotě sektor. nečleněné	14 946 075	17 463 920		34 851 398
Emitované dluhové cenné papíry v naběhlé hodnotě	247 976 984	267 784 229		346 631 395
Podřízené závazky v naběhlé hodnotě	11 995 624	26 294 794		35 231 870
Finanční závazky spojené s převáženými aktivy				0
Zajišťovací deriváty se zápornou reálnou hodnotou	4 071 418	4 974 242		9 171 900
Zajišť. deriváty se zápornou RH – zajištění reálné hodnoty				1 914 104
Zajišť. deriváty se zápornou RH – zajištění peněžních toků				3 200 653
Zajišť. deriváty s záp. RH – zaj. čistých investic do zahr. jedn.				0
Zajišť. deriváty se zápornou RH – zajištění úrok. rizika – RH				967 124
Zajišť. deriváty s záp. RH – zajištění úrok. rizika – peněžní toky				3 090 019
Záporné změny reál. hodnoty portfolia zajišťovaných nástrojů	1 052 695	1 193 294		0
Rezervy	12 764 018	11 023 215		11 614 428
Rezervy na restrukturalizace				139 766
Rezervy na daně a soudní spory	372 771	319 869		3 630 039
Rezervy na důchody a podobné závazky	1 858	404		101 898
Rezervy na podrozvahové položky	4 320 193	4 118 242		4 152 330
Rezervy na nevýhodné smlouvy				366 327
Ostatní rezervy	8 069 196	6 584 698		3 224 069
Daňové závazky	2 624 109	1 278 700		1 097 973
Závazky ze splatné daně	817 818	328 938		1 032 596
Závazky z odložené daně	1 806 291	949 762		65 377
Ostatní závazky	49 443 562	61 586 097		63 600 517
Základní kapitál družstev splatný na požádání				0
Závazky spojené s vyřazovanými skupinami určenými k prodeji				0
Vlastní kapitál celkem	219 829 452	233 830 801		256 847 287
Základní kapitál	69 826 875	70 732 975		74 276 659
Splacený základní kapitál	69 420 846	70 326 946		73 870 630
Nesplacený základní kapitál	406 029	406 029		406 029
Emisní ážio	12 929 645	13 588 498		23 140 396
Další vlastní kapitál	1 079 012	4 234 516		42 444
Kapitálová složka finančních nástrojů				24
Ostatní kapitálové nástroje	1 079 012	4 234 516		42 420
Fondy z přecenění a ostatní oceňovací rozdíly	6 815 182	6 109 041		-3 501 696
Oceňovací rozdíly z hmotného majetku	17 343	15 994		0
Oceňovací rozdíly z nehmotného majetku				0
Zajištění čistých investic do zahraničních jednotek	-192 748	-198 205		51 112
Zajištění peněžních toků	4 221 004	4 070 839		-1 556 536
Oceňovací rozdíly z realizovatelných finančních aktiv	2 769 586	2 220 411		-2 011 110
Oceň. rozdíly z neoběž. aktiv a ukončov. čin. určených k prodeji				0
Ostatní oceňovací rozdíly				14 837
Rezervní fondy	31 998 662	34 036 008		35 184 324
Nerozdělený zisk (neuhrazená ztráta) z předchozích období	58 047 741	67 270 533		80 677 531
Vlastní akcie	6 865	150 379		150 379
Zisk (ztráta) za běžné účetní období	39 139 200	38 009 609		47 178 005

Příloha 7

Výkaz zisku a ztráty bankovního sektoru

(včetně poboček zahraničních bank, údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31.12. 2006	31. 12. 2007
Zisk z finanční a provozní činnosti	111 135 239	116 864 367	134 511 125
Úrokové výnosy	107 143 629	124 114 384	156 436 942
Úroky z pohledávek vůči centrálním bankám	10 345 738	12 558 482	11 330 934
Úroky z finančních aktiv k obchodování			9 215 564
Úroky z finančních aktiv v reálné hodnotě vykázaných do Z/Z			2 549 048
Úroky z realizovatelných finančních aktiv			8 951 488
Úroky z úvěrů a jiných pohledávek	67 553 037	80 317 897	103 160 737
Úroky z finančních investic držенých do splatnosti	23 533 133	24 650 479	12 717 345
Zisk ze zajišťovacích úrokových derivátů	5 711 721	6 587 526	8 320 050
Úroky z ostatních aktiv			191 776
Úrokové náklady	43 100 407	52 567 121	71 741 726
Úroky na vklady, úvěry a ost. fin. závazky vůči centr. bankám	15 957	51 004	12 415
Úroky na finanční závazky k obchodování	229 551	214 963	536 839
Úroky na finanční závazky v reálné hodnotě vykázané do Z/Z			5 281 766
Úroky na finanční závazky v naběhlé hodnotě	39 079 258	47 671 050	56 919 158
Ztráta ze zajišťovacích úrokových derivátů	3 775 641	4 630 104	6 600 626
Úroky na ostatní závazky			2 390 922
Náklady na základní kapitál splatný na požádání			0
Výnosy z dividend	2 189 410	1 675 508	5 886 359
Výnosy z dividend z finančních aktiv k obchodování			19 135
Výnosy z dividend z finan. aktiv v RH vykázaných do Z/Z			553 676
Výnosy z dividend z realizovatelných finančních aktiv			183 902
Výnosy z dividend od přidružených a ovládaných osob	2 189 410	1 675 508	5 129 645
Výnosy z poplatků a provizí	38 899 100	41 092 657	44 786 659
Poplatky a provize z operací s finan. nástroji pro zákazníky	583 481	758 742	1 712 971
Poplatky a provize z obstarání emisí	168 379	325 972	57 314
Poplatky a provize z obstarání finančních nástrojů	276 002	341 591	1 548 739
Poplatky a provize za poradenskou činnost	139 100	91 179	106 919
Poplatky a provize z clearingů a vypořádání			554 975
Poplatky a provize za obhospodařování hodnot	146 618	173 183	207 627
Poplatky a provize za správu, úschovu a uložení hodnot	783 802	786 166	741 303
Poplatky a provize z příslibů a záruk			2 463 726
Poplatky a provize z platebního styku	26 327 620	26 941 178	25 666 276
Poplatky a provize ze strukturovaného financování			24 745
Poplatky a provize ze sekuritizace			0
Poplatky a provize z ostatních služeb	11 057 571	12 433 390	13 415 039
Náklady na poplatky a provize	7 068 140	8 174 518	8 935 532
Poplatky a provize na operace s finančními nástroji	411 968	463 955	569 490
Poplatky a provize na obhospodařování hodnot			0
Poplatky a provize na správu, úschovu a uložení hodnot			45 200
Poplatky a provize na sekuritizaci			35 400
Poplatky a provize na clearing a vypořádání			320 049
Poplatky a provize na ostatní služby	6 656 171	7 710 561	7 965 387
Realizované Z/Z z finan. aktiv a závazků nevykáz. v RH do Z/Z	144 521	44 711	-158 362
Zisk (ztráta) z realizovatelných finančních aktiv	594 505	371 795	45 553
Zisk (ztráta) z úvěrů a jiných pohledávek	-464 766	-359 696	-637 638
Zisk (ztráta) z finančních investic držенých do splatnosti	14 782	32 612	33 201
Zisk (ztráta) z finančních závazků v naběhlé hodnotě			163 340
Zisk (ztráta) z ostatních závazků			237 181

Příloha 7

Výkaz zisku a ztráty bankovního sektoru (pokračování)

(včetně poboček zahraničních bank, údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Zisk (ztráta) z finančních aktiv a závazků k obchodování	9 522 989	6 510 735	4 519 971
Zisk (ztráta) z kapitálových nástrojů a akciových derivátů	358 612	-109 017	-86 566
Zisk (ztráta) z úrokových nástrojů (včetně úrok. derivátů)	258 706	-559 505	885 145
Zisk (ztráta) z měnových nástrojů (včetně měn. derivátů)	8 893 820	6 945 038	3 406 100
Zisk (ztráta) z úvěrových nástrojů (včetně úvěr. derivátů)	3 361	-883	266 892
Zisk (ztráta) z komodit a komoditních derivátů	8 487	235 103	48 399
Zisk (ztráta) z ostatních nástrojů včetně hybridních			0
Zisk (ztráta) z finan. aktiv a závazků v RH vykázané do ZZ			-2 191 009
Zisk (ztráta) ze zajišťovacího účetnictví	-118 820	-389 873	-534 849
Kurzové rozdíly	840 978	4 211 622	7 759 458
Zisk (ztráta) z odúčtování aktiv j. než držení k prodeji	153 696	1 673 608	252 557
Ostatní provozní výnosy	5 006 112	2 507 451	2 201 125
Ostatní provozní náklady	2 477 821	3 834 799	3 770 469
Správní náklady	51 785 559	55 652 001	59 712 774
Náklady na zaměstnance	26 223 481	28 976 240	30 960 073
Mzdy a platy	18 472 552	20 387 646	21 498 144
Sociální a zdravotní pojištění	6 540 564	7 233 961	7 186 392
Penzijní a podobné výdaje			461 025
Náklady na dočasné zaměstnance			148 892
Odměny – vlastní kapitálové nástroje			5 973
Ostatní náklady na zaměstnance	1 210 363	1 354 637	1 659 646
Ostatní správní náklady	25 562 073	26 675 765	28 752 704
Náklady na reklamu	3 507 843	3 582 171	4 179 620
Náklady na poradenství	1 245 759	915 070	1 403 956
Náklady na informační technologie			4 757 712
Náklady na outsourcing	3 986 401	4 111 454	4 238 390
Nájemné	3 344 551	3 584 352	3 461 055
Jiné správní náklady	13 477 523	14 482 717	10 711 962
Odpisy	8 986 540	8 357 275	7 904 186
Odpisy pozemků, budov a zařízení	5 467 694	4 773 627	4 188 835
Odpisy investic do nemovitostí			0
Odpisy nehmotného majetku	3 518 846	3 583 648	3 715 347
Tvorba rezerv	-1 704 035	-1 335 718	1 113 191
Ztráty ze znehodnocení	2 870 863	5 162 699	6 524 995
Ztráty ze znehodnocení finan.aktiv nevykázaných v RH do ZZ	3 272 131	5 295 779	6 932 494
Ztráty ze znehodnocení finančních aktiv v pořizovací ceně	0	56	0
Ztráty ze znehodnocení realizovatelných finančních aktiv			115
Ztráty ze znehodnocení úvěrů a jiných pohledávek	3 272 131	5 295 723	6 932 379
Ztráty ze znehodnocení finan.investic držení do splatnosti	0	0	0
Ztráty ze znehodnocení nefinančních aktiv	-401 268	-133 080	-407 499
Ztráty ze znehodnocení pozemků, budov a zařízení	263 055	-148 388	-144 566
Ztráty ze znehodnocení z investic do nemovitostí			0
Ztráty ze znehodnocení goodwillu	57 493	61 317	554
Ztráty ze znehodnocení nehmotného majetku	-31 850	11 221	13 419
Ztráty ze znehodnocení účastí v přidr. a ovlád. os. a sp. podn.	-689 966	-57 230	-276 905
Ztráty ze znehodnocení ostatních nefinančních aktiv			0
Negativní goodwill bezprostředně zahrnutý do výkazu ZZ			0
Podíl na ZZ přidr. a ovládaných osob a společných podniků	76 074	113 576	0
Zisk nebo ztráta z neoběžných aktiv a vyřazovaných skupin			27 138
Zisk nebo ztráta z pokračujících činností před zdaněním	49 272 402	49 141 674	59 283 117
Náklady na daň z příjmů	10 133 202	11 132 068	12 105 111
Zisk nebo ztráta z pokračujících činností po zdanění			47 178 004
Zisk nebo ztráta z ukončované činnosti po zdanění			0
Zisk nebo ztráta po zdanění	39 139 200	38 009 609	47 178 004

Příloha 8

Rozvaha sektoru pojišťoven

(celkem bez České kanceláře pojistitelů, údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006		31. 12. 2007	
	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	Údaj nekompenzovaný o opravné položky a oprávky	Opravné položky a oprávky	Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Aktiva celkem	310 511 484	322 775 777	368 741 051	23 719 781	345 021 269
Pohledávky za upsaný základní kapitál	300 000	0	74 200	0	74 200
Dlouhodobý nehmotný majetek	4 294 501	3 599 956	10 321 327	7 475 817	2 845 509
Zřizovací výdaje	6 600	4 905	47 720	34 698	13 021
Goodwill	2 289 222	1 586 563	3 606 955	2 701 353	905 602
Finanční umístění (investice)	265 917 108	272 002 162	283 693 351	2 313	283 691 038
Pozemky a stavby (nemovitosti)	9 314 767	8 769 670	4 808 901	2 313	4 806 588
Finanční umístění v podnikatelských seskupeních	25 980 388	11 314 491	11 475 985	0	11 475 985
Jiná finanční umístění	230 599 203	251 824 767	267 407 908	0	267 407 908
Depozita při aktivním zajištění	22 750	93 235	558	0	558
Finanční umístění životního pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	12 419 621	18 581 168	26 900 129	0	26 900 129
Dlužníci	18 951 359	18 371 095	31 613 229	11 840 939	19 772 290
Pohledávky z operací přímého pojištění	8 317 389	9 737 247	14 590 895	4 383 734	10 207 162
Pohledávky z operací zajištění	6 897 050	4 328 883	4 709 653	111 326	4 598 328
Ostatní pohledávky	3 736 921	4 304 966	12 312 680	7 345 881	4 966 801
Ostatní aktiva	4 180 707	4 707 664	8 677 314	4 397 526	4 279 787
Dlouhodobý hmotný majetek, jiný než pozemky a stavby, a zásoby	2 163 315	1 943 936	6 613 310	4 397 017	2 216 294
Hotovost na účtech u finančních institucí a hotovost v pokladně	2 015 936	2 762 864	2 053 165	509	2 052 656
Jiná aktiva	1 456	865	10 837	0	10 837
Přechodné účty aktiv	4 448 188	5 513 728	7 461 497	3 185	7 458 312
Naběhlé úroky a nájemné	116 185	82 743	105 926	0	105 926
Odložené pořizovací náklady na pojistné smlouvy	3 107 604	3 819 113	5 503 194	3 185	5 500 009
Ostatní přechodné účty aktiv	1 224 398	1 611 873	1 852 376	0	1 852 376

Příloha 8

Rozvaha sektoru pojišťoven (pokračování)

(celkem bez České kanceláře pojistitelů, údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007		
	Čistá hodnota	Čistá hodnota	Hrubá hodnota	Podíl zajišťo- vatelů na TR	Čistá hodnota
Pasiva celkem	310 511 484	322 775 777			345 021 269
Vlastní kapitál	57 466 192	57 756 716			58 629 481
Základní kapitál	16 674 140	17 729 181			18 380 085
Emisní ážio	880 720	880 720			880 720
Rezervní fond na nové ocenění	0	-150			62
Ostatní kapitálové fondy	13 544 700	12 222 850			7 570 966
Rezervní fond a ostatní fondy ze zisku	4 765 647	5 764 756			7 804 313
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta minulých účetních období	13 579 823	6 950 603			11 215 352
Zisk nebo ztráta běžného účetního období	8 021 161	14 208 755			12 777 983
Podřízená pasiva	2 500 000	0			251 973
Technické rezervy	200 511 113	217 878 853	254 205 250	23 879 420	230 325 831
Rezerva na nezasloužené pojistné	14 065 071	15 712 686	22 188 727	4 442 007	17 746 720
Rezerva pojistného životních pojištění	136 557 752	151 218 765	160 944 944	47 540	160 897 404
Rezerva na pojistná plnění	31 613 864	33 683 667	56 536 818	18 964 334	37 572 484
Rezerva na prémie a slevy	1 165 093	1 227 531	1 330 601	70 238	1 260 363
Vyrovnávací rezerva	4 404 943	4 575 313	4 907 881	0	4 907 881
Rezerva na splnění závazků z použité technické úrokové míry	7 589 392	6 039 689	2 583 429	0	2 583 429
Rezerva pojistného neživotních pojištění	164 535	191 896	242 434	54	242 381
Rezerva na splnění závazků z ručení za závazky České kanceláře pojistitelů	4 668 681	4 947 100	5 470 416	355 246	5 115 170
Jiné rezervy	281 783	282 208	0	0	0
Technická rezerva životních pojištění, je-li nositelem investičního rizika pojistník	12 053 208	18 545 544	26 902 537	0	26 902 537
Rezervy na ostatní rizika a ztráty	1 406 899	2 115 300			1 680 915
Rezerva na důchody a podobné závazky	14 653	7 235			6 111
Rezerva na daně	1 103 765	1 768 072			1 089 546
Ostatní rezervy	288 482	339 993			585 258
Depozita při pasivním zajištění	3 541 524	210 755			181 957
Věřitelé	26 874 363	18 995 461			19 460 790
Závazky z operací přímého pojištění	6 493 164	6 611 621			7 850 602
Závazky z operací zajištění	10 462 490	6 980 805			6 292 392
Výpůjčky zaručené dluhopisem	0	0			0
Závazky vůči finančním institucím	1 025 364	528 248			13 431
Ostatní závazky	8 893 345	4 874 789			5 304 363
Garanční fond Kanceláře	0	0			0
Přechodné účty pasiv	6 158 185	7 273 146			7 587 785
Výdaje příštích období a výnosy příštích období	3 454 131	3 553 591			3 020 798
Ostatní přechodné účty pasiv	2 704 054	3 719 555			4 566 987

Příloha 9

Výkaz zisku a ztráty sektoru pojišťoven
(celkem bez České kanceláře pojistitelů, údaje v tis. Kč)

Technický účet k neživotnímu pojištění	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění	3 835 541	5 314 336	5 021 443
Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění	44 774 469	49 819 282	54 642 034
Předepsané pojistné, očištěné od zajištění	44 882 067	51 318 485	56 919 961
Změna stavu rezervy na nezasloužené pojistné, očištěné od zajištění	-107 597	-1 499 204	-2 277 926
Převedené výnosy z finan. umístění z netechnického účtu	1 364 216	1 053 777	855 664
Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	2 077 804	2 578 700	1 558 648
Náklady na pojistná plnění včetně změny stavu rezervy, očištěné od zajištění	-27 467 942	-29 445 372	-30 643 119
Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění	-23 790 032	-28 546 050	-27 204 392
Změna stavu rezervy na pojistná plnění, očištěné od zajištění	-3 677 910	-899 323	-3 438 726
Změny stavu ostatních technických rezerv, očištěné od zajištění	71 609	-218 221	-204 501
Prémie a slevy, očištěné od zajištění	-592 030	-761 691	-1 254 269
Čistá výše provozních nákladů	-11 293 636	-13 105 858	-15 197 904
Pořizovací náklady na pojistné smlouvy	-9 668 616	-10 646 810	-11 764 781
Změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů	-105 946	159 277	140 792
Správní režie	-7 837 643	-8 422 699	-8 946 428
Provize od zajišťovatelů a podíly na ziscích	6 318 569	5 804 377	5 372 515
Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	-4 918 644	-4 434 349	-4 402 523
Změna stavu vyrovnávací rezervy	-180 306	-171 935	-332 583

Technický účet k životnímu pojištění	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění	4 394 911	7 848 599	5 139 591
Zasloužené pojistné, očištěné od zajištění	42 837 976	46 137 629	53 069 993
Předepsané pojistné, očištěné od zajištění	42 757 848	45 918 354	52 775 875
Změna stavu rezervy na nezasloužené pojistné, očištěné od zajištění	80 128	219 276	294 118
Výnosy z finančního umístění	29 741 508	19 568 521	21 647 789
Výnosy z podílů	139 816	206 741	140 090
Výnosy z ostatního finančního umístění	7 748 152	8 522 853	9 539 683
Změny hodnoty finančního umístění – výnosy	87 759	1 518 301	155 877
Výnosy z realizace finančního umístění	21 765 781	9 320 625	11 812 139
Přirůstky hodnoty finančního umístění	5 002 060	4 465 583	-843 361
Ostatní technické výnosy, očištěné od zajištění	835 299	732 638	887 068
Náklady na pojistná plnění včetně změny stavu rezervy, očištěné od zajištění	-19 421 040	-18 946 591	-25 286 617
Náklady na pojistná plnění, očištěné od zajištění	-19 298 066	-18 512 908	-24 878 696
Změna stavu rezervy na pojistná plnění, očištěné od zajištění	-122 975	-433 684	-407 922
Změny stavu ostatních technických rezerv, očištěné od zajištění	-19 245 456	-17 772 107	-14 329 742
Změna stavu rezervy pojistného životních pojištění, očištěná od zajištění	-12 208 536	-13 657 677	-9 938 015
Změna stavu ostatních technických rezerv (mimo rezervy životního pojištění), očištěná od zajištění	-7 036 921	-4 114 430	-4 391 72

Příloha 9

Výkaz zisku a ztráty sektoru pojišťoven (pokračování)

(celkem bez České kanceláře pojistitelů, údaje v tis. Kč)

Technický účet k životnímu pojištění	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Prémie a slevy, očištěné od zajištění	-46 971	-69 445	-227 292
Čistá výše provozních nákladů	-9 917 687	-10 562 777	-12 036 601
Pořizovací náklady na pojistné smlouvy	-6 234 345	-6 591 900	-8 554 984
Změna stavu časově rozlišených pořizovacích nákladů	64 793	546 536	1 356 192
Správní režie	-4 421 727	-4 854 848	-5 181 190
Provize od zajišťovatelů a podily na ziscích	673 592	337 434	343 381
Náklady na finanční umístění	-21 804 409	-11 379 758	-12 330 052
Náklady na správu finančního umístění, včetně úroků	-1 362 046	-1 378 447	-1 230 365
Změna hodnoty finančního umístění – náklady	-2 777 316	-59 076	-205 085
Náklady spojené s realizací finančního umístění	-17 665 046	-9 942 234	-10 894 602
Úbytky hodnoty finančního umístění	-2 156 248	-3 284 444	-4 475 803
Ostatní technické náklady, očištěné od zajištění	-1 010 357	-647 480	-639 367
Převod výnosů z finančního umístění na netechnický účet	-419 764	-393 171	-296 425

Netechnický účet	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Zisk nebo ztráta za účetní období	8 021 162	14 208 755	12 777 983
Zisk nebo ztráta z běžné činnosti po zdanění	7 782 606	14 189 282	12 888 420
Výsledek technického účtu k neživotnímu pojištění	3 835 541	5 314 336	5 021 443
Výsledek technického účtu k životnímu pojištění	4 394 911	7 848 599	5 139 591
Výnosy z finančního umístění	7 288 969	10 360 539	11 710 490
Převedené výnosy finančního umístění z technického účtu k životnímu pojištění	419 764	393 171	296 425
Náklady na finanční umístění	-4 737 742	-5 512 570	-5 292 851
Převod výnosů z finančního umístění na technický účet k neživotnímu pojištění	-1 364 133	-1 053 777	-855 664
Ostatní výnosy	1 070 675	2 508 613	1 632 827
Ostatní náklady	-570 991	-1 817 387	-1 700 079
Daň z příjmů z běžné činnosti	-2 554 388	-3 852 240	-3 063 764
Mimořádný zisk nebo ztráta	280 805	73 842	76 879
Mimořádné výnosy	333 330	86 718	608 600
Mimořádné náklady	-52 525	-12 876	-531 722
Daň z příjmů z mimořádné činnosti	4 701	-9 070	-6 897
Ostatní daně neuvedené v předcházejících položkách	-46 950	-45 301	-180 418

Příloha 10

Rozvaha sektoru penzijních fondů

(údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005 Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	31. 12. 2006 Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	31. 12. 2007 Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Aktiva celkem	123 416 677	145 939 162	167 196 988
Pokladní hotovost a vklady u centrálních bank	604	932	517
Pohledávky za bankami a družst. záložnami	10 133 528	9 333 972	16 069 253
Pohledávky za bankami a družst. záložnami splatné na požádání	4 105 569	4 670 052	7 963 206
Ostatní pohledávky za bankami a družstevními záložnami	6 027 959	4 663 920	8 106 047
Pohledávky za nebankovními subjekty	5 467	11 341	17 191
Pohledávky za nebankovními subjekty splatné na požádání	0	0	0
Ostatní pohledávky za nebankovními subjekty	5 467	11 341	17 191
Dluhové cenné papíry	99 106 151	115 791 688	126 786 662
Dluhové cenné papíry vydané vládními institucemi	72 805 108	90 269 006	98 589 778
Dluhové cenné papíry vydané ostatními subjekty	26 301 043	25 522 682	28 196 884
Akcie, podílové listy a ostatní podíly	9 230 837	14 434 241	17 383 424
Akcie	7 425 219	9 616 022	9 921 865
Podílové listy a ostatní podíly	1 805 618	4 818 219	7 461 559
Účasti s podstatným vlivem	0	0	0
Účasti s podstatným vlivem v bankách	0	0	0
Účasti s podstatným vlivem v ostatních subjektech	0	0	0
Účasti s rozhodujícím vlivem	0	0	0
Účasti s rozhodujícím vlivem v bankách	0	0	0
Účasti s rozhodujícím vlivem v ostatních subjektech	0	0	0
Dlouhodobý nehmotný majetek	144 098	122 828	129 679
Zřizovací výdaje	0	0	1 266
Goodwill	5 663	328	0
Dlouhodobý nehmotný majetek ostatní	138 435	122 500	128 413
Dlouhodobý hmotný majetek	993 776	1 437 951	1 423 636
Pozemky a budovy pro provozní činnost	166 845	151 234	151 708
Dlouhodobý hmotný majetek ostatní	826 931	1 286 717	1 271 928
Pohledávky za státním rozpočtem – státní příspěvek	811 059	919 219	1 005 907
Ostatní aktiva	721 451	1 006 975	905 711
Pohledávky z upsaného základního kapitálu	0	0	0
Náklady a příjmy příštích období	2 269 706	2 880 015	3 475 008
Pořizovací náklady na smlouvy o penzijním připojištění	2 217 241	2 870 269	3 449 765
Ostatní náklady a příjmy příštích období	52 465	9 746	25 243

Příloha 10

Rozvaha sektoru penzijních fondů (pokračování)

(údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Pasiva celkem	123 416 677	145 939 162	167 196 988
Závazky vůči bankám a družstevním záložnám	0	0	0
Závazky vůči bankám a družst. záložnám splatné na požádání	0	0	0
Ostatní závazky vůči bankám a družstevním záložnám	0	0	0
Závazky vůči nebankovním subjektům	5 105	3 350	5 366
Závazky vůči nebankovním subjektům splatné na požádání	0	0	0
Ostatní závazky vůči nebankovním subjektům	5 105	3 350	5 366
Prostředky účastníků penzijního připojištění	113 107 511	136 404 900	162 445 096
Příspěvky účastníků	86 068 910	104 543 054	147 296 154
Vlastní příspěvky účastníků	75 541 445	90 589 522	108 484 661
Příspěvky placené zaměstnavatelem	10 400 306	13 749 580	16 682 180
Příspěvky placené třetí osobou ve prospěch účastníků	127 159	203 952	257 019
Příspěvky státu	16 503 900	18 990 951	21 872 294
Prostředky pro výplatu penzí	148 207	187 710	232 880
Výnosy z příspěvků účastníků	9 426 911	11 987 887	14 201 685
Nepřiznané příspěvky účastníků penzijního připojištění	575 888	517 258	578 670
Závazky z přiznaných dosud nevyplac. dávek jednoráz. plnění	383 695	178 040	135 707
Závazky vůči státnímu rozpočtu – státní příspěvek	51 261	74 291	75 010
Závazky vůči státnímu rozpočtu – daňové závazky	79 847	70 280	29 089
Ostatní pasiva	610 539	595 578	653 303
Výnosy a výdaje příštích období	13 857	13 374	11 501
Rezervy	58 718	59 641	62 909
Rezervy na důchody a podobné závazky	56 536	58 016	59 843
Rezervy na daně	0	0	0
Rezervy ostatní	2 182	1 625	3 066
Podřízené závazky	0	0	0
Základní kapitál	1 063 438	1 063 438	1 133 438
Splacený základní kapitál	1 063 438	1 063 438	1 133 438
Vlastní akcie	0	0	0
Emisní ážio	148 771	148 771	148 771
Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku	1 114 493	1 465 388	1 697 912
Povinné rezervní fondy a rizikové fondy	851 317	1 117 164	1 349 389
Ostatní rezervní fondy	0	0	0
Ostatní fondy ze zisku	263 176	348 224	348 523
fond rezerv penzí	114 059	173 325	168 623
Rezervní fond na nové ocenění	0	0	0
Kapitálové fondy	381 146	364 693	392 578
Oceňovací rozdíly	2 059 445	1 207 103	-4 413 301
Oceňovací rozdíly z majetku a závazků	2 067 649	1 158 327	-4 401 458
Oceňovací rozdíly ze zajišťovacích derivátů	-8 204	48 776	-11 843
Oceňovací rozdíly z přepočtu účastí	0	0	0
Oceňovací rozdíly ostatní	0	0	0
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z předchozích období	154 868	343 833	561 672
Zisk nebo ztráta za účetní období	4 567 678	4 124 522	4 393 644

Příloha 11

Výkaz zisku a ztráty sektoru penzijních fondů

(údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Výnosy z úroků a podobné výnosy	3 324 647	3 847 184	4 752 800
Úroky z dluhových cenných papírů	3 133 429	3 618 374	4 428 952
Výnosy z ostatních aktiv	191 218	228 810	323 848
Náklady na úroky a podobné náklady	3 616	175	80
Náklady na úroky z dluhových cenných papírů	3 589	0	1
Náklady na ostatní pasiva	27	175	79
Výnosy z akcií a podílů	144 505	365 256	456 097
Výnosy z akcií a podílů z účasti s podstatným vlivem	0	0	0
Výnosy z akcií a podílů z účasti s rozhodujícím vlivem	0	0	0
Ostatní výnosy z akcií a podílů	144 505	365 256	456 097
Výnosy z poplatků a provizí	1 422	2 257	2 433
Náklady na poplatky a provize	942 891	1 094 950	1 284 557
Náklady spojené s bezpečností a správou cenných papírů	360 878	340 021	306 314
Náklady spojené s prodejem a jiným úbytkem cenných papírů	8 774	14 356	22 102
Náklady na smlouvy o penzijním připojištění	550 324	716 775	933 213
Ostatní náklady na poplatky a provize	22 915	23 798	22 928
Zisk nebo ztráta z finančních operací	3 034 649	1 989 331	1 514 355
Ostatní provozní výnosy	111 834	190 242	166 031
Ostatní provozní náklady	60 148	26 128	12 497
Správní náklady	901 532	999 626	1 110 961
Náklady na zaměstnance	314 921	333 377	344 143
Sociální a zdravotní pojištění	78 804	78 954	81 821
Mzdy a odměny zaměstnancům a statutárním orgánům	225 088	242 437	248 981
Ostatní sociální náklady	11 029	11 986	13 341
Ostatní správní náklady	586 611	666 249	766 818
Rozpuštění rezerv a oprav. položek k dlouh. hm. a nehm. majetku	0	0	0
Odpisy, tvorba a použití rezerv a OP k dlouh. hm. a nehm. majetku	87 224	153 092	73 623
Odpisy hmotného majetku	38 294	98 272	38 213
Tvorba a použití rezerv a opr. položek hmotnému majetku	1 614	2 414	572
Odpisy nehmotného majetku	29 203	34 298	22 007
Tvorba a použití rezerv a opr. položek k nehmotnému majetku	18 113	18 109	12 831
Rozpuštění OP a rez. k pohl. a zárukám, výnosy z již odep. pohl.	0	7 875	309
Odpisy, tvorba a použití OP a rezerv k pohledávkám a zárukám	3 574	2 456	5 281
Rozpuštění OP k účastem s rozhodujícím a podst. vlivem	0	0	0
Ztráty z převodu účastí s roz. a podst. vlivem, tvorba + použ. OP	15	23	0
Rozpuštění ostatních rezerv včetně rezerv na penze	5 379	7 909	7 273
Tvorba a použití ostatních rezerv včetně rezerv na penze	30 057	12 517	13 105
Podíl na ziscích nebo ztrátách s rozh. nebo podst. vlivem	0	0	0
Zisk nebo ztráta za účetní období z běžné čin. před zdaněním	4 593 381	4 128 156	4 399 463
Daň z příjmů	25 703	3 634	5 819
Zisk nebo ztráta za účetní období po zdanění	4 567 678	4 124 522	4 393 644

Příloha 12

Rozvaha sektoru investičních společností

(údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005 Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	31. 12. 2006 Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky	31. 12. 2007 Údaj kompenzovaný o opravné položky a oprávky
Aktiva celkem	2 152 605	2 945 977	2 599 549
Pokladní hotovost	279	652	653
Pohledávky za bankami	417 357	670 754	769 933
Pohledávky za bankami splatné na požádání	243 843	494 284	484 818
Pohledávky za bankami jiné než splatné na požádání	173 514	176 470	285 115
Pohledávky za nebankovními subjekty	7 500	83 706	20 752
Pohledávky za nebankovními subjekty splatné na požádání	7 500	20 000	17 000
Pohledávky za nebank. subjekty jiné než splatné na požádání	0	63 706	3 752
Dluhové cenné papíry	820 720	939 426	1 009 445
Dluhové cenné papíry vydané vládními institucemi	0	0	0
Dluhové cenné papíry vydané ostatními osobami	820 720	939 426	1 009 445
Akcie, podílové listy a ostatní podíly	499 779	542 808	292 850
Akcie	0	65	15 691
Podílové listy	499 779	542 743	277 159
Ostatní podíly	0	0	0
Účasti s podstatným a rozhodujícím vlivem	19 290	0	0
Dlouhodobý nehmotný majetek	29 343	31 619	32 982
Zřizovací výdaje	0	437	300
Goodwill	0	0	0
Ostatní dlouhodobý nehmotný majetek	29 343	31 182	32 682
Dlouhodobý hmotný majetek	116 203	126 587	118 305
Pozemky a budovy pro provozní činnost	96 911	99 574	94 872
Ostatní dlouhodobý hmotný majetek	19 292	27 013	23 433
Ostatní aktiva	216 654	310 247	288 243
Pohledávky za upsaný základní kapitál	865	7 000	0
Náklady a příjmy příštích období	24 615	233 178	66 386

Rozvaha sektoru investičních společností (pokračování)

(údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Pasiva celkem	2 152 605	2 945 977	2 599 549
Závazky vůči bankám	5 000	0	0
Závazky vůči bankám splatné na požádání	0	0	0
Závazky vůči bankám jiné než splatné na požádání	5 000	0	0
Závazky vůči nebankovním subjektům	0	43 360	38 825
Závazky vůči nebankovním subjektům splatné na požádání	0	9 945	735
Závazky vůči nebank. subjektům jiné než splatné na požádání	0	33 415	38 090
Ostatní pasiva	208 067	444 810	253 325
Výnosy a výdaje příštích období	47 500	36 771	25 000
Rezervy	4 676	3 968	5 104
Rezervy na důchody a podobné závazky	918	356	1 003
Rezervy na daně	0	0	0
Ostatní rezervy	3 758	3 612	4 101
Podřízené závazky	0	0	0
Základní kapitál	616 960	816 340	712 540
Splacený základní kapitál	616 960	809 340	712 540
Vlastní akcie	0	0	0
Emisní ažio	388 110	388 187	388 187
Rezervní fondy a ostatní fondy ze zisku	135 715	152 111	145 150
Povinné rezervní fondy a rizikové fondy	123 264	135 025	131 713
Ostatní rezervní fondy	0	0	0
Ostatní fondy ze zisku	12 451	17 086	13 437
Rezervní fond na nové ocenění	0	0	0
Kapitálové fondy	43 645	54 640	45 640
Oceňovací rozdíly	1 633	-16	1 969
Oceňovací rozdíly z majetku a závazků	1 633	176	1 972
Oceňovací rozdíly ze zajišťovacích derivátů	0	0	0
Oceňovací rozdíly z přepočtu účastí	0	0	0
Ostatní oceňovací rozdíly	0	-192	-3
Nerozdělený zisk nebo neuhrazená ztráta z předchozích období	427 280	500 208	493 076
Zisk nebo ztráta za účetní období	274 019	505 598	490 733

Příloha 13

Výkaz zisku a ztráty investičních společností

(údaje v tis. Kč)

	31. 12. 2005	31. 12. 2006	31. 12. 2007
Výnosy z úroků a podobné výnosy	20 944	55 652	37 500
Výnosy z úroků z dluhových cenných papírů	15 246	36 029	26 745
Výnosy z úroků z ostatních aktiv	5 698	19 623	10 755
Náklady na úroky a podobné náklady	1 244	72	116
Výnosy z akcií a podílů	6 785	437	3 046
Výnosy z akcií a podílů z účastí s podst. a rozhod. vlivem	0	0	0
Ostatní výnosy z akcií a podílů	6 785	437	3 046
Výnosy z poplatků a provizí	1 532 722	2 604 254	1 793 445
Náklady na poplatky a provize	759 613	1 351 234	792 670
Zisk nebo ztráta z finančních operací	17 839	-5 931	4 801
Ostatní provozní výnosy	92 335	172 856	123 178
Ostatní provozní náklady	66 243	113 565	78 219
Správní náklady	427 319	668 870	482 888
Náklady na pracovníky	201 972	357 217	248 097
Mzdy a platy pracovníků	148 370	265 626	182 727
Sociální a zdravotní pojištění pracovníků	51 223	86 951	62 761
Ostatní sociální náklady	2 379	4 640	2 609
Ostatní správní náklady	225 347	311 653	234 791
Rozpuštění rezerv a OP k DHNM	4 273	747	1 883
Odpisy, tvorba a použití rezerv a OP k DHNM	45 121	24 440	18 976
Odpisy dlouhodobého hmotného majetku	37 347	11 167	8 259
Rozpuštění OP a rez. k pohl. a zárukám, výnosy z dříve od. pohl.	15	309	62
Odpisy, tvorba a použití OP a rezerv k pohl. a zárukám	15	300	259
Rozpuštění OP k účastem s rozhodujícím a podstatným vlivem	0	0	0
Ztráty z přev. účastí s rozh. a podst. vlivem, tvorba a použ. OP	0	0	0
Rozpuštění ostatních rezerv	0	300	1 268
Tvorba a použití ostatních rezerv	837	506	1 255
Podíl na ziscích (ztrátách) účastí s rozh. nebo podst. vlivem	-600	0	612
Zisk nebo ztráta za úč.období z běžné činnosti před zdaněním	356 431	679 915	572 536
Mimořádné výnosy	0	1 124	143
Mimořádné náklady	27	5	5
Zisk nebo ztráta za účet. obd. z mimoř. činnosti před zdaněním	-27	-5 152	21 315
Daň z příjmů	82 385	89 929	48 836
Zisk nebo ztráta za účetní období po zdanění	274 019	517 454	468 820

Příloha 14

Nově emitované kótované dluhopisy v roce 2007

(údaje v Kč)

Datum emise	ISIN	Emitent	Max. objem emise
16. 2. 2007	CZ0002000946	Raiffeisenbank a.s.	2 000 000 000
21. 2. 2007	CZ0002000961	Hypoteční banka, a.s.	2 000 000 000
15. 3. 2007	CZ0003701278	Česká spořitelna, a.s.	1 110 000 000
22. 3. 2007	CZ0002000979	Hypoteční banka, a.s.	1 000 000 000
22. 3. 2007	CZ0003701286	Česká spořitelna, a.s.	2 250 000 000
30. 3. 2007	CZ0000000211	ECM Real Estate Investments AG	3 500 000 000
24. 5. 2007	CZ0002001019	Hypoteční banka, a.s.	1 000 000 000
24. 5. 2007	CZ0002000995	Česká spořitelna, a.s.	1 000 000 000
28. 6. 2007	CZ0002001068	Česká spořitelna, a.s.	800 000 000
3. 7. 2007	CZ0002001084	Česká spořitelna, a.s.	1 500 000 000
17. 8. 2007	CZ0002001134	Česká spořitelna, a.s.	3 000 000 000
27. 8. 2007	CZ0003501520	ČEZ, a.s.	10 000 000 000
12. 9. 2007	CZ0002001175	Raiffeisenbank a.s.	2 000 000 000
13. 9. 2007	CZ0002001183	Hypoteční banka, a.s.	2 000 000 000
25. 9. 2007	CZ0002001159	Volksbank CZ, a.s.	700 000 000
26. 9. 2007	CZ0002001209	Wüstenrot hypoteční banka a.s.	1 250 000 000
10. 10. 2007	CZ0003701393	ČSOB, a.s.	2 000 000 000
12. 10. 2007	CZ0002001191	Česká spořitelna, a.s.	2 000 000 000
25. 10. 2007	CZ0002001266	Hypoteční banka, a.s.	2 000 000 000
31. 10. 2007	CZ0000000229	PPF Co2 B.V.	12 000 000 000
5. 11. 2007	CZ0002001274	Česká spořitelna, a.s.	1 000 000 000
8. 11. 2007	CZ0002001282	Česká spořitelna, a.s.	2 000 000 000
8. 11. 2007	CZ0002001290	Česká spořitelna, a.s.	1 000 000 000
14. 11. 2007	CZ0002001316	eBanka, a.s.	2 000 000 000
15. 11. 2007	CZ0002001308	Hypoteční banka, a.s.	1 500 000 000
29. 11. 2007	CZ0002001415	Česká spořitelna, a.s.	1 000 000 000
7. 12. 2007	CZ0002001423	Česká spořitelna, a.s.	5 000 000 000
12. 12. 2007	CZ0002001696	eBanka, a.s.	1 500 000 000
12. 12. 2007	CZ0002001662	Raiffeisenbank a.s.	3 000 000 000
12. 12. 2007	CZ0002001670	Raiffeisenbank a.s.	5 500 000 000
13. 12. 2007	CZ0003701401	Česká pojišťovna, a.s.	500 000 000
14. 12. 2007	CZ0002001407	Česká spořitelna, a.s.	4 000 000 000
20. 12. 2007	CZ0002001928	Raiffeisenbank a.s.	4 000 000 000
20. 12. 2007	CZ0002001720	Hypoteční banka, a.s.	5 000 000 000
20. 12. 2007	CZ0002001712	Hypoteční banka, a.s.	5 000 000 000
20. 12. 2007	CZ0002001985	Wüstenrot hypoteční banka a.s.	3 750 000 000
21. 12. 2007	CZ0002001910	UniCredit Bank Czech Republic, a.s.	12 000 000 000
28. 12. 2007	CZ0003501579	Credium, a.s.	1 250 000 000
CELKEM			112 110 000 000

Příloha 15

Emise / tranše kótovaných akcií v roce 2007

Emitent	ISIN	Nominální hodnota	Objem emise
AAA Auto Group N.V.	NL0006033375	0,1 EUR	67 757 875 ks
VGP N.V.	BE0003878957	-	18 583 050 ks
Orco Property Group S.A. ¹	LU0122624777	-	1 500 000 ks
Deutsche Telekom AG ²	DE0005557508	-	4 294 967 295 ks

¹ zvýšení základního kapitálu

² přijato bez žádosti emitenta na základě výjimky § 44 odst. 4 ZPKT

Příloha 16

Přijaté emise kótovaných investičních certifikátů k 28.12.2007

Emitent	ISIN	Název IC
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054564	ALT ENERG GAR II
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000489778	BRENT CRUDE OIL
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07MT5	BRENT TS 107,5
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A04C39	BRENT TURBO LONG
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A03E87	CECE BANKING TL
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B053517	CECE BONUS III
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A03EC7	CECE OIL&GAS TL
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A03EE3	CECE TELECOM TL
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A02961	CECE TL
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07MN8	CECE TS 3450
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A00M07	CECEXT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B053939	CEZ DISCOUNT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054358	CROX INDEX CERT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054085	CSS INDEX CERT
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000454186	CTX
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A05V43	CTX TS 3500
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07Q89	ČEZ TS 1750
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A02XK2	ČEZ TURBO LONG
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054457	DAX REV BONUS II
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000340146	DJ EURO STOXX 50
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054861	EUROPA BONUS CZK
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000489398	GOLD
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07MY5	GOLD TS 935
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A00BQ9	GOLD TURBO LONG
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054275	CHINA BONUS III
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B053954	KB DISCOUNT
Barclays Bank PLC	XS0322226415	KOMODITY PLUS
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054721	PX INDEX CERT.
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A04GH9	PX TURBO LONG I.
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A04GJ5	PX TURBO LONG II.
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000481221	RDX
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A04WA1	ROTX TL
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A04KP4	S-BOX DIMAX
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A04WF0	SETX TL
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B054515	SRX INDEX CERT
Österreichische Volksbanken-Aktiengesellschaft	AT000B053947	TELEFONO2 DISCOUNT
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A05VC6	WHEAT TL 519
Raiffeisen Centrobank AG	AT0000A07825	WHEAT TS 10,4
RAIFFEISEN CENTROBANK AG	AT0000A04E86	ŽELEZNÁ RUDA TL

Příloha 17

Schválené dluhopisové programy v roce 2007

(v Kč)

Emitent	Maximální objem	Doba trvání
Komerční banka, a.s.	150 000 000 000	30 let
Česká pojišťovna, a.s.	10 000 000 000	10 let

Příloha 18

Veřejně nabízené nekótované akcie

(v Kč)

Emitent/Nabízející	Nominální hodnota	Objem emise
Rybená CZ, a.s.	332,5	19 138 700
ČESKÁ INVESTIČNÍ A SPRÁVCOVSKÁ, a.s.	195,-	219 400 155
AWO-Plzeň a.s.	45,-	20 365 650
Otavské strojírny, a.s.	30,-	21 000 000
PLIVA – Lachema a.s.	1000,-	400 000 000

Příloha 19

Povinná nabídka převzetí z důvodu ovládnutí cílové společnosti nebo dosažení 2/3 nebo 3/4 podílu na hlasovacích právech cílové společnosti

Navrhovatel	Cílová společnost	Typ rozhodnutí
Vía Chem Group, a.s.	Spolek pro chemickou a hutní výrobu, akciová společnost	1 x Zastavení řízení, 1 x Souhlas
MUDr. Oldřich Šubrt	MEDICAMENTA, a.s.	1x Zastavení řízení, 1x Souhlas
ČKD PRAHA HOLDING, a.s.	ČKD PRAHA DIZ, a.s.	Souhlas
Glenmark holding S.A.	MEDICAMENTA, a.s.	Souhlas

Příloha 20

Veřejný návrh smlouvy v souvislosti s rozhodnutím valné hromady navrhovatele o vyřazení akcií z obchodování na oficiálním trhu

Navrhovatel	Typ rozhodnutí
Vodovody a kanalizace Hradec Králové, a.s.	Souhlas

Příloha 21

Uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů

Navrhovatel (Hlavní akcionář)	Cílová společnost	Typ rozhodnutí
LESS a.s.	Krušnohorské lesy, a.s.	1x Zastav.řiz., 1x Souhl.
CIMEX PRAHA a.s.	INTERHOTEL VORONĚŽ a.s.	Souhlas
Zemědělské zásob. a nákup Louny, a.s.	Zemědělské zásobování v Teplicích, a.s.	Souhlas
Calabrone s.r.o.	DELTA CENTER a.s.	Nesouhlas
S.M.K., a.s.	EKOFOND a.s. v likvidaci	Souhlas
Stoklásek Lubomír	AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Souhlas
Ing. Dobiáš Milan	HUTNÍ PROJEKT OSTRAVA, a.s.	Souhlas
H & S PROGRESS s.r.o.	VÚHŽ NEMO a.s.	Souhlas
H & S PROGRESS s.r.o.	VÚHŽ a.s.	Souhlas
Ing. Josef Brettl, CSc.	PRAGA Strašnice a.s.	Souhlas
KBC Bank, N.V.	Československá obchodní banka, a.s.	Souhlas
BRIXEN LIMITED	ZAT a.s.	Nesouhlas
SEAFORD LIMITED	MORAVIA CANS a.s.	Souhlas
Ing. Jan Fridl	STS Přerov, a.s.	Souhlas
Dalkia Česká republika, a.s.	Elektrárna Kolin a.s.	Souhlas
EKO-LIMA, s.r.o.	MEVA a.s.	2x Nesouhl., 1x Souhlas
KKCG Investments B.V.	Cestovní kancelář FISCHER, a.s.	Souhlas
CHRISTOF, spol. s r.o.	PRAKOM Brno, a.s.	1x Zastav. řiz., 1x Souhl.
Telor International Limited	HMZ, a.s.	Souhlas
HENDON a.s.	Jihostroj a.s.	Souhlas
ČKD PRAHA HOLDING, a.s.	ČKD PRAHA DIZ, a.s.	Souhlas
AGROFERT HOLDING, a.s.	Kostelecké uzeniny, a.s.	Souhlas
BRIXEN LIMITED	ZAT a.s.	Souhlas
JUDr. Ing. Zdeněk Zemek	Železárný Veselí, a.s.	Zastavení řízení
Glenmark holding S.A.	MEDICAMENTA, a.s.	Souhlas
MMM Münchener Medizin Mechanik	BMT a.s.	Souhlas
BRE/Hospitality Czech, a.s.	Gestin Holding, a.s.	Souhlas
Ing. Tomáš Trzský	TELEMATIX SERVICES, a.s.	Nesouhlas
ODS – Dopravní stavby Ostrava, a.s.	Beskydská svatební, a.s.	1x Zastav. řiz., 1x Souhl.
Petr Koutecký	Agroslužby Bruntál a.s.	Souhlas
S – Media a.s.	AZ Media a.s.	Nesouhlas
SWECO Eastern Europe AB	HYDROREAL a.s.	Souhlas
SWECO Eastern Europe AB	HYDROPROJEKT CZ a.s.	2x Nesouhlas
FINSERVUS (TRUSTEES) LIMITED	SIGMA GROUP a.s.	Souhlas
Conti Cupital, a.s.	Kovopol a.s.	Souhlas
Dimension Financial Services N.V.	Dimension, a.s.	Souhlas
EXIMAT a.s.	Česká zbrojovka a.s.	Souhlas
AVE CZ odpadové hospodářství s.r.o.	Západočeské sběrné suroviny a.s.	1x Zastav. řiz., 1x Souhl.
Speditions Holding GmGH	Česká s slovenská kombinovaná doprava– INTRANS a.s.	Souhlas
Expandia Holding N.V.	JITONA a.s.	Souhlas

Příloha 21

Uplatnění práva výkupu účastnických cenných papírů (pokračování)

Navrhovatel (Hlavní akcionář)	Cílová společnost	Typ rozhodnutí
ELTODO, a.s.	ELTODO EG, a.s.	1x Zastav. říz., 1x Souhl.
Stoklásek Lubomír	VUCHZ, a.s.	Souhlas
GASCONTROL, společnost s r.o.	Moravský Plynostav, a.s.	Souhlas
REGA Přerov a.s.	TOPOS PREFA Tovačov a.s.	Nesouhlas
AGROSTROJ Pelhřimov, a.s.	Humpolecké strojírny Humpolec, a.s.	Souhlas
LUKROM, spol. s r.o.	Zemědělské zásobování a nákup Vyškov, a.s.	Souhlas
Čestmír Velíšek	LARM a.s.	Nesouhlas
SAFINA, a.s.	Chemoprojekt, a.s.	Zastavení řízení
Spěváček Lubomír	KERAMOST, akciová společnost	Nesouhlas
GARDEA, a.s.	Chladicí věže Praha, a.s.	Souhlas
PROMABYT SLOVAKIA, a.s.	ČSAD Vsetín a.s.	Souhlas
SEGFIELD INVESTMENTS LIMITED	První brněnská strojírna Brno DIZ, a.s.	Souhlas
Stoklásek Lubomír	Moravská Agra a.s. Velké Pavlovice	Souhlas
KOVOTEK, s.r.o.	PANAV, a.s.	Nesouhlas
Ing. Tomáš Tvrzský	TELEMATIX SERVICES, a.s.	Nesouhlas

Příloha 22

Přehled hrubého předepsaného pojistného dle jednotlivých pojistných odvětví v roce 2007

ČÁST A	
ODVĚTVÍ ŽIVOTNÍCH POJIŠTĚNÍ	předepsané hrubé pojistné
1. Pojištění pouze pro případ smrti, pojištění pouze pro případ dožití, pojištění pro případ dožití se stanoveného věku nebo dřívější smrti, pojištění spojených životů, životní pojištění s vrácením pojistného	24 874 431
2. Svatební pojištění nebo pojištění prostředků na výživu dětí	2 432 276
3. Důchodové pojištění	2 577 237
4. Pojištění podle bodů 1 až 3 spojené s investičním fondem	18 389 974
5. Kapitálové činnosti	207 403
6. Pojištění pro případ úrazu nebo nemoci, je-li doplňkem pojištění podle odvětví 1 až 5	5 659 513
ČÁST B	
ODVĚTVÍ NEŽIVOTNÍCH POJIŠTĚNÍ	předepsané hrubé pojistné
1. Úrazové pojištění	2 630 604
2. Pojištění nemoci	1 092 639
3. Pojištění škod na pozemních dopravních prostředcích jiných než drážních vozidlech	16 214 049
4. Pojištění škod na drážních vozidlech	14 261
5. Pojištění škod na leteckých dopravních prostředcích	125 973
6. Pojištění škod na plavidlech	15 935
7. Pojištění přepravovaných věcí včetně zavazadel a jiného majetku bez ohledu na použitý dopravní prostředek	468 776
8. Pojištění škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 a 7	10 969 215
9. Pojištění jiných škod na majetku jiném než uvedeném v bodech 3 až 7 vzniklých krupobitím nebo mrazem anebo jinými příčinami (např. loupeží, krádeží nebo škody způsobené lesní zvěří), nejsou-li tyto příčiny zahrnuty v odvětví č. 8, včetně pojištění škod na hospodářských zvířatech způsobených nákazou nebo jinými příčinami	6 752 484
10. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z provozu pozemního motorového vozidla a jeho přípojného vozidla, z provozu drážního vozidla a z činnosti dopravce	23 375 779
11. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití leteckého dopravního prostředku, včetně odpovědnosti dopravce	129 939
12. Pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající z vlastnictví nebo užití vnitrozemského nebo námořního plavidla, včetně odpovědnosti dopravce	8 953
13. Všeobecné pojištění odpovědnosti za škodu jinou než uvedenou v odvětvích č. 10 až 12	10 424 958
14. Pojištění úvěru	3 133 975
15. Pojištění záruky (kauce)	206 659
16. Pojištění různých finančních ztrát	1 250 486
17. Pojištění právní ochrany	246 400
18. Pojištění pomoci osobám v nouzi během cestování nebo pobytu mimo místa svého bydliště, včetně pojištění finančních ztrát bezprostředně souvisejících s cestováním (asistenční služby)	1 698 322

Příloha 23

EKONOMETRICKÝ MODEL PRO ANALÝZU A PREDIKCI VÝVOJE NA TRHU BANKOVNÍCH SPOTŘEBITELSKÝCH ÚVĚRŮ

V uplynulých letech Česká republika zaznamenávala velmi dynamický růst objemu bankovních spotřebitelských úvěrů. Zatímco k 31. prosinci 2002 činil jejich objem 44 mld. Kč, v roce 2007 se k témuž datu více než ztrojnásobil na 138 mld. Kč, což představovalo meziroční přírůstky mezi 20 až 40 %. Objem bankovních spotřebitelských úvěrů tak v uvedeném období rostl podstatně rychleji než nominální hrubý disponibilní příjem domácností, jenž od roku 2002, kdy dosáhl 1 342 mld. Kč, vzrostl na 1 753 mld. Kč v roce 2007, což v tomto případě představuje meziroční procentní přírůstky menší než 10 % (viz graf č. 1).

Z hlediska bankovní praxe i bankovního dohledu patří spotřebitelské úvěry k rizikovějším úvěrům a tato skutečnost se ve sledovaném období projevila jak povětšinou dvojciferným podílem klasifikovaných úvěrů, tak i vesměs dvojcifernými úrokovými sazbami (viz graf č. 2).

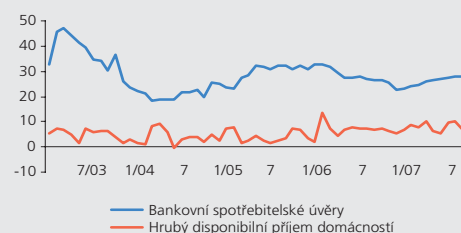
I když poměr bankovních spotřebitelských úvěrů k ročnímu hrubému disponibilnímu důchodu domácností v letech 2002 až 2007 vzrostl ze 3 % na 7 %, zůstává, zejména ve srovnání s USA a některými dalšími vyspělými zeměmi, zatím nízký. Zároveň však dosavadní velmi dynamický růst podněcuje otázku, jaká dlouhodobá rovnováha na trhu bankovních spotřebitelských úvěrů krystalizuje a jaký nárůst těchto úvěrů lze v roce 2008 očekávat. Zmíněný růst podněcuje i otázku, jaká celková tendence se prosazuje ve vývoji kvality bankovních spotřebitelských úvěrů, resp. ve vývoji podílu klasifikovaných spotřebitelských úvěrů, a konečně i otázku po vývoji úrokových sazeb na tyto úvěry. V tomto případě jde hlavně o to, zda konkurenční boj na trhu nepovede k všeobecnému poklesu úrokových sazeb pod úroveň, která adekvátně kryje úvěrové riziko.

Je jasné, že o objemu a kvalitě bankovních spotřebitelských úvěrů rozhodují především sami účastníci trhu na základě svých preferencí a informací, kterými disponují. Nicméně nezaujatý pohled na trh bankovních spotřebitelských úvěrů prizmatem souhrnných čísel má také svůj význam, neboť umožňuje pojmenovat a kvantifikovat trendy a rizika, které se prosazují na trhu jako celku a které nemusí být z údajů za jednotlivé instituce tak zřejmé, jako když se zaměříme na trh jako celek a abstrahujeme přitom od jinak, z hlediska ziskovosti a finančního zdraví bank i z hlediska výkonu bankovního dohledu, zásadních mikroekonomických procesů, ať už jde o procesy kvantitativní povahy, tj. např. konstrukce, testování a validace modelů pro ocenění úvěrového rizika, anebo o procesy kvalitativní povahy, k nimž patří zejména fungování systémů řízení rizika a vnitřní kontroly v jednotlivých bankách. V tomto kontextu a s cílem přispět k odpovědi na shora uvedené otázky byly vytypovány určité makroekonomické proměnné, které by mohly na agregované úrovni přispět k vysvětlení objemu a kvality bankovních spotřebitelských úvěrů, a s přihlédnutím k literatuře¹ byl pro vytypované proměnné navržen vektorový autoregresní model.

Protože si klademe otázku po dlouhodobé rovnováze na českém trhu bankovních spotřebitelských úvěrů, protože chceme využít informace obsažené v údajích o objemu těchto úvěrů, která není z pouhých přírůstků zřejmá, a konečně i proto, že je

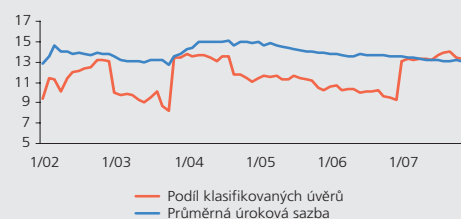
GRAF 1

Meziroční přírůstky nominálního hrubého disponibilního příjmu domácností a bankovních spotřebitelských úvěrů (v %)

GRAF 2

Podíl klasifikovaných úvěrů a průměrná úroková sazba na bankovní spotřebitelské úvěry (v %)

¹ Hoggarth, G., Sorensen, S., Zicchino, L. (2005): Stress Tests of UK Banks Using a VAR Approach, Bank of England Working Paper Series, November 2005, No. 282.

Calsa, A., Manrique, M., Sousa, J. (2003): Aggregate Loans to the Euro Area Private Sector, ECB Working Paper Series, January 2003, No. 202.

nutné vyhnout se problému zdánlivé regrese, navrhujeme vektorový autoregresní model ve formě tzv. vector error correction. Model vyjadřuje následující rovnice:

$$(1) \Delta y_t = \mu + \Gamma(L) \Delta y_{t-1} + \alpha \beta' (y_{t-1}) + \varepsilon_t$$

kde

y_t ...vektor endogenních proměnných, jenž zahrnuje nominální bankovní spotřebitelské úvěry v mld. Kč (cl), nominální hrubý disponibilní příjem domácností v mld. Kč (hdy),² průměrnou nominální úrokovou sazbu na bankovní spotřebitelské úvěry v procentech (ispot) a podíl klasifikovaných úvěrů na bankovních spotřebitelských úvěrech (dr), jde vesměs o sezonně očistěné měsíční časové řady za období leden 2002 – září 2007

μ ... vektor konstant

$\Gamma(L)$... matice pro proces s pěti zpožděními

α ... vektor koeficientů pro přizpůsobovací proces endogenních proměnných k rovnováze

β' ... vektor koeficientů kointegračního vztahu.

Model obsahuje jeden kointegrační vztah, který vyjadřuje tato rovnice:

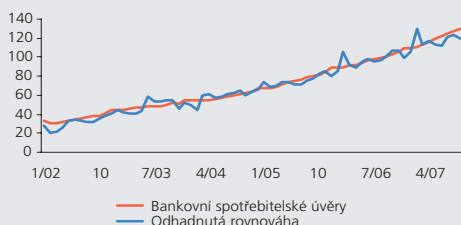
$$(2) \text{cl} = 1,9 \text{hdy} + 0,315 \text{ispot} - 1,16 \text{dr} + 0,4 \text{trend} - 174,25$$

V literatuře věnované makroekonomickému modelování se kointegrační vztah obvykle interpretuje jako vyjádření dlouhodobé rovnováhy, a proto lze říci, že rovnice (2) popisuje dlouhodobou rovnováhu na českém trhu bankovních spotřebitelských úvěrů, viz graf č. 3. Potom rovnice (2) podporuje hypotézu, že dosavadní růst objemu bankovních spotřebitelských úvěrů představoval zdravou úvěrovou expanzi taženou poptávkou, protože na trhu krystalizuje rovnováha v podobě přímé úměry mezi objemem těchto úvěrů a disponibilními příjmy domácností a naopak nepřímé úměry objemu bankovních spotřebitelských úvěrů k podílu klasifikovaných úvěrů v nich. Pokud jde o úrokové sazby, přímá úměra mezi průměrnou úrokovou sazbou a objemem úvěrů neodpovídá předpokladům ekonomické teorie o konkurenčním trhu. Nicméně bez hlubší mikroekonomické analýzy konkurenčního prostředí na analyzovaném trhu by bylo ukvapené činit nějaké závěry, a otázku ekonomické interpretace tohoto výsledku necháváme proto zatím otevřenou.

Předpověď založená na modelu říká, že v prosinci 2008 se bude objem bankovních spotřebitelských úvěrů pravděpodobně pohybovat okolo 160 mld. Kč (baseline), a to v intervalu³ mezi 100 až 200 mld. Kč, viz graf č. 4. Tento výsledek indikuje možné mírné zpomalení dosavadní dynamiky růstu trhu bankovních spotřebitelských úvěrů směrem k 10 až 20% meziročnímu přírůstku.

Podle předpovědi by se podíl klasifikovaných úvěrů na bankovních spotřebitelských úvěrech měl na sklonku roku 2008 pohybovat okolo 13 % (baseline), a to v inter-

GRAF 3
Bankovní spotřebitelské úvěry a odhadnutá rovnováha
(v mld. Kč)

GRAF 4
Odhad vývoje objemu bankovních spotřebitelských úvěrů
(v mld. Kč)

2 Měsíční časová řada (hdy) byla z čtvrtletní časové řady (hdyq) vytvořena pomocí měsíčních údajů o povinném sociálním a zdravotním pojištění (csins) prostřednictvím identity (3), a to na základě silné (0,98) korelace hdyq a csins.

(3) $HDY(t = 1...3) = (HDYQ / \sum CINSM(t = 1...3)) CINSM(t = 1...3)$

3 Interval je u každé zde uvedené předpovědi dán dvěma standardními odchylkami časové řady příslušné endogenní proměnné za období leden 2002 až září 2007. Takovýto interval se často interpretuje jako konfidenční interval pro 95% pravděpodobnost.

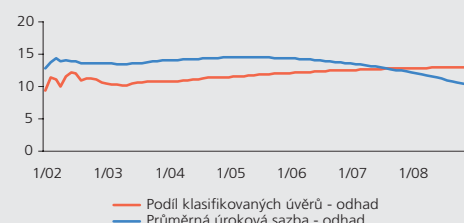
valu mezi 10 až 16 %. Úrokové sazby by se ke stejnému datu měly pohybovat okolo 11 % (baseline) a interval v tomto případě činí 10 až 12,5 % (viz graf č. 5). Vezmeme-li do úvahu skutečnost, že v prvních třech čtvrtletích 2007 se klasifikované úvěry podílely na bankovních spotřebitelských úvěrech v průměru 13,4 % a průměrná úroková sazba přitom byla 13,3 %, předpověď ukazuje, že během roku 2008 by mohlo dojít k poklesu krytí podílu klasifikovaných úvěrů úrokovými sazbami na tyto úvěry, a na trhu by se tedy mohly objevit prvky nezdravé úvěrové expanze. Kromě toho stressové testy provedené pomocí modelu ukazují, že kvalita bankovních spotřebitelských úvěrů by se mohla poměrně výrazně zhoršit při poklesu jejich objemu, a to zejména tehdy, když by současně došlo i k poklesu úrokových sazeb na tyto úvěry. Z toho všeho lze dovodit, že riziko zhoršení kvality bankovních spotřebitelských úvěrů roste hlavně tehdy, když se zostřuje cenové konkurence na tomto trhu.

Dodejme ještě, že z ekonometrického hlediska má model silnější i slabé stránky. Slabiny lze připsat hlavně tomu, že kvalitní data o bankovních spotřebitelských úvěrech a o klasifikovaných bankovních spotřebitelských úvěrech jsou k dispozici až od roku 2002. Tato skutečnost zásadním způsobem omezuje prostor pro volbu počtu endogenních proměnných i počtu zpoždění, které lze do modelu zahrnout. Z metodologického hlediska z toho vyplývá, že model představuje pouhý počátek výzkumu, jenž bude využit k analýze vývoje trhu spotřebitelských úvěrů a do budoucna i k analýze vývoje dalších segmentů úvěrového trhu a zahrne pokročilé statistické metody stejně jako fakt, že s růstem délky časových řad se slabiny podaří v budoucnosti postupně odstraňovat. Z věcného hlediska z toho vyplývá, že výsledky simulací provedených pomocí modelu je nutné brát *cum grano saliens*.

GRAF 5

Odhad vývoje kvality bankovních spotřebitelských úvěrů a průměrné úrokové sazby na tyto úvěry

(v %)

Vydává:
ČESKÁ NÁRODNÍ BANKA
Na Příkopě 28
115 03 Praha 1
Česká republika

Kontakt:
SAMOSTATNÝ ODBOR KOMUNIKACE
Tel.: 22441 3494
Fax: 22441 2179

<http://www.cnb.cz>

Sazba a produkce: Studio Press
Grafický design: Jerome s.r.o.